

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЯМБОЛ

**Период на действие на програмата
2021 – 2028 г.**

**Адрес: гр. Ямбол 8600, ул. „Г. С. Раковски“ № 7, тел. 046/681 317,
Факс: 046/662 247, e-mail: yambol@yambol.bg
web: www.yambol.bg**

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Съдържание	2
Списък на използваните съкращения	3
Въведение	5
I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	6
1. Природо-географски и териториално-административни фактори	6
1.1. Географско положение	6
1.2. Съседни общини	6
1.3. Релеф	7
1.4. Климат	8
1.5. Полезни изкопаеми	13
1.6. Кметства и населени места в общината	14
II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА	15
1. Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)	15
2. Водни ресурси	21
2.1. Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Ямбол	21
2.2. Минерални води	40
2.3. Водоснабдяване. Водопроводна мрежа	40
2.4. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места	43
2.5. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води	46
2.6. Източници на замърсяване	48
3. Отпадъци	48
3.1. Генерирани отпадъци по видове и източници	49
3.1.1. Битови отпадъци	49
3.1.2. Производствени неопасни отпадъци	51
3.1.3. Строителни отпадъци	52
3.1.4. Опасни отпадъци	52
3.2. Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци	53
3.2.1. Събиране и транспортиране на отпадъци	53
3.2.2. Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци	56
3.3. Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината	58
3.4. Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците	59
4. Почви и нарушени терени	60
4.1. Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители	62
4.2. Ерозирали почви	64
4.3. Вкислени и засолени почви	65
4.4. Физически нарушени почви и терени	65
5. Ландшафт	66
6. Защитени територии и зони и биоразнообразие	68
6.1. Защитени територии	68
6.2. Защитени зони	69
6.3. Биоразнообразие	75
6.4. Лечебни растения	82
6.5. Горско стопанство	97
7. Шум	95
8. Зелени площи в Община Ямбол	105
9. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения	107
10. Управленски ресурси	116
11. Икономически показатели	123
11.1. Развитие на отделните отрасли в общината	123
11.2. Състояние на инфраструктурата на Община Ямбол	130
12. Финансови показатели	133
13. Демографски показатели	135
14. Социално-икономически показатели	141
III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-АНАЛИЗ)	142
IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЯМБОЛ	144
V. ЦЕЛИ	144
VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	150
VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	162

Списък на използваните съкращения:

ал.	- алинея
АУАН	- Акт за установяване на административно нарушение
БДЧР	- Басейнова дирекция черноморски район
ВЕИ	- възобновяеми енергийни източници
ВиК	- Водоснабдяване и канализация
гр.	- град
ГПСОВ	- градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	- държавен бюджет
ДВ	- държавен вестник
ДГС	- Държавно горско стопанство
ЕМП	- електромагнитни полета
ЕП	- електрическо поле
ЕС	- Европейски съюз
ЕСМ	- енерго-спестяващи мерки
ЗБР	- Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	- Защитена зона
ЗЗТ	- Закон за защитените територии
ЗЛР	- Закон за лечебните растения
ЗЗШОС	- Закон за защита от шум в околната среда
ЗМДТ	- Закон за местните данъци и такси
ЗМ	- Защитена местност
ЗОБ	- Закон за общинските бюджети
ЗМСМА	- Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	- Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	- Закон за устройство на територията
ЗУО	- Закон за управление на отпадъците
ИАОС	- Изпълнителна агенция по околната среда и водите
ИЕО	- индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	- излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	- излезли от употреба гуми
КАВ	- качество на атмосферния въздух
кв.	- квартал
КПС	- канална помпена станция
лв.	- лева
МВР	- Министерство на вътрешните работи
МЖС	- многофамилни жилищни сгради
МЗ	- Министерство на здравеопазването
МОСВ	- Министерство на околната среда и водите
МП	- магнитно поле
МПС	- моторни превозни средства
н.в.	- надморска височина
НСМОС	- Национална система за мониторинг на околната среда
НСИ	- Национален статистически институт
НПУО	- Национален план за управление на отпадъците
НПО	- Неправителствена организация
НУБА	- негодни за употреба батерии и акумулатори
ОО	- Организация по оползотворяване
ОбС	- Общински съвет
ОУП	- Общ устройствен план
ОПОС	- Оперативна програма околна среда
ОПРР	- Оперативна програма регионално развитие
ОСР	- отпадъци от строителство и разрушаване

Програма за опазване на околната среда на Община Ямбол за периода 2021 – 2028 г.

ПВТ	- подземно водно тяло
ПУРБ	- План за управление на речните басейни
ПСОВ	- Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУРН	- План за управление на рика от наводнения
ПОРН	- Предварителна оценка на риска от наводнения
ПООС	- Програма за опазване на околната среда
ПДК	- пределно допустима концентрация
ПЕВП	- полиетилен висока плътност
ПЗ	- Природна забележителност
ПМ	- пункт за мониторинг
ПМС	- Постановление на министерски съвет
ПУДООС	- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	- Програма за управление на отпадъците
РИОСВ	- Регионална инспекция по околната среда и водите
РОУКАВ	- Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РПМ	- републиканска пътна мрежа
РЗИ	- Регионална здравна инспекция
р.	- река
РЗПРН	- райони със значителен потенциален риск от наводнения
РЧ	- радиочестотни
СГ	- средногодишна /концентрация/
СГН	- средногодишна норма
СД	- средноденоношна /концентрация/
СДН	- средноденоношна норма
СДК	- средноденоношна концентрация
СГК	- средногодишна концентрация
ТБО	- Твърди битови отпадъци
ТГС	- Трансгранично сътрудничество
т.	- точка
ФЕС	- фондове на Европейския съюз
ФПЧ	- фини прахови частици
ФПЧ ₁₀ -	- фини прахови частици с аеродинамичен диаметър под 10 микрона
ЦБ	- централен бюджет
l/s	- литър за секунда
m	- метър
m/s	- метър за секунда
m ²	- квадратен метър
m ³	- кубичен метър
m ³ /год	- кубичен метър годишно
m ³ /s	- кубичен метър за секунда
cm	- сантиметър
mg/m ³	- милиграм на кубичен метър
mm	- милиметър
ha	- хектар
°C	- градус целзий
dB	- децибела
NO	- азотен оксид
NO ₂	- азотен диоксид
g/s	- грам за секунда
dka	- декар
dm ³ /s	- кубичен дециметър за секунда
kV	- киловолт
kW	- киловат
kg/h	- килограм за час
t	- тон

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата „Програма за опазване на околната среда на Община Ямбол за периода 2021 – 2028 г.” е разработена на основание чл. 79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и е основен инструмент за реализиране на националната екологична политика на местно ниво.

Разработена е в съответствие с Указанията на Министерство на околната среда и водите от месец ноември 1999 г., относно структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл.17, ал. 1, т. 8 съгласно, който *„Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси и чл. 21, ал.1, т.12 според, която „Общински съвет приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват и европейските политики за развитие на местните общности”.*

Основната цел за изготвяне на Програмата за опазване на околната среда е да се обърне сериозно внимание на замърсяването на околната среда в общината и опазването ѝ да се превърне в политика, която да доведе до устойчиво развитие. Основната цел на програмата е да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване. Други специфични цели на програмата са да формулира и открие приоритетите и да стикова общинските мерки с националните програми и стратегии; да се предвидят основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията си и реализира правомощията си, делегирани и от нормативните актове в областта на околната среда; да аргументира проектите на общината, предложени за финансиране от общински, национални и международни източници на финансиране; да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси като ги съсредоточи за решаване на приоритетните проблеми; да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населените, НПО и предприятията на територията на общината за преодоляване на предизвикателствата в областта на околната среда.

Програмата е съобразена с националните, регионални и общински приоритети в икономическото развитие и опазването на околната среда, които към момента на изготвяне са:

- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
- Национална стратегия за управление и развитие във водния сектор;
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- План за управление на речните басейни в Източноевропейски район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;
- План за управление на риска от наводнения в Източноевропейски район за басейново управление на водите 2016-2021 г.;
- Общ устройствен план на Община Ямбол;
- Актуализирана програма за намаляване на нивата на ФПЧ10 и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол с план за действие за периода 2020-2025 г.;
- Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2020-2023 г.

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски и териториално-административни фактори

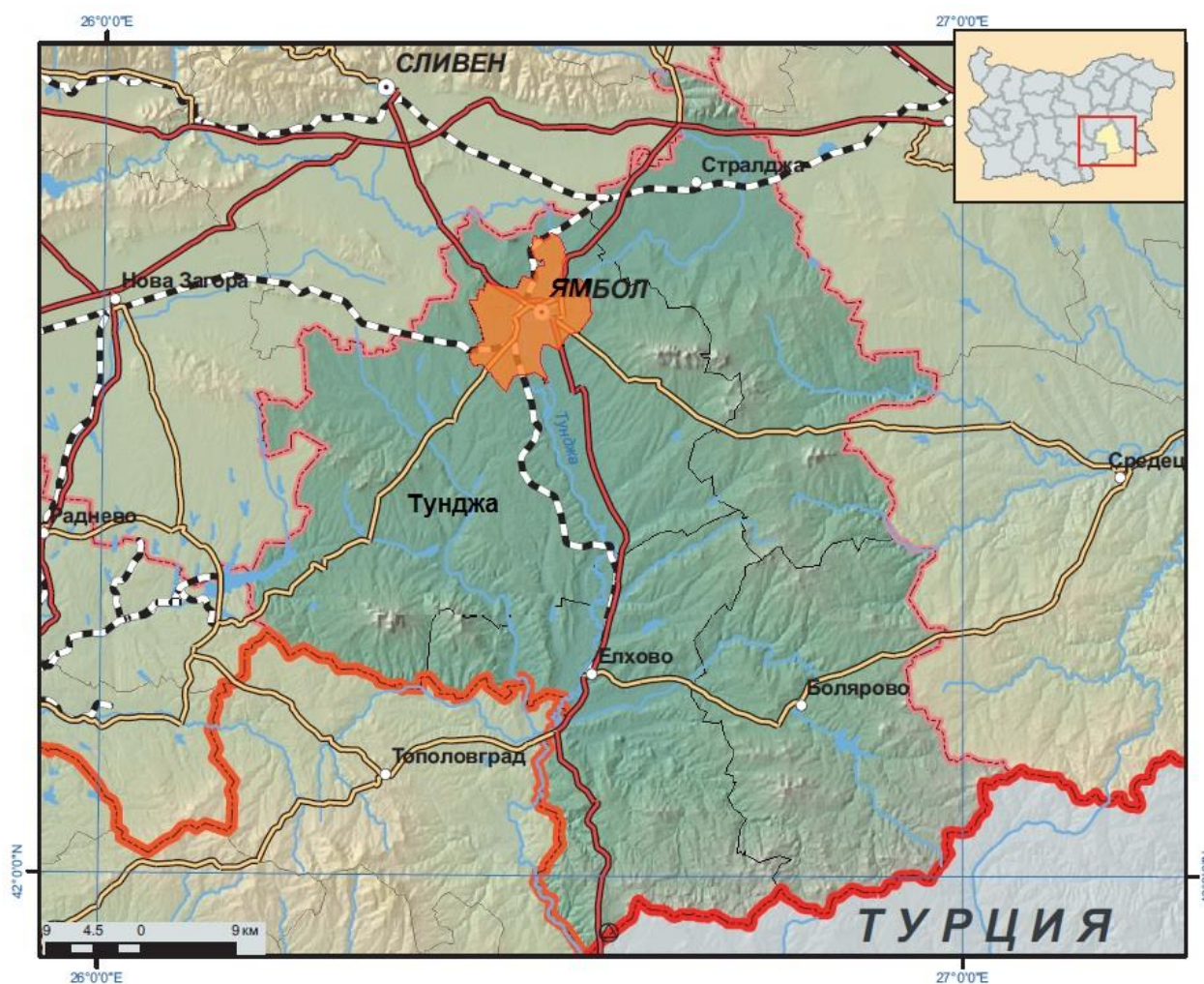
1.1. Географско положение

Община Ямбол е разположена в югоизточната част на страната и административно принадлежи към Област Ямбол. С площта си от 90.724 km² заема последното 5-то място сред 5-те общини на областта, което съставлява 2.74% от територията на областта и 0.082% от общата територия на Република България. Общината е с особен статут и територия, която се припокрива от землището на единственото населено място - град Ямбол. Други населени места в общината не съществуват.

Град Ямбол е разположен на 92 km от най-голямото българско търговско пристанище Бургас и 67 km от път ГКПП Лесово – Хамзабейли. През района преминават пътища с международно значение, които осигуряват връзките в направление „север-юг“ и „изток-запад“, свързващи Ямбол с други урбанистични и икономически центрове в района и страната.

1.2. Съседни общини

Община Ямбол е десетата най-малка община в страната и е една от 9-те общини в България състояща се от едно-единствено населено място – град Ямбол. Територията ѝ изцяло е заобиколена от Община Тунджа. Нейното разположение и граници са представени на фигура I-01.

Фиг. I-01. Карта на административно деление на Област Ямбол

1.3. Релеф

Община Ямбол попада в Тунджанската подобласт на Тракийско-Странджанската област, която е разположена източно от Горнотракийската низина, южно от Сърнена гора, северно от Сакар и Девентските възвишения и югозападно от Бакаджиците. Тунджанската подобласт обхваща Светиилийските възвишения, Манастирските възвишения, Ямболското и Елховското поле (*Физическа география на България, Анко Иванов 1998 г.*).

И-02. Географска карта на Тунджанската географска подобласт

Ямболското поле е ниско и равно. На север постепенно преминава в Сливенското поле, а на юг – в Елховското поле. От запад и север е ограничено от Сърнена гора и Светиилийските възвишения, а от изток от възвишението Бакаджици. От север на юг през него протича река Тунджа. Ямболското поле има сложен геоложки строеж, има разломена основа, припокрита с дълбоки наносни езерни и речни материали.

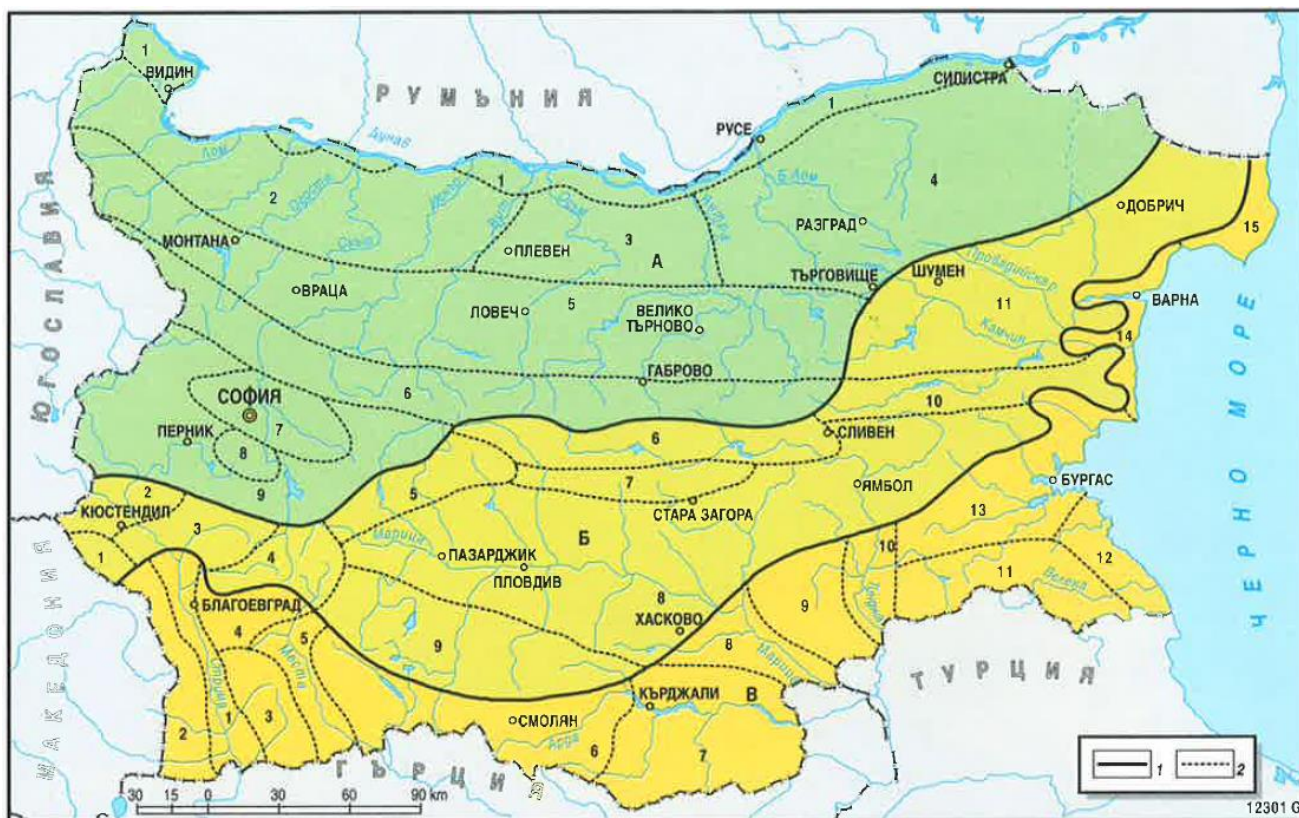
Територията на общината попада в северната част на Ямболското поле. Максималната ѝ височина връх Голия баир 252 m се намира северозападно от града, на границата с Община Тунджа, а най-ниската – 122 m н.в. южно от града, в коритото на река Тунджа.

Град Ямбол е разположен върху равнинен терен с благоприятен наклон - от 1.5% до 6%. По склоновете на долината на р. Тунджа наклоните на места в южната част на града достигат до 10 - 12%. Източно от града е разположен хълмът Боровец с наклон на западния и северния склон 15-25% и полегати склонове. Стръмни са склоновете на долината, разположена северно от промишлена зона в посока Сливен - на места достигат до 10-15%.

1.4. Климат

Според климатичното райониране на България (по Велев, 1997), територията на Община Ямбол попада Преходноконтинентална климатична област в района на Горнотракийска низина (Фиг. I-03). Зимата е по-мека в сравнение с тази в умереноконтиненталната климатична област, годишната амплитуда на температурата на въздуха е по-малка, вътрешногодишният ход на валежите е с два максимума (юли и ноември) и два минимума (август и февруари), снежната покривка в равнинните райони е неустойчива.

Наред с циркулационните условия важна роля за формиране на климата играе орографията и близостта на Черно море и Средиземно море. Главната Старопланинска верига ограничава нахлуването през зимата на студени въздушни маси откъм север. От югозапад Рило-Родопската област ограничава нахлуването на топли въздушни маси формирани над Средиземно море. Ето защо нахлуването на континентални въздушни маси на умерените ширини и на арктични континентални въздушни маси се осъществява главно през Източна Стара планина и Черно море. Настъпването на тези въздушни маси от една страна се съпровожда със силни ветрове и незначителни валежи, а от друга с образуването на трайни термични инверсии и мъгли. През късна пролет и ранна есен при подобни условия се образуват вредоносни слани.

Фиг. I-03. Климатични области и райони (по Велев, 1997), 1-граница на област; 2-граница на район (География на България, БАН, 2002 г.)

А – Умереноконтинентална област:	Б – Преходноконтинентална област:	В – Континентално-средиземноморска област:
1 – Крайдунавски низини;	1 – Осоговска планина;	1 – Долна Струма;
2 – Западна Дунавска равнина;	2 – Южно Краище;	2 – Западни погранични планини;
3 – Средна Дунавска равнина;	3 – Средна Струма;	3 – Пирин;
4 – Лудогорско-Добруджанска;	4 – Рила (северни склонове);	4 – Рила (южни склонове);
5 – Предбалкан;	5 – Същинска Средна гора (южна част);	5 – Средна Места;
6 – Западна и Средна Стара планина;	6 – Зарбалкански котловини;	6 – Дъбраш-Горна Арда;
7 – Софийско поле;	7 – Горнотракийска низина;	7 – Източни Родопи;
8 – Витоша;	8 – Западни Родопи;	8 – Странджа;
9 – Ихтиманска и Същинска Средна гора;	9 – Източна Стара планина;	9 – Странджанско Черноморие;
	10 – Добруджанско плато;	10 – Бургаска низина;
		11 – Варненско Черноморие;
		12 – Добруджанско Черноморие;

Климатични елементи

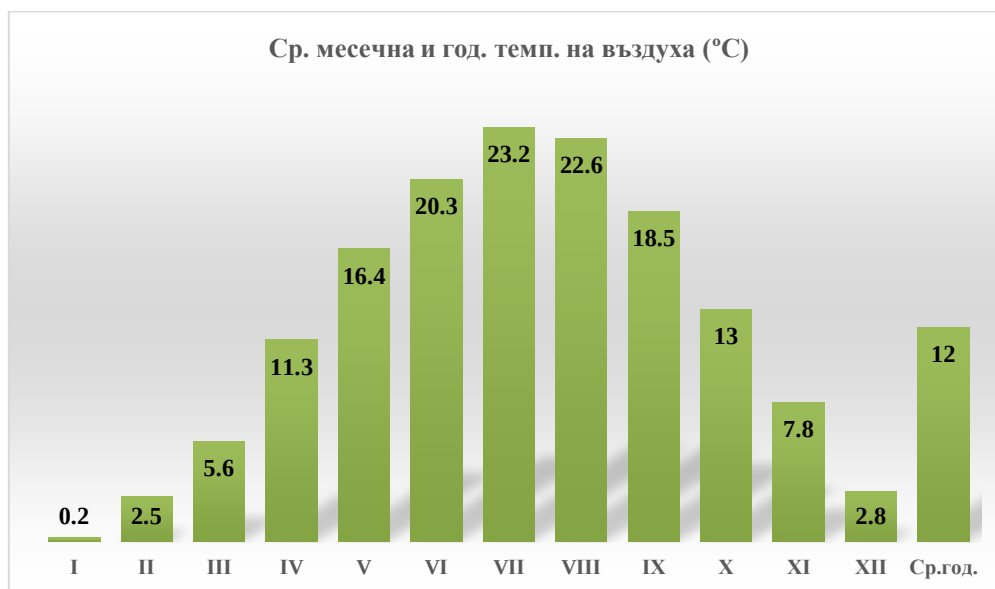
➤ Температура на въздуха

Средногодишната температура на въздуха е 12°C. Средната юлска температура е 23.2°C (абсолютен температурен максимум 44.4 °C) и не особено студена зима със средна януарска температура около 0.2°C (абсолютен температурен минимум – 18.2°C). Пролетта и есента са сравнително топли, поради затоплящото влияние на Средиземно и Черно море. През зимата е по-силно изразено въздействието на северозападните и североизточните въздушни маси. Средногодишната максимална температура е 17.9°C, а средногодишната минимална температура е 6.4°C (Таблица I-01).

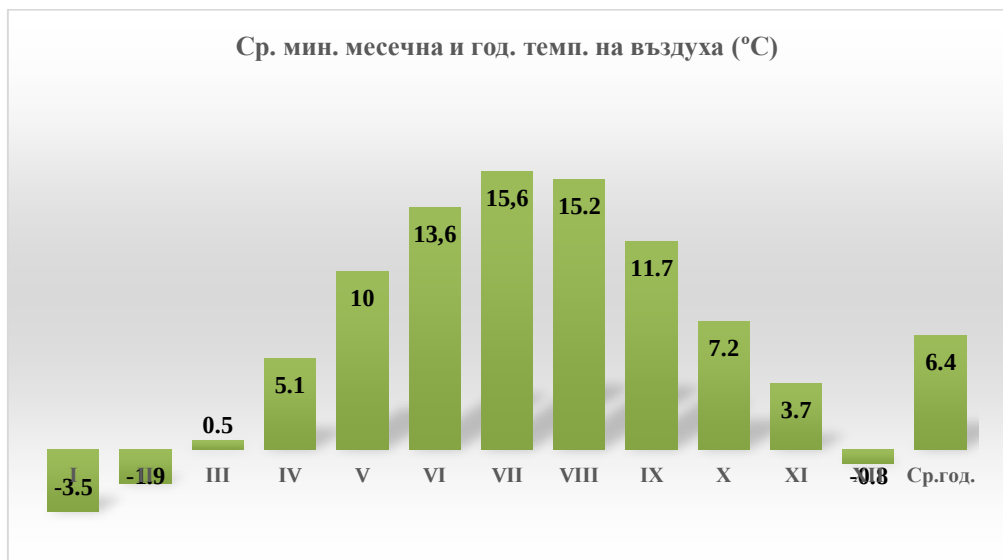
Таблица I-01. Средни месечни и средни годишни стойности на кл. показатели

Месеци/ ср. год.	Ср. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. мин. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. макс. месечна и год. темп. на въздуха (°C)
I	0.2	-3.5	4.3
II	2.5	-1.9	7.0
III	5.6	0.5	11.1
IV	11.3	5.1	17.9
V	16.4	10.0	22.8
VI	20.3	13.6	26.8
VII	23.2	15.6	29.9
VIII	22.6	15.2	29.9
IX	18.5	11.7	25.9
X	13.0	7.2	19.6
XI	7.8	3.7	12.4
XII	2.8	-0.8	6.8
Ср.год.	12.0	6.4	17.9

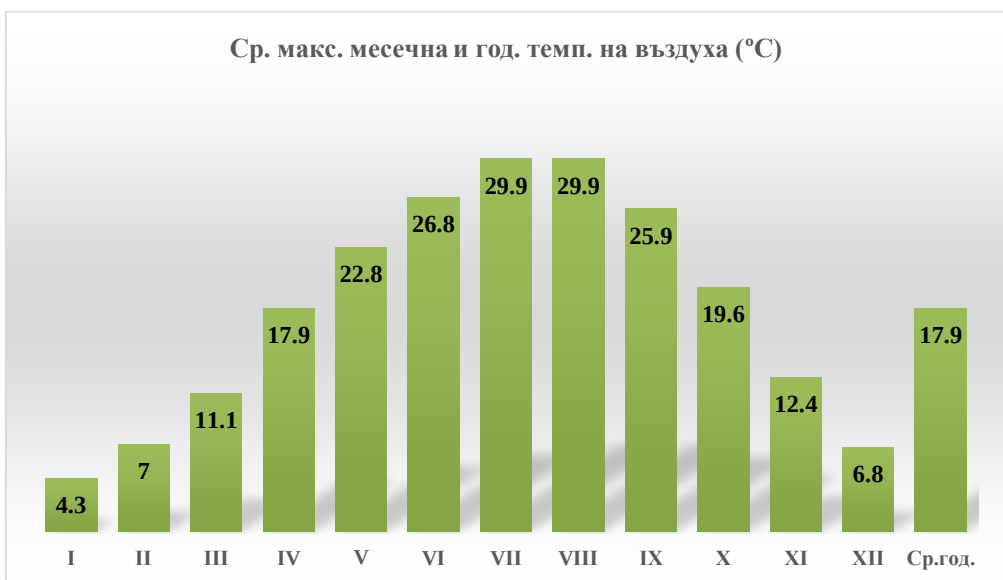
*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

Фиг. I-04. Средна месечна и годишна температура на въздуха (°C)

Фиг. I-05. Средна минимална месечна и годишна температури на въздуха (°C)

Фиг. I-06. Средни максимални месечни и годишни температури на въздуха (°C)

Средните максимални и минимални температури по сезони са посочени в следващата Таблица I-02.

Таблица I-02. Средни максимални и минимални температури по сезони

Станция/н.м.в.	Елементи	Сезон			
		Зимен	Пролетен	Летен	Есенен
Ямбол/143	ср. темп.	1.8	11.1	22.0	13.1
	ср. макс. т.	6.0	17.3	28.9	19.3
	ср. мин. т.	-2.1	5.2	14.8	7.5

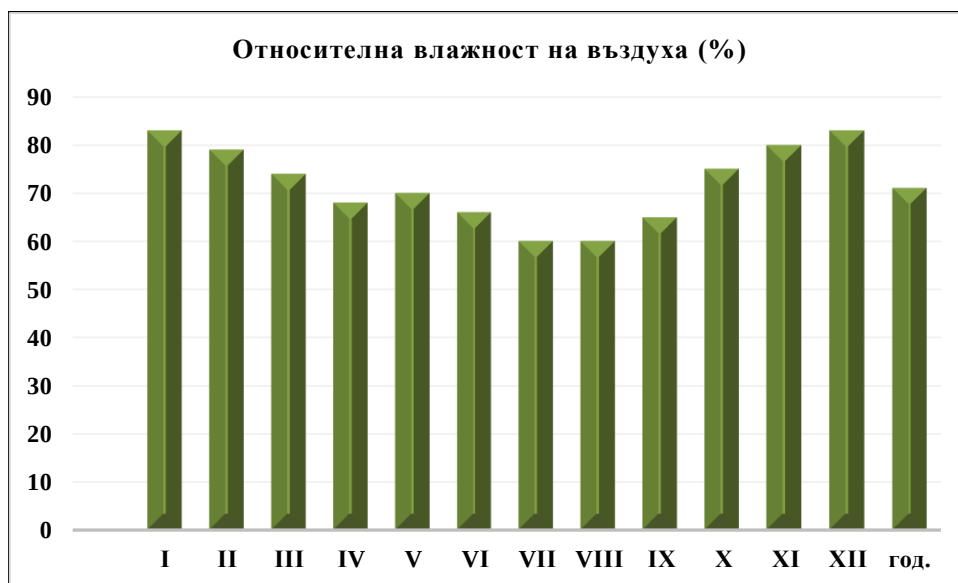
*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

➤ Влажност на въздуха

Влажността на въздуха е критерий за условията, при които протичат процесите на изпарение, транспирация, разсейване на атмосферните замърсители и др. Средногодишната относителна влажност на въздуха е 71%, като най-висока е през месец декември и януари, а най-ниска е през месеците юли и август (Табл. I-03).

Таблица I-03. Относителна влажност на въздуха по месеци и годишно, %

Отн. влажност, %	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год.
	83	79	74	68	70	66	60	60	65	75	80	83	71

Фиг. I-07. Относителна влажност на въздуха

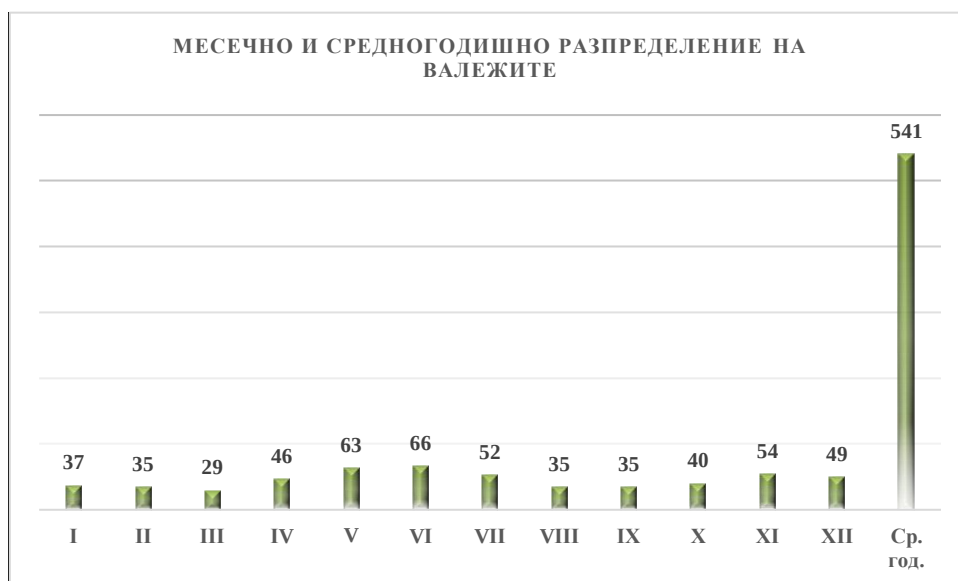
➤ Валежи

Средногодишните валежи на територията на общината са 541 mm. Годишният ход на валежите е с минимум през зимата 121 mm, средни през пролетта - 138 mm и есента 129 mm и с максимум през лятото - 153 mm (Таблица I-04 и I-05). Районът се отличава с по-слаби валежи от средните за страната.

Таблица I-04. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Станция н.м.в.	Елемент	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср. год.
Ямбол/143	Кол. вал.	37	35	29	46	63	66	52	35	35	40	54	49	541

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

Фиг. I-08. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Таблица I-05. Сезонно разпределение на валежите (mm)

Станция/н.м.в.	Елемент	Сезон			
		зимен	пролетен	летен	есенен
Ямбол/143	Кол. вал.	121	138	153	129

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.

Интензивното снеготопене на снежната покривка във високите части на водосбора на р. Тунджа в съчетание с интензивни валежи, особено през студената част на годината, може да предизвика наводнения в поречието. Във връзка с това е необходимо изграждане на система за ранно предупреждение на населението на общината за опасността от наводнения.

➤ Мъгли

Повторяемостта и продължителността на мъглите, обуславя натрупването на атмосферните замърсители. Типична за този район е ниска честота на мъгливото време (средно 46.8 дни с мъгла годишно - Таблица I-06).

Мъглите са характерно явление за студеното полугодие (X – III), когато средния брой на дни с мъгла е между 34 и 39. Месеците декември и януари се характеризират с най-голям брой дни с мъгла 8-9 дни.

Таблица I-06. Брой на дни с мъгла по месеци полугодие и годишно

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV-IX	X-III	Год.
Бр. дни	8.6	5.8	4.0	2.8	2.4	1.2	0.4	0.0	1.0	4.3	7.5	8.8	7.8	39	46.8

➤ Вятър

Преобладаващите ветрове в общината (станция Ямбол) са североизточните, основно през зимните месеци от годината, а след тях по интензивност са северозападните. Най-слабо са изразени югоизточните и западните ветрове.

В таблица I-07 са представени данни за средната скорост на вятъра по посока (m/s).

Таблица I-07. Средна скорост на вятъра по посока (m/s)

Посока	Месец											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
N	5.6	4.6	5.6	3.7	3.4	3.2	3.2	3.6	3.9	4.0	3.9	4.5
NE	4.6	4.7	4.8	4.4	4.2	3.5	3.8	3.7	4.2	4.5	4.4	4.3
E	5.1	4.2	4.4	4.8	3.5	3.2	3.9	3.7	4.1	3.7	4.1	4.9
SE	5.5	4.0	3.7	3.8	3.6	2.8	2.9	2.9	2.9	3.8	3.8	4.5
S	5.1	5.1	5.4	4.6	3.6	2.7	3.1	4.7	3.3	4.7	4.5	5.3
SW	3.3	4.7	5.2	3.4	3.3	2.6	2.5	3.0	3.0	3.6	2.7	4.1
W	3.6	4.0	3.9	4.7	2.9	2.9	2.9	2.9	3.0	2.7	3.4	3.3
NW	3.6	4.6	4.3	3.1	3.3	2.9	3.2	3.1	3.3	2.7	3.0	3.4

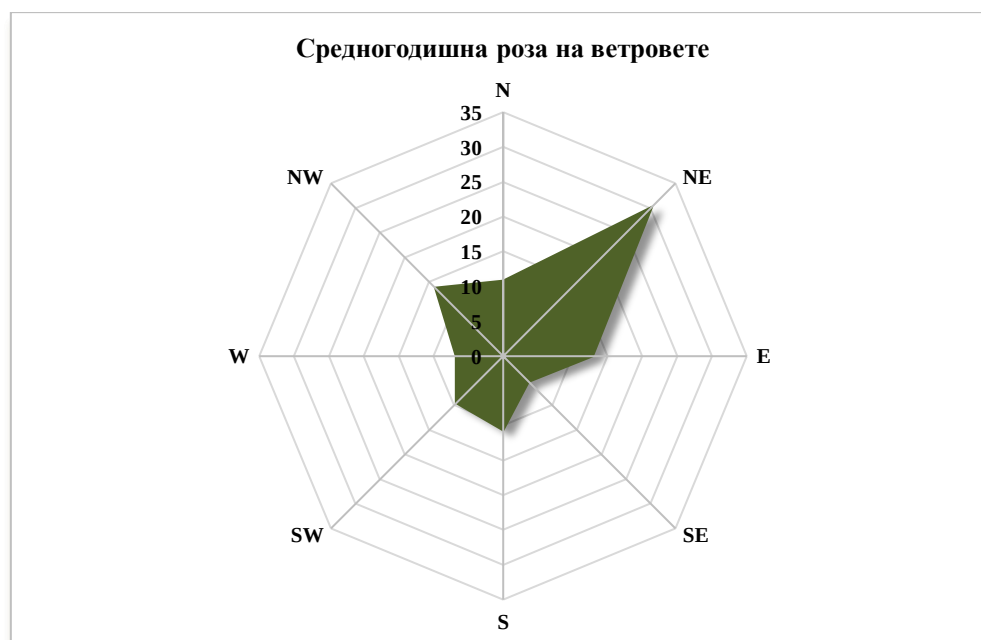
*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

Средногодишната честота на случаите с тихо време е 31.3% (Таблица I-08). В таблицата са показани стойностите на честота на вятъра по посока и тихо време (безветрие) от МС Ямбол.

Таблица I-08. Честота на вятъра по посока (%) и тихо (%)

Посока	Месец												Год.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
N	9.4	9.3	9.3	7.7	8.4	11.3	15.1	13.3	11.9	10.8	11.1	11.8	10.8
NE	29.5	25.6	31.9	30.7	31.0	30.2	31.3	32.3	34.6	30.5	30.9	25.1	30.3
E	8.7	10.7	11.7	15.1	16.4	13.4	12.8	16.2	15.9	13.5	11.3	9.4	12.9
SE	3.4	4.6	4.3	6.2	6.8	6.9	5.1	4.8	4.8	5.4	3.8	5.4	5.2
S	14.2	12.5	11.8	12.8	11.8	8.9	5.1	5.5	7.0	11.0	12.2	15.5	10.7
SW	14.4	14.3	11.5	11.5	8.2	6.9	4.5	3.7	5.6	9.5	10.5	14.0	9.6
W	7.3	9.3	8.1	6.2	5.2	7.3	6.1	6.1	5.0	5.7	7.9	7.4	6.8
NW	13.2	13.7	11.4	10.0	11.6	15.1	19.8	18.1	15.1	13.6	12.3	11.4	13.8
Тихо	33.9	28.0	25.4	22.8	28.6	30.7	32.1	30.2	33.4	36.1	38.1	35.2	31.3

*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

■ - Честота на вятъра по посоки (%)

Фиг. I-09. Средногодишна роза на ветровете по посоки, %

От изложените по-горе данни и характеристики на климатичните фактори следва, че с най-голяма честота са ветровете от североизток, които се проявяват 30.3% от случаите с вятър. По средна скорост с най-висока стойност са ветровете от юг (4.34 m/s) и североизток (4.25 m/s). Най-слаби са западните и северозападните ветрове, съответно 3.35 и 3.37 m/s.

Снежна покривка

Снежната покривка е нетрайна и се задържа средно около 67 дни.

1.5. Полезни изкопаеми

Община Ямбол е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Разпространени са кариерни материали и подземни води. От заливната речна тераса на р. Тунджа се добиват чакъли и пясъци. Добивът е механизирован.

Съгласно Националния концесионен регистър с Решение 598/29.06.2005 г. на Министерски съвет е предоставена концесия за добив на подземни богатства-строителни материали - пясъци и чакъли, от находище „Гърлата”, Община Ямбол, Област Ямбол. Общата концесионна площ е в размер на 888 декара, със срок на концесията до 23.04.2034 г.

Доказаните запаси /111/ - 1950.60 хил.м³, а вероятните запаси /121/ - 854.4 хил.м³. Концесионер на находището е „Инертни материали – Ямбол“ АД.

През 30-те години на миналия век е открита термоминерална вода, която е каптирана в шахтов кладенец в градската баня. Измервана е температурата на водата в границите 15°C – 29°C. Водата се отнася към сравнително рядко използвания клас нитратни води. Въпросът за наличието и значението на минералната вода не е намерил еднозначно разрешение. Установено е замърсяване на водата с нитрити и амоний, дължащо се вероятно на плиткото каптиране и обилието на септични ями наоколо през първата половина на миналия век. Направените в началото на 70-те години опити със сондажи да се открие по-дълбоко термоминерално проявление не са дали положителен резултат по отношение наличието на минерални води.

1.6. Кметства, населени места в общината

Град Ямбол е самостоятелна община и административен център на едноименната област. Други населени места в общината не съществуват.

На Фиг. I-10 е представена карта с отбелязано местоположението на гр. Ямбол и очертанията на неговото землище.

Фиг. I-10. Географска карта на Община Ямбол

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)

Националната система за мониторинг на околната среда извършва оценка на качеството на атмосферния въздух върху територията на страната, разделена на 6 Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – агломерации София, Пловдив, Варна, Северен, Югозападен и Югоизточен. Община Ямбол е включена в РОУКАВ „Югоизточен“ и е посочена като зона /териториална единица с превишаване нормите за показател: фини прахови частици (ФПЧ₁₀).

Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в т.ч. брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване.

Фините прахови частици са основен замърсител на атмосферния въздух в общината поради голямото разнообразие на източници, емитиращи ФПЧ – горивни инсталации, транспорт, битово отопление и др.

Съгласно изготвените и утвърдени от Министъра на околната среда и водите графици за дейността на РИОСВ и Регионалните лаборатории за контрол на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух през 2017 г. са проведени измервания от Регионална лаборатория – Стара Загора с мобилна автоматична станция (МАС) за измерване на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух на територията на град Ямбол. Измерванията са направени с изпитвания в периодите:

- 23.02.2017 г.-08.03.2017 г.;
- 20.04.2017 г.-03.05.2017 г.;
- 23.08.2017 г.-05.09.2017 г.;
- 12.12.2017 г.-25.12.2017 г.

Чрез извършването на измервания във всяко от четирите тримесечия на годината на практика се покриват и анализират концентрациите на вредни вещества в атмосферния въздух през различните сезони от годината. Резултатите от измерванията показват следното:

Таблица II-01. Измервания за периода 23.02.2017 г.-08.03.2017 г.

Дата на извършено измерване	Концентрация, $\mu\text{g}/\text{m}^3$
23.02.2017 г.	42
24.02.2017 г.	39
25.02.2017 г.	35
26.02.2017 г.	28
27.02.2017 г.	47
28.02.2017 г.	39
01.03.2017 г.	64
02.03.2017 г.	22
03.03.2017 г.	26
04.03.2017 г.	26
05.03.2017 г.	28
06.03.2017 г.	33
07.03.2017 г.	35
08.03.2017 г.	26

Фиг. II-01. Измервания на ФПЧ_{10} за периода 23.02.2017-08.03.2017 г.

От фигурата се вижда само едно превишение на средноденонощната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ от извършените 14 бр. измервания. Средната концентрация за периода е $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Таблица II-02. Измервания за периода 20.04.2017 г.-03.05.2017 г.

Дата на извършено измерване	Концентрация, $\mu\text{g}/\text{m}^3$
20.04.2017 г.	38
21.04.2017 г.	13
22.04.2017 г.	21
23.04.2017 г.	20
24.04.2017 г.	13
25.04.2017 г.	20
26.04.2017 г.	17
27.04.2017 г.	23
28.04.2017 г.	22
29.04.2017 г.	26
30.04.2017 г.	31
01.05.2017 г.	22
02.05.2017 г.	29
03.05.2017 г.	45

Фиг. II-02. Измервания на ФПЧ_{10} за периода 20.04.2017 г.-03.05.2017 г.

От фигурата се вижда, че за периода няма превишения на средноденонощната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ от извършените 14 бр. измервания. Средната концентрация за периода е $24.3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Това позволява да се направи обосновано заключение, че емисиите на ФПЧ_{10} са по-малки през месец април, в сравнение с месец февруари.

Таблица II-03. Измервания за периода 23.08.2017 г.-05.09.2017 г.

Дата на извършено измерване	Концентрация, $\mu\text{g}/\text{m}^3$
23.08.2017 г.	25
23.08.2017 г.	27
23.08.2017 г.	43
23.08.2017 г.	34
23.08.2017 г.	34
23.08.2017 г.	29
23.08.2017 г.	32
23.08.2017 г.	20
23.08.2017 г.	30
01.09.2017 г.	32
02.09.2017 г.	34
03.09.2017 г.	26
04.09.2017 г.	32
05.09.2017 г.	30

Фиг. II-03. Измервания на ФПЧ_{10} за периода 23.08.2017 г.-05.09.2017 г.

От фигурата се вижда, че за периода няма превишения на средноденонощната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ от извършените 14 бр. измервания. Средната концентрация за периода е $30.6 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Средната концентрация е по-висока в сравнение с месец април и май и по-ниска в сравнение с месец февруари и март.

Таблица II-04. Измервания за периода 12.12.2017 г.-25.12.2017 г.

Дата на извършено измерване	Концентрация, $\mu\text{g}/\text{m}^3$
12.12.2017 г.	23.1
13.12.2017 г.	33.2
14.12.2017 г.	21.5
15.12.2017 г.	39.5
16.12.2017 г.	49.9
17.12.2017 г.	54.5
18.12.2017 г.	42.5
19.12.2017 г.	65.2
20.12.2017 г.	66.9
21.12.2017 г.	55.4
22.12.2017 г.	61.7
23.12.2017 г.	58.8
24.12.2017 г.	51.8
25.12.2017 г.	39.2

Фиг. II-04. Измервания на ФПЧ_{10} за периода 12.12.2017 г.-25.12.2017 г.

От фигурата се виждат 7 бр. превишения над средноденоношната норма от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ от извършените 14 бр. измервания. Средната концентрация за периода е $47.4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. По-неблагоприятните метеорологични условия, свързани с мъгли, безветрие и студено време водят до по-съществени превишения на нормата в сравнение с предходните периоди, както и до най-висока средна концентрация през годината. Средната концентрация за наблюдавания последен период от годината е значително над средногодишната норма от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Общо за цялата година са отчетени 9 бр. превишения на средноденоношната норма за ФПЧ_{10} от 56 бр. измервания или по-малко от 35 бр. превишения за годината, но превишения в близо 16% от измервания.

Съгласно „Актуализирана програма за намаляване на нивата на ФПЧ_{10} и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол с план за действие за периода 2020-2025 г.“, на нейна територия действат следните източници на емисии:

- Промислени източници;
- Комунално-битов сектор (битово отопление);
- Локално отопление на обществени сгради;
- Автотранспорт.

Промислени източници:

Основните източници на организирани емисии от вредни вещества за региона са съсредоточени основно в град Ямбол. Разположението им се обособява в две промишлени зони:

- ✓ северозападна зона, основна за град Ямбол, в която са разположени повечето от промишлените производства за града;
- ✓ южна зона, в която са разположени производствата на територията на „Ямболен“ АД.

Повечето предприятия в двете промишлени зони представляват незначителни източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. Тези източници използват гориво природен газ и не представляват реална заплаха за качеството на атмосферния въздух в района.

В рамките на Община Ямбол, включително на територии в близост до нея, не се констатира наличието на работещ значителен промишлен източник на емисии на ФПЧ_{10} (над 1 т/годишно) и на замърсяване на атмосферния въздух, който да оказва определено влияние върху концентрацията на ФПЧ_{10} и в частност да води до превишения на нормите за ФПЧ_{10} на територията на Община Ямбол.

Като по-големи промишлени инсталации в района могат да бъдат посочени:

- ✓ „Е. Миролио“ АД, гр. Ямбол;
- ✓ „Ямболен“ АД, гр. Ямбол;
- ✓ „Градус 1“ ЕООД, с. Зимница, с. Болярско и с. Безмер;
- ✓ „Булгартрансгаз“ ЕАД, КС „Лозенец“, с. Лозенец и КС „Странджа“ и с. Горска поляна;
- ✓ „Палфингер продукционстехник България“ ЕООД, с. Тенево;
- ✓ „Репродуктор по свиневъдство“ АД, с. Калчево;
- ✓ „Керамична къща Стралджа“ ЕООД, гр. Стралджа.

Посочените инсталации се експлоатират в съответствие с условията на издадените комплексни разрешителни и използват основно гориво природен газ.

Комунално-битов сектор (битово отопление):

Жилищата в града през годините не ползват услугите на централно отопление, но над 2300 от тях, към 2017 г. са абонати на газоснабдяването. По-голямата част от населението се отопляват с дърва, въглища, брикети, нафта и др. горива, които са източник на около 680 т/год. вредни емисии. Намаляването на приноса на тези източници в замърсяването на въздуха ще зависи от темпа, с който ще се увеличава дялът на газифицираните домакинства в града.

Локално отопление на обществени сгради:

Обществените сгради в града са със статут на газифицирани и не са източник на замърсяване с ФПЧ_{10} .

Автотранспорт:

Автомобилният транспорт оказва съществено влияние върху замърсяването с прах и ФПЧ_{10} , като основните проблеми на национално ниво са свързани с изоставане развитието на пътната инфраструктура в сравнение с увеличаващият се брой на МПС.

Преминаващите през територията на Община Ямбол пътища от републиканската пътна мрежа (18 km) са причина за наличието на транзитно и товарно движение в жилищните територии на общинския център. Общата дължина на уличната мрежа е 160 km.

Върху приноса на автомобилния транспорт за замърсяването на въздуха в града влияние оказват технологичните особености на двигателите, видът на използваните горива, състоянието на уличната мрежа, организацията на движението, условията за паркиране и др. Недоброто състояние на част от пътните настилки по уличната мрежа, пиковите натоварвания, организацията на движението и други фактори (вкл. и метеорологични) влияят върху пропускателната способност на уличната мрежа, върху запрашаването на въздуха и замърсяването му с вредни вещества от двигателите на автомобилите.

Предвид преобладаващото влияние на битовото отопление, най-важните мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, които ще се изпълняват, могат да бъдат насочени най-общо към следните дейности:

Насоки и мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух:

- Намаление на количествата използвани твърди горива в битовия сектор;
- Увеличаване използването на природен газ и газификация на жилищни сгради;
- Развитие на зелената система, увеличаване на зелените площи и поддържане на съществуващи паркова и дървесна растителност;
- Ремонт на повредени тротоарни и пътни настилки;
- Поддържане на бази данни за качеството на атмосферния въздух и информиране на населението за КАВ;
- Упражняване на контрол по превозването на насипни товари;
- Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата.
- Поетапна подмяна на средствата за отопление от твърди и течни горива към природен газ и електричество;
- Поетапна подмяна на старите и неефективни горивни инсталации, като средства за битово отопление с нови и модернизирани, отговарящи на съвременните европейски регламенти и изисквания за еко-дизайн;
- Информираност на населението за вредните ефекти върху околната среда и човешкото здраве от използването на твърди горива;
- Въвеждане на стимули за използване на алтернативни средства за отопление, в замяна на изгарянето на твърди горива;
- Изпълнение на мерките заложене в плана за действие към Програмата за намаляване на нивата на $FPCH_{10}$ и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол.

2. Водни ресурси

2.1. Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Ямбол

✓ Повърхностни водни обекти

Територията на Община Ямбол попада в обхвата на Басейнова дирекция за управление на водите – Източнореломорски район, с център гр. Пловдив. Управлението на водите се извършва съгласно действащата в страната законодателна и нормативна уредба, като конкретните дейности в близък и дългосрочен аспект са на основата на разработен План за управление на водите в речния басейн. С Решение № 1106/29.12.2016 г. на министерски съвет е приет План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнореломорски район за басейново управление за периода 2016-2021 г. и Национална програма за изпълнението му. Планът е съгласуван с МОСВ със Становище по Екологична оценка №5-2/2016 г. В тази връзка, при характеризирането на водните обекти – повърхностни и подземни са взети предвид основно изложените в ПУРБ - информация и изисквания към управлението на водите.

Реки

В хидроложко отношение територията на общината се отнася към водосборна област на Басейн на река Тунджа. В басейна на р. Тунджа територия имат области Старозагорска, Сливенска, **Ямболска** и малка част от области Пловдивска, Хасковска и Бургаска. В басейна територии имат 19 общини, от които 10 изцяло и 9 частично (Фиг. II-05).

Фиг. II-05. Административно деление на басейна на р. Тунджа в Източнобеломорски район

Река Тунджа - Главен воден ресурс и водоприемник на територията на Община Ямбол е река Тунджа. Тя е най-големият приток на р. Марица, който се влива в нея на турска територия. Водосборната ѝ област се определя чрез координатите $41^{\circ}55'$ и $42^{\circ}45'$ с. ш. и $24^{\circ}55'$ и $27^{\circ}00'$ и. д. Водосборната ѝ област е 7883 km^2 със средна надморска височина на цялата водосборна област - 386 m. Заедно с водосборна на река Фишера, площта ѝ е 8026 km^2 , което представлява 22.43% от площта на Източнобеломорски район.

Река Тунджа извира от централната част на Стара планина източно от вр. Ботев. Координатите на извора са $42^{\circ}43'40''$ с. ш. и $24^{\circ}58'10''$ и. д. при кота 1940 m. Дължината ѝ до границата е 350 km. До гр. Ямбол протича право на изток, като оттам прави завой на 90° и приема южна посока, която посока запазва до вливането си в р. Марица. Координатите при границата са $41^{\circ}51'20''$ с. ш. и $26^{\circ}34'00''$ и. д. с кота 44 m н. в. и при зауставането ѝ в Марица са $41^{\circ}42'$ с. Ш. И $26^{\circ}34'$ и. д.

В рамките на своите граници басейнът на р. Тунджа представлява тясна дълга долина, която може да се раздели по орографски белези на три части - западна, средна и южна. Западната част на областта заема цялото Казанлъшко поле с ограждащите го старопланински и средногорски склонове. То е високо 350 m. Средната част на водосборната област обхваща Сливенското и Карнобатско поле с ограждащите ги склонове на Стара планина, Средна гора и Карнобатските възвишения. Сливенското поле е най-голямо от всичките Задбалкански полета източно от Гълъбец. То е най-ниско (150 m). Южната част на басейна се простира южно от Ямболския пролом на р. Тунджа до турската граница. Тя обхваща Ямболското (150 m) и Елховското поле, хълмистата област източно и западно от Елховското поле и областта на Сремския пролом на р. Тунджа. Полето има почти равнинен характер в

западната част и слабо хълмист вид в източната част. Заобиколено е от запад и югозапад от ниския и заоблен Св. Илийски рид и Манастирските височини (заоблени хълмове, 600 m високи), на северозапад от ниските ридове на Сърнена гора и на изток от редица плоски хълмове, известни с името Гледките (Бакаджиците).

Река Тунджа приема към 50 притока, от които по-значителните са: р. Мочурица, р. Синаповска, р. Поповска и др.

Мочурица е река в Южна България. Дължината ѝ е 86 km, която ѝ отрежда 38-мо място сред реките на България. Река Мочурица е най-големият приток на Тунджа. Река Мочурица извира на 561 m н.в. от южните склонове на Стидовска планина в Стара планина, в района на военния полигон „Ново село“. По цялото си протежение тече през равнинен терен в широка долина с голяма заливна тераса и малък надлъжен наклон от 1.4‰. В горното си течение пресича от запад на изток Сунгурларското поле, като постепенно завива на юг, а западно от град Карнобат посоката ѝ става югоизточна и образува къс пролом между планинския рид Терзийски баир на запад и възвишението Хисар на изток. След пролома надлъжният ѝ наклон става още по-малък и в долината и се появяват заблатени участъци и високи подпочвени води, откъдето идва и името на реката. Влива се отляво в река Тунджа на 128 m н.в., в северната промишлена зона на град Ямбол.

Площта на водосборния басейн на реката е 1278 km², което представлява 15.16% от водосборния басейн на Тунджа.

Основните притоци на р. Мочурица са: р. Дордере, р. Коджадере, р. Анадере, Корлийска река, Азмака, Кавашка река, р. Мараш (най-голям приток), Търновска река и Селската река.

Поради равнинния характер на терена през който протича реката, водите ѝ масово се използват за напояване за обширните земеделски земи в долината ѝ.

Почти по цялото си протежение коритото на реката е коригирано с водозащитни диги, въпреки това много често при бързо снеготопене или поройни дъждове Мочурица скъсва ограждащите я диги и причинява наводнения на земеделски земи и населени места.

Река Калница извира под името Текиря на 203 m н.в. от Светиилийските възвишения, на 1.3 km югоизточно от село Питово, Община Нова Загора. По цялото си протежение протича в плитка долина с песъчливо корито и с много малък надлъжен наклон (0.15m/km). В горното си течение протича през западната част на Ямболското поле, до село Бояджик на изток, а след това до село Генерал Инзово на югоизток, като в този последен участък коритото ѝ е коригирано с водозащитни диги. След това заобикаля от изток Манастирските възвишения и след село Пчела протича през западната част на Елховското поле с множество меандри. Влива отляво в Синаповска река от басейна на Тунджа на 97 m н.в., на 1 km преди устието на последната в Тунджа.

Площта на водосборния басейн на Калница е 577 km², което представлява 66.25% от водосборния басейн на Синаповска река. Основни притоци: → ляв приток, ← десен приток.

- → Баалардере
- ← Малазмак
- ← Чаталдере

По течението на реката и по някои от нейните притоци са изградени множество микроязовири, използвани за напояване в Ямболското и Елховското полета и за регулиране

на оттока – „Бояджик 3“, „Ботево 2“, „Болярско 1“, „Болярско 2“, „Роза 1“, „Роза 3“, „Инзово“, „Малазмак“, „Пчела 1“, „Пчела 2“ и др.

През територията на Община Ямбол преминават следните повърхностни водни тела с код и наименование както следва:

- BG3TU200R007 – р. Калница;
- BG3TU570R066 – р. Тунджа от вливане на река Мочурица до вливане на р. Симеоновска;
- BG3TU570R067 – р. Тунджа от вливане на река Асеновска до вливане на р. Мочурица;
- BG3TU600R062 - р. Мочурица след вливане на р. Сигмен до устие.

В следващата таблица са посочени екологичното и химично състояние на разглежданите повърхностни водни тела:

Таблица. II-05. Състояние и характеристика на повърхностните водни тела на територията на Община Ямбол

Код на водното тяло ПУРБ 2016-2021	Код на водното тяло спрямо ПУРБ 2010-2015	Речен участък	Код на речен тип	Екологично състояние/потенциал 2014	Цел за екологично състояние	Химично състояние 2014	Цел за химично състояние	Дължина на реките (km) /Площ на язовира (km ²)
BG3TU200R007		р. Калница	R13	лошо	постигане на добро състояние по Макрозообентос, Електропроводимост, БПК, PO4	неизвестно	Постигане на добро състояние или опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	56.8264
BG3TU570R066	BG3TU570R021	р. Тунджа от вливане на река Мочурица до вливане на р. Симеоновска	R12	умерено	постигане на добро състояние по Макрозообентос, БПК, O2, PO4,	добро	опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	26.9564
BG3TU570R067	BG3TU570R021	Река Тунджа от вливане на река Асеновска до вливане на р. Мочурица	R12	умерено	постигане на добро състояние по Макрозообентос, БПК	добро	опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	34.2333
BG3TU600R062	BG3TU600R022	Река Мочурица след вливане на р.Сигмен до устие	R13	умерено	постигане на добро състояние по Макрозообентос, електропроводимост, БПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ	добро	опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	46.0685

*Източник: ПУРБ БД ИБР 2016-2021 г. (Приложения 10 към Раздел 1, Приложение 1 и 2 към Раздел 5)

В Таблица II-06 са посочени мерките за повърхностните водни тела на територията на Община Ямбол

Таблица II-06. Програма от мерки на повърхностните водни тела в Източнореломорски басейнов район

Код на водното тяло	Наименование на водното тяло	Екологично състояние на пов. водно тяло	Химично състояние	Цел за водното тяло	Година на стартиране на мярката	Наименование на мярката
BG3TU570R066	р. Тунджа от вливане на река Мочурица до вливане на р. Симеоновска	умерено	добро	постигане на добро състояние по Макрозообентос, БПК, O2, PO4, ;опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	2017	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места

Код на водното тяло	Наименование на водното тяло	Екологично състояние на пов. водно тяло	Химично състояние	Цел за водното тяло	Година на стартиране на мярката	Наименование на мярката
						Подобряване на хидроморфологичното състояние на реките Осигуряване на непрекъснатостта на водните течения и движението на рибите Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници Изменение или прекратяване на разрешителни за заустване на отпадъчни води, в резултат от преразглеждането им.
BG3TU200R007	р. Калница	лошо	неизвестно	постигане на добро състояние по Макрозообентос, Електропроводимост, БПК, РО4;опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	2017	Подобряване на хидроморфологичното състояние на реките
BG3TU570R067	река Тунджа от вливане на река Асеновска до вливане на р. Мочурица	умерено	добро	постигане на добро състояние по Макрозообентос, БПК;опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	2017	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места Подобряване на хидроморфологичното състояние на реките Подобряване на естественото задържане на водата Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници Изменение или прекратяване на разрешителни за заустване на отпадъчни води, в резултат от преразглеждането им.

Код на водното тяло	Наименование на водното тяло	Екологично състояние на пов. водно тяло	Химично състояние	Цел за водното тяло	Година на стартиране на мярката	Наименование на мярката
BG3TU600R062	Река Мочурица след вливане на р.Сигмен до устие	умерено	добро	постигане на добро състояние по Макрозообентос, електропроводимостБПК, NO3, NO2, NH4, Нобщ, PO4, Робщ;опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	2017	Подобряване на хидроморфологичното състояние на реките.
						Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места.
						Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници.
						Изменение или прекратяване на разрешителни за заустване на отпадъчни води, в резултат от преразглеждането им.

**Източник: ПУРБ БД ИБР 2016-2021 г. (Приложение 1 към Раздел 7)*

✓ Риск от наводнения

Наводненията са природно явление, което не може да бъде предотвратено. Някои човешки дейности (като нарастването на населените места и стопанските активи в заливните равнини, както и намаляването на естествената способност на почвата да задържа вода, породено от използването на земята) и промяната на климата, обаче, допринасят за увеличаване на вероятността от наводнения и неблагоприятните последици от тях.

Обстановка, която води до наводнение, почти винаги се свързва с обилни валежи. Те могат да са от дъжд, който пада върху наситена с вода почва и се стича по повърхността. Могат също да са от сняг, който се натрупва, но впоследствие се стопява бързо в резултат на значително затопляне. При всички случаи метеорологичната обстановка е резултат от развитието на средиземноморски циклон в близост до Балканския полуостров. Наводненията през топлото полугодие са винаги свързани с условия за развитие на конвективни облаци, но също и със създаването на специални динамични условия за организация на конвективните процеси, така че в сравнително малък район да се натрупа голямо количество валеж за кратко време.

Метеорологичните ситуации, водещи до наводнения през студеното полугодие, са два вида. При първия вид те са резултат от преминаването в близост до България на средиземноморски циклон или серия от циклони. При втория вид те са резултат от бързо топене на прясно навалял сняг на сравнително голяма територия и малка надморска височина и последващо бързо затопляне след преминаването на средиземноморски циклон. Това се случва обикновено в края на зимата и началото на пролетта.

Съгласно чл.7 от Директива 2007/60/ЕС (Европейска Директива за наводненията) и на основание чл. 146и от Закона за водите е изготвен План за управление на риска от наводнения за Източнобеломорски район за басейново управление 2016 – 2021 г. Планът разглежда всички аспекти на управлението на риска, като се съсредоточава върху предотвратяването, защитата, подготвеността, включително прогнозите за наводнения, системите за ранно предупреждение и отчита характеристиките на Източнобеломорския район за басейново управление на водите за период от шест години – от 2016 до 2021 г. включително. Той включва Програма от конкретни мерки или комбинация от мерки за решаване на установените проблеми и постигане на поставените цели за всеки един от определените 31 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). Планът е приет с Решение №1109/29.12.2016 г. на МС, съгласно чл. 151, ал. 2, т. 1, буква „к” на ЗВ.

В изпълнение на чл. 4 от Директива 2007/60/ЕС относно оценка и управление на риска от наводнения и чл.146а, ал. 1 от Закона за водите се извършва предварителна оценка на риска от наводнения. В „Предварителна оценка на риска от наводнения в Източнобеломорски район за басейново управление”, като значими са определени 192 минали наводнения на територията на ИБР. Може да бъде обобщено, че преобладаващата част от значимите минали наводнения са разположени по средното и долно течение на река Марица (Пазарджик – Пловдив – Първомай – Димитровград - Свиленград), горното течение на р. Арда (над яз. Кърджали) и притоците ѝ, р. Върбица и р. Крумовица и в басейна на р. Тунджа около гр. Калофер и долното течение на река Тунджа след вливането на р. Мочурица и самата р. Мочурица (района Ямбол – Елхово).

Значимите минали наводнения в ИБР по основните речни басейни са:

- р. Тунджа 33 бр.
- р. Марица 116 бр.
- р. Арда 41 бр.
- р. Бяла река 2 бр.

В Източнобеломорски район за басейново управление, със Заповед №РД-03-152 /08.08.2013г. на Директора на БД ИБР са определени 31 РЗПРН с обща дължина 1078 km, разпределени по основни поречия както следва:

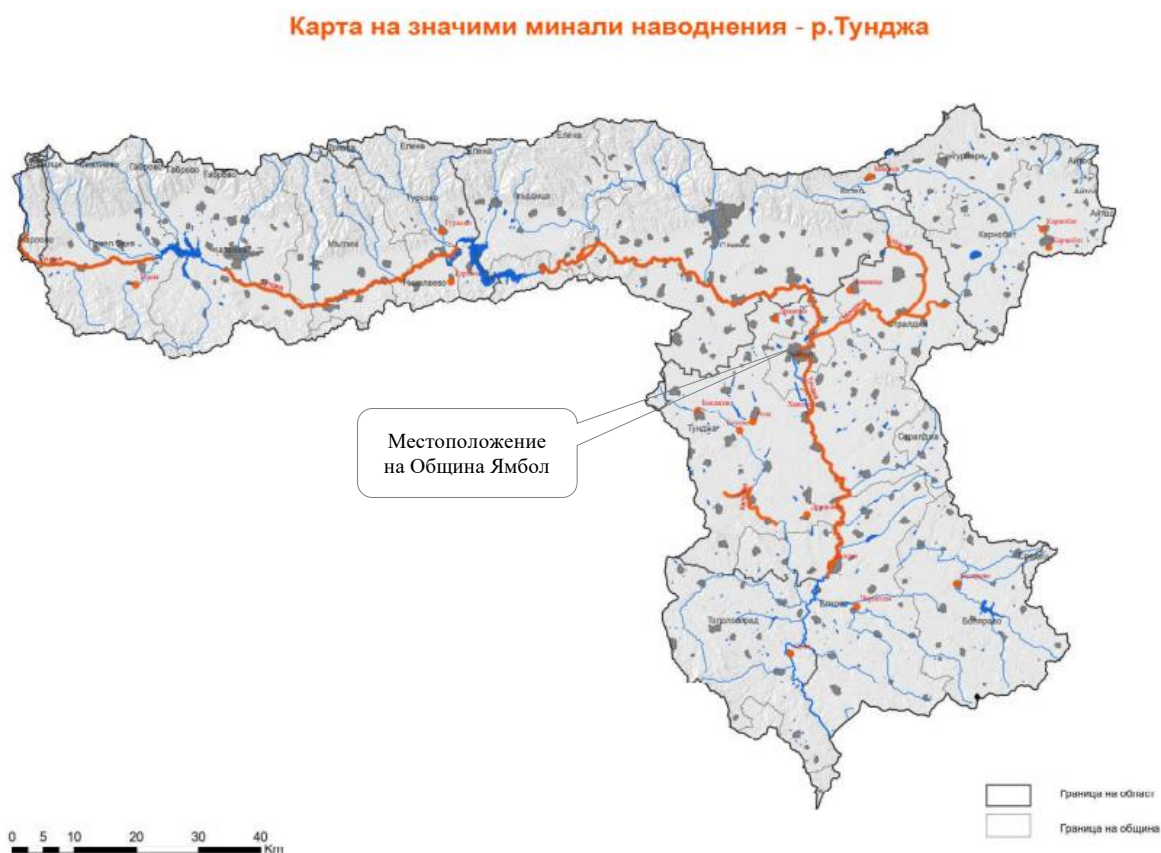
- Басейн на река Марица – 18 РЗПРН с дължина 806 km
- Басейн на река Арда – 8 РЗПРН с обща дължина 66 km
- Басейн на река Тунджа – 5 РЗПРН с обща дължина 206 km

Направеният анализ в „Предварителна оценка на риска от наводнения за Източнобеломорски район“ показва, че основна причина за регистраните в басейна на р.Тунджа наводнения са разливанията на реки, причинени от изключително интензивни и продължителни валежи – 31 от общо 33 минали наводнения за речния басейн.

Друг тип наводнения, често срещани и документирувани, са дъжовните наводнения (от скатови води) – резултат на краткотрайни, интензивни валежи – в 2 от общо 33 значими минали наводнения проливен валеж от дъжд е посочен като единствен източник на наводнението. Няма регистрирани случаи на значими минали наводнения с посочен източник на наводнението покачване на подземни води за басейна на река Тунджа.

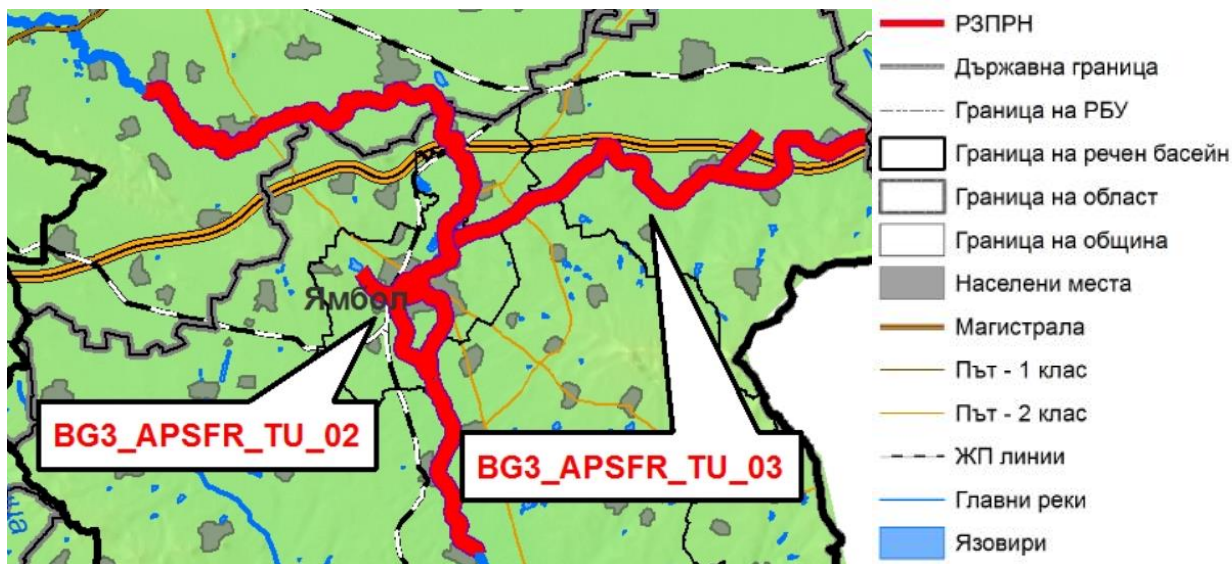
Най-голямо повишение на речните нива е регистрирано през периода 13-18.02.2005 г. на р.Тунджа при Елхово. През същия период протичащото водно количество е 100 m/s. На 04-07.01.2003 г., р. Тунджа прелива по течението си, а на 13-15.03.2006 г., р. Тунджа прелива в Ямболско.

На Фиг. II-06. е представена карта на значими минали наводнения на р. Тунджа.

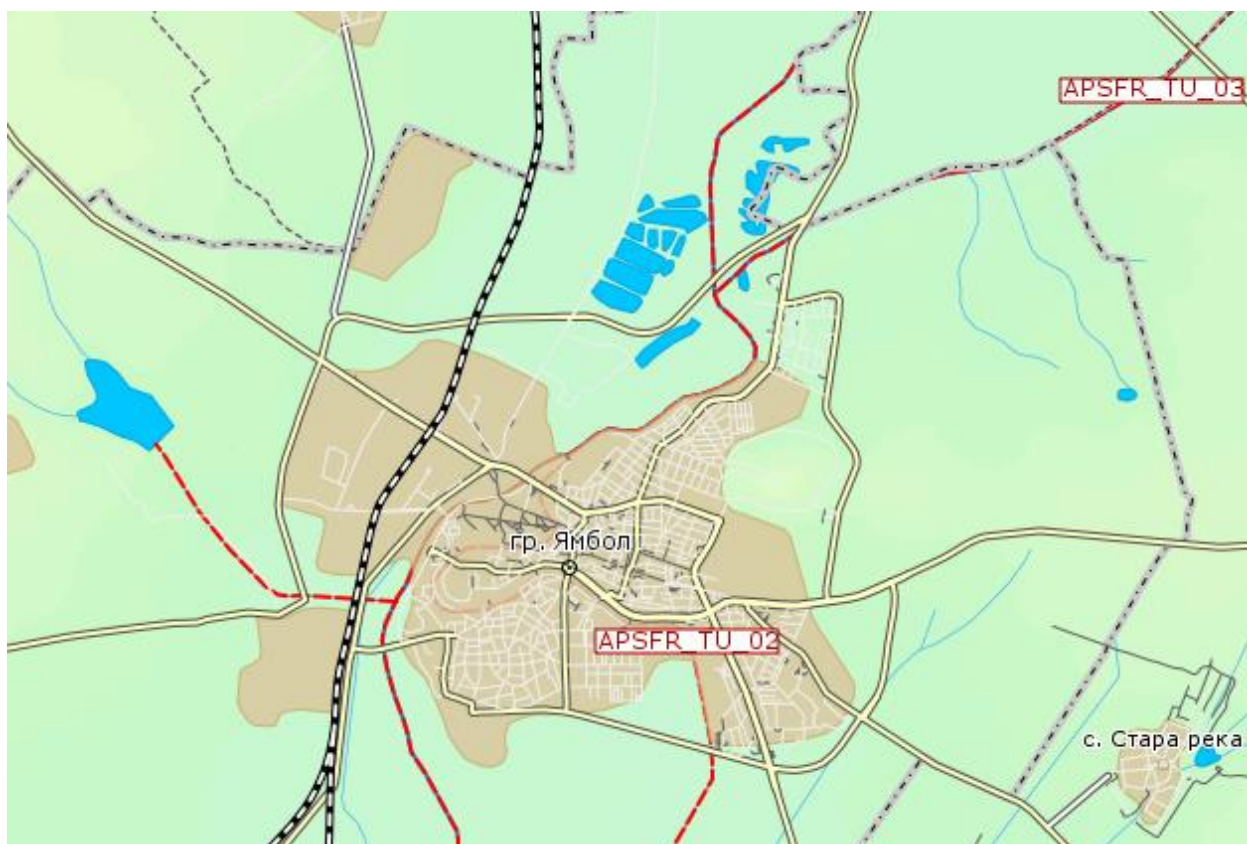
Фиг. II-06. Карта на значими минали наводнения на р. Тунджа

Територията на Община Ямбол попада в следните райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) с код и наименование BG3_APSFR_TU_02 „р. Тунджа - Ямбол“ и BG3_APSFR_TU_03 „р. Мочурица“ (Фиг. II-07), съгласно извършената оценка по чл.146г от ЗВ в Източнобеломорски район за управление на водите.

Фиг. II-07. Част от карта на райони със значителен потенциален риск от наводнения за Източнобеломорски район, М 1:850 000

*Източник: ПУРН 2016-2021 г. ИБР (Приложение 2.2.1)

Фиг. II-08. Извадка от ГИС на БД ИБР за райони под заплаха от наводнения и райони в риск от наводнения намиращи се на територията на Община Ямбол

Високият риск от наводнения в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол се дължи до известна степен на наличието на два язовира „Жребчево“ и „Двата чучура“ (землище гр. Ямбол). Язовир „Жребчево“ с площ от 25 km² е построен през 1959-1966 г. Язовир „Двата чучура“ е построен през 1967 г. и има завирен обем от 2700 m³ и залята площ 7 дка. Южно от него се намира с.о. Кринчовица. Преминаване на катастрофална вълна в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол може да стане както при интензивни дъждове или снеготопене така и при изпускането на водни обеми от водозадържащите съоръжения поради преливане разрушаване на язовирната стена и на защитните съоръжения (диги) и др.

За всеки район са изработени карти за заплахата:

- Карта на дълбочините на заливане при наводнения;
- Карта на обхвата на наводнения;
- Карта на степента на заплахата при наводнения.

Целите (действията) за управление на риска от BG3_APSFR_TU_02 р. Тунджа – Ямбол са формулирани въз основа на Националните приоритети и цели и констатираните проблеми в района.

Приоритет 1: Опазване на човешкото здраве

Действие 1.1. Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 1.2. Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 1.3. Възстановяване на нормалните условия за живот в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 1.4. Минимизиране на щетите при наводнение на социалната инфраструктура в населените места в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Приоритет 2: По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса

Действие 2.1. Подобряване на защитата на пътната инфраструктура в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 2.2. Подобряване на защитата на стопанските обекти в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Приоритет 3: Повишаване защитата на околната среда

Действие 3.1. Подобряване на защитата на IPPC предприятията в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р.Тунджа – Ямбол (съответства на Действие 3.2. от Националните приоритети и цели).

Действие 3.2. Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите защитени зони по НАТУРА 2000 и защитени територии по ЗЗТ в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол (съответства на Действие 3.3. от Националните приоритети и цели).

Действие 3.3. Подобряване на водозадържащата способност на земеделски горски и крайречни територии в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Приоритет 4: Подобряване на подготвеността и реакциите на населението

Действие 4.1. Повишаване на подготвеността на населението за действия при наводнения в населените места в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 4.2. Подобряване на реакциите на населението при наводнения в общините в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Приоритет 5: Подобряване на административния капацитет за управление на риска от наводнения

Действие 5.1. Създаване на съвременна нормативна уредба за устройствено планиране в общините в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 5.2. Осигуряване на оперативна информация за управление на риска от наводнения в общините в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 5.3. Повишаване на квалификацията на персонала ангажиран с управление на риска от наводнения общините в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 5.4. Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за речния басейн след РЗПРН р.Тунджа – Ямбол.

Действие 5.5. Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции в общините в обхвата на РЗПРН р.Тунджа - Ямбол при наводнения.

Целите (действията) за управление на риска от BG3_APSFR_TU_03 р. Мочурица са формулирани въз основа на Националните приоритети и цели и констатираните проблеми в района.

Приоритет 1: Опазване на човешкото здраве

Действие 1.1. Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора при наводнения в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р. Мочурица.

Действие 1.2. Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р. Мочурица.

Действие 1.3. Възстановяване на нормалните условия за живот в РЗПРН р. Мочурица.

Действие 1.4. Минимизиране на щетите при наводнение на социалната инфраструктура в населените места в обхвата на РЗПРН р. Мочурица.

Приоритет 2: По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса

Действие 2.1. Подобряване на защитата на пътната инфраструктура в РЗПРН р. Мочурица

Действие 2.2. Подобряване на защитата на стопанските обекти в идентифицираните заливни територии в РЗПРН р. Мочурица

Приоритет 3: Повишаване защитата на околната среда

Действие 3.1. Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитени зони по НАТУРА 2000 и защитени територии по ЗЗТ в обхвата на РЗПРН р. Мочурица (съответства на Действие 3.3. от Националните приоритети и цели).

Действие 3.2. Подобряване на водозадържащата способност на земеделски, горски и крайречни територии в обхвата на РЗПРН р. Мочурица (съответства на Действие 3.4. от Националните приоритети и цели).

Приоритет 4: Подобряване на подготвеността и реакциите на населението

Действие 4.1. Повишаване на подготвеността на населението за действия при наводнения в населените места в обхвата на РЗПРН р. Мочурица

Действие 4.2. Подобряване на реакциите на населението при наводнения в общините в обхвата на РЗПРН р. Мочурица.

Приоритет 5: Подобряване на административния капацитет за управление на риска от наводнения

Действие 5.1. Създаване на съвременна нормативна уредба за устройствено планиране в общините в обхвата на РЗПРН р. Мочурица.

Действие 5.2. Осигуряване на оперативна информация за управление на риска от наводнения в общините в обхвата на РЗПРН р. Мочурица.

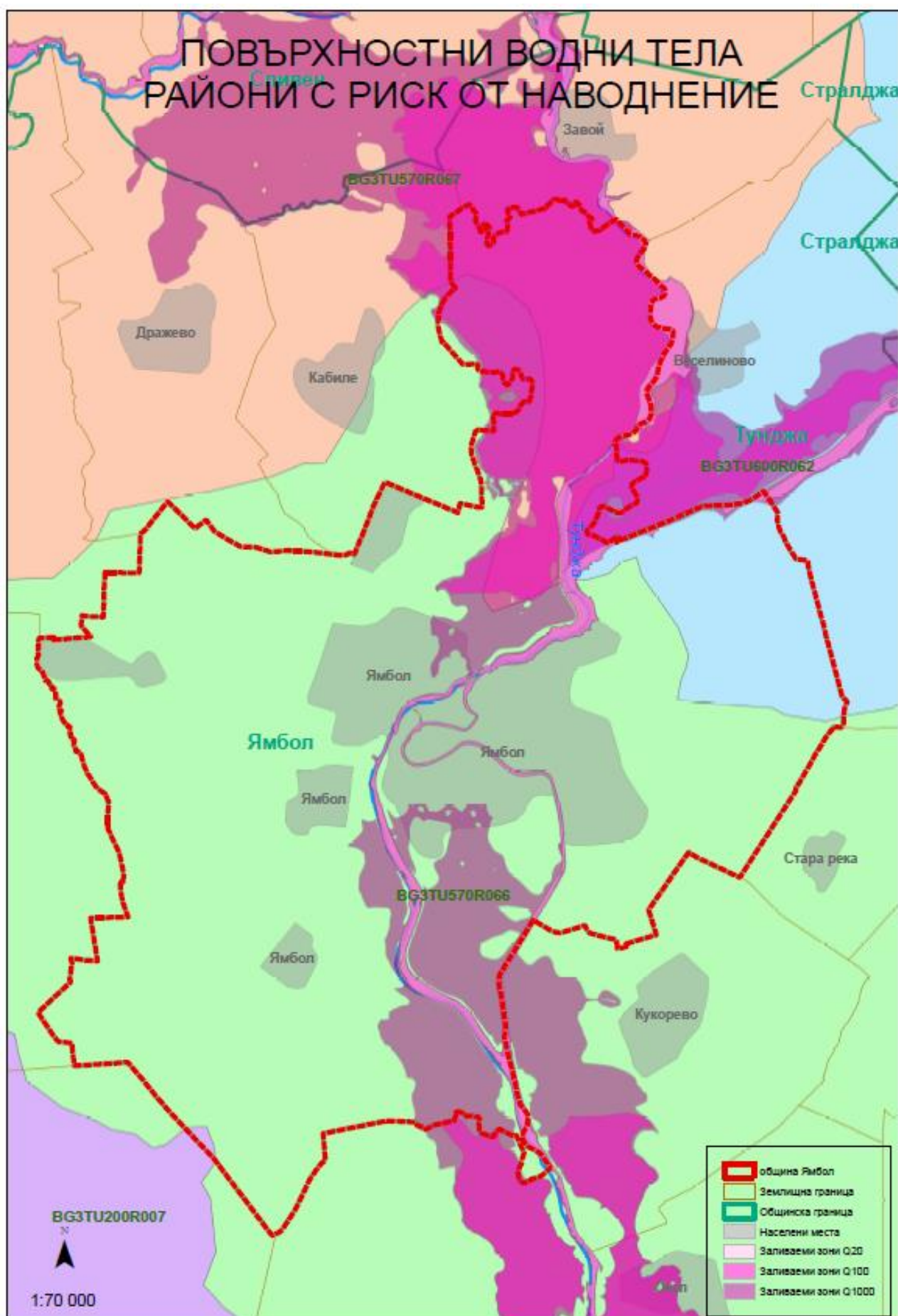
Действие 5.3. Повишаване на квалификацията на персонала, ангажиран с управление на риска от наводнения в общините в обхвата на РЗПРН р. Мочурица.

Действие 5.4. Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за речния басейн след РЗПРН р. Мочурица.

Действие 5.5. Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции в общините в обхвата на РЗПРН р. Мочурица при наводнения.

През м. септември 2020 г., Община Ямбол стартира изпълнението на проект „Ремонтно-възстановителни работи по укрепване на подпорна стена на разделително съоръжение на р. Тунджа при km 31 +200, възстановителни работи на преливник, водобоеен кладенец, както и реконструкция чрез изграждане на рибен проход при водоразделително съоръжение на река Тунджа при град Ямбол“. Целта на проекта е да се преустанови вредното въздействие на водата върху подпорната стена на водобойния кладенец след отбивния яз и земния насип между градския ръкав и облекчителния ръкав. Предвиждат се следните видове работи: направа на отбивна дига пред облекчителния ръкав за отклоняване цялото водно количество към основния (градски ръкав); направа на бетонов праг пред отбивния яз; направа на противифилтрационна преграда зад подпорна стена на водобоеен кладенец; възстановяване на обратни филтри при барбакани в зоната на пропадане; възстановяване на стълбище юг за пасарелка; възстановяване на бетонови блокове по дъно водобоеен кладенец.

На следващата Фиг. II-09 са дадени повърхностните водни тела и РЗРН попадащи на територията на Община Ямбол.

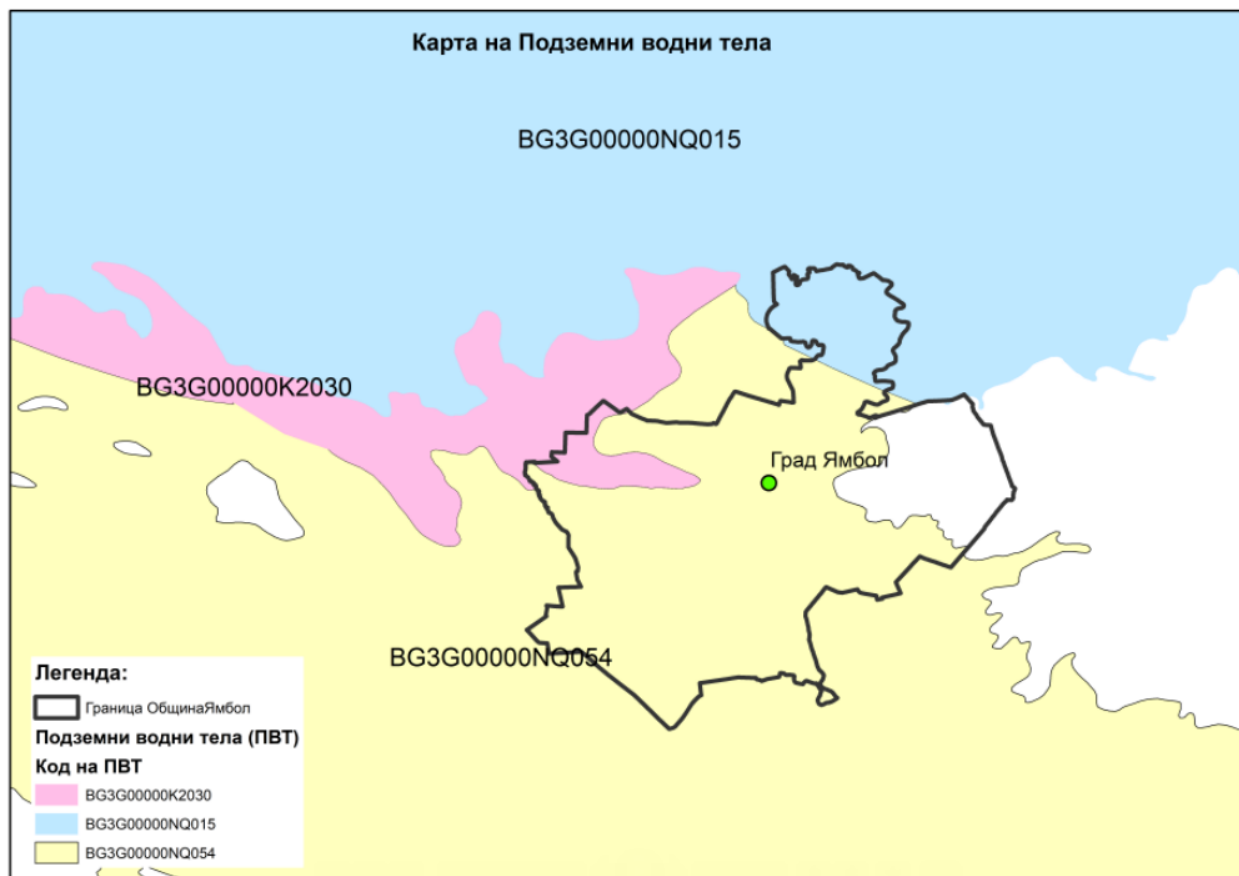

Фиг. II-09. Карта с посочени повърхностни водни тела и РЗРН на територията на Община Ямбол

✓ **Подземни водни тела**

Подземните водни тела на територията на Община Ямбол са както следва:

- BG3G00000NQ015 – Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област;
- BG3G00000NQ054 – Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово;
- BG3G00000K2030 – Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона.

Фиг. II-10. Част от карта с подземни водни тела в Източнбеломорски басейнов район

Характеристиките на подземните водни тела съгласно ПУРБ ИБР 2016-2021 г. са както следва:

Подземно водно тяло с код BG3G00000NQ015 - Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област

- площ на подземното водно тяло – 818.89 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 818.89 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – глинести пясъци;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 2790.92 l/s;
- разполагаеми ресурси – 2616.56 l/s;
- разрешени водни количества – 783.36 l/s;
- експлоатационен индекс - 30%;
- литоложки строеж на ПВТ – чакъли, гравелити, пясъци, пясъчници, глини, чакъли;
- дебелина на ПВТ – 10-40 m;
- коефициент на филтрация – 16-250 m/ден;

- водопроводимост – 160-400 m²/ден;
- пористост – 35-40%;
- тип на водоносния хоризонт – поров средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнобеломорски район, разглежданото водно тяло с код BG3G00000NQ015 - Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско - Стралджанската област е определено в риск по количествено и химично състояние. Параметрите, обуславящи лошото химично състояние са NO₃. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G00000NQ054 – Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово

- площ на подземното водно тяло – 1437.83 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1437.83 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – почвен слой, песъкливи глини, пясъци, глинести пясъци;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 1206.97 l/s;
- разполагаеми ресурси – 1118.38 l/s;
- разрешени водни количества – 913.81 l/s;
- експлоатационен индекс - 82%;
- литоложки строеж на ПВТ – Пясъци, глини, гравелити, чакъли /Q/ Пясъци, гравелити, песъкливи глини, варовици, пясъчници, въглища /N/;
- дебелина на ПВТ – 8-30 m;
- коефициент на филтрация – 9-110 m/ден;
- водопроводимост – 90-450 m²/ден;
- пористост – 35-40%;
- тип на водоносния хоризонт – поров средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнобеломорски район, разглежданото водно тяло с код BG3G00000NQ054 – Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово е определено в риск по количествено и химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G00000K2030 – Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона

- площ на подземното водно тяло – 1345.82 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1178.92 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – чакъли, пясъци, песъчливи глини;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 596.24 l/s;
- разполагаеми ресурси – 563.48 l/s;
- разрешени водни количества – 146.21 l/s;
- експлоатационен индекс – 26%;
- литоложки строеж на ПВТ – Туфи, туфити, андезити, пясъчници, мергели, варовици, гранити, диорити икварцдиорити, андезити, андезито-базалти, габро;

- дебелина на ПВТ – 38 m;
- коефициент на филтрация – 10-1 m/ден;
- водопроводимост – 38-380 m²/ден;
- пористост – 2-20%;
- тип на водоносния хоризонт – пукнатинен средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнобеломорски район, разглежданото водно с код BG3G00000K2030 – Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона е в добро количествено и химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „не е в риск”.

Експлоатационните ресурси на ПВТ са представени в Таблица II-07 (ПУРБ 2016-2021г., Приложение 23 към Раздел 1).

Таблица II-07. Експлоатационни ресурси на ПВТ

Код на подземното тяло	Естествени ресурси, l/s	Разполагаеми ресурси, l/s	Разрешени водни количества, l/s	Експлоатационен индекс %	Риск оценка по количество
BG3G00000NQ015	2790.92	2616.56	783.36	30	в риск
BG3G00000NQ054	1206.97	1118.38	913.81	82	в риск
BG3G00000K2030	596.24	563.48	146.21	26	не е в риск

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различни типове замърсявания от точкови и дифузни източници. Общата оценка по химично състояние на ПВТ попадащи на територията на Община Ямбол е представена в Таблица II-08.

Таблица II-08. Обща оценка по химично състояние на ПВТ

Код на подземното тяло	Наименование	Обща оценка по химично състояние на ПВТ	Замърсители
BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер-Сливенско - Стралджанска област	лошо	NO ₃
BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо	NO ₃ , PO ₄ , Na, Cl
BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро	-

Целите за опазване на околната среда за подземните водни тела в БДИБР са определени на база конкретните параметри с концентрации на РС и средна стойност за периода (2010-2014 г.) над стандарта или праговата стойност. Същите са посочени в Приложение 9 от Раздел 5 от ПУРБ-Източно беломорски район 2016-2021 г. и са представени в Таблица II-09:

Таблица II-09. Цели за опазване на околната среда за подземни водни тела на Източнобеломорски район на басейново управление на водите

Код на водното тяло	Наименование на водното тяло	Обща оценка на химичното състояние на ПВТ	Вещества или показатели на замърсяване	Цел – химично състояние	Срок за постигане на целта (година)	Обосновка за изключения
BG3G0000 0NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област	лошо	Нитрати (mg/l)	По-малко строга цел по показател нитрати	по-малко строга цел	Значителна площ(87%) от водното тяло е засегната от дифузни източници на замърсяване, като най-голям дял имат площите заети от селско стопанство. Поради това са планирани мерки за: 1. Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство; 2. Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове; 3. Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики. Тези мерки ще имат съответния ефект след период от 10 до 20 години, което е времето за пренос на замърсители от селското стопанство (нитрати).
BG3G0000 0NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо	Нитрати (mg/l) Фосфати (mg/l) Натрий (mg/l) Хлориди (mg/l)"	по-малко строга цел по показател нитрати, фосфати, натрий, хлориди	по-малко строга цел	Значителна площ (88%) от водното тяло е засегната от дифузни източници на замърсяване, като най-голям дял имат площите заети от селско стопанство. Поради това са планирани мерки за: 1. Прилагане на добри фермерски практики за животновъдство; 2. Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове; 3. Провеждане на обучение на селскостопански производители и фермери за прилагане на добри земеделски практики. Тези мерки ще имат съответния ефект след период от 10 до 20 години, което е времето за пренос на замърсители от селското стопанство (нитрати).
BG3G0000 0K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро	-	Опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването	2015	-

В Таблица II-10 са посочени мерките за подземните водни тела в Източнобеломорски басейнов район, попадащи на територията на Община Ямбол.

Таблица II-10. Програма от мерки на ПВТ в Източнореломорски басейнов район (Приложение 1 към Раздел 7)

Код на водното тяло	Наименование на водното тяло	Количествено състояние	Химично състояние	Цел за водното тяло	Година на стартиране на мярката	Наименование на мярката
BG3G00000NQ015	Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област	добро	лошо	По-малко строга цел по показател нитрати; запазване на доброто количествено състояние	2017	Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници
						Подобряване на информираността на заинтересованите страни в селското стопанство относно изискванията за постигане на добро състояние на водите
						Подобряване на информацията за натиска и въздействието върху водите от селското стопанство
						Осъществяване на контрол и превенция срещу замърсяване с химични, биологични, бързо разпадащи се, лесно разградими и силно сорбируеми вещества, както и по дейности, водещи до намаляване на ресурсите на водоизточника и други дейности, водещи до влошаване качествата на добиваната вода и/или състоянието на зоната за защита на водите, предназначена за питейно-битово водоснабдяване
						Подобряване на контрола на разрешителните за водовземане от подземни води
BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	добро	лошо	по-малко строга цел по показател нитрати, обща алфа-активност, фосфати, натрий, твърдост (обща), хлориди; постигане на по-малко строга цел от добро количествено състояние	2017	Изменение или отнемане на разрешителни за водовземане от подземни води, в резултат от преразглеждането им.
						Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места
						Подобряване на контрола на разрешителните за водовземане от подземни води.
						Разработване на програми за ограничаване и ликвидиране на замърсяването в чувствителните зони.
						Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници.
						Подобряване на информацията за натиска и въздействието върху водите от селското стопанство.
BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро	добро	опазване на доброто химично състояние и предотвратяване влошаването; запазване на доброто количествено състояние	2017	Намаляване на замърсяването с нитрати от земеделски източници. Подобряване на контрола на разрешителните за водовземане от подземни води
						Подобряване на информираността на заинтересованите страни в селското стопанство относно изискванията за постигане на добро състояние на водите. Подобряване на информацията за натиска и въздействието върху водите от селското стопанство.

2.2. Минерални води

Съгласно Изх. № ЗДОИ-01-75(1)26.10.2020 г. на БД „Източнобеломорски район“ няма налична информация за източници на минерални води на територията на Община Ямбол.

2.3. Водоснабдяване. Водопроводна мрежа

Водоснабдяването на гр. Ямбол обслужва 100 % от населението. Мрежата е изградена от етернитови (59 %), стоманени (24 %), поцинковани (7 %) и РЕНД тръби (10 %) с диаметри от Ø 20 mm до Ø 546 mm. Общата дължина на вътрешната мрежата до момента е 201.584 km, а външната се равнява на 43.692 km. Всички съществуващи водопроводи, които са ПЕВП са в много добро експлоатационно състояние.

Водопроводите от етернит, стомана и поцинкована стомана са в незадоволително състояние и е препоръчителна реконструкцията им. Сградните водопроводни отклонения са стари и амортизирани, процентът на аварии по тях е много висок.

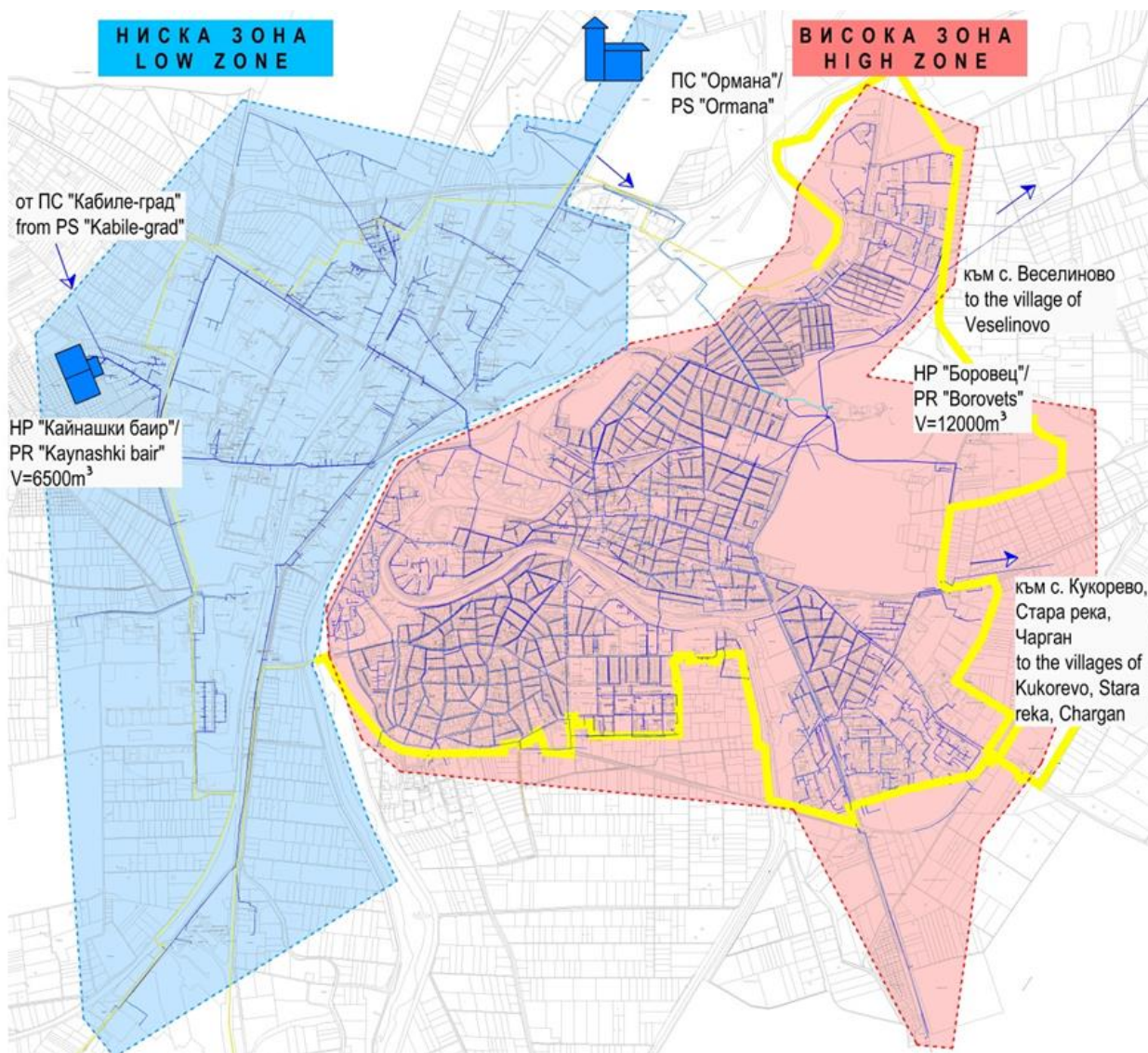
Водовземането е от подземни води чрез тръбни кладенци от две вододайни зони (Ормана и Кабиле). Чрез две помпени станции (ПС Ормана и ПС Кабиле – градска) водата се подава в напорни резервоари, разположени в местността Боровец и Кайнашки баир.

Водовземната система на ПС „Кабиле“ се намира в северната централна част на Ямболското поле. Разположена е на около 2-3 km северно от село Кабиле, в дясната заливаема тераса на р. Тунджа, в землището на село Кабиле, Община Тунджа. Към ПС „Кабиле - градска“ са 14 бр. тръбни кладенци.

Водовземната система на ПС „Ормана“ включва 29 тръбни кладенеца. Те са разположени на 1.0 km северно от град Ямбол, в местност Ормана, в землището на гр. Ямбол.

Зонирането на мрежата по налягане към настоящия момент се осъществява с две зони – ниска зона (обхваща западната индустриална зона на града) и висока зона (централна градска част, обхваща жилищните и промишлените части на гр. Ямбол, разположени източно от р. Тунджа).

- Ниска зона се водоснабдява от НР „Кайнашки баир“, $V=6\,500\text{ m}^3$.
- Висока зона се водоснабдява от НР „Боровец“, $V=12\,000\text{ m}^3$.

Фиг. II-11. Схема на зонироване на водопроводната мрежа на гр. Ямбол

**Източник: КИП за Доизграждане и реконструкция на водоснабдителна и канализационна мрежа в обособена територия, обслужвана от „ВиК“ ЕООД, гр. Ямбол,*

Обект 2: Реконструкция и разширение на водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол

По външния водопровод от ПС „Кабиле“ до НР „Кайнашки баир“ са констатирани чести прекъсвания на водоподаването поради висока честота на аварияте – 33 броя за 2015 г. В следствие на постоянни течове и чести аварии се губят около 7% от подадената към гр. Ямбол вода.

Изводи:

- ✓ Разпределителната водопроводна мрежа на гр. Ямбол е изградена на 100%. Водоизточниците задоволяват нуждите на града. Мрежата е разделена на зони за по-добро функциониране. Изградена е SCADA система, с което се осигурява актуална информация за ефективна експлоатация на водоснабдителната система;
- ✓ Водопроводната мрежа на град Ямбол, изпълнена с етернитови тръби има най – много аварии – 74% от общия брой аварии; тези тръби са изградени между 1960 г. и 1980 г. и са с изтекъл амортизационен срок;
- ✓ Стоманените тръби са изпълнени през осемдесетте години на миналия век и също имат изтекъл амортизационен срок и често аварират;

- ✓ Сградните водопроводни отклонения от поцинковани тръби са стари и амортизирани, процентът на аварии по тях също е значителен.

Насоки за развитие:

През м. август 2020 г., „ВиК” ЕООД, гр. Ямбол след проведена обществена поръчка, подписа договор за изпълнение на „Инженеринг (проектиране, строителство и авторски надзор) за реконструкция и разширение на вътрешна водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол”, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г., съфинансирана от ЕС чрез ЕСИФ. По отношение на водоснабдяването проекта предвижда строителство на водопроводна мрежа и съоръжения както следва:

Таблица II-11.

Водопроводна мрежа – реконструкция	Ед. мярка	Диаметър Ф /mm/	Дължина L /m/
Реконструкция на водопровод от НР "Кайнашки баир" до "Обходен път Запад" (в Индустриална зона) от В1136 до В877	м	250	471,00
Реконструкция на водопровод по ул. Индустриална - от "Обходен път Запад" до ул. "Ямболен" (в Индустриална зона) от В521 до В931	м	75	10,00
	м	140	8,00
	м	160	43,49
	м	250	1 322,51
Реконструкция на водопровод по ул. "Ямболен" - от ПС "Ормна" до бул. "Европа" от ТО до В183	м	250	2 025,00
Реконструкция на водопровод успореден на ул. "Обходен път запад" между бул. "Европа" и ул. "Индустриална" от В1479 до Т24	м	75	13,00
Реконструкция на водопровод в локалното на бул. "Европа" (в Индустриална зона) от В1479 до Т46	м	90	15,00
	м	110	20,00
	м	250	1 161,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Сокол" от бул. "Европа" до военното поделение в землището на с. Кабиле (в Индустриална зона) от Т29 до В1295	м	110	1 593,00
Реконструкция на водопровод от шахта при НР "Боровец" до "Обходен път изток" от В629 до V800	м	250	947,00
	м	180	10,00
Реконструкция на водопровод, успореден на "Обходен път изток" до ул. "Милин камък" от V800 до В350	м	250	974,00
Реконструкция на водопровод от шахта при НР "Боровец" до ул. "Вит" от В603 до V892	м	315	318,00
Реконструкция на водопровод от шахта при НР "Боровец" по ул. "Боровец" до ул. "Димитър Благоев" от В603 до V660	м	500	435,00
Водопровод по ул. "Вит" от ул. "Марагидик" до ул. "Странджа" от В625 до В818	м	90	250,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Странджа" между ул. "Вит" и ул. "Радецки" от „В823 до В818	м	90	120,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Радецки" между ул. "Стоян Златев" и ул. "Странджа" от В874 до В823	м	90	82,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Стоян Златев" между ул. "Радецки" и ул. "Вит" от В874 до В819	м	90	105,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Джон Попов" между ул. "Твърдица" и ул. "Шипка" от В860 до В888	м	315	147,00
Водопровод по ул. "Чепеларе" от В19 до V35	м	90	246,00

Реконструкция на водопровод по ул. "Алеко Константинов" между ул. "Чепеларе и ул. "Недялко Месечков" от B17 до B24	м	90	100,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Недялко Месечков" между ул. "Алеко Константинов" и ул. "Жеко Андреев" от B18 до B24	м	90	126,00
Реконструкция на водопровод кв. "Граф Игнатиев" - южна част от B563 до B562; от B561 до B558; от B556 до B576	м	90	500,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Крали Марко", между ул. "Осогово" и ул. "Марко Бехар" от V655 до B1339	м	90	288,00
Реконструкция на водопровод по ул. "Крали Марко", между ул. "Марко Бехар" и ул. "Срем" от B1339 до B1145	м	250	269,00
Общо дължина на водопроводна мрежа, обект на реконструкция по проекта: 12.781 km (без СВО)			
Съоръжения	Ед. мярка	Количество	
Сградни водопроводни отклонения	брой	390	
Изграждане на шахта с регулатори на налягане	брой	4	
Изграждане на шахта с регулатор на налягане и ултразвуков разходомер	брой	1	
Монтиране на датчици за налягане	брой	27	
Въвеждане на нови точки за измерване на водно количество и налягане по водопроводните мрежа на ВС „Ямбол“ и интегрирането им в системата за мониторинг на данни и тенденции	брой	2	
Оценка на съществуващото състояние на SCADA система и надграждането и			

Възможностите пред Община Ямбол и „ВиК“ ЕООД, гр. Ямбол са да кандидатстват пред финансиращи фондове и програми: национални, ПУДООС, Оперативните програми на ЕС за финансиране на бъдещи проекти в сектора.

2.4. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Канализационната система на гр. Ямбол в по-голямата си част е изградена като смесена - отвежда отпадъчните битови, дъждовни и промишлени води на населеното място в р. Тунджа. Частично, в южната част на града (квартал Каргон) канализационната система е разделна – битова и дъждовна. Поради равнинния характер на релефа на гр. Ямбол са изградени и се експлоатират помпени станции за битови и промишлени и за дъждовни води.

Канализационната мрежа на гр. Ямбол е изпълнена от бетонови, полипропиленови, PVC и стъклопластови тръби. Общата дължина на канализационната мрежа е 169 km.

Територията на гр. Ямбол се отводнява от девет главни колектора – I, II, III, IV, V, IX, X, XII и колектор Индустриален.

Главен колектор I е събирателен за по-голямата част от територията на града. Всички останали колектори, по гравитачен път или с помощта на канализационни помпени станции (КПС), заустват водите си в него.

По Интегриран проект за водния цикъл на гр. Ямбол са проектирани и изградени нови шест броя: три броя дъждопреливника по трасето на Главен колектор V, един брой по трасето на Главен колектор IX, Дъждопреливник в индустриална зона и Дъждопреливник пред ПСОВ.

Помпени станции

Предвид равнинния терен, на който е разположен гр. Ямбол, гравитачното отвеждане на отпадъчните води е практически невъзможно. Това е наложило изграждането на канализационни помпени станции, които да препомпват отпадъчните води. На територията на града са изградени общо девет канализационни помпени станции, но на практика работят и се използват само осем. Три от тях са изградени през 60-те години на миналия век:

- КПС „Възраждане“ – изградена е като временно решение да препомпва отпадъчните води от ж.к. „Възраждане“ и част от ж.к. „Васил Левски“ в река Тунджа.

- КПС „Градски парк“ – обслужва само спортните съоръжения и сградите, разположени на територията на парка. Чрез тази КПС отпадъчните води се препомпват до Гл.колектор IX; КПС „Биков мост“ е най-голямата помпена станция на територията на града. Тя обслужва около 32% от територията на населеното място. В нея са включени Главните колектори III, IX и X.

- КПС „Христо Ботев“ – изградена да препомпва водите от ж.к. „Христо Ботев“ към Гл. колектор X, но поради компроментирана конструкция и ограбено оборудване, не функционира.

По проект: „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Ямбол – изграждане на ГПСОВ и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на канализационната и водопроводна мрежа на гр. Ямбол” през 2015 г. са изградени нови 5 канализационни помпени станции.

КПС V-1 и КПС V-2 – помпени станции за битови отпадъчни води изградени по трасето на Главен колектор V, обект на същият проект. Те събират генерираните отпадъчни водни количества от ж.к. „Васил Левски“, ж.к. „Възраждане“, ж.к. „Златен рог“ и кв. Каргона, като ги препомпват към Главен колектор I, който да ги заusti в довеждащия колектор на строящата се към момента ПСОВ на гр. Ямбол.

Дъждовна ПС - 1 – Разположена е непосредствено до КПС V-1- битова, в нея се заустват част от дъждовните водни количества, събрани от кв. „Каргон“.

Дъждовна ПС – 2 – в нея се заустват дъждовните водни количества събрани от Дъждовен профил 1, разположена е в близост до съществуващ уличен водосток, който се излива в съществуващ отливен канал към река Тунджа;

КПС Индустриална – изградена по трасето на Колектор Индустриален, за да препомпва водите от индустриалната зона на гр. Ямбол.

Изводи:

- ✓ Канализационната мрежа е изградена основно от бетонови тръби, които след дългата експлоатация са с нарушена конструкция, с пропадания, вследствие на саморазрушаване на тръбите.
- ✓ Голяма част от мрежата в централна градска част и северните квартали са в доста незадоволително състояние. На много места муфените връзки между бетоновите тръби не са водоплътни, тръбите са стари, напукани или разрушени.
- ✓ Три КПС са изградени през осемдесетте години на миналия век и се нуждаят от текущ ремонт.
- ✓ Не всички от съществуващите колектори са свързани към довеждащият колектор с цел отвеждане и пречистване на всички събрани води.

- ✓ Има някои малки зони от квартали, които са без канализация.

Насоки и мерки за подобряване качеството на водите:

По проекта за „Инженеринг (проектиране, строителство и авторски надзор) за реконструкция и разширение на вътрешна водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол”, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г. е включена реконструкция и строителство на канализационна мрежа в следните участъци:

Таблица II-12.

Канализационна мрежа - реконструкция		Ед. мярка	Диаметър Ф /mm/	Дължина L /m/
Реконструкция на канализация по ул. "Руен" - ж.к. "Възраждане"	от РШ56-9 до РШ954а	м	315	239,00
	РШ954 до РШ959	м	600	171,40
	от РШ959 до РШ965	м	700	233,80
Реконструкция на канализация по ул. "Галац" - ж.к. "Възраждане"	от РШV-167 до РШ922	м	315	274,20
	от РШ922-а до РШ922-1	м	400	40,00
	от РШ922-1 до РШ915-1	м	500	123,00
	от РШ915-1 до РШ913	м	600	96,00
	от РШ913 до РШ909	м	700	113,10
Реконструкция на канализация от кръстовището на ул "Битоля" до КПС "Възраждане"	отв. колектор	м	500	10,00
	от РШ1006 до РШ965	м	800	177,20
	от РШ965 до КПС "Възраждане" стара	м	1 000	296,20
Общо дължина на канализационна мрежа, обект на реконструкция по проекта: 1,774 km (без СКО)				
Реконструкция на напорен тръбопровод от КПС "Биков Мост"	от КПС "Биков Мост" до РШ 487	м	450	675,00
Реконструкция на напорен тръбопровод от КПС "Христо Ботев"	от КПС "Христо Ботев" до РШ202	м	110	110,00
Общо дължина на напорни тръбопроводи (тласкатели), обект на реконструкция по проекта: 0,785 km				

Съоръжения	Ед. Мярка	Количество
Реконструкция на Дъждопреливник пред КПС "Биков мост"	бр	1
Реконструкция на КПС "Биков мост"	бр	1

Канализационна мрежа – изграждане на нова		Ед. мярка	Диаметър Ф /mm/	Дължина L /m/
Нова канализация по ул. "Битоля"	от РШ1006 до РШ1458-1	м	500	285,70
"Нова канализация по ул. "Сокол" – (Индустриална зона)"	от РШ1545 до РШ1531 от РШ 1Д до РШ 4Д	м	200	20,00
		м	315	1023,30

	от РШ 1531 до РШ1534 и от РШ1536 до РШ1534 и от РШ 4Д до заустване	м	400	391,70
	от РШ1534 до РШ1542-същ.			
Превключване на Главен колектор IV към Главен колектор I	от Дпр. 9 до Гл. кол. I	м	400	112,00
	Отв. колектор	м	800	13,00
	от РШ25-а до Дпр. 9	м	1 100	13,40
Превключване на Главен колектор XII към Главен колектор I	от Дпр. 10 до Гл. кол. I	м	315	46,00
	от РШ785 до Дпр. 10 и Отв. Колектор	м	600	40,00
Превключване на част от канализацията в централна градска - ул. "Хан Тервел", ул. "Преслав"	от РШ795а до РШ1314а	м	315	9,60
	от РШ1318 до РШ1314а	м	400	92,30
	от РШ1316а до РШ1302	м	500	90,50
Нов довеждащ колектор към КПС „Христо Ботев“		м	315	23,00
Общо дължина на канализационна мрежа, обект на изграждане по проекта: 2,366 km (без СКО)				

Съоръжения	Ед. Мярка	Количество
Сградни канализационни отклонения - нови	бр.	58
Улични оттоци - нови	бр.	176
Главен колектор IV – Дъждопреливник 9	бр.	1
Главен колектор XII – Дъждопреливник 10	бр.	1
кв. „Възраждане“ – Дъждопреливник 11	бр.	1
Изграждане на нова КПС "Христо Ботев"	бр.	1

2.5. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

По проект „Работно проектиране и изграждане на ПСОВ с довеждащи комуникации и реконструкция на главен колектор IX – гр. Ямбол“, в процес на изграждане е Пречиствателна станция за отпадъчни води на гр. Ямбол, с прилежащата към нея обслужваща инфраструктура, а именно:

1. Довеждащ колектор за канални води, който събира битовите отпадъчни и повърхностните канални води от канализацията на гр. Ямбол и ги транспортира до входа на приемното съоръжение на ПСОВ;
2. Довеждащ водопровод до ПСОВ;
3. Външен електропровод до ПСОВ;
4. Външна телефонна линия;
5. Външна пътна връзка.

Проекта предвижда пречистването на отпадъчните води да се осъществява на няколко основни етапа, чрез редица основни съоръжения, както следва:

- Механично пречистване, включващо: входна помпена станция с груби решетки, фини решетки с обезводняване на отпадъците, аериран пясъкомаслозадържател с отделяне на плаващи вещества, селектор;

- Биологично пречистване, с основни съоръжения: биобасейн с денитрификация и дефосфатизация, въздуходувна станция, помпена станция за РАУ и ИАУ, реагентна станция за химическа дефосфатизация, вторични радиални утайители;
- Дезинфекция;
- Обработка на утайките, в т.ч.: приемна станция за външни утайки, помпена шахта за първична утайка, сгъстители за ИАУ, метантанк, газголдер, когенератор, газов факел, обезводнителна инсталация, силос за утайка, депо за утайки;
- Заустващ колектор.

Освен изброените основни технологични съоръжения на площадката са предвидени:

- ✓ Сгради: входна ПС, сграда решетки, въздуходувна станция, сгради към утайково стопанство, битово-лабораторна сграда с ЦДП, стопанска сграда, портиерна, трансформаторна подстанция.
- ✓ Обслужващи и спомагателни системи и съоръжения: ПС за технически води, прилежащи връзки между отделните съоръжения, помощно оборудване към основните съоръжения, площадкови пътища, вертикална планировка, озеленяване, ограда на площадката, портал, външно осветление, външно електрозахранване, разпределителна мрежа ниско напрежение, компютърна система за управление (SCADA), телефонна мрежа, площадково водоснабдяване (в т.ч. противопожарна система), площадкова канализация, охранителна система, указателни знаци и табели.

Площадката, на която се намира ПСОВ е разположена южно от ж.к. „Граф Игнатиев“ в гр. Ямбол, на около 800 m южно от моста на южния околостретен път в ПИ с идентификатор 87374.35.981. Имотът е общинска собственост с обща площ от 47.916 dka.

Пречиствателната станция за отпадъчни води на гр. Ямбол е оразмерена да пречиства отпадъчните води от 110 417 еквивалент жители за 2033 проектна година.

Към момента на изготвяне на ПООС, обектът не е въведен в експлоатация (Снимки 1 и 2).

Снимка 1. ПСОВ Ямбол в строеж

Снимка 2. ПСОВ Ямбол в строеж

С въвеждане в експлоатация на ПСОВ ще се подобри екологичната обстановка в района и канализационната система ще покрие изискванията на Директива 91/271/ЕИО за пречистване на градски отпадъчни води. Предложената технологична схема за пречистване на отпадъчните води е избрана така, че да не се отделят вредни миризми и газове в атмосферата. Съоръженията за механичното стъпало и третирането на утайките ще са поместени в сграда без отделяне на неприятни миризми извън нея.

Пречиствателната станция е съобразена с всички съвременни изисквания по отношение на:

- Показателте на пречистените води;
- Въздействието върху околната среда;
- Минимални инвестиционни разходи за изграждането ѝ;
- Минимални бъдещи експлоатационни разходи.

2.6. Източници на замърсяване

Река Тунджа се използва като приемник на отпадъчните, промишлени и селскостопански води. Поречието на р. Тунджа край гр. Ямбол се характеризира с едни от най-високите показатели на замърсеност. В последните години се наблюдава тенденция за подобряване качеството на водите, най-вече в резултат на преустановяване на някои производства. Редица производствени предприятия – големи замърсители, са прекратили или намалили значително обема на работата си. Тъй като ГПСОВ не е въведена в експлоатация, заустването в р. Тунджа е без необходимото пречистване на постъпващите в нея води.

Съгласно Регионален доклад за състоянието на околна среда за 2019 г. на РИОСВ-Стара Загора, по-значимите обекти, с издадени комплексни разрешителни заустващи в градската канализационна мрежа на територията на гр. Ямбол са: „Е.Миролио“ ЕАД Сливен – текстилна площадка гр. Ямбол, „Белла – България“ АД, гр. Ямбол, кв. „Индустиален“, „Хидравлични елементи и системи“ АД, гр. Ямбол.

Значителна част от обработените жалби и сигнали през 2019 г. (повече от 1/4 от постъпилите) са за замърсявания на водни обекти от работата на канализационната система на гр. Ямбол, която е най-голямата действаща без изградена ГПСОВ на територията на РИОСВ-Стара Загора. За 2019 г. във връзка с извършените проверки и установените нарушения на „В и К“ ЕООД гр. Ямбол са наложени пет имуществени санкции по Закона за водите.

3. Отпадъци

Община Ямбол участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Ямбол заедно с общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа. Основната цел на сдружението е изграждане на устойчива система за управление на отпадъците, която да осигурява необходимата инфраструктура за третиране, оползотворяване и екологосъобразното обезвреждане на битови в т. ч. биоразградими, опасни отпадъци от домакинствата и строителни отпадъци, генерирани на територията на региона.

Регионалното сдружение е създадено със Споразумение между петте общини, подписано на 18.11.2010 г. Община Ямбол е водеща за региона.

След въвеждане на регионалната система от ноември 2010 г. дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Новата общинска политика за управление на отпадъците налага както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на Сдружението всички общини, участващи в него си поделят разходите по поддръжката, експлоатацията и мониторинг на съоръженията и вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците си.

Едновременно с изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда, Община Ямбол разработва и Програма за управление на отпадъците за периода 2021-2028г.

3.1. Генерирани отпадъци по видове и източници

Община Ямбол има действаща Наредба за управление на отпадъците на нейна територия. С нея се уреждат екологосъобразното управление на отпадъците на територията на общината с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. Определени са правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват и/или третират отпадъци, във връзка с ежедневното поддържане и опазване на чистотата на местата за обществено ползване, сградите, дворовете и прилежащите територии.

Уредени са реда и условията за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битовите отпадъци (БО), биоотпадъците, строителните (СО), опасните битови (ОБО) и масово разпространените отпадъци (МРО), негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/, отработени моторни масла /ОММ/, излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/, излезли от употреба автомобилни гуми /ИУАГ/ и земни маси (ЗМ), както и поддържането на чистотата на територията на Община Ямбол.

С наредбата се регламентират още изискванията към площадките за приемане на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация както и контрола и налагането на санкции за нарушителите.

3.1.1. Битови отпадъци

Битови отпадъци – определение

„Битови отпадъци“ са „отпадъци от домакинствата“ и „подобни на отпадъците от домакинствата“.

„Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятия на хранително-вкусовата промишленост.

„Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

На територията на общината действа добре организирана схема за събиране и извозване на смесено събрани битови отпадъци. Системата обхваща и населението и бизнеса, като се прилага на цялата територия на общината. Към 2019 г. системата за организирано сметосъбиране обхваща 100 % от населението на общината. Границите на районите, в които се предлагат услугите и честотата на събиране и транспортиране на битовите отпадъци се определят ежегодно със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 31 октомври на предходната година.

Сметосъбиращата и сметоизвозващата инфраструктура за смесени битови отпадъци в Община Ямбол е осигурена чрез възлагане на външен изпълнител по реда на ЗОП. В следващата таблица е представена обобщена информация за количествата образувани битови отпадъци на територията на Община Ямбол за 2019 г.

Таблица II-13. Образуван битови отпадъци на територията на Община Ямбол

Видове отпадъци	Количество, (тон)
Смесени битови отпадъци, доставени на вход на инсталацията за предварително третиране (сепариране)	22 067
Разделно събрани битови отпадъци в контейнерите за разделно събиране на отпадъци от опаковки	383
Разделно събрани от операторите на площадки за изкупуване или безвъзмездно предаване	2 374
Зелени отпадъци от почистване на паркове и градини	2 193
Отпадъци от почистване на улици	4 533
Общо образуван отпадъци в Община Ямбол	31 550

През последните години се наблюдава благоприятна тенденция за намаляване количествата на депонираните битови отпадъци (Табл. II-14).

Таблица II-14. Количества на депонирани битови отпадъци в тон за година

	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо количество на отпадъците депонирани от Община Ямбол на РДНО, (тон/год.)	20 256	19 814	20 608	16 194

Битовите отпадъците, се приемат за обезвреждане (депониране) на Регионално депо за неопасни отпадъци от населените места в общини Ямбол, Нова Загора, Тунджа, Сливен и Стралджа. Експлоатацията на депо се извършва съгласно условията посочени в издадено Комплексно разрешително № 225–Н0/2008г., влязло в сила на 31.05.2015 г. Депонирането на отпадъците на Регионалното депо стартира през месец януари 2016 г.

Община Ямбол има изготвен морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци, образуван на нейна територия, изготвен по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Анализът е извършен съобразно изискванията на Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744/ 29.09.2012 г. на министъра на околната среда и водите.

Морфологичния анализ е изготвен на база данни за четирите годишни сезона при определени два типа генератори: зона 1 с ниско застрояване и зона 2 с високо застрояване. Обобщени резултати са посочени в следващата Таблица II-15.

Таблица II-15. Морфологичен състав на битовите отпадъци образуван в Община Ямбол за 2017 година

Компоненти	%	тон/год.
Хранителни	5,35	1 960,78
Хартия	4,51	1 652,92

Картон	3,83	1 403,70
Пластмаса - общо	8,89	3 258,19
Текстил	1,19	436,14
Гума	0,04	14,66
Кожа	1,07	392,16
Градински	17,21	6 307,47
Дървесни	0,90	329,85
Стъкло - общо	3,22	1 180,13
Метали - общо	2,85	1 044,53
Инертни материали	2,53	927,25
ситна фракция <4cm*	43,26	15 854,79
опасни отпадъци от бита	1,29	472,79
други	3,86	1 414,69

* състав на ситната фракция сгурия, пепел, пясък, и други, в това число неидентифицирани

От изготвения Морфологичен анализ е видно, че с най-голям дял в общината са ситна фракция <4cm – 43.26% от общия поток битови отпадъци, следвани от градински (17.21%); пластмаса (8.89%) и хранителни (5.35%). В общия поток на битовите отпадъци наличието на оползотворими компоненти от хартия и картон формират 8.40%.

Организацията на дейностите по третиране на биоотпадъците са разписани в *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци*, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. (обн., ДВ. бр.11/31.01.2017 г.).

3.1.2. Производствени неопасни отпадъци

„Производствени отпадъци“ са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Това са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. За тяхното отстраняване обикновено се грижат самите предприятия. Изискванията за управление на производствените отпадъци са регламентирани в *Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци*, приета с ПМС № 53/1999 г. (ДВ, бр. 29 от 1999 г.).

Съществен дял от производствените отпадъци представляват отпадъците от пречистването на отпадъчните води от ПСОВ. Видовете отпадъци от пречистването на отпадъчните води, подлежащи на по-нататъшно третиране или депониране са:

- 19 08 01 – *отпадъци от решетки и сита*. Отпадъците от предварителното механично пречистване са с разнороден характер и материал, предимно пластмаса, текстил, керамика, дърво и др.
- 19 08 02 – *отпадъци от пясъкоуловители*. След предварителното механично пречистване водата по гравитачен път постъпва в пясъкоуловител. Този отпадък, представлява смес от лесноутаими минерални частици с полепнали по тях органични вещества и е с неопасен характер.
- 19 08 05 – *утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места*. Предполагаемият състав на утайките е 18-20% неразтворими вещества (НВ), органични НВ - 65%, общ фосфор - 4%, поради предимно битовия характер на водите.

Третирането на утайките от ПСОВ - Ямбол (в строеж) ще се извършва чрез два механични ротационни сгъстители за намаляване влажността, респективно обема на излишната активна утайка, последващо анаеробно изгниване в метантанк и изпращане към съществуваща обезводнителна инсталация за кондициониране и последващото обезводняване с две лентови филтърпреси. Предвидено е стабилизираната обезводнена утайка да се складира временно на специално депо което ще се обособи в рамките на площадката за установяване качеството и по-нататъшно извозване и оползотворяване. Към 2020 г. не са генерираните утайки от ПСОВ – Ямбол.

3.1.3. Строителни отпадъци и едрогабаритни отпадъци (ЕГО)

„Строителни отпадъци“ са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

В Община Ямбол дейностите по разделното събиране и транспортиране на едрогабаритни отпадъци (ЕГО) изхвърлени около контейнерите за битови отпадъци, в т.ч. и строителни отпадъци от ремонтни дейности от домакинства е възложено на външен изпълнител по реда на ЗОП, който осигурява необходимата за целта специализирана техника, а именно:

- 1 брой многофункционален челен товарач, за събиране на едрогабаритни и строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата;
- 3 броя товарни автомобили за извозване на ЕГО и строителни отпадъци.

Дейностите се извършват по утвърден график и по предварителна заявка на граждани. Събраните ЕГО и строителни отпадъци се транспортират до регионално депо - Ямбол, в с. Хаджидимитрово, Община Тунджа или друго съоръжение за третиране, определено от кмета на общината.

Количеството на строителните отпадъци образувани от домакинствата в Община Ямбол е между 2 и 3 тона годишно от общото им количество прието на регионалното депо. Количеството на приетите строителни отпадъци на РДНО Ямбол през периода 2016 – 2019 г. е представено в следващата Таблица II-16.

Таблица II-16. Количество на събраните и предадени за депониране строителни отпадъци за периода 2016-2019 г.

Година	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Строителни отпадъци постъпили на РДНО – Ямбол, (тон/год.)	390	360	96	209

3.1.4. Опасни отпадъци

„Опасни отпадъци“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 към Закона за опазване управление на отпадъците. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредба, приета с ПМС № 53/1999 г. (ДВ, бр. 29 от 1999 г.).

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба, като фирмите, притежаващи разрешение/регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО, представят ежегодно в ИАОС отчети за образуваните от дейността им опасни отпадъци. Най-голям дял в общото количество имат отработени моторни и смазочни масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), както и излезли от употреба флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак.

Отпадъци от хуманното здравеопазване:

Медицинските отпадъци имат някои по-специфични характеристики и изискват специално събиране и третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Дейностите по събиране и третиране на медицински отпадъци са записани в *Наредба №1 от 09.02.2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения (обн., ДВ, бр. 13 от 17.02.2015 г.)*. Съгласно чл. 5 от Наредбата, лечебните заведения, притежатели на опасни отпадъци, с цел опазване на общественото здраве и околната среда са длъжни: да разделят отпадъците при източника на образуване по вид, състав и свойства; да спазват условията на съхраняване на отпадъците в съответствие с изискванията на наредбата; да опаковат и обозначават разделно събраните отпадъци; да транспортират отпадъците до мястото за предварително съхраняване на отпадъците; да третират самостоятелно и/или да предават за съхраняване, транспортиране и третиране отпадъците само въз основа на сключен договор с лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности с отпадъци, класифицирани със съответния код, съгласно *Наредба № 2 от 2014 г. за класификация на отпадъците*; да водят отчетност и да попълват идентификационен документ при предаването на опасните отпадъци, съгласно изискванията на *Наредба № 1 от 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (ДВ, бр.51 от 2014г.)*; да спазват йерархията по управление на отпадъците по смисъла на чл. 6 от ЗУО.

3.2. Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци

3.2.1. Събиране и транспортиране на отпадъци

На територията на общината действа добре организирана схема за събиране и извозване на смесено събрани битови отпадъци. Системата обхваща и населението и бизнеса, като се прилага на цялата територия на общината. Към 2019 г. системата за организирано сметосъбиране обхваща 100 % от населението на общината. Границите на районите, в които се предлагат услугите и честотата на събиране и транспортиране на битовите отпадъци се определят ежегодно със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 31 октомври на предходната година.

Сметосъбиращата и сметоивозващата инфраструктура за смесени битови отпадъци в Община Ямбол е осигурена чрез възлагане на външен изпълнител по реда на ЗОП. Съгласно договора, за събиране на смесените битови отпадъци на територията на град Ямбол е осигурен следния минимален брой контейнери:

- Контейнер тип „Бобър“ 1 100 литра, пластмасов – 2 100 бр.
- Контейнер тип „Бобър“ 1 100 литра, метален – 300 бр.

- Кофа пластмасова 240 литра – 860 бр.
- Кофа пластмасова 120 литра – 860 бр.

Разпределението на съдовете е организирано съгласно разработената от Министерство на околната среда и водите Методика за определяне на броя и вида на необходимите съдове и техника за събиране и транспортиране на отпадъци. При идентифицирана необходимост се осигуряват нови съдове за битови отпадъци, както и преместване или промяна на броя на контейнерите в дадена точка за събиране, за което се съставя Констативен протокол.

За дейности по събиране и транспортиране на битови отпадъци до депо и/или съоръжение за третиране са осигурени като минимум следните транспортни средства и специализирана техника:

- 6 броя специализиран автомобил за сметосъбиране с вариопреса или ротопреса и вместимост от 16 m³ до 22 m³;
- 2 броя товарен автомобил до 3.5 тона;
- 1 брой специализиран малогабаритен автомобил за сметосъбиране, който обслужва контейнери в тесни квартални улици, с вместимост до 10 m³.

Транспортните средства и техника са съобразени с габаритите, капацитета и със спецификата на съответния район и честотата на извършваните услуги.

Финансирането на разходите по сметосъбиране и сметоизвозване на отпадъците, както и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, сепариране и депониране на битовите отпадъци, генерирани на територията на общината, както и отчисленията и обезпеченията по ЗУО се извършва, чрез „Такса битови отпадъци“ (ТБО) по реда на Закона за местни данъци и такси (ЗМДТ). Образуването на таксата се извършва след изготвяне и одобряване на план-сметка за разходите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата за съответната година.

Отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата

В рамките на договора за сметосъбиране и сметоизвозване е включена и дейност по разделно събиране на пепел и сгурия от домакинствата, като за целта в районите с фамилни сгради са осигурени метални контейнери тип „Бобър“ и подходящи транспортни средства за транспортиране на контейнерите. Дейността се извършва в периода на отоплителния сезон от 15 октомври до 30 април, в зависимост от метеорологичните условия. Разделно събрания отпадък от пепел и сгурия се транспортира до регионално депо – Ямбол, като при изпълнение на дейностите по събиране и транспортиране не се допуска смесването на разнородни видове отпадъци, инертни материали, едрогабаритни и строителни отпадъци, вода и др.

➤ **Разделно събиране на отпадъци от опаковки**

Община Ямбол е сключила договор с „Екобулпак“ АД за осигуряване на контейнери за разделно събиране на битови отпадъци от опаковки. Въведената в град Ямбол система за разделно събиране на опаковки е от двуконтейнерен модел – зелен контейнер за стъкло и жълт контейнер за отпадъци от хартия и картон, пластмаса и метал. Съдовете за събиране на отпадъците от опаковки са разположени по определена схема в общо 152 точки от територията на града. Към 2019 година на територията на Община Ямбол са осигурени и се обслужват общо 339 контейнери за разделно събиране на опаковки, разпределени както следва:

- 115 бр. жълти контейнери тип „Иглу“ с обем 1800 литра;
- 115 бр. зелени контейнери тип „Иглу“ с обем 1400 литра;

- 66 бр. жълти контейнери тип „Бобър” с обем 1100 литра;
- 43 бр. жълти контейнери тип „Кофа” с обем 360 литра.

През 2009 г. е изградена сепарираща инсталация в близост до депото на Община Ямбол в землището на с. Хаджидимитрово, на която се извършва сепариране на събраните отпадъци от опаковки.

Към 2019 г. системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки обхваща 100% от населението на общината.

Системата за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки организирана от „Екобулпак” АД в сътрудничество с Община Ямбол, се допълва от:

- Площадките/пунктовете, на които граждани и фирми, могат да предават разделно събраните си битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. На сайта на общината е публикуван списък на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности по третиране и/или събиране и транспортиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метали и стъкло на територията на Община Ямбол.
- Осигурена площадка за предварително третиране (сепариране) на смесените битови отпадъци с цел отделяне на оползотворими компоненти (вкл. хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло) от общия поток на смесените битови отпадъци преди депонирането им. Сепариращата инсталация е разположена в с. Хаджидимитрово, община Тунджа, в близост до регионалното депо.

➤ **Разделно събиране на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)**

Съгласно изискванията на чл. 19, ал. 3, т. 7 от ЗУО на територията на Община Ямбол е осигурена площадка за предаване и последващо третиране (разкомплектоване) на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), чрез сключен договор с „Мегаресурс” АД, лице притежаващо разрешение по реда на чл. 35 от ЗУО.

На интернет страницата на община е публикуван регистър на площадките с посочено местоположение за приемане на ИУМПС.

➤ **Разделното събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)**

Съдовете за разделно събиране на НУБА са разположени на определените от Кмета на общината места – 10 бр. в десет училища и 3 бр. в административната сграда на общината. Разделно събраните НУБА се предават за последващо оползотворяване съгласно сключен договор с между община Ямбол и „Мегаресурс” АД, лице притежаващо разрешение по реда на чл. 35 от ЗУО.

Крайните потребители могат да върнат портативни НУБА на територията на търговския обект, в който се предлагат портативни батерии и акумулатори, без да закупуват нови. Това е регламентирано и в Наредбата за управление на отпадъците на Община Ямбол в чл.28, ал.1, съгласно който всички търговски обекти на територията на общината, където се предлагат батерии са и места за събиране на негодни за употреба батерии.

➤ **Разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)**

Община Ямбол има сключен договор с ЕТ „Б. П. Будинов – Богдан Будинов” за безвъзмездно предаване за последващо оползотворяване на разделно събрани отпадъци ИУЕЕО от домакинствата. Събирането и извозването се извършва от мобилни екипи целогодишно.

Лицата, които извършват продажба на ЕЕО на крайните потребители, са длъжни да поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита и/ или други налични места за предаване на ИУЕЕО.

➤ **Разделно събиране на отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти**

Съгласно разпоредбата на чл. 8, ал. 1 от Наредбата за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (наредбата, обн., ДВ, бр.2/2013г.), лицата, които пускат на пазара масла, са отговорни за оползотворяването на отработени масла в количество не по-малко от 40% от количеството (в тонове) масла, пуснати от тях на пазара на РБългария през текущата година.

Кметът на общината определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината, когато местата за смяна на отработени моторни масла са разположени върху общински имот, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на отработените масла. Кметът на общината е задължен да съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване или обезвреждане, когато общината има сключен договор за извършване на дейностите по събиране на отработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане с:

- организация по оползотворяване на отработени масла;
- лица, които пускат на пазара масла и изпълняват задълженията си индивидуално;
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, регенериране и/или оползотворяване на отработени масла, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС.

На интернет страницата на Община Ямбол, в раздел Екология е представен списък с пунктовете за предаване на отработени масла на територията на общината.

➤ **Разделно събиране на биоразградими отпадъци в т.ч. и биоотпадъци**

По отношение на биоразградимите битови отпадъци към 2019 г. в Община Ямбол е организирана единствено система за разделно събиране на градински и дървесни отпадъци от поддържането на зелените площи в града. Поради липсата на инфраструктура за третирането им, те биват депонирани на регионалното депо.

През 2020 г. стартира изпълнението на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци на Община Ямбол“, финансиран по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда“ 2014 – 2020 г., с Договор № BG16M1OP002-2.005-0014-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. С изпълнението на проекта се цели намаляване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци в Община Ямбол, което ще се постигне чрез изграждане на компостираща инсталация, както и доставката на съдове за разделно събиране и транспортно средство за транспортирането на отпадъците до изградената инсталация.

3.2.2. Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

Към настоящият момент единственият начин за обезвреждане на битовите отпадъци, генерирани на територията на Община Ямбол, е тяхното депониране.

Битовите отпадъците, се приемат за обезвреждане (депонирание) на Регионално депо за неопасни отпадъци от населените места в общини Ямбол, Нова Загора, Тунджа, Сливен и Стралджа. Експлоатацията на депо се извършва съгласно условията посочени в издадено Комплексно разрешително № 225–Н0/2008г., влязло в сила на 31.05.2015 г. Депонирането на отпадъците на Регионалното депо стартира през месец януари 2016 г.

Регионалното депо е разположено в местност „Гол Баир” в землището на с. Хаджидимитрово и с. Дражево, Община Тунджа. Производствената площадка се намира на 15 km северозападно от гр. Ямбол и на 1 km от отклонението на с. Хаджидимитрово. Понастоящем е изградена и функционира само Клетка 1, а изграждането на Клетка 2 е предвидено да започне след запълване на първата клетка.

Технологията на обезвреждане, представлява насипване, разстилане с булдозер и уплътняване с компактор на разрешените за депониране неопасни отпадъци на пластове, след което върху всеки пласт отпадък се разстила слой земни маси. Регионалното депо е предоставено за стопанисване и управление на „Регионално депо Ямбол“ ДЗЗД, съгласно Договор № 1/01.02.2016 г. за възлагане на обществена поръчка. Договорът изтича в началото на 2021 г., и по решение на регионалното сдружение предстои да бъде обявена обществена поръчка за следващ период.

➤ **Инсталация за предварително третиране – сепарираща инсталация за смесен битов отпадък.**

Във връзка с изпълнение на целите по чл. 31 ал. 1, т. 1 от ЗУО, смесените битови отпадъци, събрани от системата за организирано сметосъбиране в Община Ямбол от 2016 г. преминават през процес на сепариране и отделяне на рециклируемите отпадъци от общия поток смесени битови отпадъци, преди постъпването им за обезвреждане на регионалното депо за неопасни отпадъци.

Услугата по предварително третиране (сепариране) на смесени битови отпадъци и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа, се извършва на площадка в землището на с. Хаджидимитрово, Община Тунджа (УПИ I-0005,00212), намираща се в непосредствена близост до регионално депо Ямбол, съгласно сключен договор за ОП.

Капацитетът на инсталацията за предварително третиране е 84000 t/y. Този капацитет е достатъчен за предварително третиране на всички отпадъци генерирани на територията на РСУО Ямбол.

➤ **Компостираща инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци**

През 2020 г. стартира изпълнението на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци на Община Ямбол“, финансиран по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда” 2014 – 2020 г., с Договор № BG16M1OP002-2.005-0014-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. С изпълнението на проекта ще осигури необходимата инфраструктура за организиране на система за разделно събиране и рециклиране чрез компостиране на зелени и биоразградими отпадъци в община Ямбол. В рамките на проекта ще бъдат изградени и доставени следните съоръжения:

- Една компостираща инсталация с капацитет от 2 400 т/год. разделно събрани зелени и дървесни отпадъци, която ще обслужва само община Ямбол. Избраната технология е компостиране в открити клетки с навес, която използва автоматизирана система за

размесване и разбъркване. Инсталацията за компостиране ще се изгради в УПИ II 300, в землището на с. Хаджидимитрово, Община Тунджа, област Ямбол.

- Необходимото оборудване и техника за компостиране, което включва: челен товарач, шредер, сито, система за разбъркване и размесване, система за аериране и контролни табла.
- Доставка на 108 броя контейнера за разделно събиране на зелени и дървесни отпадъци с обем 1.1 m³.
- Доставка на 1 брой сметоизвозен автомобил с капацитет 7 m³.

Крайният срок за изпълнение на проекта е юли 2021 г.

3.3. Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината

През 2015 г. в изпълнение на Проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – първа фаза“, финансиран от ОП „Околна среда 2007-2013г.“ чрез Европейския фонд за регионално развитие, с изграждането на регионалното депо бе извършено закриване и рекултивация на депа с преустановена експлоатация в общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Стралджа.

Дейностите по закриване и рекултивацията на общинско депо Ямбол приключиха през декември 2015 г. Съобразно проектната документация, рекултивацията е извършена на два етапа, техническа и биологична рекултивация. В рамките на техническата рекултивация са изпълнени следните дейности: изкоп и предепониране на отпадъци за оформяне на сметищното тяло на съществуващото депо; изграждане на дига; Изпълнение на дренажна система за инфилтрат; изграждане на газоотвеждаща система; изпълнение на горен изолационен екран; изпълнение на система за отвеждане на инфилтриралите повърхностни води през почвения слой на рекултивацията; изпълнение на системата за отвеждане на повърхностните води след рекултивацията на депото; направа на трамбовани земни канавки за повърхностни води; направа на събирателна шахта за повърхностни води; изграждане на система за мониторинг. При биологичната рекултивация на зоната бе извършено затревяване в т.ч и почвоподготовка, торене и идейно пространствено изграждане с растителност.

На територията на Община Ямбол няма други депа с преустановена експлоатация.

Ежегодно общинска администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на нерегламентирани места в Община Ямбол, както и за образувани нови такива. В следствие на което ежегодно се установяват локални нерегламентирани замърсявания, които се почистват от служители на Общинско предприятие „Паркове и зони за отдих“. Предприемат се своевременни мерки за почистване на замърсяванията, както и за не допускането им, в т. ч. съставяне на актове на нарушителите, които замърсяват.

Ежегодно в план-сметките за определяне на такса битови отпадъци, Община Ямбол предвижда средства за поддържане на обществени територии, в т.ч. и почистване на образувани замърсявания. Средно годишно в резултат от почистване на локални замърсявания на терени и междублокови пространства се предвижда събиране и извозване на около 2000 t отпадъци.

3.4. Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците

Както бе посочено в т. 3.3 в настоящата програма, Община Ямбол е предприела необходимите действия за закриване и рекултивация на общинското депо за отпадъци в гр. Ямбол, чиято експлоатация е преустановена декември 2015 г.

Основната цел на проекта за закриване и рекултивация на депото е да се постигне високо ниво на опазване на човешкото здраве и околната среда и спазването на директивите на ЕС и националното законодателство в областта на управление на отпадъците, както и да се осигури изпълнението на задължителните дейности по мониторинг и последващ контрол.

Съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и *Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци*, Община Ямбол като собственикът на общинското депо, осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за най-малко 30 години след закриване на депото. Поддръжката и следексплоатационните грижи се осъществяват в съответствие с одобрен план за контрол и мониторинг.

В Община Ямбол основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“. Съгласно утвърдения от Кмета на Община Ямбол, Устройствен правилник на общинската администрация, задълженията в областта на управление на отпадъците са свързани с организация и контрол на дейностите по образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци; организиране почистването на нерегламентирани сметища на територията на общината, както и рекултивацията на нарушени терени; изготвя пълната документация по приемането размера на такса битови отпадъци от общинския съвет.

Основни проблеми в управлението на отпадъци на територията на Община Ямбол:

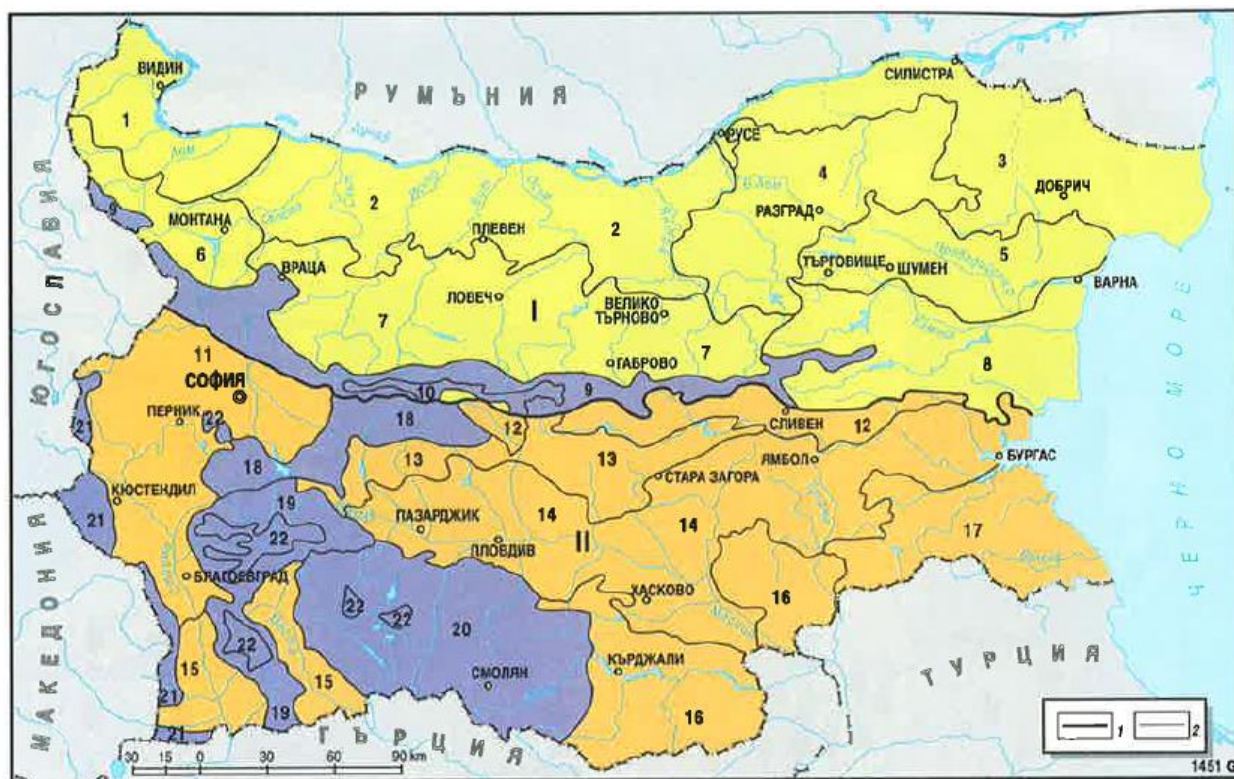
- Не е въведена система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината;
- В обхвата на РСУО липсва инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци в т.ч. хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата;
- Въпреки описаните в общинската уредба, забрани относно нерегламентираното изхвърляне и третиране на строителни отпадъци, проблем в общината е изхвърлянето им в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци или струпването им до тях, при което се замърсяват уличните пространства.

Насоки за развитие:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Изграждане и въвеждане в експлоатация на общинска инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци с капацитет от 2 400 т/год.;
- Въвеждане на система за разделно събиране на хранителни отпадъци и предаването им за оползотворяване, като се предвиди инсталация функционираща на регионален принцип;
- Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;
- Достигане на целите, заложи в ЗУО, по отношение управлението на отпадъците.

4. Почви и нарушени терени

Според почвено-географското райониране на България (Нинов, 1997), територията на общината попада в Среднотракийско-Тунджанска провинция на Балканско-средиземноморска почвена подобласт (Фиг. II-12).

Фиг. II-12. Почвено-географско райониране на България (по Нинов, 1997)
(География на България, БАН, 2002 г.)

1 – граница на почвена подобласт; 2 – граница на почвена провинция/пояс.

I – ДОЛНОДУНАВСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ

(попада в Карпатско-Дунавска почвена област) с провинции:

1 – Западна Долнодунавска; 2 – Средна Долнодунавска;
3 – Дунавско-Добруджанска; 4 – Лудогорска; 5 – Провадийска; 6 – Западна Предбалканска; 7 – Средна Предбалканска; 8 – Източнотракийска; 9 – Старопланински средновисок; 10 – Старопланински висок;

II – БАЛКАНСКО-СРЕДИЗЕМНОМОРСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ

(попада в Средиземноморска почвена област) с провинции:

11 – Софийско-Крайщенска; 12 – Задбалканска; 13 – Средногорска;
14 – Среднотракийско-Тунджанска; 15 – Струмско-Местенска;
16 – Източнородопско-Сакарска; 17 – Странджанска; 18 – Витошко-Средногорска; 19 – Рило-Пиринска; 20 – Западнородопска;
21 – Осоговско-Беласишки; Високопланински – 22 (на Витоша, Рила и Пирин).

Съгласно почвената карта на България (Нинов, 1997 – Фиг. II-12), почвите в района на Община Ямбол могат да се опишат по следния начин:

Ордер А Почви несвързани със зонални климатични условия

Тип Наносни почви (Fluvisols, FL, FAO, 1988) (алувиални, алувиално-ливадни, алувиално-делувиални)

Подтип 1 – богати (eutric, FLe)

Подтип 3 – тъмни (mollic, FLm)

Ордер В Почви, образуването на които е предопределено най-силно от особеностите на почвообразуващата скала

Тип Смолници (Vertisols, VR, FAO, 1988);

Подтип 18 – наситени или богати (eutric, VRc).

Ордер F Почви с акумулация на глина и сесквиоксиди и органична материя в подповърхностните хоризонти

Тип	Лесивирани почви (Luvisols, LV, FAO, 1988)
Подтип	42 – канеленовидни (chromic, LVx)

Почвите от ордер А – Тип Наносни почви са се образували от младите (кватернерни) наноси на реките, обрасли повече или по-малко с растителност и обогатявани периодично с нови седиментни материали. Те се намират в начална фаза на почвообразуване, имат само хумусен А хоризонт в различна фаза на развитие (от незабележим до сравнително добре оформен), под който лежат наносни пластове от речен пясък и/или чакъли с различна дебелина и подреждане.

Наносните почви от ордера заемат терасите на река Тунджа и нейните притоци. Те имат следните особености: винаги са разпространени на първата заливна и надзаливна тераса на реките, имат плитки подпочвени води (1-3 m), дълбочината на които се намира в зависимост от речния режим. Подложени са на периодично заливане, наводняване и отлагане на нов алувий. При естествени условия върху тях расте ливадна и водолюбива растителност.

Оформянето на хумусен хоризонт е отличителният диагностичен признак, отделящ наносните почви от изходните речни седименти и служещ за поделянето им на подтипове. В Община Ямбол се срещат подтипове: богати наносни почви и тъмни наносни почви.

Подтип богати наносни почви Eutric Fluvisols (*алувиално-ливадни*) с добре изразен и оформен хумусен хоризонт в ливадите с кафеникаво-сив цвят и с мощност от 15 до 25 cm, съдържащ от 2 до 3-4% хумус в целините или 1-2% в нивите.

Подтип тъмни наносни почви Mollic Fluvisols (*тъмни-алувиално ливадни*) – с добро формиране на тъмен хумусен хоризонт с мощност от 25 до 40 cm и съдържание на хумус в целините 4-5%.

Почвите от Ордер В - Тип Смолници са едни от най-богатите почви. Те са образувани при еволюцията на блатните почви. Съдържат над 55 % глина, тъмно оцветени. Съвременната им естествена растителност е бедна на разнообразие и крайно ограничена по площ. Необичайна характерна черта на смолниците е сезонното изсушаване на почвения профил и напукването му. Продължителността на сухия период варира от 6-8 до 16-20 седмици в най-сухите райони у нас. При суша образуват широки (над 1 cm) и дълбоки (поне до 50 cm) пукнатини. По FAO те са наименовани Vertisols (verto) - обръщам, - разбъркване на почвата в резултат на педотурбацията пропадаване на агрегати по пукнатините.

Смолниците са слабокисели до алкални с много висок сорбционен капацитет и наситеност с бази. Съдържат 4-5%, а в нивите 2.5-3% хумус от хуматен тип. Поради специфичния глинест състав горните 3-5 cm на профила образуват дребнозърнести агрегати, които мулчират орницата. Смолниците бързо изсъхват и се напукват. Те са силно свързани, лепливи, пластични и влагоемки.

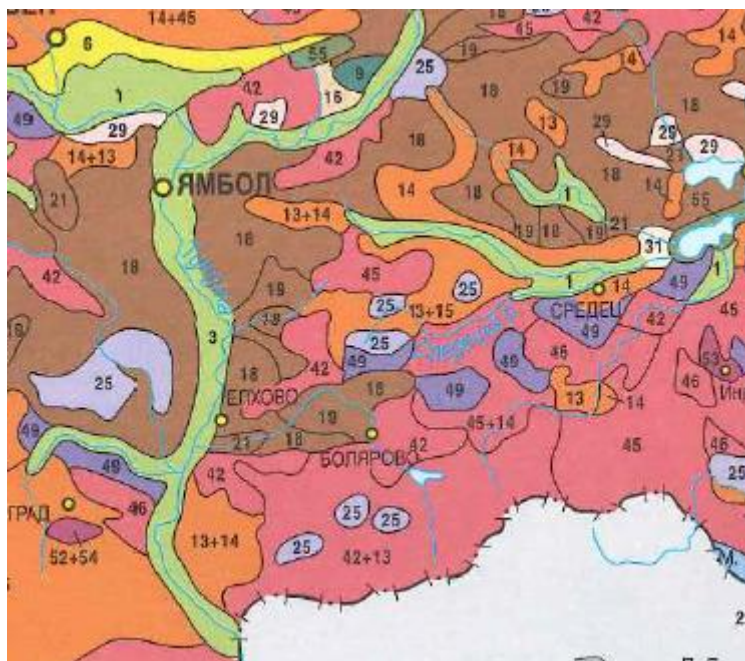
Подтип наситени или богати смолници са най-широко разпространени в България. Заемат равни или слабо наклонени, широко вълнообразни терени. Образувани са от фино частични кватернерни и плиоценски наслаги. Изградени са от излужени смолници с типичните признаци и свойства.

Почвите от Ордер F – Тип Лесивирани почви (сиви горски, сиво-кафяви горски, излужени канелени горски, канеленовидни горски, лесивирани почви) се характеризират с добре изразен и мощно развит илувиално-глинест Bt – хоризонт, диференциран профил,

имащ висок сорбционен капацитет на ила и наситеност с бази (по-висока от 50%). При отсъствие на ерозия те са напълно развити, дълбоки почви с профил от 90 – 100 до 150 – 200 cm. Повърхностният хоризонт А обаче е слабо мощен - от 18 до 25 cm при по-тежките почви и до 35 cm при по-песъчливите почви. Механичният състав е разнообразен и се дължи не само на наследения гранулометричен състав от почвообразуващите материали или палеопочвени процеси, но най-вече на преразпределение в процеса на лесиважа.

Подтип канеленовидни хромови (на цвят) или лесивирани почви Chromic Luvisols, LVx (излужени канелени, сиви горски почви с кафяв цвят) са със силно кафяв до червен илувиален Bt – хоризонт. Имат наследени свойства от по-влажни и топли палеоклиматични условия, а вероятно лесивирането им е станало по време на холоцена. В района на Община Ямбол са разпространени излужени канелени почви.

Почвите в разглежданата територия са високопродуктивни. Преобладават земи от I-ва и II-ра категория. В съчетание с благоприятни агроклиматични условия, разнообразни релефни форми и реални възможности за напояване земите от територията на Община Ямбол са пригодни за отглеждане на голям набор от земеделски култури.

Фиг. II-13. Фрагмент от карта почвени типове и подтипове (Нинов, 1997)
(География на България, БАН, 2002 г.)

Легенда:

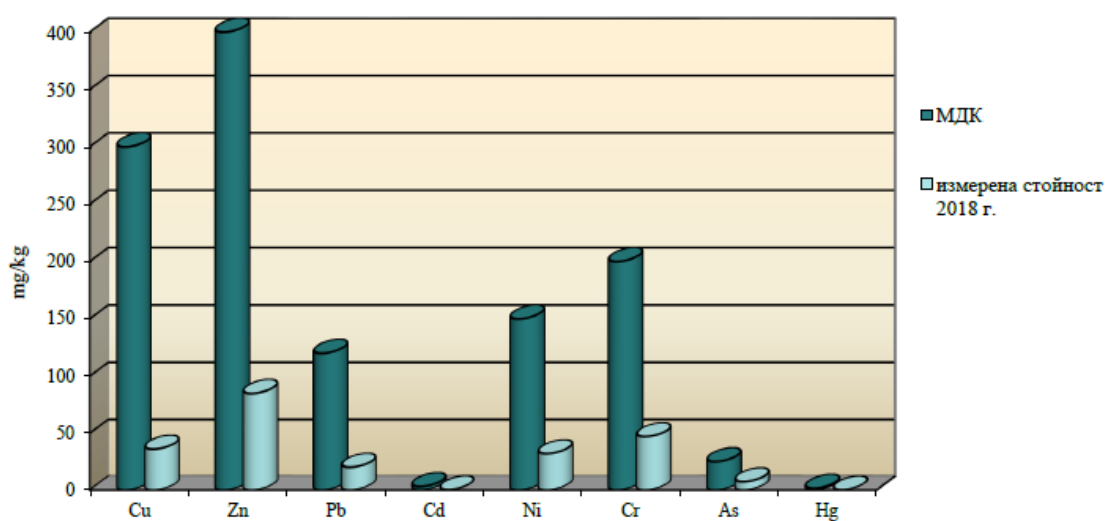
Номер	Почвени типове	Почвени подтипове
1-4	Наносни	1 – богати 3 – тъмни
18-21	Смолници	18 – обикновени
41-47	Лесивирани	42 – канеленовидни

4.1. Замярсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замярсители

По данни на Годишен доклад по околна среда на РИОСВ-Стара Загора, през 2018 г. е проведен мониторинг на почвите от мрежата на ниво I за съдържание на тежки метали и металоиди от Регионална лаборатория – Стара Загора. На територията на Община Ямбол

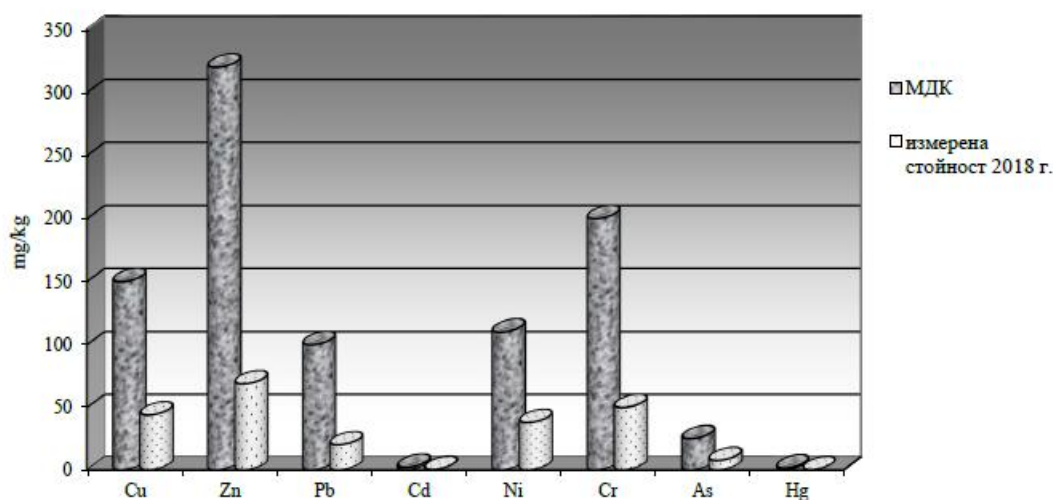
няма разположен пункт за мониторинг. Най-близко разположените пунктове за наблюдение се намират в с. Кукорево – пункт №347 и с. Завой – пункт №348, Община Тунджа. От всеки пункт е извършено пробонабиране за пълен набор показатели, в две дълбочини: 0-10/0 – 40 cm за необработваеми и 0-20/20 – 40 cm за обработваемите почви, в три повторения.

При проведения мониторинг са наблюдавани и контролирани следните индикатори: Cu (мед), Zn (цинк), Pb (олово), Cd (кадмий), Ni (никел), Cr (хром), Co (кобалт), As (арсен) и Hg (живак). Проследявайки динамиката на контролираните индикатори е установено, че същите са в границите на нормите, под МДК (максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр.71/12.08.2008г.). Съдържанието на тежки метали, анализирано спрямо МДК за обследваните пунктове на разглежданата територия е представено на следните диаграми:

Фиг. II-14. .Пункт с. Кукорево, Община Тунджа

*източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

Фиг. II-15. .Пункт с. Завой, Община Тунджа

*източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

На базата на анализните резултати, е направено заключение, че почвите в контролираната територия са незамърсени с тежки метали и металоиди. Установена е тенденция на

задържане нивата на наблюдаваните индикатори, които са много под границите на максимално допустимите концентрации.

На територията на Община Ямбол има склад за продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност – общинска собственост и площадка с ББ кубове за продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност, които са включени в регистъра на обектите за проверка от страна на РИОСВ-Стара Загора.

Замърсявания с нефтопродукти вследствие на разливи не са констатирани.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. За разглеждания район, няма данни за замърсяване с нитрати, вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи в Националната система за мониторинг на почви на почвени проби.

4.2. Ерозирали почви

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой и води до намаляване на почвеното плодородие. Загубата на почва (ерозията) до голяма степен е природен процес, който се засилва при прилагане на неподходящи селскостопански техники и практики. При изнасяне на хумусните вещества, почвите губят своята плодородност и водните екосистеми се замърсяват.

Главните фактори влияещи върху степента на проявление на ерозията са климатичните условия, релефа, начина на използване на земята, състоянието на растителната покривка и времето през, което почвата е била покрита с растителност. Също така влияние оказват и антропогенните фактори – обезлесяването, неправилната обработка на почвата, пожарите.

Най-често разпространените видове ерозия са водоплощна и ветрова.

Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност, което води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата. В следствие на което много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация.

Съгласно Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2018 г., Ямбол е сред областите с най-малко площи засегнати от плоскостна водна ерозия на земеделските земи със слаб ерозионен риск.

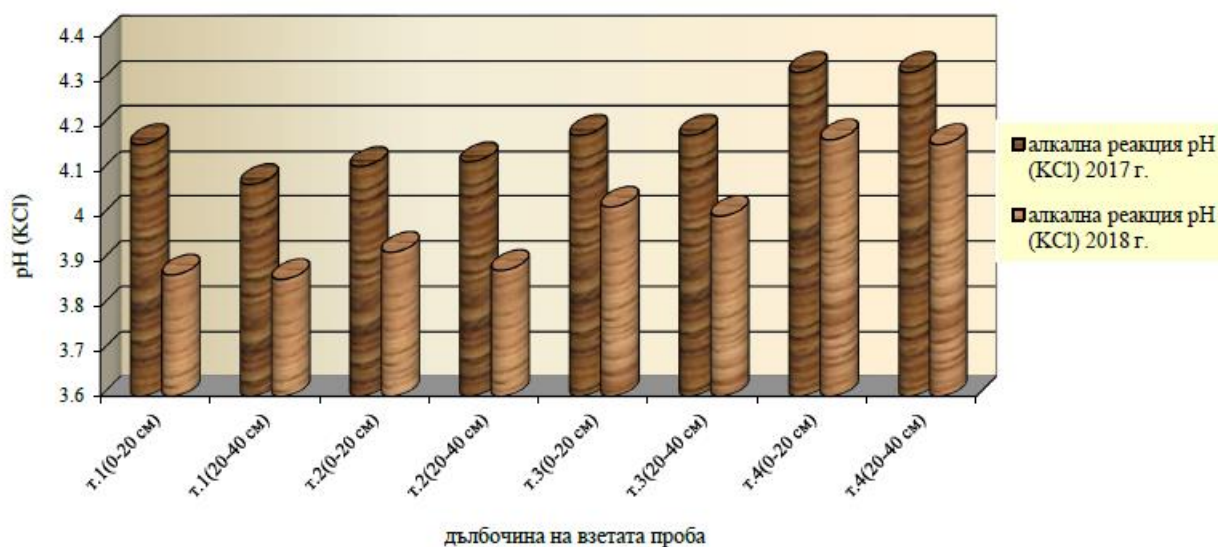
Друг процес влияещ върху деградацията на почвите е ветровата ерозия (дефлация). За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха.

По данни на Доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ-Стара Загора, през 2018 г. и 2019 г. не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които

да се изпълняват на контролираната от РИОСВ-Стара Загора територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от Министерството на земеделието, храните и горите.

4.3. Вкислени и засолени почви

Вкисляването на почвите е проблем за обработваемите земи. На територията на Община Ямбол няма разположен пункт за пробонабиране и контрол на почви от засоляване и не са констатирани процеси характеризиращи вредна киселинност. Най-близкият пункт, в който се осъществява мониторинг на почви от вкисляване се намира в землището на с. Дражево, Община Тунджа. Контрол по опазване на почвите от засоляване и вкисляване се осъществява от РИОСВ – Стара Загора. Анализните резултати от пункта са представени графично на Фиг. II-16.

Фиг. II-16. Вкисляване пункт с. Дражево, Община Тунджа

*източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

4.4. Физически нарушени почви и терени

Нарушените терени се свързват с разработването на находище за строителни материали (пясъци и чакъли) „Гърлата“ в землището на гр. Ямбол. Добива на подземни богатства е съгласно предоставена концесия на „Инертни материали – Ямбол“ АД със срок до 23.04.2034 г.

Изводи:

- Почвите на територията на общината не са замърсени с тежки метали и металоиди и органични замърсители.
- На територията на Община Ямбол не са констатирани процеси характеризиращи вредна киселинност и засоляване на почвите.
- Слабо изразени ерозионни процеси.
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата вследствие употребата на пестициди.
- Почвите в разглежданата територия са високопродуктивни. Преобладават земи от I-ва и II-ра категория.

Подобряване състоянието на почвите:

За подобряване състояние на почвите и устойчиво управление на земите спомага:

- недопускане образуването на нерегламентирани сметища на територията на общината;
- по-малко използване на продукти за растителна защита и минерални торове, поради намаляване площта на обработваемите земи и интензивно отглеждани култури;
- използването на съвременни продукти за растителна защита, които са с кратък период на полуразпад, не се акумулират в почвата и не предизвикват замърсяване на почвите с пестициди;
- при опасност от водна ерозия на почвата (около р. Тунджа) да се изграждат водорегулиращи горски пояси, по посока на хоризонталите, които да поемат стичащата се вода и намалят силата на водния поток;
- прилагането на Закона за почвите, имащ за цел опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

5. Ландшафт

Община Ямбол се намира в Югоизточна България, в обсега на Тунджанската низина (Ямболско и Елховско поле). По долината на р. Тунджа прониква влиянието на средиземноморската /медитеранска/ област, което е определящо за основните компоненти характеризиращи ландшафта на тази територия: разнообразието на почвите, мекия климат, биологичното разнообразие.

Град Ямбол е разположен върху равнинен терен с благоприятен наклон - от 1.5 % до 6 %. По склоновете на долината на р. Тунджа наклоните на места в южната част на града достигат до 10 - 12 %. Източно от града е разположен хълмът Боровец с наклон на западния и северния склон 15-25 % и полегати склонове. Стръмни са склоновете на долината, разположена северно от промишлена зона в посока Сливен - на места достигат до 10-15 %.

Съгласно ландшафтното райониране на страната общината попада в:

V. Тракийско-Тунджанска планинско-хълмиста ландшафтна подсистема;

V2 Тунджански низинно-хълмист ландшафтен район. /КТСУ, 1988 г./.

Според системата на регионалните таксономични единици при ландшафтното райониране на България, създадена на базата на териториалното съчетаване на типовете, подтиповете и групи ландшафти, Община Ямбол попада в:

Г.Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини;

XIX. Горнотракийска ландшафтна подобласт

114. Зайчивръхски ландшафтен район

Фиг. II-17. Ландшафтно райониране (по Петров, 1997 г.) 1-граница на област; 2-граница на район (География на България, БАН, 2002 г.)

Легенда:

Област	Подобласт	
А-Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина	I-Северна Дунавскоравнинна подобласт	III-Южнодобруджанска подобласт
	II-Южна Дунавскоравнинна подобласт	IV-Поповско-Шуменско-Франгенска подобласт
Б-Старопланинска област	V-Западностаропланинска подобласт	VII-Източностаропланинска подобласт
	VI-Централностаропланинска подобласт	VIII-Приморско-Старопланинска подобласт
В-Южнобългарска планинско-котловинна област	IX-Витошко-Ихтиманска подобласт	XIV-Рилска подобласт
	X-Средногорско-Задбалканска подобласт	XV-Пиринска подобласт
	XI-Краищенска подобласт	XVI-Средноместенска подобласт
	XII-Осоговско-Среднострумска подобласт	XVII-Западнородопска подобласт
	XIII-Южнострумска подобласт	XVIII-Източнородопска подобласт
Г-Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини	XIX-Горнотракийска подобласт	XXII-Бакаджишко-Хисарска подобласт
	XX-Долнотракийска подобласт	XXIII-Бургаско-Айтоска подобласт
	XXI-Сакаро-дервенска подобласт	XXIV-Странджанска подобласт

Съгласно типологичното ландшафтно райониране, структурата на проучваната територия се определя, както следва:

2.Клас:МЕЖДУПЛАНИНСКИ РАВНИННО-НИЗИННИ ЛАНДШАФТИ;

2.5.Тип: Ландшафти на субсредиземноморските, ливадно-степните и лесо-ливадно-степните междупланински низини;

2.5.10.Подтип: Ландшафти на ливадно-степните и лесо-ливадно-степните междупланински низини;

2.5.10.20. Група: Ландшафти на лесо-ливадно-степните междупланински низини върху

вулкански скали със средна степен на земеделско усвояване.

(Проф. Петров П., “Физикогеографско райониране на България на ландшафтнотипологична основа”, С. 1974г.)

6. Защитени територии и зони и биоразнообразие

6.1. Защитени територии

На територията на Община Ямбол се намират следните защитени територии (Фиг. II-31) по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ), със статут - защитена местност (ЗМ) и природна забележителност (ПЗ):

Защитена местност „Иванов гъол” с площ 31.26 ha в местността „Ормана“ край гр. Ямбол. Обявена е със Заповед № 1938 от 03.07.1970 г. от Министерството на горите и горската промишленост, с цел опазване на естествено находище на блатно кокиче. Площта на ЗМ е актуализирана със Заповед № РД-946/28.12.2007 г. (ДВ, бр. 32/25.03.2008 г.). В границите на защитената местност в отдел 109 „4” се намира популация на блатно кокиче, вид от сем. Кокичеви.

В защитената местност се забранява разораване, отводняване или изменение начина на ползуване на терените, което води до унищожаване находищата на блатното кокиче, пашата на добитък и косенето на ливадите преди прибирането на блатното кокиче - не по-рано от 30 май.

Блатното кокиче е вид поставен под специален режим на опазване и регулирано ползване от естествените находища съгласно Приложение № 4 на ЗБР. Със Заповед № РД-406/26.05.2020 г. на Министъра на околната среда и водите е забранено събирането на листо-стъблена маса от блатно кокиче в защитената местност през 2020 г.

Природна забележителност „Находище на мразовец, местност Ормана“ - с площ 0,8 ha в местността „Ормана“ край гр. Ямбол. Обявена е със Заповед № 521/20.05.1985 г., (ДВ, бр. 45/1985 г.) с цел опазване на естествено находище на ямболския мразовец (*Colchicum diampolis*). Ямболският мразовец е включен в Червената книга на България и в приложение № 3 на ЗБР като защитен вид.

Режимът на опазване на природната забележителност е свързан със следните забрани:

1. Забраняват се всякакви дейности, които водят до повреждане или унищожаване на дърветата;
2. Забранява се късането или изкореняването на растенията;
3. Забранява се влизането, лагеруването, преминаването и паркирането на моторни превозни средства;
4. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим;
5. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни;
6. Забранява се всякакво строителство.

Фиг. II-18. Част от карта на Защитените територии в България с посочени ЗТ в Община Ямбол, М 1:600 000

Легенда:

№	Вид защитена територия
723	Защитена местност „Иванов гъол“
760	Природна забележителност „Находище на мразовец“

6.2. Защитени зони

В териториалния обхват на Община Ямбол, попадат части от следните защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологично разнообразие (ЗБР):

- **33 BG0002094 „Адата – Тунджа“** за опазване на дивите птици;
- **33 BG0000196 „Река Мочурица“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- **33 BG0000192 „Река Тунджа 1“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- **33 BG0000195 „Река Тунджа 2“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Защитена зона BG0002094 „Адата – Тунджа“ за опазване на дивите птици е обявена със заповед № РД-556/05.09.2008 г. (ДВ, бр. 84/26.09.2008 г.) и променена със Заповед № РД-85/28.01.2013 г. (ДВ, бр. 10/05.02.2013 г.) с цел:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на видове птици по чл.6, ал.1, т.4 от ЗБР за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
2. Възстановяване на местообитания на видове птици по чл.6, ал.1, т.3 от ЗБР, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в 33 BG0002094 „Адата – Тунджа“ са следните видове птици:

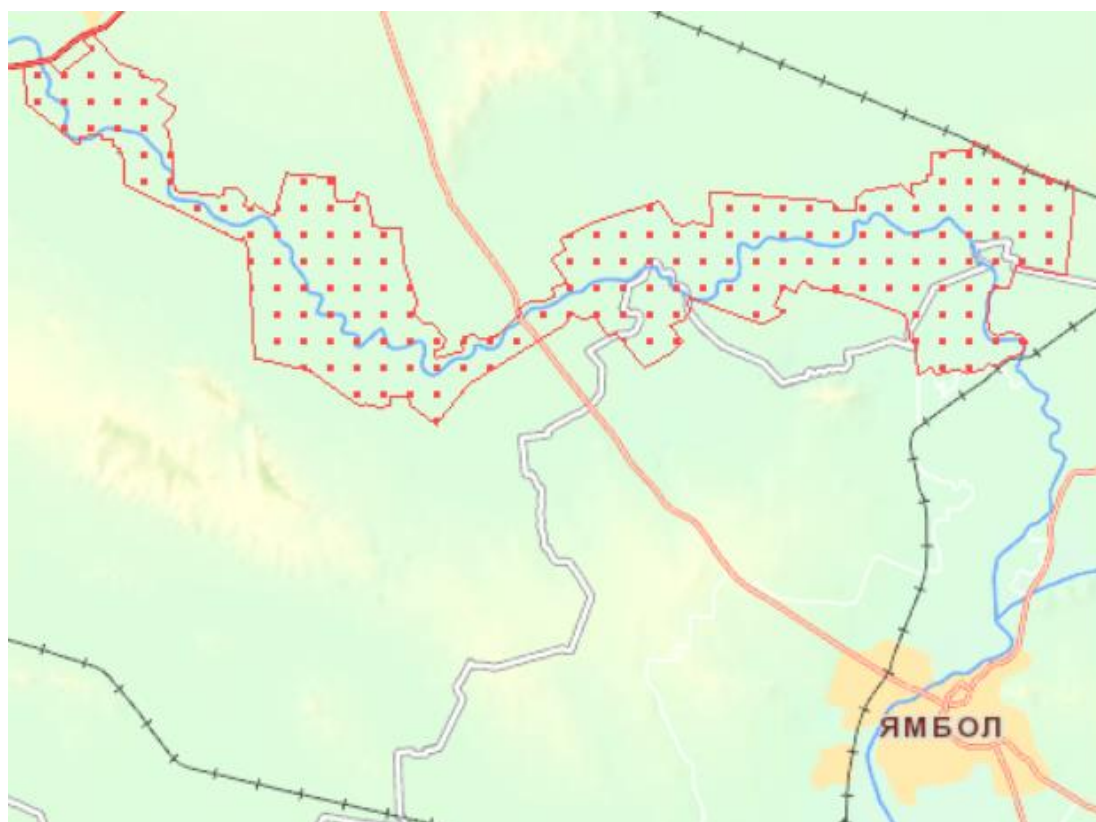
Видове по чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък корморан */Phalacrocorax pygmeus/*, Розов пеликан */Pelecanus onocrotalus/*, Голям

воден бик */Botaurus stellaris/*, Малък воден бик */Ixobrychus minutus/*, Нощна чапла */Nycticorax nycticorax/*, Гривеста чапла */Ardeola ralloides/*, Голяма бяла чапла */Egretta alba/*, Черен щъркел */Ciconia nigra/*, Бял щъркел */Ciconia ciconia/*, Поен лебед */Cygnus cygnus/*, Малък нирец */Mergus albellus/*, Късопръст ястреб */Accipiter brevipes/*, Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел */Aquila heliaca/*, Осояд */Pernis apivorus/*, Черна каня (*Milvus migrans*), Тръстиков блатар */Circus aeruginosus/*, Полски блатар */Circus cyaneus/*, Степен блатар */Circus macrourus/*, Ливаден блатар */Circus pygargus/*, Малък креслив орел */Aquila pomarina/*, Малък орел */Hieraetus pennatus/*, Орел рибар */Pandion haliaetus/*, Вечерна ветрушка */Falco vespertinus/*, Малък сокол */Falco columbarius/*, Сокол скитник */Falco peregrinus/*, Малък горски водобегач */Tringa glareola/*, Козодой */Caprimulgus europaeus/*, Земеродно рибарче */Alcedo atthis/*, Синявица */Coracias garrulus/*, Сив кълвач */Picus canus/*, Черен кълвач */Dryocopus martius/*, Сирийски пъстър кълвач */Dendrocopos syriacus/*, Голям маслинов присмехулник */Hippolais olivetorum/*, Горска чучулига */Lullula arborea/*, Полска бъбрица */Anthus campestris/*, Ястребогушо коприварче */Sylvia nisoria/*, Червеногърба сврачка */Lanius collurio/*, Черночела сврачка */Lanius minor/*.

Видове по чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък гмурец */Tachybaptus ruficollis/*, Голям гмурец */Podiceps cristatus/*, Голям корморан */Phalacrocorax carbo/*, Ням лебед */Cygnus olor/*, Бял ангъч */Tadorna tadorna/*, Черношипа ветрушка (Керкенец) */Falco subbuteo/*, Зеленоножка */Gallinula chloropus/*, Речен дъждосвирец */Charadrius dubius/*, Обикновена калугерица */Vanellus vanellus/*, Малка бекасица */Lymnocryptes minimus/*, Средна бекасица */Gallinago gallinago/*, Малък зеленоног водобегач */Tringa stagnatilis/*, Малък зеленоног водобегач */Tringa stagnatilis/*, Голям горски водобегач */Tringa ochropus/*, Речна чайка */Larus ridibundus/*, Пчелояд */Merops apiaster/*.

Фиг. II-19. Карта на Защитена зона BG0002094 „Адата – Тунджа“

В границите на защитената зона се забранява:

- Премахването на характерните на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
- Залесяването на ливади, пасища както и превръщането им в трайни насаждения;
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Добиването на инертни материали от река Тунджа;
- Подмяна на крайречните гори от местни дървесни видове с неместни такива на разстояние до 50 m от границите на водните обекти;
- Депонирането на отпадъци;
- Корекция на речните корита извън населените места, отводняване и пресушаване на разливи дрехи влажни зони;
- Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Защитена зона BG0000196 „Река Мочурица“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е приета с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.), изм. с Решение на МС № 811 от 16.11.2010 г. (ДВ, бр. 96/2010). Защитената зона е определена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Целите на опазване на ЗЗ BG0000196 „Река Мочурица“ са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в ЗЗ BG 0000196 „Река Мочурица“ са следните видове:

Природни местообитания:

91AA*	Източни гори от космат дъб
91M0	Балкано-панонски церово-горунови гори
92A0	Крайречни галерии от <i>Salix alba</i> и <i>Populus alba</i>
1340*	Континентални солени ливади
1530*	Панонски солени степи и солени блата
6210*	Полуестествени сухи тревни и храстови сообщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)
6220*	Псевдостеми с житни и едногодишни растения от клас <i>Thero-Brachypodietea</i>
6430	Хидрофилни сообщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
6510	Низинни сенокосни ливади
8230	Силикатно скали с пионерна растителност от съюзите на <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>

Бозайници: *Европейски вълк */Canis lupus/*, Видра */Lutra lutra/*, Добруджански (среден) хомяк */Mesocricetus newtoni/*, Лалугер */Spermophilus citellis/*, Пъстър пор */Vormela peregusna/*.

Земноводни и влечуги: Червенокоремна бумка */Bombina bombina/*, Жълтокоремна бумка */Bombina variegata/*, Ивичест смок */Elaphe quatuorlineata/*, Обикновена блатна костенурка */Emys orbicularis/*, Шипобедрена костенурка */Testudo graeca/*, Шипоопашата костенурка */Testudo hermanni/*, Голям гребенест тритон */Triturus karelinii/*, Пъстър смок */Elaphe sauromates/*, Жълтокоремна бумка */Bombina variegata/*.

Риб: Маришка мряна */Barbus plebejus/*, Горчивка */Rhodeus sericeus amarus/*, Обикновен щипок */Cobitis taenia/*.

Безгръбначни: Бисерна мида */Unio crassus/*, Обикновен паракалоптенус */Paracaloptenus caloptenoides/*, Ценаргион */Coenagrion ornatum/*, Лицена */Lysaena dispar/*, Обикновен сечко */Cerambyx cerdo/*, Бръмбър рогач */Coenagrion mercuriale/*, Буков сечко */Morimus funereus/*, *Алпийска розалия */Rosalia alpine/*.

Фиг. II-20. Карта на Защитена зона BG0000196 „Река Мочурица“

ЗЗ BG0000192 „Река Тунджа 1“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е приета с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.), изм. с Решение на МС № 811 от 16.11.2010 г. (ДВ, бр. 96/2010). Защитената зона е определена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Целите на опазване на ЗЗ BG0000192 „Река Тунджа 1“ са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в ЗЗ „Река Тунджа 1” BG 0000192 съгласно чл.8. ал.1, т. 2 от ЗБР са:
Типове местообитания

- 1530* Панонски солени степи и солени блата
- 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition
- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion
- 3270 Реки с кални брегове с Chenopodion rubri и Bidention p.p.
- 6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)
- 62A0 Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
- 6510 Низинни сенокосни ливади
- 7230 Алкални блата
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii
- 91F0 Крайречни смесени гори от Quercus robur, Ulmus laevis и Fraxinus excelsior или Fraxinus angustifolia покрай големи реки (Ulmenion minoris)
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори
- 91E0* Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
- 92A0 Крайречни галерии от Salix alba и Populus alba

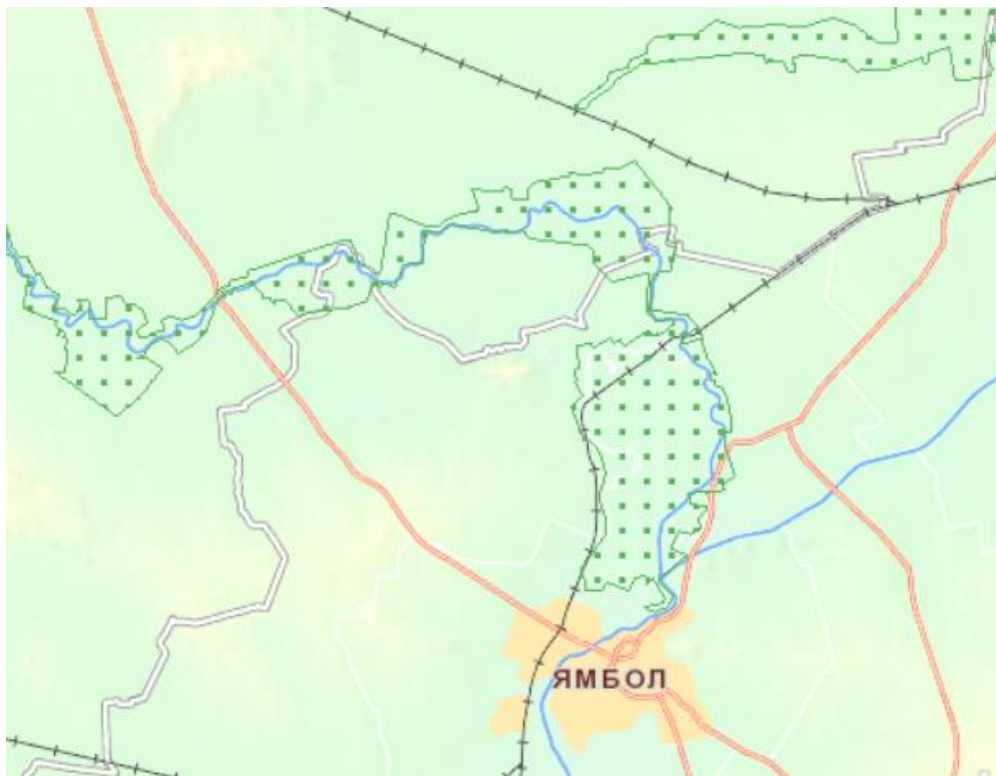
Бозайници: Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Земноводни и влечуги: Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Риби: Маришка мряна (*Barbus plebejus*), Горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*).

Безгръбначни: Алпийска розалиа (*Rosalia alpina*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Офиогомфус (*Ophiogomphus cecilia*), Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Ценагрион (*Coenagrion ornatum*).

Растителни видове: Калописиев дранокоренник (*Dactylorhiza kalopissii*).

Фиг. II-21. Част от карта на Защитена зона BG0000192 „Река Тунджа 1”

33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е приета с РМС №122/02.03.2007 г. (ДВ, бр. 21/2007 г.), изм. с Решение на МС №811 от 16.11.2010 г. (ДВ, бр. 96/2010). Защитената зона е определена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Целите на опазване на 33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ са:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване в 33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ са следните видове:

Типове местообитания

1530 Панонски солени степи и солени блата

6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)

91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*)

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори

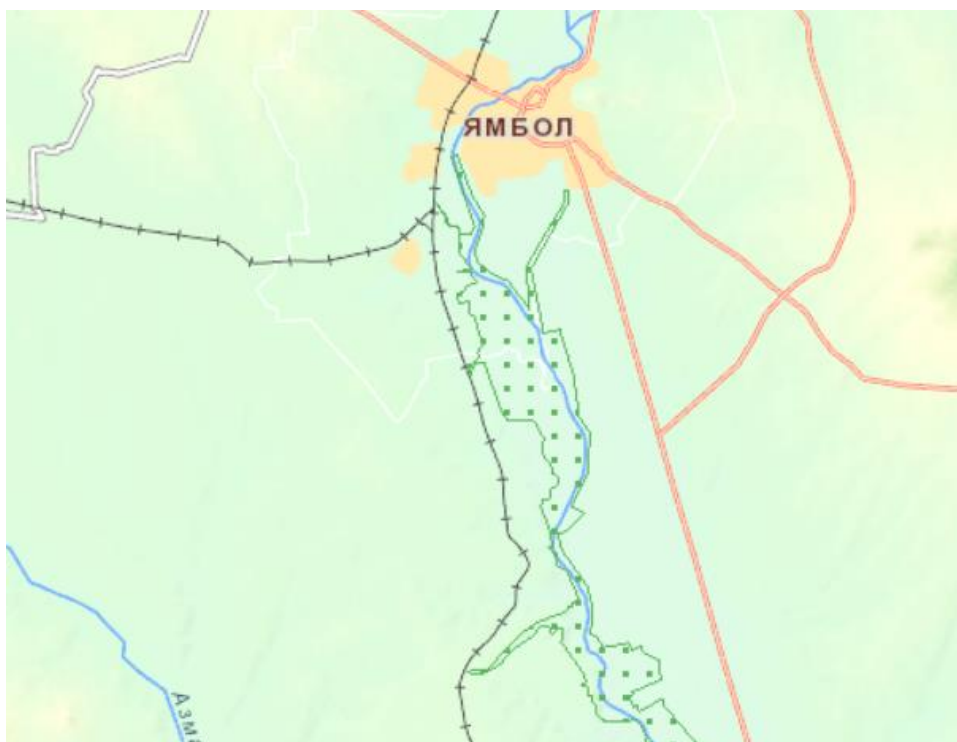
92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*

Бозайници: Видра (*Lutra lutra*), Добруджански хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*).

Земноводни и влечуги: Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Смок (*Elaphe sauromates*), Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Риб: Горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*), Маришка мряна (*Barbus plebejus*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Распер (*Aspius aspius*).

Безгръбначни: Алпийска розалиа (*Rosalia alpina*), Бисерна мида (*Unio crassus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Лицена (*Lycaena dispar*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Офиогомфус (*Ophiogomphus cecilia*), Ценагрион (*Coenagrion ornatum*).

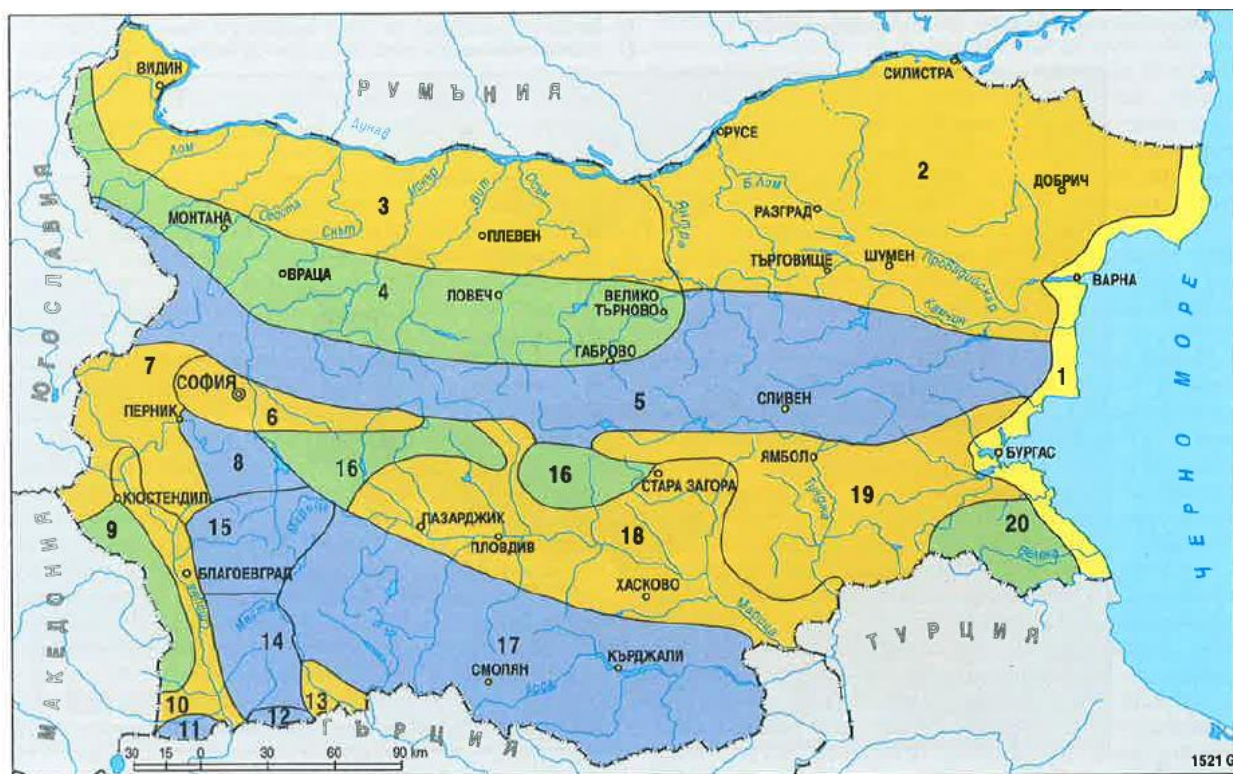

Фиг. II-22. Част от карта на Защитена зона BG 0000195 „Река Тунджа 2”

6.3. Биоразнообразие

➤ Флора

Според възприетото флористично райониране във Флора на България (1963) територията на Община Ямбол е разположена във флористичен район Тунджанска хълмиста равнина (Фиг. II-23).

Фиг. II-23. Флористични райони (по Флора на България, Ит. 1963)

(География на България, БАН, 2002 г.)

1 – Черноморско крайбрежие; 2 – Северозточна България; 3 – Дунавска равнина; 4 – Предбалкан; 5 – Стара планина; 6 – Софийски район; 7 – Знеполски район; 8 – Витоша; 9 – Западни гранични планини; 10 – Долината на Струма; 11 – Беласица; 12 – Славянка; 13 – Долината на Места; 14 – Пирин; 15 – Рила; 16 – Средна гора; 17 – Родопи; 18 – Тракийска низина; 19 – Тунджанска хълмиста равнина; 20 – Странджа.

Според геоботаническото райониране на България, територията се отнася към Стралджанско-Сливенския район от Стралджанско-Айтоския окръг на Македоно Тракийската провинция на Европейската широколистна горска област (Бондев, 1997). По-голямата част от района е заета от обработваеми земи. В останалите площи са разположени остатъчни гори, храсталаци и тревни ценози, съставени от мезотермни и ксеротермни видове растения.

За Стралджанско-Сливенския окръг освен по-широко разпространените видове растения са характерни и някои специфични за него диагностични видове, най-голям брой, от които са македоно-тракийските флорни елементи, включително и български и балкански ендемити. От българските тук са разпространени: Нежна метличина (*Centaurea gracilentia*), Манагетова метличина (*Centaurea mannagettae*), Ряповидна метличина (*Centaurea napulifera* ssp. *thirkei*), Влакнеста самодивска трева (*Peucedanum vitijugum*), Тракийско омразниче (*Onosma thracica*), Хилядолистен воден морач (*Oenanthe millefolia*), а от балканските - Крилатолистен равнец (*Achillea depressa*), Нежен лопен (*Verbascum humile*), Едроцветно червеноглавче (*Knautia ambigua*), Критски ветрогон (*Eryngium creticum*), жълто подрумиче (*Anthemis tinctoria*), Тракийско подрумиче (*Anthemis thracica*). Освен от тези групи в изграждането на растителната покривка участват и степни флорни елементи, като: Монпелийска камфорка (*Camphorosma monspeliaca*), Нисък бадем (*Amygdalus nana*), Обикновена драка (*Paliurus spina christi*), Източна превара (*Scutellaria orientalis*), Висока превара (*Scutellaria altissima*), Бодлива руница (*Phlomis herba-ventis* ssp. *pungens*), Теснолистен ранилист (*Stachys angustifolia*) и Метличесто великденче (*Veronica spuria*). От евксинските флорни елементи се срещат само три вида – Коленчатото диво жито (*Aegilops geniculata*), Низинен дъб (*Quercus longipes*), еруколистен дъб (*Quercus erucifolia*), а два вида са средиземноморски – Черноморско коило (*Stipa pontica*), Медовична оризовка

(*Piptatherum holciforme*) и само един вид е от илирийските флорни елементи - Късозъбо пропаднице (*Pedicularis brachyodonta*).

Освен споменатите флорни елементи, за самия Стралджанско-Сливенски район са характерни български ендемити - Ямболски мразовец (*Colchicum diampolis*), Блестящо лале (*Tulipa splendens*), Тракийски клин (*Astracantha thracica*), Черноколева тлъстига (*Sedum tschernokolevi*), Румелийска мишовка (*Minuartia rumelica*), Коленчато диво жито (*Astracantha aitensis*), Родопска люцерна (*Medicago rhodopaea*), и балканските ендемити Български клеистогенес (*Cleistogenes bulgarica*), Бледа калугерка (*Nonea pallens*), Тъполистна калугерка (*Nonea obtusifolia*) и Триръба хептаптера (*Heptaptera triquetra*). В Стралджанско-Сливенския район се срещат и няколко застрашени и включени в Червената книга на България реликтни видове: арабска етионема (*Aethionema arabicum*), тракийски клин (*Astragalus thracicus*), широколистна метличина (*Rhaponiticoides amplifolia*) и наделенолистно великденче (*Veronica multifida*).

Районът е характерен и с най-големите вътрешни за страната лонгозни гори, които се срещат в поречието на р. Тунджа. В старите легла на река Тунджа и там, където водата се задържа по-дълго се развива водна растителност – Широколистен папур (*Typha latifolia*), Теснолистен папур (*Typha angustifolia*), Тръстика (*Phragmites australis*), Сенникоцветен водолуб (*Butomus umbellatus*), Вълча острица (*Carex otrubae*), Блатно великденче (*Veronica beccabunga*), Водно пипериче (*Polygonum hydropiper*), Водна мента (*Mentha aquatica*), Дзуки (*Juncus ssp*), Водно лютиче (*Ranunculus aquatilis*) и др.

Необработваемите земи, пасища мери и по-рядко храсталаци в периферията на гр. Ямбол са заети от формации преобладавани от Драка (*Paliurus spina-christi*) Шипка (*Rosa spp*), Къпина (*Rubus fruticosus*), а в тревните формации доминират степните и сухоустойчиви видове житни треви (*Poaceae*), Троскот (*Cynodon dactylon*), Ливадина (*Poa pratensis*), Полска класица (*Alopecurus agrestis*), Мащерка (*Thymus ssp*), Балур (*Sorgum halepensis*), Пирей (*Agropyron repens*), Бял равнец (*Achillea Millefolium*), Обикновено безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*), Цилиндрично безсмъртниче (*Xeranthemum cylindraceum*), Слънчева метличина (*Centaurea solstitialis*), Синя жлъчка (*Cichorium intybus*), Обикновена паламида (*Cirsium arvense*), Зелена кошрява (*Setaria viridis*), Обикновен мак (*Papaver rhoeas*), Полско подрумиче (*Anthemis arvensis*), Див морков (*Daucus carota*), Полски ветрогон (*Eringium campestre*), Бял трън (*Silybum marianum*), Гръмотрън (*Ononis spinosa*), Часовниче (*Erodium cicutarium*), Ефемерна люцерна (*Medicago lupulina*), Полска детелина (*Trifolium arvense*), и др.

Предимно около р. Тунджа на малки площи, където в миналото са били депонирани битови отпадъци или отглеждани домашни животни, доминиращи са рудералите - Тревист бърз (бързак) (*Sambucus ebulus*), който на места образува плътни петна, обикновена коприва (*Urtica dioica*), Див джоджен (*Mentha pulegium*), Дива мента (*Mentha arvensis*), Див морков (*Daucus carota*), Татул (*Datura stramonium*), Троскот (*Cynodon dactylon*), Обикновен щир (*Amaranthus retroflexus*), Хибриден щир (*Amaranthus hybridus*), Полски синап (*Sinapis arvensis*), Синя жлъчка (*Cichorium intybus*), Лопен (*Verbascum phlomoides*), Червена мъртва коприва (*Lamium purpureum*), Синя метличина (*Centaurea cyanus*), Бодлива метличина (*Centaurea calcitrapa*), Теснолистен живовляк (*Plantago lanceolata*), Широколистен живовляк (*Plantago major*) и др. По двата бряга на преминаващата през Община Ямбол р. Тунджа се срещат хигрофилни формации от Широколистен папур (*Typha latifolia*), Теснолистен папур (*Typha angustifolia*), Тръстика (*Phragmites australis*), Сенникоцветен водолуб (*Butomus umbellatus*), Вълча острица (*Carex otrubae*), Блатно великденче (*Veronica beccabunga*), Водно пипериче (*Polygonum hydropiper*), Водна мента (*Mentha aquatica*),

Дзуки (*Juncus ssp*), Водно лютиче (*Ranunculus aquatilis*) и др. В коритото на реката покрай дигите дървесните видове са представени от Бяла върба (*Salix alba*), Сива върба (*Salix cinerea*), Тритичинкова върба (*Salix triandra*), Крехка върба (*Salix fragilis*), Бял бряст (*Ulmus laevis*), Полски бряст (*Ulmus minor*), Полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), Черна елша (*Alnus glutinosa*), Черна топола (*Populus nigra*), Бяла топола (*Populus alba*), Хибридна топола (*Populus euroamericana*), Киселица (*Malus sylvestris*) и Джанка (*Prunus cerasifera*). Храстовата растителност покрай бреговете на реката е представена в по-голямата си част от инвазивния вид Аморфа (*Amorfa fruticosa*), Червена върба (*Salix purpurea*), Ракитница (*Tamarix tetrandra*), Шипка (*Rosa canina*), Къпина (*Rubus sp*), Кучешки дрян (*Cornus sanguinea*) и Птиче грозде (*Ligustrum vulgare*).

Дървестната растителност в горските площи най-често е представена от изкуствено създадени иглолистни насаждения от Бял бор (*Pinus silvestris*) и Бяла акация (*Robinia pseudoacacia*).

В северната част на Община Ямбол в местността „Ормана“ (бивше Горско стопанство) се е запазила гора от крайречен тип. Дървесните видове в нея са представени от Полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), Полски бряст (*Ulmus minor*), Летен дъб (*Quercus rubur*), Полски клен (*Acer campestre*), единични дървета Бяла топола (*Populus alba*), а от храстите обикновен глог (*Crataegus monogina*) и на места Черен бъз (*Sambucus nigra*). Върху малка площ е създадено насаждение от хибридни тополи (*Populus x euramericana*).

В зелените площи за обществено ползване при озеленяването са засадени Бял бор (*Pinus silvestris*), Обикновен кипарис (*Cupressus sempervirens*) Черна топола (*Populus nigra*), Бяла топола (*Populus alba*), Хибридна топола (*Populus euroamericana*), Бяла акация (*Robinia pseudoacacia*), Източен чинар (*Platanus orientalis*), Хибриден чинар (*Platanus hybrida*), Американски ясен (*Fraxinus americana*), Пенсилвански ясен (*Fraxinus pennsylvanica*), Полски ясен (*Fraxinus angustifolia*), Сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), Едролистна липа (*Tilia grandifolia*), Гледичия (*Gleditsia triacantha*), Конски кестен (*Aesculus hyppocastanum*), Кавказка копривка (*Celtis caucasica*), Див рожков (*Cercis siliquastrum*), Каталпа (*Catalpa bignonioides*), Пауловния (*Paulownia catalpifolia*) и др.

На територията на Община Ямбол в северната и част е регистрирано находище на Ямболски мразовец (*Colchicum diampolis*), български ендемит със статут на критично застрашен вид, който е включен в Червената книга на България и Приложение 3 на ЗБР. Находището в местността „Ормана“ е в добро състояние (Банчева 2012) и е защитено със статут на Природна забележителност по смисъла на ЗЗТ. Видът расте по влажни до преовлажнени ливади и лонгозни гори, върху алувиални и алувиално-ливадни почви, каквито се срещат само в северната част на общината.

В местността „Ормана“ е регистрирано находище на Блатно кокиче (*Leucojum aestivum*), вид включен в Приложение 4 на ЗБР и е с регулирано ползване. Находището е включено в състава на ЗМ „Иванов гьол“, режимът на опазването, на която гарантира съхраняването на находището. Видът расте на преовлажнени алувиални и алувиално-ливадни почви и не се среща на други места в общината.

За територията на Община Ямбол в Регистъра на вековните дървета в България на ИАОС са включени следните видове:

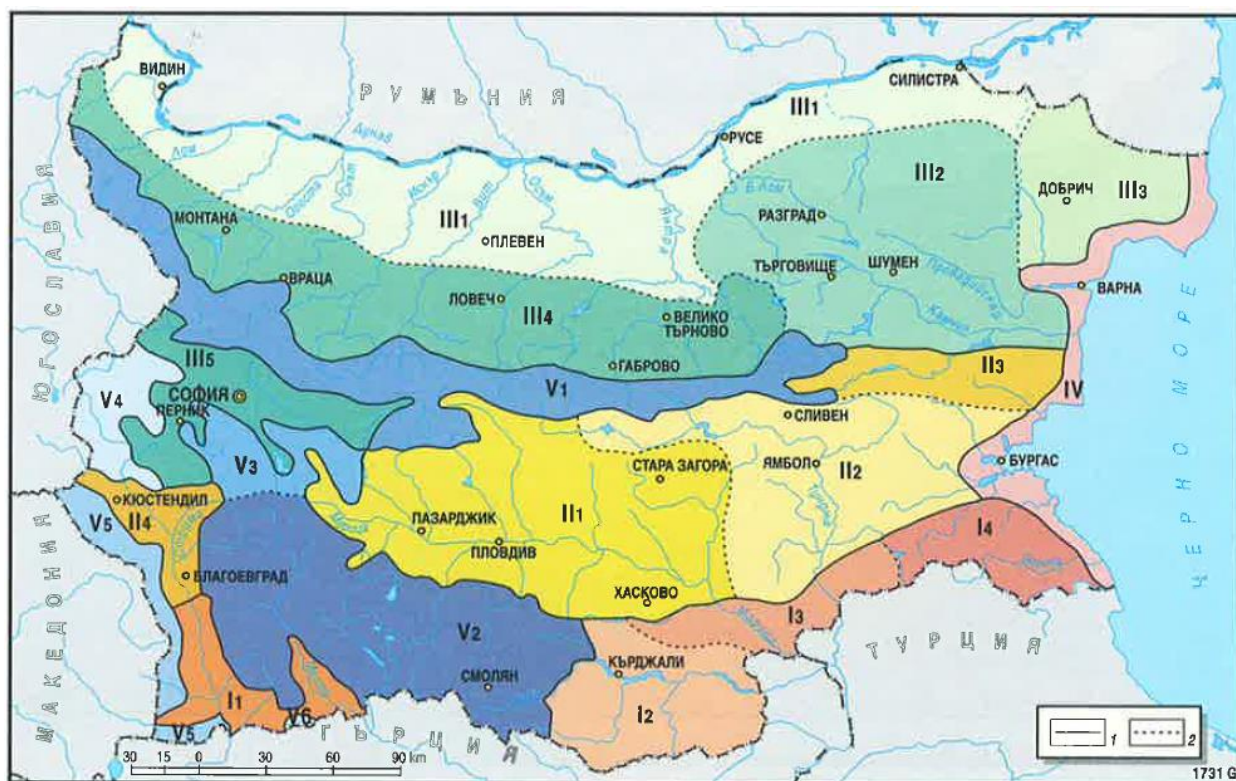
Таблица II-17. Регистър на вековните дървета за територията на Община Ямбол

Код в регистъра	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/ m	Периметър/ m
1207	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	гр. Ямбол	Заповед №384 от 17.06.1980 г., бр. 69/1980 на ДВ	125	18	2.6
2097	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	гр. Ямбол	Заповед №657 от 20.08.2012 г., бр. 70/2012 на ДВ	123	24	4.0
1206	Черница (<i>Morus spp.</i>)	гр. Ямбол	Заповед №384 от 17.06.1980 г., бр. 69/1980 на ДВ	165	10	2.5

*Източник: ИАОС: Регистър на вековните дървета към 2020 г.

➤ Фауна

Според биогеографското райониране на България (Груев 1998) територията на Ямболското поле и Община Ямбол попадат в подрайон Тунджанска хълмиста низина от Среднобългарския район. В подрайон Тунджанска хълмиста низина преобладават средноевропейски видове, характерни за широколистния пояс, но се срещат и голям брой средиземноморски и преходно средиземноморски видове. Разпространението на животинските видове е свързано и с особеностите на релефа, който обуславя различни растителни пояси, обитавани от различни фаунистични комплекси.

Фиг. II-24. Биогеографски райони и подрайони (по Груев, 1988)
(География на България, БАН, 2002 г.) 1-граница на район, 2-граница на подрайон

I-Южнобългарски район: I₁ - Стурмско-Местенски подрайон; I₂ - Източнородопски подрайон; I₃ - Долномаришко-Долнотунджански подрайон; I₄-Странджански подрайон;
II-Среднобългарски район: II₁ - подрайон на Горнотракийската низина; II₂ - подрайон на Тунджанска хълмиста низина; II₃ - Източностаропланински подрайон; II₄ - Горнострумски подрайон;
III - Севернобългарски район: III₁ - Дунавски подрайон; III₂ - Лудогорски подрайон; III₃ - Добружански подрайон; III₄-Предбалкански подрайон; III₅-Софийско-Радомирски подрайон;

IV - Черноморски район;

V - Планински район: V₁ - Старопланински подрайон; V₂ - Рило-Родопски подрайон; V₃ - Витошко-Ихтимански подрайон; V₄ - Краищенско-Конявски подрайон; V₅ - Западнобългарски граничен планински подрайон; V₆ - подрайон на Славянка.

Фауната при бозайниците е представена основно от степни и обитаващи откритите пространства и агроландшафти видове. Голяма част от тях са активни през нощта, а през деня са скрити в подземни убежища, гъсти треви или храсти. За Тунджанска хълмиста низина най-характерни са Европейска къртица (*Talpa europaea*), Източноевропейски (белогръд), Таралеж (*Erinaceus concolor*), Белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), Малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), Обикновена кафявозъбка (*Sorex araneus*), Обикновена полевка (*Microtus arvalis*), Сляпо куче (*Spalax leucodon*), Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) и Полска мишка (*Apodemus agrarius*). Широко разпространен е и Европейският див заек (*Lepus europaeus*).

От хищните видове по разпространени са Язовец (*Meles meles*), Черен пор (*Putorius putorius*), Лисица (*Vulpes vulpes*), Чакал (*Canis mesomelas*), Невестулка (*Mustela nivalis*), Видра (*Lutra lutra*) и Пъстър пор. Представителите на копитните Дива свиня (*Sus scrofa*) и Сърна (*Capreolus capreolus*) са по-редки и обитават заетите с естествени гори и храсталаци площи и само епизодично преминават през периферията на неселищната част от територията. За мочурливите места са характерни Водният плъх (*Arvicola terrestris*) и Малката водна земеровка (*Neomys anomalus*).

В орнитологично отношение важни местообитания има във водосбора на р. Тунджа, който е характерен с разнообразието от водолюбиви птици и се явява за страната трети миграционен коридор. В поречието на р. Тунджа гнездат 6 вида чапли, Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Черна каня (*Milvus migrans*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), а по време на миграция могат да се видят Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Малък корморан (*Phalacrocorax pigmeus*), Ням лебед (*Cygnus olor*) и др. Срещат се Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Осояд (*Pernis ptilorhynchus*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedipnemos*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopus medius*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Голям маслинов присмехулик (*Hippolais olivetorum*), Ястребовогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Зеленогуша овесарка (*Emberiza cirlus*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*), Сива овесарка (*Miliaria calandra*). По-голяма част от птиците над територията могат да бъдат видени предимно в прелет, по време на миграция, а други обитават само периферията ѝ. На територията най-многобройни (доминиращи) са видовете обитаващи градска среда и открити територии с незначителна или без дървесна растителност, в т. ч. обработваеми и необработваеми агроландшафти: Домашно врабче (*Passer domesticus*), Полско врабче (*Passer montanus*), Сврака (*Pica pica*), Гугутка (*Streptopelia decaocto*), Голям синигер (*Parus major*), Син синигер (*Parus caeruleus*), Южен славей (*Luscinia megarhynchos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopus medius*), Обикновена кукумявка (*Athene noctua*), Червеногърба

сврачка (*Lanius collurio*), Черноглаво коприварче (*Sylvia atricapilla*), Овесарка (*Miliaria calandra*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Бяла стърчиопашка (*Motacilla alba*), Жълта стърчиопашка (*Motacilla flava*), Качулата чучулига (*Galerida cristata*), Полска чучулига (*Alauda arvensis*), Обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), Чавка (*Corvus monedula*), Сива врана (*Corvus corax*), Гарван гробар (*Corvus corax*), Щиглец (*Carduelis carduelis*), Зеленика (*Carduelis chloris*), Конопарче (*Acanthis cannabina*), като по-голямо е птичето обилие в зелените площи за обществено ползване, площите покрай бреговете на р. Тунджа и неселищната част.

Храсталаците и сухите тревисти пространства са естествени обитания на влечугите: Смок мишкар (*Zamenbis longissimus*), Смокът стрелец (*Dolichophis caspius*), Шипобедрената (*Testudo graeca*) и Шипоопашатата костенурка (*Testudo ehmanni*), които поради преобладаването на обработваеми земи са доста редки и се срещат само в периферията на територията, гущерите (*Sauria*) от семейство (*Lacertidae*) същински гущери, представени от Ливадния гущер (*Lacerta agilis*), Ивичестия гущер (*Lacerta trilineata*) и Зеления гущер (*Lacerta viridis*) и Жълтокоремника (*Ophisaurus apodus*).

Най многообразни са представителите на Земноводните (*Amphibia*) в поречието на р. Тунджа и мочурливите места, азмаци и притоци. Бавно течащите и стоящи водоеми са важни за оплождането и преминаването на ларвния стадий, а възрастните екземпляри на някои видове жаби и опашати могат да се видят на значително разстояние от тях в гори ливади, включително и в малките населени места. От жабите видовете, които се отдалечават от водните басейни са Кафявата крастава жаба (*Bufo bufo*), Зелената крастава жаба (*Epidalea viridis*) Жабата дървесница (*Hyla arborea*), Голямата водна жаба (*Pelophylax ridibundus*) и Горската дългокрака жаба (*Rana dalmatina*), Южния гребенест тритон (*Triturus carelinii*). В селищната територия на Община Ямбол, местообитанията на земноводните се срещат до коритото на р. Тунджа, която през гр. Ямбол преминава на два ръкава и образува остров, а в неселищната част е възможно навлизане на представители на краставите жаби и на по-отдалечени от р. Тунджа територии.

По-голямо е обилието от безгръбначни в неселищната територия. От тях най-голяма е групата на членестоногите (*Arthropoda*), като почвения слой е обитание на многоножките (*Myriapoda*), а тревостоя се населява от паякообразните (*Arachnida*), насекомите (*Insecta*) и сухоземните охлюви (*Gastropoda*). Най-често срещните представители от насекомите са от твърдокрилите (*Coleoptera*), които заемат около 40% от инсектофауната. От тях най-разпространени са телените червеи (*Elateridae*), чиито ларви обитават почвите, хоботниците (*Curculionidae*), листорогите бръмбари (*Scarabeidae*), представени от Майския бръмбар (*Melolontha melolontha*), Юнския бръмбар (*Rhisotrogus aequinoctalis*) и Зеления бръмбар (*Anomalasolida*), калинките (*Coccinellidae*) и златките (*Buprestidae*). В обработваемите земи от пеперудите най-разпространени са молците, чиито ларви се хранят със зелените части на културните растения.

В селищната територия, съществуват условия за гризачите - Домашна мишка (*Mus musculus*), Сив плъх (*Rattus norvegicus*), Черен плъх (*Rattus rattus*), а в неселищната - Полска мишка (*Apodemus agrarius*), Обикновена полевка (*Microtus arvalis*), Белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), Малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), Обикновена кафявозъбка (*Sorex araneus*), Язовец (*Meles meles*), Черен пор (*Putorius putorius*), Лисица (*Vulpes vulpes*), Чакал (*Canis mesomelas*), Невестулка (*Mustela nivalis*), Европейската къртица и Източноевропейски (белогръд) таралеж (*Erinaceus concolor*).

В местността Ормана край Ямбол е разположено най-старото в България стопанство за производство на дивеч по изкуствен път. Базата за отглеждане на колхидски фазан, която се стопанисва от Ловно-рибарско дружество „Диана“, е създадена преди повече от 80 години.

6.4. Лечебни растения

Настоящият раздел е изготвен на основание чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000 г., посл. изм. изм. ДВ. бр.96 от 1 Декември 2017г.) и с обем и съдържание, съгласно чл. 55, ал. 1 и 2 от същият Закон.

Около 770 вида, или 19% от всички видове растения у нас, са лечебни. Повечето от тях, около 760 вида, са диворастящи. Около 250 от тях се ползват в големи количества за търговия и преработка. Останалите не са обект на икономически интерес, но за тяхното полезно действие има научни данни и практически доказателства.

Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения - 49%. Едногодишните видове са 19 %, храстите 15 %, а дърветата 11 %. Най-малочислен е типът на двугодишните видове - 6 %. Размножаването е основно чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

Настоящият раздел включва информация за видовете лечебни растения срещащи се на територията на общината, местообитанието им, периода на цъфтеж/събиране, приблизителна оценка на състоянието, периода на възстановяване на находището, допустим процент за събиране от находището, природозащитния статут. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения, техните местообитания и находища.

Лечебни растения на територията на Община Ямбол

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества. Някои видове от тях доминират и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитен статут.

Община Ямбол обхваща землищната граница на гр. Ямбол и част от прилежащите територии. По литературни данни на нейна територия няма голямо видово разнообразие от лечебни растения. Най-често срещаните видове са представени в табличен вид, както следва:

➤ **Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите**

Подрумиче (Бяла Рада) жълто/ <i>Anthemis tinctoria</i> L. сем. Сложноцветни (Compositae) 	Двугодишно до многогодишно тревисто растение. Стъблото е до 50 см високо, разклонено или просто. Наричано е още: бояджийска бяла роза, жълта лайка, кукучка, навалче, багрилно подрумиче Местообитание: Расте предимно на сухи варовити и пясъчливи почви по открити тревисти места, синори и угари, но се среща и в храсталаци и разредени гори. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: От багрилното подрумиче се използват Цветните кошнички (Flores <i>Anthemis tinctoriae</i>), които се откъсват по време на пълното им разцъфтяване. Бере се от юни до август. Брането се провежда в сухо, по възможност слънчево време. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Камфорка монпелийска <i>Camphorosma monspeliaca</i> L. сем. Лободови (Chenopodiaceae) 	Нисък дребен вечнозелен полухрастче с вдървявяло стъбло, покрито с бели къдрави власинки. Името на рода произлиза от характерната миризма на камфор (според някои на амигдалин), поради съдържащите се в растението етерични масла, подобни на тези на камфоровото дърво. Цветовете са изключително дребни, хермафродитни и опрашващи се от насекоми. Околоцветникът е прост, а дяловете му са заострени. Местообитание: Расте по засолените глинести и пясъчливи почви. На територията на общината се среща около долината на р.Тунджа. Период на цъфтеж: март-април. Използваема част: В народната медицина се прилага при нервни болести, магарешка кашлица, хроничен ринит, настинки и оток, при смущения в менструацията, за лечение на рани. Лапите от билката се използват като средство за облекчаване на тумори. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Драка/ <i>Paliurus spina-christi</i> Mill. сем. Зърникови (Rhamnaceae) 	Драката е бодлив, силно разклонен от основата си, листопаден, висок до 3 метра храст. Младите клонки са кестеняви, пухести. Растението е лечебно, медоносно, багрилно, дъбилно и декоративно. Местообитание: Среща се по сухи и открити места на територията на цялата община, пасища мери и по-рядко храсталаци. Период на цъфтеж: май-септември, а плодовете узряват от юли до ноември. Използваема част: Плодовете на драката се събират през втората половина на лятото до средата на есента, когато придобият жълтозелен до светло жълтокафяв цвят. Плодовете се берат с ръкавици, поради бодливостта на растението. Билката се използва и за направа на живи плетове, а и за озеленяване на сухи и каменливи склонове. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Папур теснолистен/<i>Typha angustifolia</i> сем. Папурови (Typhaceae) 	Теснолистният папур е многогодишно тревисто растение с дълго пълзящо коренище. Цветоносното стъбло е високо до 2 метра. Местообитание: Расте по застояли и бавнотечащи води, предимно в блата, по крайбрежни ивици на язовири, езера и реки. На територията на общината се среща в старите легла на река Тунджа и там, където водата се задържа по-дълго. Период на цъфтеж: юни - август. Използваема част: Коренът на папура има високо съдържание на нишесте. Може да бъде приготвен като картофите – сварен и намачкан на пюре. Получената паста се използва за изгаряния и рани. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Великденче крайпоточно /<i>Veronica beccabunga</i> L. сем. Живеничеви (Scrophulariaceae) 	Многогодишно тревисто растение, високо от 20 до 60 cm. Стъблата са полегли или приповдигащи се. Съцветията са странично разположени на стъблото. Листата са с плоска дръжка, покрита 3-клетъчни жлези. Плодовете са сферични, разпукват се на четири дяла. Местообитание: Характерно за него е, че расте край реки и заблатени места. Видът е установен в цялата страна от 0 до 2100 m надморска височина. На територията на Община Ямбол се среща предимно около р. Тунджа на малки площи, където в миналото са били депонирани битови отпадъци или отглеждани домашни животни. Период на цъфтеж: май – юли. Използваема част: Използваеми са стръковете, предимно като свеж зелчук през пролетта. Рядко се прилага за медицински цели. Съдържа танини, гликозид и др. съставки Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мента водна/ <i>Mentha aquatica</i> L. сем. Устноцветни (Labiatae) 	Водната мента е многогодишно тревисто растение. Стъблото е четириръбесто, слабо разклонено, покрито с обърнати надолу власинки. Билката не съдържа ментол, а етерично масло и др. полезни вещества. Местообитание: В старите легла на река Тунджа и там, където водата се задържа по-дълго се развива водна растителност като водна мента. Билката се среща в лонгозните гори по поречието на р. Тунджа. Период на цъфтеж: юли-септември. Използваема част: Отрязва се цялата надземна облистена част на билката в началото или по време на цъфтене юли-август. Също се обират и листата от неотрязаната част на стъблото. Нашироко употребявано средство в нашата народна медицина при стомашни болки и като жлъчегонно средство. Събраният и пречистен материал се суши бързо в проветриви помещения, разстлан върху рамки или постелки. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мента полска /<i>Mentha arvensis</i> L. сем. Устноцветни (Labiatae) 	Полската мента е многогодишно тревисто растение. Коренището е силно разклонено. От него излизат множество четириръбести окосмени, сравнително дебели стъбла, високи до 40 - 50 cm. Цялата билка има характерна ментова миризма. Местообитание: Среща се по периферията на блатата, мочурливи места, разливи и други постоянно влажни места. Период на цъфтеж: юли-септември. Използваема част: Използват се надземните части на билката. Полезните свойства на полската мента се използват широко в народната медицина. Повишава апетита, подобрява храносмилането, намалява повишената киселинност на стомашния сок, отслабва или спира болката и спазмите на стомаха и червата. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мента блатна (<i>Mentha pulegium</i> L.) сем. Устноцветни (Labiatae) 	Джодженът е многогодишна тревиста билка. Стъблата са високи до 60 cm, полегли и вкореняващи се или изправени. Листата са срещуположни, сравнително дребни, целокрайни или назъбени, с дребни прилистници. Цялата билка е по-малко или повече окосмена и има приятна миризма. Намира широко приложение и в консервната рибна промишленост, както и в парфюмерията. Декоративна и медоносна билка. За добитъка се смята за отровна. Местообитание: В общината се среща по влажните и мочурливи пониски места, край реките и влажните ливади. Период на цъфтеж: юни – септември. Използваема част: Цъфтящата надземна част от билката. Времето за бране на див джоджен е през юни до август. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Водно пипериче /<i>Polygonum hydropiper</i> сем. Лападови (Polygonaceae) 	Водното пипериче е едногодишно тревисто растение. Стеблото изправено или приповдигащо се, вкореняващо се във възлите, 30—70 (120) см високо, зелено или под възлите с виолетови пръстенчета (при узряването на плодовете цялото червено). Среща се още с имената: Маясьлче, Водна гъсеница, Див пипер, Пипериче, Лютивче, Папрек, Пиперика Местообитание: Водното пипериче расте по влажни и мочурливи места, из ровове, изкопи, край блата, езера и други водоеми като рудерално край селищата. Период на цъфтеж: юли-октомври. Използваема част: За лечебни цели се използва надземната част. Антибактериалните свойства на водното пипериче се използват при лечението на екзема и невродермит. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновена шипка/ <i>Rosa canina</i> Сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Представява широколистен храст, обикновено вариращи на височина от 1 до 5 метра, въпреки че понякога може да се покатери и по-високо в короните на високи дървета. Средната му височина е около 3 метра. Растението е известно още и с имената: Див гюл, Кучешка шипка, Див трендафил. Местообитание: Расте из храсталаци, редки гори, покрай реки, каменистите места, в планините и равнините. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Плодовете - шипки, събрани след пълното им узряване, но все още твърди. Плодът на шипката е с високо съдържание на антиоксиданти, танини, дъбилни вещества. Бере се през месеците септември и октомври. Известен е със своето високо съдържание на витамин С. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мащерка/ <i>Thymus</i> сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Родът <i>Thymus</i> у нас е представен с редица видове около 15 на брой. Многогодишни тревисти растения или полухрасти с пълзящи или полегли стъбла и възходящи цветоносни клонки. Билките притежават приятна характерна миризма и стипчив балсамичен вкус. Местообитание: Широко разпространена по сухи тревисти и камениливи места, край пътища, ливади и поляни из цялата община. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват цъфтящите надземни части. Има голяма употреба и народната медицина, освен като билка се използва и като подправка. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Допустим % за събиране от находището: до 70%. Природозащитен статут: Защитени от ЗБР, съгласно приложение №3 са видовете: Прицветникова мащерка /<i>Thymus bracteosus</i>/, Пиринска мащерка /<i>Thymus perinicus</i>/ и Стоянова мащерка /<i>Thymus stojanovi</i>/.
Равнец хилядолостен (Равнец бял)/ <i>Achillea millefolium</i> gr. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Белият равнец е многогодишно тревисто растение с пълзящи подземни издънки. Стъблото е до 60 см високо. Местообитание: Расте по тревисти места, ливади, планински и горски райони, между храсти. На територията на община се среща по сухите тревисти места, край пътищата, около горите, поляните, из недообре обработените посеви като плевел, из ливадите, между храсталаците. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Стръковете се берат по време на цъфтене. Цветовете (съцветията) се берат при пълното им разцъфтяване в сухо време, като се отрязват късо, на мястото на разклоненията им, без стъблената част. Бере се през месеците юни-август. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Безсмъртниче обикновено/ <i>Xeranthemum annuum</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae)	Едногодишно тревисто растение. Външните обвивни листчета са заострени и без власинки. Вътрешните обвивни листчета на кошничката линейно-елиптични, венчевидни, разперени встрани, розови, виолетови до червени. Местообитание: Среща се по сухи тревисти и пустеещи места. Често в необработваемите земи, пасища мери и по-рядко храсталаци в периферията на гр. Ямбол. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: За лечебни цели се събират стръковете. Съставът на сухожетника съдържа следните биологично активни вещества: флавоноиди, витамини К и С, сапонини, полизахариди, скополатин, макро и микроелементи. Растението е декоративна и лечебно. При изсушаване вътрешните венчевидни листчета на обвивката запазват цвета си, поради което е подходящо за изготвяне на сухи букети. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Метличина полска/Centaurea cyanus сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Представява едногодишно тревисто растение, което расте до 40–90 см височина, със сиво-зелени разклонени стъбла. Листата са ланцетни, дълги 1-4 см. Местообитание: Тярее най-добре по обширните поляни и ливади с житни посеви, край пътища. Период на цъфтеж: Цъфти през май-юни. Използваема част: С лечебни цели се употребяват цветните кошнички. Трябва да се сушат на сянка, защото изложени на слънце по врене на процеса, губят лечебните си свойства. растението е лечебно, декоративно и плевел. Растението е отровно! Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Синя жлъчка грапавоплодна/ <i>Cichorium Intybus</i> сем. (Asteraceae сем. Сложноцветни) 	Многогодишно растение с дълъг месест вretenовиден корен. Стеблото изправено, 30-120 cm високо. Стъблото е разклонено, ръбесто, покрито с власинки. Цветовете са езичести светлосини (рядко бели или розови). Плодосемката с люспеста хвърчилка. Всички части на растението съдържат млечен сок. Растението е познато и с имената - Цикория, Бърдовка, Дъвка и Синя млечка. Местообитание: Една от най-разпространените билки. На територията на общината се среща по ливади, тревисти места, край пътища, плевел в лозя, градини, посеви и окопни култури, включително и по затревените площи в града. Период на цъфтеж: юни-октомври. Използваема част: Използва се надземната част на растението, които се събират през юли и август, а корените са през есента, когато опадат семената, в дъждовно време, или след дъжд, когато почвата е мека. Растението стимулира храносмилането, понижава нивото на кръвната захар. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Овчарска торбичка обикновена/ <i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medic. сем. Кръстоцветни (Brassicaceae) 	Представява едногодишно или двугодишно, тревисто растение. Овчарската торбичка е един от най-често срещаните плевели, който цъфти и ражда плодове от април до есента. Местообитание: Билката расте навсякъде - по пътища, поляни, канавки, паркове и междублокови пространства в цялата община. Период на цъфтеж: март-август. Използваема част: Употребява се цялата надземна част на овчарската торбичка. Събира по време на цъфтеж, като се откъсват само зелени стръкове със съцветия и плодове. В дрогата не трябва да има корени. Суши се на сенчесто и проветриво място. Използва се за лечение на рани и се приема като народен лек на ракови заболявания. Хомеопатични лекарства се правят от пресни растения. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Кадънка (Полски мак)/ <i>Papaver rhoeas</i> L. сем. Макови (Papaveraceae) 	Едногодишно тревисто растение високо 25-50 cm. При нараняване от частите му изтича бял млечен сок. Развива червени цветове, които се състоят от четири венчелистчета, с големина от 5 до 10 mm в диаметър. Всяко едно от тях има по едно тъмно петно в основата си. Тичинките са множество, притежаващи тънки черни дръжки и синьо-черни прашници. Местообитание: Среща се по сухи тревисти изоставени места, синури, край пътища и жп линии, плевел в нивите. Период на цъфтеж: април-август, време за бране май-юли. Използваема част: Използват се червените венчелистчета, събрани по време на цъфтежа и бързо изсушени на сянка. В млечния сок се съдържат алкалоидите морфин, папаверин, тебаин, реадин. Употребява се в народната медицина и за багрене. Медоносно и декоративно растение. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Ветрогон полски/ <i>Eryngium campestre</i> L. сем. Сенникови (Asteraceae) 	Многогодишно тревисто растение с вретеновиден дълбок корен, проникващ дълбоко в почвата. Стеблото изправено, 30-60 cm високо, от основата силно разклонено, цялото растение, кълбесто, бодливо. Цветовете събрани в сбити главести сенници в сложни сенниковидни съцветия, в основата с линейно ланцетни бодливи листчета. Наричан още биволски трън, често е считан за плевел. Местообитание: Расте из пасища, сухи тревисти места, из храсталаци, край пътища и селища на територията на общината. Период на цъфтеж: юли-август. Използваема част: Употребяват се главно корените на растението. Изкопават се или напролет преди появата на листата (март-април), или есен след узряване на семената (септември-октомври); стръковете се берат по време на цъфтежа (юли-август). Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Бял трън <i>Silybum marianum</i> (L.) Gaerth. сем. (Asteraceae сем. Сложноцветни) 	Представява едногодишно до двугодишно тревисто растение. Среща се още с наименованията – Мариански трън и Петнист бял трън. Стеблото е изправено, масивно, набраздено, голо или възвлакнесто, просто или слабо разклонено, 20-150 cm високо. Листата са лъскави, бледо зелени, с бели жилки. Плодовете (плодосемките) са обратно овални, дълги от 6 до 8 милиметра, с хвърчилка на върха. Тя се състои от дълги бели власинки заобиколени от жълт базален пръстен. Семената са оцветени в тъмно кафяво до черно и лесно се разнасят от вятъра. Местообитание: расте по буренливи и изоставени места край селища и пътища на територията на общината. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Употребяват се плодосемките на растението. Съдържащият се в семената на белия трън силимарин се показва като многообещаващо лечебно средство при чернодробните заболявания. Приблизителна оценка на състоянието: удовлетворително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Гръмотрън бодлив/ <i>Ononis spinosa</i> L. сем. Бобови (Fabaceae) 	Многогодишно тревисто растение, с високо стъбло и много бодли. Растението е наричано още Трънлив троскот, Черен трън, Коловоз, Сахарче. Местообитание: Расте из влажни ливади, тревисти места, по пясъци край реките, в храсталаците и из горите, рядко плевел в посевите. Растението не може да расте на сянка. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Събраните през пролетта (преди развитието на растението) или късно през есента почистени, измити и изсушени на сянка корени. Те са слабо сплескани, отвън кафяви, отвътре жълто-белезникави, влакнести. По-рядко цветчета и листа. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Татул/ <i>Datura stramonium</i> L. сем. Картофови (Solanaceae) 	Едногодишно тревисто растение с неприятна миризма. Коренът на татула е вретенообразен. Стъблото е високо разклонено със светлозелени назъбени листа. Плодът представлява бодлива топка с черни семена. Известно е още с имената: Магарешки кестен, Волче, Биволе. Местообитание: Расте по развалини и изоставени места, като бурен край селищата. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Листата на билката съдържат тропанови алкалоиди като хиосциамин, скополамин и атропин. Съдържанието им трябва да бъде най-малко 0.25 тегловни процента от сухи лечебни суровини. Въпреки че растението е отровно в народната медицина се употребяват кората на стъблото и корените. Събират се през есента, изсушават се и се съхраняват на сухо място. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Лопен лечебен /<i>Verbascum phlomoides</i> сем. Живеничеви (Scrophulariaceae) 	Представява двугодишно мъхесто-влакнесто растение. Нарича се още овча опашка, богородична хурка. Местообитание: Вирее в тревисти, песъчливи места, из храсталаци, край ливади и ниви. Не може да се развива на сянка. Расте както на суха, така и на влажна почва. Период на цъфтеж: Цъфти от юни до септември месец, а семената узряват от август до октомври. Използваема част: Използват се цветовете, които се берат сутрин, преди изгрев слънце през месеците юли-август. Растението, прибирано по време на цъфтеж, трябва да се изсушава бързо и внимателно или ще загуби лечебните си качества. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мъртва коприва червена/ <i>Lamium purpureum</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Представява тревисто, ароматно, едногодишно или многогодишно растение, което е известно с народното име „Великденче“, поради това че цъфти по Великден. Известни са около 40 вида мъртва коприва. Растението е медоносно. Има силно разклонено, възлесто стъбло и плитка коренова система. Листата са назъбени, тъмно зелени, със сребристи петна. Има малки розови, бели, лилави или пурпурни цветчета, събрани във венчевидни съцветия. Местообитание: Тревисти и буренливи места, ниви. Често расте в населените места, включително и в големите градове. Период на цъфтеж: март-май. Използваема част: Употребява се надземната част на растението. Събира се по време на цъфтеж и се суши. При сушенето се губи част от аромата ѝ, но горчивината ѝ остава. Червената мъртва коприва се прилага като подправка, лечебно и хранително растение. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Живовлек ланцетовиден/ <i>Plantago lanceolata</i> L. сем. Живовлекови (Plantaginaceae) 	Наричан още ланцетовиден живовлек е многогодишно тревисто растение с цветоносното стъбло високо 7-40 cm, без листа. Различава се от Широколистния живовляк (<i>Plantago major</i>) по формата на листата, които са по-тесни и с ланцетна форма - при другия вид са широкоелиптични или яйцевидни. Често се среща по обработваеми земи и пасища и се приема за плевел. Местообитание: Расте по тревисти места, населени места, ливади, край пътища и сгради и др. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват листата, които се берат по време на цъфтежа, семената и пресният сок. Теснолистният живовляк се използва предимно като традиционно лекарство за лечение на орални и фарингеални възпаления, придружени от суха кашлица. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Живовлек голям/ <i>Plantago major</i> L. сем. Живовлекови (Plantaginaceae) 	Известен още с името Широколистен живовлек. Представява многогодишно тревисто растение с безлистно цветносно, голо стъбло. Местообитание: Среща из пасища и ливади, край пътища и ниви, по пясъчливи и тревисти места на територията на общината. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Използват се листата, които се събират от май до октомври месец, в сухо време и след като се вдигне росата. Листата се отрязват и не трябва да се мачкат. Сушат се на сянка или в сушилня. Широколистният живовлек влиза в състава на кремове, които също са предназначени за употреба при кожни лезии, синини и наранявания. В народната медицина се използват още семената и пресният сок. Сиропът от живовлек е много добро средство против кашлица. Семената могат да се консумират сурови или варени, но трудно се събират като реколта. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Върба бяла/ <i>Salix alba</i> L. сем. Върбови (Salicaceae) 	Бялата върба достига на височина до 25-30 метра. Максималният диаметър на ствола ѝ е 1 метър. Кората на дървото е напукана, тъмносива до сиво-кафява. Леторастите са със сиво-кафяв до зелено-кафяв цвят. Короната е широка, а клоните чупливи и изправени. Местообитание: Среща се край реките, мочурища, заблатените и влажни места на територията на общината. Период на цъфтеж: март-май. Използваема част: Използва се върбовата кора с медицински цели. Събира рано на пролет от клони на 3-6-годишна възраст, когато движението на сокове в нея е най-усилено. Листата могат да бъдат събрани по време на вегетацията и да се използват пресни или сушени. В бита на хората намира приложение цялото растение. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Бряст полски/ <i>Ulmus minor</i> Mill. сем. Брястови (Ulmaceae) 	Полският бряст представлява голямо широколистно дърво. Има широко разперена корона и достига височина до 40 метра, а възраст от 400 години. Местообитание: Полският бряст расте в смесени широколистни гори и по влажни крайречни места на богати и влажни почви с неутрална или леко кисела реакция и сред паркови насаждения. Период на цъфтеж: март-април. Използваема част: Употребява се кората на дървото. Вътрешната кора се добива от клони на възраст 3 - 4 години и се суши за по-късна употреба. Приложена върху кожата, кората на бряст се използва за почистване на отворени и гнойни рани. Годни за консумация са листата на полския бряст, приготвени варени или обработени сурови. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Киселица/ <i>Malus sylvestris</i> Mill. Сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Киселицата наричана още дива ябълка, е дърво високо до 15 m; младите клонки към върха са овласени, листата са до 10 cm, ситно назъбени, цветовете са събрани в сенниковидни съцветия, плодовете са зелени или жълтозелени, сферични, имат горчиво-кисел вкус. Местообитание: Расте единично на мощни и богати на хранителни вещества почви – не се среща често и не образува самостоятелни гори. Период на цъфтеж: май-юни, а дава плод късно на есен-октомври. Използваема част: Използваемата част са плодовете, които се берат при пълна зрелост, когато семките станат кафяви, без да се нараняват. Употребяват се свежи като суровина за производство на петктин. Киселицата дава плод късно на есен - към края на октомври. По-рядко сухи. Използват се още цветовете, листата и дървесината на киселицата. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Ясен полски/ <i>Fraxinus oxycarpa</i> Willd. сем. Маслинови (Oleaceae) 	Средно голямо широколистно дърво, достига височина до 40 m. Листата се появяват след цъфтежа до 30 см дълги. Цветовете са двуполови, без чашка и венче. Орехчето е плоско, набраздено, обхванато от крилото почти до основата си, по-дълго от половината крилатка. Лечебен, декоративен и горскостопанско вид. Полският ясен е бързорастящ вид. Пределната му възраст е около 300 години. Дървесината му е висококачествена, тежка, жилава и здрава. Местообитание: Расте по влажни и заблатени места край реките и блатата, изключително в низините и предпланините. Доминиращ вид в лонгозните гори. Период на цъфтеж: април-май. Използваема част: За лечебни цели се използват кората. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Върба срещуположнолистна (Върба червена)/ <i>Salix purpurea</i> L. сем. Върбови (Salicaceae) 	Представява листопаден, силно разклонен храст, наричан още Ракита. Растението е медоносно, а най-честата му употреба в бита е плетене на кошници от неговите леторасты. Височината на растението е до 5-6 метра. Клонките са голи, като в началото на развитието им са оцветени в различни нюанси - пурпурни, лилаво-кафяви, жълто-кафяви, а след това с остаряването на растението придобиват жълто-сиво, зеленикаво или бледо сиво оцветяване. Местообитание: Среща се по блатата, потоци, влажни места и реки на територията на общината. Период на цъфтеж: март-април. Семената са много малки и притежават власинки. Узряват през месец май. Използваема част: Използват се корените, корите, ресите и листата. Кората на раkitата се събира през март месец, когато движението на сокове в нея е най-голямо. Богат източник е на салицин, от който се произвежда аспирин. Листата могат да бъдат събрани по време на вегетация, като се използват пресни или сушени. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Конски кестен/<i>Aesculus hippocastanum</i> сем. Конскокестенови (Hippocastanaceae) 	Конският кестен е листопадно дърво високо до 25 m. Короната е голяма, добре облистена. Конският кестен е декоративно и лечебно растение. Размножава се със семена, които се засяват през есента. Местообитание: Отглежда се масово като парково и алеино декоративно дърво. Растението е сянкаиздръжливо, но вирее и на слънчеви и на полусенчести места. Също е и студоустойчиво. В естествената си област на разпространение образува самостоятелни гори. Период на цъфтеж: Цъфти през април-май, непосредствено след разлистването или почти успоредно с него, а понякога и втори път през есента. Семената узряват през август-октомври. Използваема част: Кората се събира в ранна пролет (март), преди да започне сокодвигането. Семената се събират след разпукване на зелената им обвивка (септември-октомври). Ескулинът повишава устойчивостта на капилярите и на червените кръвни клетки. На това се дължат благоприятното влияние върху венозната стена, тонизиращото и болкоуспокояващото действие на дрогата при разширени вени и тромбофлебит. Семената се прилагат под формата на запарка. Прибрането конският кестен не трябва да се смесва с обикновения кестен (<i>Castanea vulgaris</i> L. a m.), листата на който са поединични, много едри, продълговати, до 20 см дълги, до 8 см широки, на върха заострени и едро назъбени Природозащитен статут: Конският кестен е защитен от Закона за биологичното разнообразие (попада в Приложение 3). Тази защита се отнася само за естествените находища на вида, но не и за растенията използвани като декоративна растителност.

Липа едролистна/ <i>Tilia platyphyllos</i> Scop. (<i>T. grandifolia</i> Neilr.) сем. Липови (Tiliaceae) 	Представява дърво, високо до 30-40 m. Младите клонки са червени и овласени, листата са до 17-18 cm, отгоре тъмнозелени, от долната страна светлозелени с бели власинки в ъглите между жилките. Цветовете са светложълти, ароматни, събрани в увиснали съцветия. Сребролистната липа е с добре развита коренова система и право стъбло, достигащо до 25 m височина с широко-пирамидална до закръглена корона. Местообитание: Разпространена е в много гъстите насаждения на северни изложения. Период на цъфтеж: юни-юли. Използваема част: Отлично медоносно растение. Отварата от цветовете ѝ е високоценена като чай и лечебно средство. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Сребролистна липа/ <i>Tilia tomentosa</i> Moench. (<i>T. argentea</i> Dest.) сем. Липови (Tiliaceae) 	Сребролистна липа е листопадно дърво достигащо до 25 m височина. Кореновата система е развита както в дълбочина, така и повърхностно, даваща множество издънки. Младата кора пепелява до тъмносива, старата до 3 cm дебела, тъмносива, дълбоко плоско напукана. Клоните приповдигнати или хоризонтални, короната гъста, пирамидална. Листата са прости, 4-12 cm дълги, 3,5-12 cm широки, широко сърцевидни до закръглени, към върха изведнъж стеснени, със слабо асиметрична основа, остро напилени по ръба. Местообитание: Расте по сенчести и влажни места из смесени широколистни гори в предпланините и планините. На територията на общината се среща като декоративно дърво по улици, паркове и градини. Период на цъфтеж: юни-юли. Използваема част: Цветовете на билката се събират, след като повечето от половината цвят са разцъфтели, а останалите са започнали да се разтварят. Берат се на ръка заедно с присъцветния лист. Съдържа етерично масло със състав фарнезол. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Топола черна/ <i>Populus nigra</i> L. сем. Върбови (Salicaceae) 	Дърво, 15-25 (30) m високо, кората тъмносива до възчерна, силно напукана; младите клонки жълтеникави, после сиви. Листата триъгълно ромбични до обратно яйцевидни, островърхи назъбени. Цветовете еднopolови двудомни, събрани в реси, мъжките с червенокафяв длановидно изрязан прицветник, ресите цилиндрични, 4-9 cm, увиснали, развиващи се преди листата; женските от 1 плодник и червенокафяв длановидно изрязан прицветник, ресите цилиндрични, 10-12 cm дълги, увиснали, развиващи се заедно с листата. Черната топола е горскостопанско, багрилно, противоерозионно, дъбилно, фуражно, лечебно, медоносно и декоративно растение. Местообитание: Расте край реките, като образува крайречни горски съобщества заедно с бялата топола и някои видове върби. Период на цъфтеж: февруари-април. Използваема част: В народната медицина на много страни като лечебна дрога се използват пъпките на черната топола най-вече при заболявания на пикочните пътища. Отварата от пъпките действа диуретично и антисептично, при заболявания на бъбреците и при цистити. Някои автори приемат, че отвара от пъпките може да се използва при различни видове невралгии и артритни заболявания. Намира приложение при различни придобити сърдечни пороци, а също така и парфюмерийната промишленост. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

➤ **Анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на ресурсите**

Лечебните растения в естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд. Неправилният начин на експлоатация на находищата нарушава възстановителния потенциал на популациите, който зависи от биологичните особености на вида и количествата събирани билки. Не природосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

Ползване на лечебните растения

Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки е регламентирано със Закона за лечебните растения (ЗЛР). Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволение за ползване, издадено по реда на ЗЛР. Позволение не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволение не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Съгласно чл. 22 от ЗЛР, позволение за ползване на лечебните растения се издава от:

1. Директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии – държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор – след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство.
2. Кмета на общината, когато ползването е от:
 - земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
 - земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволение се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне.

Изисквания за опазване на находищата на лечебни растения, обект на събиране

За опазване естествените находища на лечебните растения е необходимо да се спазват изискванията, разписани в чл. 4 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* (Обн. ДВ. бр.14/20.02.2004 г.), а именно:

- при събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;
- цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
- оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
- при наличие на узрели плодове и семена те се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
- повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;
- не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

Съгласно чл. 5 от същата Наредба, не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:

- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (вълча ябълка обикновена, глухарче обикновено, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман чер, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др.) - до 70%;
- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (божур червен, здравец обикновен, змиряник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др. - до 40%;
- ✓ за кори, листни и стъблени пъпки (бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) - до 40%;
- ✓ за листа (бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др.) - до 70%;
- ✓ за стръкове (великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстига лютива, шапиче и др.) - до 70%;
- ✓ за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа - дребнолистна, едролистна, сребролистна, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др.) - до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Продължителността на периода за възстановяване е различна за отделните видове и части от растението:

- * при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) - 2 години;
- * при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) - 3 години;
- * при събиране на грудки (божур червен, змиряник петнист, орехче ливадно) - 2 години;
- * при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и др.) - 1 година;

- * при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и др.) - 4 години;
- * при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен - 2 години;
- * плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш - 2 години.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

- коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трескот;
- стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.);
- цветни пъпки, цветовете и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа - дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.);
- плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш.

Период и начини за събиране на билки

Билките се събират в различен период/фаза от вегетацията на растенията, описани в чл. 7 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* и са както следва:

- ❖ подземни органи (корени, коренища, грудки и луковици) - през есента или рано през пролетта преди вегетацията на растенията;
- ❖ кори - през пролетта във фаза на най-усилено сокодвижение (март - май);
- ❖ листни и стъблени пъпки - през пролетта (март - април), преди да се развият;
- ❖ борови връхчета - рано през пролетта, преди вегетацията;
- ❖ листа - преди цъфтежа (коприва, маточина, мента, момина сълза), по време на цъфтежа (боровинка черна и червена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, слез горски, смрадлика) или след цъфтежа (бреза обикновена, глог червен и черен, глухарче обикновено, липа, медуница лечебна, подбел и др.);
- ❖ стръкове - в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове (боянка разклонена, овчарска торбичка обикновена, росопас лечебен и др.);
- ❖ цветни пъпки - непосредствено преди разцъфтяването им (пелин сантонинов);
- ❖ цветовете и съцветия - в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- ❖ месести плодове (боровинка черна и червена, бъз черен, касис, киселица, къпина полска, малина, офика, шипка, ягода горска и др.) - след пълното им узряване;
- ❖ сухи плодове от сенникоцветни - непосредствено преди пълното им узряване;
- ❖ семена - непосредствено преди пълното им узряване.

Видове под специален режим на опазване

Отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите. Режимът обхваща следните дейности:

- Забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища;
- Определяне на годишно допустимо за събиране количество билки по райони или находища;

- Разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Със Заповед № РД-203/02.03.2020 г. на Министъра на околната среда и водите допустимите за събиране количества билки за 2020 г. (kg сухо тегло) от естествените находища, извън териториите на националните паркове, са следните видове лечебни растения: Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.), Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.), Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.), Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.), Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.), Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex).

Със заповедта на министъра, за територията на област Ямбол няма определени квоти за събиране от цитираните по-горе растения за 2020 г.

Забранено е събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения: Бенедектински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.), Волски език (*Asplenium scolopendrium*), Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.), Изтравниче (*Asplenium trichomanes* L.), Исландски лишей (*Cetraria islandica* L. Ach.), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* ssp. *aristatus*), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa* Mill.), Копитник (*Asarum europaeum* L.), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi*), Момина сълза (*Convallaria majalis* L.), Оман бял (*Inula helenium* L.), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum*), Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.), Пирински чай, мурсалски (*Sideritis scardica*), Пищялка панчичева (*Angelica pancicii*), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.), Риган бял (*Origanum vulgare* L.), Лечебна ружа (*Althaea officinalis* L.), Салеп (*Orchis* sp. *Diversa*), Смил жълт (*Helichrysum arenarium* L.), Хуперция, Плаун обикновен (*Lycopodium selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata*).

Ограниченията и забраните не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди, с изключение на пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Gribbs).

Съгласно допълнителните разпоредби на ЗЛР под понятието „Билки за лични нужди“ се разбира количествата билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковици или грудки - до 1 kg; стръкове - до 2 kg; листа - до 1 kg; кори - до 0.5 kg; цветове - до 0.5 kg; семена - до 0.1 kg; плодове - до 10 kg; пъпки - до 0.5 kg; талус - до 1 kg.

Определените със заповедта количества билки се разпределят от регионалните инспекции по околна среда и водите между билкозаготвителите от района на инспекцията. Разпределението се извършва съответно със заповед на директора на съответната РИОСВ. Билките, събрани от лечебни растения под специален режим, се придружават до лицата, които ги използват с или без преработване за производство на лекарствени продукти, храни и козметика със следните документи:

- Заповед на директора на регионалната инспекция по околната среда и водите по чл. 10, ал. 5 от ЗЛР, когато билките са събрани от естествените им находища;
- Удостоверение, издадено от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения;
- Позволително за ползване на билки по чл. 21, ал. 2 от ЗЛР.

Видовете растения, обявени за защитени съгласно приложение № 3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие и обхванати в списъка по приложението към чл. 1, ал. 2 на този закон, се опазват съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие.

За находища на лечебни растения, намиращи се в защитени територии, се прилагат режимите и нормите, установени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и планове за управление на защитените територии, а по отношение на опазването и ползването - разпоредбите на този закон.

Съгласно чл.46 от ЗЛР, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- издава разрешителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост;
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

В Община Ямбол съгласно *Наредба № 5/19.07.2004 г. за изикванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки* (Обн. ДВ. бр. 85 от 28 Септември 2004 г., изм. ДВ. бр.66 от 10 Август 2018г.) е регистриран билкозаготвителен пункт на ЕТ „Сашив-Йорданка Димитрова”, гр. Ямбол.

➤ ***Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове***

Лечебните растения са природен ресурс. Опазването и управлението им е с цел да се осигури устойчиво ползване като част от естествения растителен и генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията. Опазването трябва да включва поддържането и съхраняването на екосистемите и естествените им местообитания.

За изпълнение целите на програмата ще бъдат предприети следните мерки:

- ✓ Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- ✓ Провеждане на периодични разяснителни кампании с цел повишаване екологичната култура на населението по прилагане на Закона за лечебните растения и поднормативните актове към него, както и запознаване жителите на общината със заповедите на Министъра на околната среда и водите и на Регионалната инспекция по околна среда, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;

- ✓ Съобразяване на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения със състоянието на ресурсите и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;
- ✓ Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи, наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- ✓ Даване на указания, относно начинът на ползване на лечебните растения на територията на Община Ямбол, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с *Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения*;
- ✓ Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на Наредба №2/02.01.2004 г.;
- ✓ Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

С изпълнение на предвидените мерки се цели постигане на ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

- ***Избор на регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях***

В Община Ямбол няма територии, които да не попадат в границите на защитени територии, изискващи подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

- ***Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен***

В Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Ямбол не е определен реда и съответната такса за издаване на разрешение за ползване на лечебни растения от земи, гори – общинска собственост. В тази връзка е необходимо към цитираната Наредба да се добави Раздел „Такса за лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост“.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от ЗЛР - таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните Общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите регламентирани в тарифа, одобрена от МС - за ползване на ЛР от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост.

6.5. Горско стопанство

Разпределението на общата горска площ по вид на горите и вид на земите на територията на Община Ямбол, съгласно информация на ТД „Държавно горско стопанство – Тунджа“, гр. Ямбол е както следва:

- Държавна частна – 841.4 ha
- Общинска частна – 91.20 ha
- Обществени организации + Религиозни организации – 1.2 ha
- Съсобственост + Частна – 10.3 ha
- Общо – 944.1 ha

Горските територии на Община Ямбол се включват към „Държавно горско стопанство - Тунджа“ – гр. Ямбол. Горското стопанство е териториално поделение на „Югоизточно държавно предприятие“ ДП - Сливен. Обликът на естествената растителност е лонгозен-летен дъб, полски ясен, цер, бял бряст, тополи, върби, клен. В последните години се създават култури от евроамерикански тополи, акация, гледичия, чинар, червен дъб и др. За производството на необходимия посадъчен материал, поделението разполага с Горски разсадник с национално значение – „Ормана“.

7. Шум

Шумът в околната среда представлява значителен екологичен риск и заплаха за общественото здраве. Излагането на населението на въздействие на шум се увеличава все повече, в сравнение с други стресови фактори на средата. Контролът и управлението на шума в урбанизираната среда са дефинирани в Директива 2002/49/ЕО *„като част от политиката на Европейската общност да постигне високо равнище на здравеопазването и защита на околната среда“*.

В повечето случаи шумът не само превишава границата на безвредна поносимост, но става неконтролируем поради това, че се отклонява от технико-икономическите възможности за ограничаването му до приетата граница на безвредност. Под шум се разбира всеки нежелан звук, който причинява неприятно или смущаващо възприятие или има увреждащо действие. Няма област и човешка дейност, при които да не се наблюдава шумово излъчване. Шумът в околната среда, причинен от транспортните, промишлените и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните територии. Това се дължи на непрекъснато нарастващия брой на транспортните средства. Недостатъците в градоустройствените и в транспортно-комуникационните планове, както и неефективното до този момент планиране и управление на акустичната среда от страна на общинските власти, са фактори, които допълнително утежняват акустичния климат в населените места. Община Ямбол не прави изключение в това отношение. Акустичната обстановка се обуславя от наличието на автомобилен и железопътен транспорт. Към това се добавя шумът от комунално-битови дейности, промишлени предприятия, увеселителни заведения и др.

Съгласно извършените проучвания в областта, въздействието на нивата на шума се разделят на следните групи:

- ✓ шум, чието ниво е над 120 dB(A) се счита, че поврежда слуховите органи;
- ✓ шум с ниво 100 – 120 dB(A) за ниските честоти и 80 – 90 dB(A) за средните и високите честоти може да предизвика необратими изменения в органите на слуха и при трайно излагане да доведе до болестно състояние;
- ✓ шум с ниво 50 – 80 dB(A) затруднява разбираемостта на говора;
- ✓ шум с нива около 50 – 60 dB(A), оказват вредно влияние върху нервната система на човека и смущават неговия труд и почивка.

В страната определянето на състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии се осъществява чрез Национална система за мониторинг на шума в околната среда. Функционирането на системата е регламентирано с Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.).

От 1 януари 2006 година е в сила Закон за защита от шум в околната среда (ЗЗШОС), Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005 г. До тогава липсваха специални нормативни разпоредби, уреждащи ясно и недвусмислено задълженията на отделните институции, относно

контрола, оценката и управлението на шума в околната среда.

Анализът на съвременната акустична картина показва, че най-значително въздействие на шумовия фактор се наблюдава в големите градове на страната с население над 100 000 жители. За тези агломерации, в които не попада Община Ямбол, съгласно ЗЗШОС е необходимо да бъдат изготвени стратегически карти за шум в околната среда. Стратегическата карта за шум определя местата с констатирано превишаване на стойностите на даден показател за шум, което може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората.

ЗЗШОС не се прилага за шума: предизвикан от лицето, подложено на неговото въздействие; предизвикан от домашни дейности; предизвикан от съседни жилища; на работните места; в транспортните средства; в зоните за военни действия. Компетенциите на съответните държавни органи и органите на местното самоуправление, съгласно Закона за защита от шума в околната среда, са както следва:

- Министърът на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.
- Министърът на здравеопазването, чрез съответните органи на регионално ниво, организира:
 - създаването, функционирането и ръководството на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии в съответствие със Закона за здравето;
 - извършването на оценка на вредните ефекти на шума върху здравето на населението;
 - извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум.

Съгласно чл. 22 от ЗЗШОС, Кметовете на общини:

- упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство и за спазване на забраната по чл. 16а, ал. 5 от ЗЗШОС (Забрана за излъчването на шум по време на строителство за времето от 14.00 до 16.00 ч. и от 23.00 до 8.00 ч);
- упражняват контрол за спазване изискванията на Закона в тихите зони и урбанизираните територии;
- организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми;
- упражняват контрол за спазване изискванията на чл. 16а, ал. 1 (Забрана за зареждане на обекти за производство, съхраняване и търговия и на обекти в областта на услугите, разкрити и разположени в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, както и в жилищни сгради с повече от едно жилище и сгради със смесено предназначение, за времето от 23.00 до 8.00 ч.) и ал. 6 и чл. 16б, ал. 1.
- при необходимост от извършване на измерване на нивото на шума, контролът се осъществява съвместно с Регионална здравна инспекция (РЗИ).

Източници на шум

Акустичният режим в населените места се формира от различни източници на шум: транспорт, промишлена, строителна и търговска дейност, спортни и детски площадки,

озвучителни уредби и др.

„Промислени източници на шум“ са инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по Приложение № 4 към чл.117, ал. 1 на *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)*.

„Локални източници на шум“ са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги и други, разположени на територията, определена като урбанизирана територия по *Закона за устройство на територията (ЗУТ)*.

Наднормено излъчване на шум в околната среда

РИОСВ-Стара Загора контролира шума, излъчван в околната среда от дейността на промишлени инсталации и съоръжения. Измерванията на нивата на шум се осъществяват по утвърдена от МОСВ, Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Съгласно ЗЗШОС, обектите трябва да осъществяват дейността си по начин, който да не допуска излъчване на шум в околната среда над граничните стойности, регламентирани в таблици 1 и 2 на Приложение № 2 на *Наредба №6/26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението* (Обн., ДВ, бр.58/18.07.2006г.). Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба №6/2006г. са посочени в Таблица II-18.

Табл. II-18. Гранични стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Жилищни зони и територии:	55	50	45
Смесени централни градски части	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
Производствено-складови територии и зони	70	70	70
Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения	45	35	35
Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

За гражданите проблем се явява шумът от търговски обекти и развлекателни заведения, намиращи се в жилищни сгради или в непосредствена близост до тях. С *Наредба №4/27.12.2006 г. за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство* (Обн., ДВ, бр.6/19.01.2007 г.) се цели в процеса на проектиране да се осигури защита от шум и достигане на граничните стойности в помещенията на жилищните и обществени сгради. Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба № 6/2006 г. са посочени в Таблица II-19.

Таблица II-19. Гранични стойности на нивата на проникващ шум в помещения на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение

Предназначение на помещенията	Еквивалентно ниво на шума, dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Стаи и операционни зали в лечебни заведения	30	30	30
Жилищни стаи, занимални и спални помещения в детските заведения, спални помещения в общежития, стаи за настаняване в места за настаняване по смисъла на § 1, т. 9, буква "в" от допълнителните разпоредби на Закона за здравето	35	35	30
Лекарски кабинети в лечебни заведения, зали за конференции, зрители зали на театри и кинозали	40	40	35
Класни стаи и аудитории в учебни заведения, заведения за научноизследователска дейност, стаи за обучение в школи и центрове за работа с деца, читални	40	40	40
Работни помещения в административни сгради	50	50	50
Зали за консумация в обекти за обществено хранене, фойета на театри и кинозали, клубове, бръснарски, фризьорски и козметични салони, ателиета за татуировки и поставяне на обеци и други подобни изделия на различни части на тялото, балнеолечебни (медикъл СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и таласотерапевтични центрове и сауни	55	55	55
Търговски зали на магазини, зали за пътници в гари	60	60	60

Население подложено на въздействие и зони повлияни от шума

Регионалните здравни инспекции са органите, които ежегодно изготвят шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои по-големи населени места.

В рамките на националната система за мониторинг на шума в околната среда, РЗИ – гр. Ямбол представя данни от проведените през 2019 г. измервания и изчисления на градския шум в общо 15 пункта, разположени на територията на гр. Ямбол. От публикувания доклад с анализ и оценка на шумовото натоварване в гр. Ямбол става ясно, че са правени измервания на еквивалентните нива на шума в периода от 07.10.2019 г. до 25.11.2019 г., в одобрените от Министерство на здравеопазването пунктове, както следва:

Таблица II-20. Пунктове за мониторинг на шум в урбанизираните територии

Пункт №	Адрес на пунктове по територии и зони
Жилищни зони	
1.	ул. „Радецки“ № 16 (читалище „Зора“)
2.	кв. „Аврен“, ул. „Аврен“ № 12
3.	кв. „Бенковски“ бл. № 15
Централни градски части	
4.	ЦГГ ул. „Страхил“ № 46
5.	ул. „Срем“ № 2 (в близост до аптека „Бакалова“)
6.	ул. „Роман Хайнацки“ № 1 (до ПМГ „Атанас Радев“)
Интензивен автомобилен трафик	
7.	ул. „Димитър Благоев“ № 9
8.	ул. „Граф Игнатиев“ – бензиностанция OMV

Пункт №	Адрес на пунктове по територии и зони
9.	Булевард „Крайречен“ (Биков мост)
10.	ул. „Преслав“ (до ОДМВР-Ямбол)
	Производствено-складови територии и зони
11.	Фирма „Сакарела“ ООД, ул. „Преслав“ № 269
12.	Фирми за търговия на едро и съхранение – Ямбол, ул. „Индустиална“ № 1
	Зони за обществен и индивидуален отдих
13.	Градски парк
	Зони за лечебни заведения и санаториуми
14.	Болница „Св. Иван Рилски“, ул. „Българка“ № 2
	Тихи зони извън агломерациите
15.	Парк „Боровец“

**Източник: Доклад с анализ и оценка на шумовото натоварване в гр. Ямбол през 2019 г.*

В 13 контролни пункта еквивалентните нива на шум са определени по метода на измерването (Пункт №№ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15 от посочените в Таблица II-20). Съгласно изготвените доклади за измерване на шум от РЗИ-Ямбол става ясно, че в осем от контролните пунктове уличният шум не съответства на изискванията на *Наредба №6/26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението.*

Пунктовете с отчетени наднормени шумови нива са:

- ✓ Пункт № 1 - ул. „Радецки“ № 16 (читалище „Зора“). Средно измерена стойност на еквивалентното ниво на шума 59 dB/A, при норма 55 dB/A.
- ✓ Пункт № 2 - кв. „Аврен“, ул. „Аврен“ № 12. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 58 dB/A, при норма 55 dB/A.
- ✓ Пункт № 4 - ЦГГ ул. „Страхил“ № 46. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 62.3 dB/A, при норма 60 dB/A.
- ✓ Пункт № 5 - ул. „Срем“ № 2 (в близост до аптека „Бакалова“). Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 63.0 dB/A, при норма 60 dB/A.
- ✓ Пункт № 7 - ул. „Димитър Благоев“ № 9. Средно измерена стойност на еквивалентно ниво на шума 63.6 dB/A, при норма 60 dB/A.
- ✓ Пункт № 13 – Градски парк. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума е 52 dB/A, при норма 45 dB/A.
- ✓ Пункт № 14 – Болница „Св. Иван Рилски“, ул. „Българка“ № 2. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 51 dB/A, при норма 45 dB/A.
- ✓ Пункт № 15 - Парк „Боровец“. Средно измерена стойност на еквивалентно ниво на шума 45 dB/A, при норма 40 dB/A.

В два контролни пункта еквивалентните нива на шум са определени по изчислителен метод: Пунктове №№ 3 и 9. Получените резултати, при използване на изчислителния метод за определяне на еквивалентните нива на шум, показват надвишаване на нормативните изисквания за двата контролни пункта, а именно:

- Пункт № 3 - кв. „Бенковски“ бл. № 15. Изчислена стойност 64.3 dB/A, при норма 55 dB/A.
- Пункт № 9 - Булевард „Крайречен“ (Биков мост). Изчислена стойност 67 dB/A, при норма 60 dB/A.

Обобщението на резултатите от мониторинга на шума показва, че в пет пункта (от общо 15) средно измерените стойности на еквивалентен шум са в съответствие с граничните стойности на шума съгласно нормите по Наредба № 6/2006 г., а именно:

- Пункт № 6 – ЦГЧ, ул. „Роман Хайнацки“ № 1 (до ПМГ „Атанас Радев). Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 58.8 dB/A, при норма 60.0 dB/A.
- Пункт № 8 – бул. „Граф Игнатиев“ – бензиностанция OMV. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 59.7 dB/A, при норма 60.0 dB/A.
- Пункт № 10 – ул. „Преслав“ (до ОДМВР-Ямбол). Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 60.0 dB/A, при норма 70.0 dB/A.
- Пункт № 11 – фирма „Сакарела“ ООД, ул. „Преслав“ № 269. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 60.0 dB/A, при норма 70.0 dB/A.
- Пункт № 12 – фирми за търговия на едро и съхранение – Ямбол, ул. „Индустиална“ № 1. Средно измерената стойност на еквивалентно ниво на шума 68.0 dB/A, при норма 70.0 dB/A.

Средно измерените и изчислени стойности на еквивалентен шум в 10 пункта (от общо 15 контролни пункта) не съответстват на граничните стойности на шум, определени в Наредба № 6/2006, а именно в пунктове №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13 и 14. За сравнение през 2018 г., несъответствия са установени в 9 пункта. През 2019 г. максималната средноизмерена стойност на шумови нива е 68.0 dB/A, през 2018 г. е 69.0 dB/A, през 2017 г. също е 69.0 dB/A.

От изложените данни става ясно, че най-голям дял в оформянето на цялостния акустичен режим в населеното място заема транспортният шум. Шумът, предизвикван от автомобилния трафик, е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелентно разположение на пътя и характера на терена встрани от него. Не навсякъде съвременното строителство е съобразено с изискванията за акустичен комфорт. Всичко това води до утежняване на акустичната обстановка в град Ямбол. Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни, и тези на междуградския транспорт.

През общината преминават изцяло или частично 7 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 38.9 km, както и два участъка от железопътната мрежа на България с обща дължина 19.8 km.

Изводи:

Основни причини за завишените шумови нива в гр. Ямбол са засиления трафик на автомобили и високите темпове на строителство в града. Запазва се тенденцията, в пунктовете, разположение в близост до улици с интензивен автомобилен трафик, шумът да е над граничните стойности.

На територията на общината промишлените предприятия са изнесени в Промислена зона.

Шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради е фактор, който допринася за съществуващия дискомфорт в населеното място.

Ежегодно със средства от общинския и републиканския бюджет, както и със средства по оперативни програми се извършват дейности по обновяване, реконструкция, рехабилитация и поддържане на улични и тротоарни настилки, благоустройство на крайпътните и междублоковите пространства и поддържане на териториите определени за зелени площи с цел ликвидиране на потенциални източници на шум.

С цел минимизиране на шумовите емисии се реализират и проекти по изграждане и възстановяване на зони за отдих, изграждане на пешеходни алеи, детски кътове, засаждане на подходяща дървесна растителност.

По препоръка на РЗИ-Ямбол за намаляване на шумовото натоварване в градската среда следва да се предприемат мерки в няколко насоки:

1. Акустично планиране

То включва мерки, като правилно териториално устройство, инженеринг на системите за управление на трафика, планиране на трафика, намаляване на шума чрез мерки за шумова изолация и борба с шума при източника. При несъобразени с шумовото натоварване градоустройствени проекти, като ситуиране на сгради, подлежащи на усилен шумова защита на натоварени пътни артерии, решаването на проблема с шума трябва да се търси чрез изграждане на шумозащитни съоръжения, регулиране на интензивността и на структурата на автомобилните потоци, изграждане на обходни пътни участъци. Мерките, които могат да се предприемат с цел опазване на зоните с усилен шумозащита в краткосрочен план са изграждане на препятствия за намаляване на скоростта на движение на превозните средства.

2. Ограничаване на комуникационния шум

Това са решения, свързани с такива адаптации на инфраструктурата, с които се цели превозните средства, движещи се по тази инфраструктура да причиняват колкото се може по-малки емисии на шум.

3. Ограничаване на автомобилния шум

Шумът от транспортния трафик може да бъде намален посредством различни мероприятия, като ограничаване на скоростта, обходни маршрути, увеличаване на разстоянието между източника на шум и защитавания обект, изграждане на шумозащитни бариери – екрани, прегради, зелена стена (зелени шумозащитни пояси), земни насипи, тунели. Зоните между сградите също трябва да са озеленени.

4. Изграждане на зелена система

Зелените насаждения филтрират, забавят, отразяват и поглъщат част от звуковата енергия. Поради това шумът в помещенията, пред които са разположени дърветата е значително по-малко, отколкото зони, незащитени от дървета. Целесъобразно е зелените пояси да се съчетаят с други екраниращи средства като различни методи за моделиране на релефа и монтиране на шумозащитни стени от камък, дърво, полимерен или друг материал.

Мерките, касаещи организацията на движение, се отнасят до избягване на струпване на автомобили на кръстовищата, регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци, изграждане на обходни пътни участъци.

5. Ограничаване на шума в точката на получаване, чрез:

- Приложение на прозорци с подходяща изолация;
- Повишаване на акустичната изолираност на външни прегради;
- Приложение на решения в областта на архитектурното оформяне на сградите.

За намаляване на шумовото натоварване в урбанизираната територия на гр. Ямбол е необходимо:

- * Да се осъществява контрол за качеството на изпълнение на основните и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и улична мрежа;
- * Да се насърчават озеленителните и залесителни мероприятия;

- * Да продължи наложилата се практика за поставяне на ограничители на скоростта върху пътното платно пред обекти, подлежащи на засилена шумоизолация.

8. Зелени площи в Община Ямбол

Зелената система на Ямбол е с над вековна история и това се определя от създадената първоначално озеленена ос през града, която обединява и до днес основните озеленени площи - Градската градина и лесопарк „Боровец“ и лентовата структура на р. Тунджа. Тази ос е определена и като градообразуващ фактор с участието на релефа, водите и общите микроклиматични условия.

Обществените отношения, свързани с изграждането, устойчивото поддържане и опазване на зелената система на територията на общината се уреждат с *Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ямбол* (Приета с решение на ОДС № III-23/30.11.2011г., изм. Реш. № V-15/29.12.2011г., доп. Реш. № XXII-18/03.06.2013г., отм. текстове с Решение № 41/16.04.2014г. на ЯАС, в сила от 03.04.2015г.).

Опазването на озеленените площи от зелената система на Община Ямбол е свързано с:

1. полагане на постоянни грижи за поддържането в добро състояние на озеленените площи;
2. недопускане на действия или бездействия, които водят до увреждане или унищожаване на озеленените площи от зелената система на Община Ямбол, настилките, водните площи и парковите съоръжения.

Зелените площи в Община Ямбол включват:

- обществени озелени площи – паркове, градини, скверове и уличното озеленяване в селищната територия. Те са общинска собственост и от тях се структурира зелената система на населеното място. Регламентираните норми за обществени озелени площи са единствените показатели, определящи екологичните, рекреационните и естетически качества на озеленяването в селищата.
- обслужващи озеленени площи – озеленени терени към жилищните, обществените, производствените и спортните сгради, експозиционните градини и гробищата. Те допълват селищното озеленяване, без да се нормират и са общинска или друга собственост.

Градският парк на Ямбол представлява озеленена площ за широко обществено ползване, съгласно чл. 61 от Закона за устройство на територията и е основният елемент в зелената система на града. Разположен е в централната част на град Ямбол, представлява своеобразен остров между два ръкава на р. Тунджа с площ 275 dka и включва алейна мрежа от 60.666 dka. В централната част е построен голям декоративен фонтан, обособени са т.н. Голям и Малък розариуми, пет детски площадки, спортен комплекс „Георги Дражев“ и други зони за отдих и спорт. Застроената площ в парка е 6 520 m² и в нея се включват спортна зала „Диана“, Младежки дом, ресторант „Златен рог“, Морски клуб, лятна градина „Ален Мак“, административна сграда на „Техностроителен инженеринг“. Това е емблематично и предпочитано място за отдих и пълноценно прекарване на свободното време на голяма част от жителите на града, включително на посетителите заради уникалното му разположение – в центъра на града, едновременно с това представляващ екологична система - остров обграден от река Тунджа.

По проект „Строително монтажни работи за обекти - Градски парк, лесопарк „Боровец“ и реконструкция улици в централна градска част на град Ямбол“ са изпълнени дейности по озеленяване, затревяване, залесяване, реконструкция на детски кът, зацветяване в малък и

голям розариум, пешеходни алеи, поливна система, изграждане на обществена тоалетна и парково осветление на площ от 135 dka в Градски парк. Парковата среда е достъпна за хора с физически увреждания.

Лесопарк „Боровец“ - Разположен е в североизточната част на гр. Ямбол и представлява живописен хълм с площ 726.2 dka, с надморска височина от 160 до 227 m. Северната част на парка е масивно залесена, а южната част на хълма е изградена като парк за отдих с алейна мрежа и декоративни настилки, архитектурни паркови елементи, водна площ. Съществуващата растителност е създадена по изкуствен път с преобладаващи видове от акация, гледичия, черен бор, явор, и др. Дървесната растителност е застаряваща, с изразени процеси на съхнене, отслабнал физиологичен статус. До голяма степен озеленените площи и растителността са компроментирани от засушаване през летните сухи периоди и липсата на поливане.

По проект „Строително монтажни работи за обекти - Градски парк, лесопарк „Боровец“ и реконструкция улици в централна градска част на град Ямбол“ в лесопарка са изпълнени дейности по озеленяване, залесяване, затревяване, реконструкция на пешеходни алеи, парково осветление и поливна система на площ около 15 dka.

Освен двата големи градски парка, значим фактор за структуриране на зелената система на Ямбол е живописния меандър на р. Тунджа, тангиращ и преминаващ през жилищната зона на града. В северната му част по поречието е формиран Младежкия парк с изградена към него гребна база. А заедно с гребната база, лонгозната гора „Ормана“ и „Бакаджика“, като обекти на крайградската зелена зона осъществява връзката с горските и полски извънселитни ландшафти.

Развитието на зелената екосистема на територията на общината оказва положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата. Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на населението. Създаването на нови и поддържане на съществуващи алеи, паркове за отдих и кътове за детски игри ще подобрят състоянието на околната среда и ще способстват за подобър екологичен комфорт на населението и гостите на общината.

В тази връзка в рамките на Оперативна програма „Региони в растеж 2014-2020“, Община Ямбол реализира проект: „Устойчиво и интегрирано развитие на градската среда на Община Ямбол“ (първи и втори етап), включващи рехабилитация на улична мрежа, централни паркови площи и пешеходни зони.

По Националната кампания „Чиста околна среда“, със средства на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за периода 2018-2020г. на територията на общината са одобрени и реализирани следните проекти:

- Проект на ДГ „Радост“, гр. Ямбол, „Природата - приказна магия“ – 2018 г.;
- Проект на ПГЗ Христо Ботев, гр. Ямбол, „Обичам природата - и аз участвам“ – 2018 г.;
- Проект на ДГ „Валентина“, гр. Ямбол, „Обичам природата и аз участвам“ – 2018 г.;
- Проект на ДГ „Щастливо детство“, гр. Ямбол „Обичам природата и аз участвам“ – 2018 г.;
- Проект на ОУ „Николай Петрини“, гр. Ямбол: „Изграждане на еко кът с жива зелена стена - вертикална градина“ – 2019 г.;
- Проект на ПГ „Васил Левски“, гр. Ямбол, „Обичам природата и аз участвам“ –

2019 г.;

- Проект на ДГ „Червената шапчица“, гр. Ямбол, „Природата - наш общ дом“ – 2019 г.
- Проект на ДГ „Биляна“, гр. Ямбол, „Приятели с природата“ – 2019 г.;
- Проект на ПТГ „Иван Райнов“, гр. Ямбол, „Обичам природата - и аз участвам“ – 2020 г.;
- Проект на ДГ „Свобода“, гр. Ямбол, „Да творим сред природата“ – 2020 г.;
- Проект на ДГ „Червената шапчица“, гр. Ямбол, „Моята зелена мечта“ – 2020 г.

Основни проблеми за зелените площи на територията на Община Ямбол:

Голяма част от междублоковите градинки и зелените площи в кварталите са в лошо състояние. Част от тревните площи са утъпкани и превърнати в автомобилни паркинги. До не малка част от входовете и зад блоковете с телени мрежи са заградни територии, превърнати в зеленчукови градини и стопански дворове. Засадени са по собствена инициатива много плодни дръвчета, без да са спазени основни принципи на отстояния, засенчване, гъстота на садене. Назрява проблема с вече вдигналата се растителност в близост до блоковете, която засенчва и повдига тротоарните настилки. Поставените гаражни клетки стоят чужди, загрозяват ландшафта, „изяждат“ от площта за озеленяване.

На места се наблюдава навлизане на подкрепителни заведения, стопански постройки и нерегламентирани паркинги в тревните площи.

Срещат се и добри примери, където частната инициатива е помогнала в изграждането и поддържането на обекти от озеленяването – това са бензиностанции; пространствата около банки и хотели.

Насоки и мерки за опазване и увеличаване на зелените площи съгласно действащото законодателство:

- Поддържане на зелените площи, паркове и детски площадки на територията на общината;
- Изграждане на преградни съоръжения срещу паркирането на моторни превозни средства върху зелените площи;
- Своевременно почистване на изсъхнали дървета по протежение на уличните платна;
- Създаване на линейни връзки между елементите на зелената система чрез пешеходни алеи и велоалеи.

9. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда и Регионалните лаборатории за радиационни измервания в Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора, осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в Р България по утвърдена мрежа от пунктове и съответна периодичност.

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са: радиационен гама фон - мощност на дозата [nGy/h], специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в почви, дънни утайки и отпадъчни продукти [Bq/kg], обща бета-активност и тритий [Bq/l], съдържание на естествен уран [mg/l] и радий-226 [mBq/l] в повърхностни, сондажни и отпадъчни води, обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [μ Bq/m³] и [mBq/m³] и концентрация на радон в приземен слой въздух [Bq/m³].

Във връзка с необходимостта от актуализиране на мрежата от радиологичен мониторинг поради настъпили промени на радиационното състояние в райони с обекти потенциални замърсители вследствие на естествена рекултивация, прекратяване и ликвидиране на дейността на наблюдавани обекти, промени в ландшафта на някои мониторингови пунктове и показана устойчивост в стойностите на определяните показатели е издадена Заповед № РД-295/28.04.2017 г. на Министъра на околната среда и водите, с която е утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда, включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност.

Радиационен гама-фон

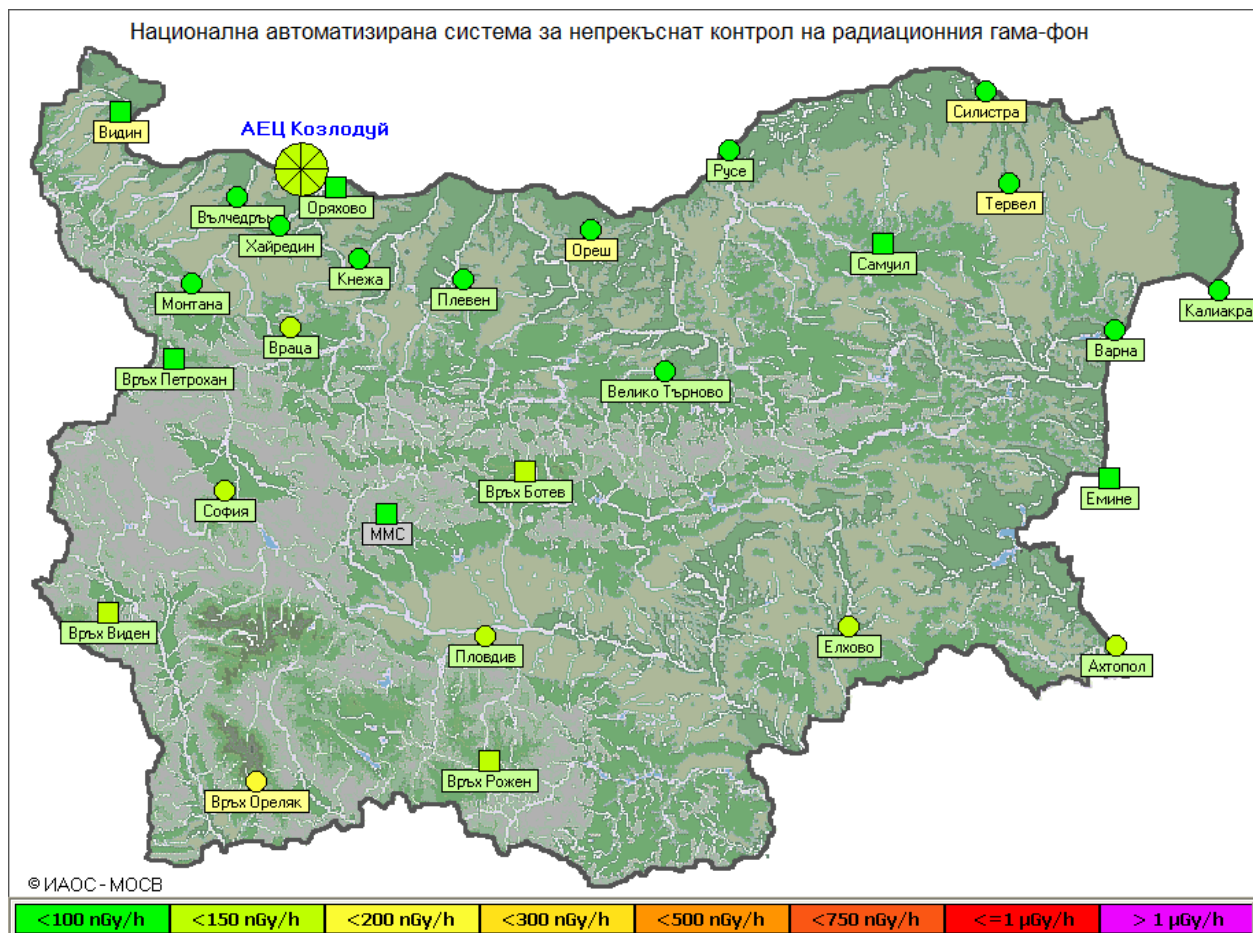
Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда, специфична за всеки пункт, област, регион. Известно е, че естествените радионуклиди: уран, радий, торий и продуктите от техния разпад, както и радиоактивните изотопи на калия, рубидия и др., имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физико-химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

В резултат от дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на радиоактивност обуславят техногенната компонента на радиационния фон. Към тях следва да се отнесат:

- отпадъчните води и отбитата скална маса при миннодобивната дейност на тежки и редки метали;
- газоаерозолните изхвърляния от обектите на атомната енергетика и топлоенергетиката;
- сгурията и пепелината от топлоцентралите, работещи с твърдо гориво;
- минералните торове, получени от някои фосфорити;
- строителните материали.

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол (НАСНК) на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС. Автоматизираната система има за цел своевременното установяване на инцидентно повишаване на радиационния гама-фон.

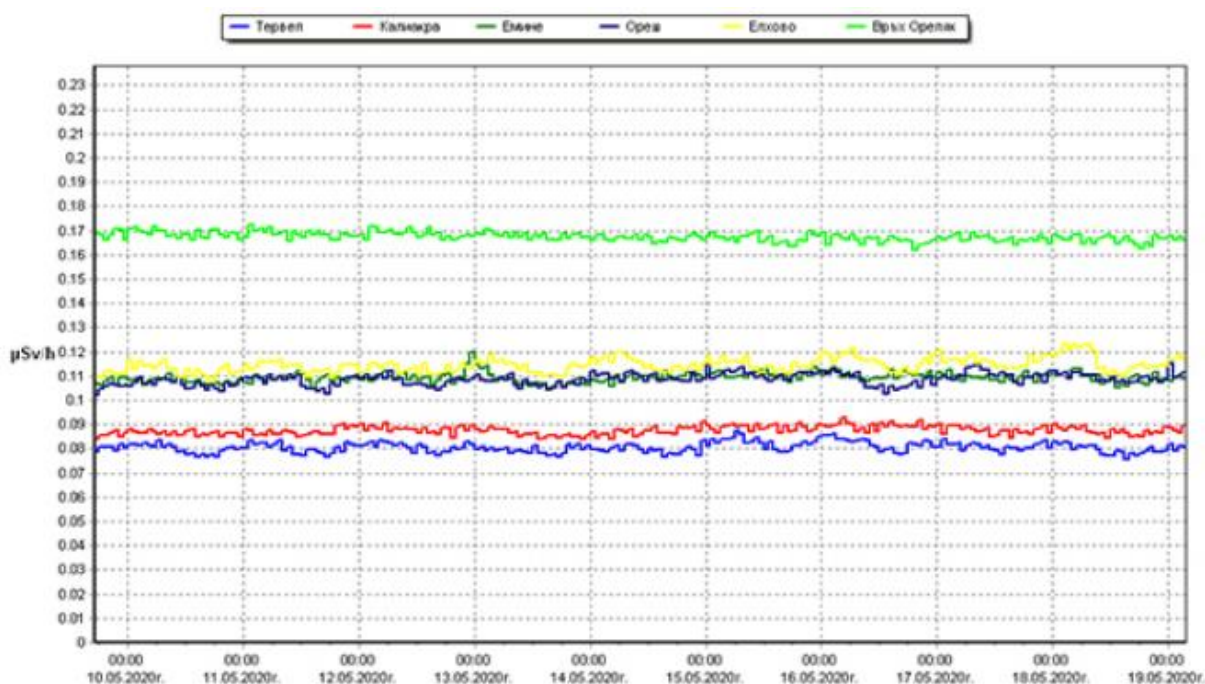
Конкретни стойности за радиационния гама-фон се публикуват всеки ден на страницата на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), чрез Ежедневен бюлетин за радиационната обстановка. На близкият пункт от НАСНК, в който се следи радиационния гама-фон се намира в гр. Елхово (Фиг. II-25).

Фиг. II-25. НАСНК на радиационния гама-фон

*Източник: ИОАС

На Фиг. II-26 са представени графично, средните еднoчасови стойности на мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$) в 6 Локални мониторингови станции за периода 11.05 – 18.05.2020 г. в т.ч. и в гр. Елхово.

Фиг. II-26. Средни едночасови стойности на мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$), за периода 11.05-18.05.2020 г.

*Източник: ИАОС

Резултатите от наблюденията през този период показват, че радиационният гама-фон в контролираните пунктове е в границите на характерния естествен гама-фон за съответния пункт и конкретните метеорологични условия.

Районът на Община Ямбол се характеризира с добра радиационна характеристика, която не стимулира вторични химични реакции за повишаване нивото на замърсяване на въздуха. Не са наблюдавани съществени изменения на радиоактивността на атмосферните отлагания и валежите.

При наблюдението на радиационното състояние на необработваеми почви през 2020 г., за територията на област Ямбол, слабо са повлияни почвите от бившия уранодобивен участък „Тенево“, със стойности на уран-238, които превишават до 12 пъти фоновите стойности, дължащо се на извършваната в тях дейност.

Няма данни за наличие на радиоактивно замърсяване на повърхностните, подземните и питейни води в региона. Не са наблюдавани завишени концентрации техногенни радионуклиди.

Нейонизиращи лъчения

Електрическите и магнитните полета съществуват естествено в природата и са фактор, присъстващ в живота на хората. Познати са много природни източници създаващи електромагнитна енергия, като слънчевото лъчение, бурите, мълниите и електромагнитното лъчение от космическите обекти. Всички тези фактори формират естествения електромагнитен фон на Земята.

С еволюцията на човечеството и развитието на науката и техниката, с развитието на безжичните технологии и социалното поведение на хората, все повече изкуствени източници на електромагнитни полета (ЕМП) съпътстват живота на съвременния човек -

уреди за диагностика и лечение в медицината, далекопроводи за пренос на електрическа енергия, навигационните уреди и други. При телевизията, радиото и мобилните комуникации електромагнитните вълни са необходимост, тъй като те са средство за пренасяне на цялата безжична информация и сигнали. Това доведе до появата на множество нови източници на електромагнитни лъчения извън и в населените места.

Съвременните средства за комуникация създават нейонизиращо електромагнитно поле. Това поле е нискоенергийно и неговите честота и мощност не са достатъчни, за да разрушат молекулите в тялото. Нейонизиращото електромагнитно поле е съвсем различно от йонизиращото излъчване, което се асоциира с рентгеновите и гама-лъчите и техните биологични ефекти върху хората. Няма доказателства за нездравословни ефекти от радиочестотните полета, които са под нивата в международно приетите ограничения. Единственият доказан от науката ефект в тази част на честотния спектър (нейонизиращите лъчения) е повишаване на телесната температура, т.нар. топлинен ефект. Този ефект е установен само при определени производствени източници – индукционно загряване на метали, заваряване на диелектрици и други.

Един от най-често срещаните източници на нейонизиращи лъчения са базовите станции на мобилните оператори и радиопредавателните кули – съоръжения, проектирани за предаване на радиосигнали. Тъй като полевата сила бързо отслабва с разстоянието, повечето хора са изложени само на малка част от препоръчителния максимум.

Съгласно действащото законодателство в Република България, нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на регистрация и контрол, а обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и също подлежат на държавен здравен контрол.

Съгласно чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето регионалните здравни инспекции създават и поддържат публичен регистър на обектите с обществено предназначение, в т.ч. обектите, източници на нейонизиращи лъчения.

Праговете за ЕМП за населените места само в радиочестотния и микровълновия обхват у нас се регламентират с Наредба №9/1991г. за *пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти* (Обн. ДВ. бр. 35 от 3 Май 1991 г., попр. ДВ. бр. 38 от 14 Май 1991 г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.). Съгласно наредбата се определят нормите и изискванията за защита на населението от вредното въздействие на електромагнитни полета в честотния обхват от 30 kHz до 30 GHz, при които се извършва предварителен санитарен контрол, оценяващ хигиенно защитната зона още при проектирането, а след монтиране на излъчващите съоръжения се прави оценка на ЕМП чрез измерване на интензитета или плътностите на мощност на ЕМП от лаборатории на РЗИ.

Съгласно наредбата, излъчвателите на енергия на ЕМП (радио- и телевизионни предаватели и ретранслатори, радиолокаторни и навигационни станции и др.) се разполагат така, че напрегнатостта и плътността на мощност на ЕМП в района на населените територии да не превишават пределно допустимите нива, посочени в Наредба №9/1991г. и Таблица II-21.

Таблица II-21. Пределно допустими нива на напрегатостта и на плътността на енергийния поток на ЕМП в населена територия

№ по ред	Честотния обхват, в който работи излъчвателят	Пределно допустимо ниво
1.	от 30 до 300 kHz	25 V/m
2.	от 0.3 до 3 MHz	15 V/m
3.	от 3 до 30 MHz	10 V/m
4.	от 30 до 300 MHz	3 V/m
5.	от 0.3 до 30 GHz	10 μ W/cm ²

Източниците на ЕМП на територията на Община Ямбол са: електропроводи; трафопостове, подстанции за високо напрежение; захранващи жилищни квартали; радиопредаватели, базови централи за мобилни комуникации на мобилните оператори; радарни системи на МВР и др. Към източниците на ЕМП, които могат да създадат здравни проблеми на населението, могат да се отнесат и уредите за ежедневна употреба като: монитори на компютри, битови електрически уреди, медицинска апаратура за диагностика и лечение, мобилни телефони и т.н.

С чл. 49, т. 14 от Наредба за опазване на обществения ред и поддържане на приветлив вид на Община Ямбол се забранява монтиране на излъчватели на енергия на ЕМП (ретранслатори) на териториите на учебни и лечебни заведения, читалища и библиотеки, детски градини и ясли, и детски площадки.

През 2020 г., Регионална здравна инспекция гр. Ямбол извършва мониторинг на нейонизиращите лъчения като фактор на жизнената среда на обекти намиращи се на територията на област Ямбол. В Годишен доклад за 2020 г. с анализ са обобщени резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения, за областта, като за територията на Община Ямбол са както следва:

Регистрираните обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Ямбол, за територията на общината са посочени в Таблица II-22.

Таблица II-22. Регистрирани обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Ямбол, за територията на община Ямбол

Община	Брой станции на мобилни оператори	Разпределение на обектите източници на ЕМП, според собственика				
		„А1 България“ ЕАД	„БТК“ АД	„Теленор България“ ЕАД	„Нуртс Диджитълс“ ЕАД	„Булсатком“ ЕАД
Община Ямбол	40	12	8	11	1	8

*Източник: Годишен доклад за 2020 г. с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения на РЗИ гр. Ямбол

Обектите с извършен мониторинг на територията на гр. Ямбол през м. октомври 2020 г. от Дирекция „Лабораторни изследвания“ на РЗИ-Бургас са следните:

1. Базови станции:

- 1.1.Базова DCS/LTE/WiFi станция № YAM 002,„Ямбол на GSM оператор „Булсатком“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на бл.3 в ж.к. „Г.Бенковски“; базова станция № JAM 001 на GSM оператор „А1 България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на бл.7, В, ж.к. „Г. Бенковски“ и базова станция №5210 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на бл.7-В в ж.к „Г. Бенковски“, гр. Ямбол. Намират се в близост до ОУ „Й. Йовков“, гр. Ямбол, ул. „Тимок“ № 3.

- 1.2.БС и РРВ №5017 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на жилищна сграда на ул. „Янко Сакъзов“ № 40, гр. Ямбол. Намира се в близост до СУ „Климент Охридски“, гр. Ямбол, ул. „Стефан Караджа“ № 72.
- 1.3.Базова станция ППС № BS 3511 на GSM оператор „БТК“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на сградата на „Български пощи“, ул. „Раковски“, гр. Ямбол. Намира се в близост до ДГ „Слънце“, гр. Ямбол, ул. „Ал. Стамболийски“ №16.
- 1.4.Базова станция № 5019 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на блок 7, вх.4, удл. „Цар Иван Александър“ № 7-Г, гр. Ямбол. Намира се в близост до обща сграда на ПМГ „Атанас Радев“ и Гимназия „Васил Левски“, гр. Ямбол, ул. „Цар Иван Александър“ № 35.
- 1.5.Базова станция № 5018 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на жилищен блок 80-Б-7, ул. „Крали Марко“, гр. Ямбол. Намира се в близост до ДГ „Свобода“, гр. Ямбол, ул. „Марко Бехар“ № 1.
- 1.6.ППС № BS 3744 на GSM оператор „БТК“ ЕАД и БС JAM 0039 на GSM оператор „А1 България“ ЕАД, разположен на мачти на покрива на жилищна сграда на ул. „Козлодуй“ № 1, гр. Ямбол. Намират се в близост до ПГСГ „Кольо Фичето“, гр. Ямбол, ул. „Битоля“ № 35 и ОУ „Николай Петрини“, гр. Ямбол, ул. „Битоля“ № 35.

2. Източници на нейонизиращи лъчения, разположени в жилищни квартали на гр. Ямбол:

- 2.1.Базова станция БС № JAM-0022 „Захари“ с адрес: гр. Ямбол, пл. „Захари Стоянов“ № 23 на GSM оператор „А1 България“ ЕАД.
- 2.2.Базова станция DCS/LTE/WiFi станция № YAM 001 „Захари“ с адрес: гр. Ямбол, ул. „Захари Стоянов“ № 2-А на GSM оператор „БУЛСАТКОМ“ ЕАД.
- 2.3.Базова станция БС 5073 с адрес: гр. Ямбол, ул. „Клокотница“ № 2-Г на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД.
- 2.4.Базова станция DCS/LTE/WiFi станция № YAM 003 „Ангел“ с адрес: гр. Ямбол, ул. „Ангел Кънчев“ № 4 на GSM оператор „БУЛСАТКОМ“ ЕАД.
- 2.5.Базова станция БС 5077 с адрес: гр. Ямбол, ул. „Граф Игнатиев“ № 80 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД.
- 2.6.Базова станция БС 5072 с адрес: гр. Ямбол, ж.к. „Златен рог“ № 2 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД.

Резултатите от измерванията на нивата на ЕМП в сградите и прилежащите терени на детски градини, учебни заведения са представени в Таблица II-23.

Таблица II-23. Стойности на ЕМП в детски и учебни заведения

№	Брой извършени измервания	Описание на мястото на измерване	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L Вертикално Δh	Моментна стойност на инт. на ЕП $E=(V/m)$	Средна стойност на инт. на ЕП за 6 min интервал $E= (V/m)$	Моментна стойност на плътн. на мощност $S= (\mu W/cm^2)$	Средна стойност на плътността на мощност за 6 min интервал $S=(\mu W/cm^2)$	Предельно допустимо ниво $E=(V/m)$
1.	4	СУ „Климент Охридски, град Ямбол, ул. „Стефан Караджа“ №72 1. Пред вход на сграда	L – 100 м Δh–на около 25м	0.57	0.502	<0.1	<0.1	10
	4	2. На двора		0.32	0.40	<0.1	<0.1	10
2.		ПГСГ „Кольо Фичето“, гр.Ямбол, ул. „Битоля“ №35	L – 30 м Δh на около 20 м					

	4	1. Коридор (ет. 3)		0.70	0.76	0.1	0.1	10
	4	2. На двора		0.76	0.22	0.1	0.1	10
3.		ОУ „Николай Петрини, гр. Ямбол ул. „Битоля” №35	L – 100 м					
	4	1. Коридор (ет. 3)	Δh–30 м	0.83	0.80	0.1	0.1	10
	4	2. На двора		0.24	0.20	<0.1	<0.1	10
4.		МГ „Атанас Радев” (ПГ „В. Левски”, гр. Ямбол, ул. „Цар Иван Александър” №35	L – 25 м					
	4	1. ет. 4 стая 407	Δh–на около 10м	0.62	0.70	<0.1	<0.1	10
	4	2. на двора		1.38	1.42	0.3	0.2	10
5.		ДГ „Слънце”, гр. Ямбол, ул. „Ал. Стамболийски” № 16	L – 40 м					
	4	1. Ет. 2 група „Черешка”	Δh–на около 20м	0.40	0.44	<0.1	<0.1	10
	4	2. На двора		0.53	0.56	0.1	0.1	10
6.		ДГ „Свобода”, гр. Ямбол, ул. „Марко Бехар” №1	L – 70 м					
	4	1. ет. 2, група „Буратино”	Δh–на около 35м	0.35	0.47	<0.1	<0.1	10
	4	2. На двора		0.48	0.53	<0.1	<0.1	10
7.		ОУ „Йордан Йовков”, гр. Ямбол Ул. „Тимок” № 3	L – 50 м					
	4	1. ет. 4, коридор	Δh–на около 20м	1.07	1.20	0.4	0.3	10
	4	2. Двор		1.10	1.15	0.5	0.4	10

При извършените измервания не е установено превишение на пределно допустимото ниво на плътността на мощност от $10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. Най-ниските измерени стойности са $<0.1 \mu\text{W}/\text{cm}^2$, а максимално регистрираните са $0.4 \mu\text{W}/\text{cm}^2$ на двора на ОУ „Йордан Йовков”, гр. Ямбол.

Данните от измерванията на ЕМП в околната среда на жилищни райони на гр. Ямбол, на различни разстояния от излъчвателя, са представени в Таблица II-24. В таблицата е описано място на измерване, като е посочено разстоянието до източника на нейонизиращо лъчение в хоризонтална и вертикална равнина.

Таблица II-24. Стойности на ЕМП измерени в околна среда

№	Брой извършени измервания	Описание на мястото на измерване	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L Вертикално Δh	Моментна стойност на инт. на ЕП $E=(V/m)$	Средна стойност на инт. на ЕП за 6 min интервал $E= (V/m)$	Моментна стойност на плътн. на мощност $S= (\mu\text{W}/\text{cm}^2)$	Средна стойност на плътността на мощност за 6 min интервал $S=(\mu\text{W}/\text{cm}^2)$	Пределно допустимо ниво $S=(\mu\text{W}/\text{cm}^2)$
1.		Територия около БС № JAM-0022 „Захари” Ямбол, пл. „Захари Стоянов” № 23 „А1 България” ЕАД						
	4	1. Тротоар пред носещата сграда	L – 20 м	0.81	1.00	0.1	0.3	10
	4	2. Тротоар	L – 40 м	1.10	1.26	0.4	0.5	10
	4	3. Тротоар	L – 60 м	1.25	1.32	0.4	0.5	10
2.		Територия около DCS/LTE/WiFi станция №YAM						

	4	001 „Захари”, ул. „Захари Стоянов” №2-А на „БУЛСАТКОМ” ЕАД	L – 20 м	1.00	1.10	0.3	0.3	10
	4	1. Тротоар пред носещата сграда	L – 40 м	1.32	1.30	0.4	0.4	10
	4	2. Тротоар	L – 60 м	1.40	1.38	0.3	0.3	10
3.	4	БС 5073 с адрес: гр. Ямбол, ул. „Клокотница” № 2-Г на оператор „Теленор България” ЕАД	L – 20 м	1.46	1.50	0.5	0.6	10
	4	1. Тротоар пред носеща сграда /вход Г/	L – 40 м	1.48	1.54	0.7	0.8	10
	4	2. Тротоар	L – 60 м	1.36	1.44	0.5	0.6	10
4.	4	Територия около DCS/LTE/WiFi станция № YAM 003 „Ангел”, ул. „Ангел Кънчев” №4 оператор „БУЛСАТКОМ” ЕАД	L – 20 м	0.38	0.40	<0.1	<0.1	10
	4	1. Пред входа на носеща сграда	L – 40 м	0.44	0.39	0.1	0.1	10
	4	2. Тревни площи	L – 60 м	0.42	0.40	0.1	0.1	10
5.	4	Територия около БС 5077, ул. „Граф Игнатиев” № 80 на оператор „Теленор България” ЕАД	L – 20 м	0.61	0.63	0.1	0.1	10
	4	1. Паркинг	L – 40 м	0.80	0.87	0.2	0.2	10
	4	2. Тротоар	L – 60 м	0.98	1.4	0.2	0.2	10
6.	4	Територия около БС 5072, ж.к. „Златен рог” № 2 оператор „Теленор България” ЕАД	L – 20 м	0.26	0.31	<0.1	<0.1	10
	4	1. Пред входа на носеща сграда	L – 40 м	0.30	0.33	<0.1	<0.1	10
	4	2. Тревни площи	L – 60 м	0.58	0.64	0.1	0.1	10

При извършените измервания не е установено превишение на пределно допустимото ниво на плътността на мощност от $10 \mu\text{W}/\text{cm}^2$. Стойностите измерени при различни разстояния от 20 м, 40 м и 60 м от излъчвателите на ЕМП в гр. Ямбол не превишават хигиенно допустимите норми, съгласно Наредба № 9/1991 г. Най-ниските стойности са $<0.1 \mu\text{W}/\text{cm}^2$, а максимално регистрираните са $0.8 \mu\text{W}/\text{cm}^2$ в околната среда на ул. „Клокотница” № 2, гр. Ямбол.

Насоки и мерки за контрол на радиационната обстановка съгласно действащото екологично законодателство:

- Оптимизиране и усъвършенстване на взаимоотношенията между мобилните оператори, обществеността и общинските органи;
- Установяване съответствието на нивата на електромагнитните полета с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 от 14.03.1991 г. на МЗ и МОСВ за пределно

допустими нива на ЕМП в населени територии и определяне на хигиенно – защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991 г.);

- Мониторинг на ЕМП и оценка на здравния риск за населението от съответните здравни органи.

10. Управленски ресурси

Задълженията на общинските власти в областта на околната среда са регламентирани с чл.15, ал.1 от Закона за опазване на околната среда, съгласно който Кметовете на общини:

- * информират населението за състоянието на околната среда съгласно изискванията на закона;
- * разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- * организират управлението на отпадъци на територията на общината;
- * контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- * организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- * определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения;
- * организират дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- * определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон;
- * осъществяват правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;
- * определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на ОС.

Общинската администрация в Община Ямбол е организирана на ниво дирекции. Административното ръководство се осъществява от секретар и заместник кметове, които са на пряко подчинение на Кмета. Организацията на дейността, функционалните задължения и административните звена в общинската администрация, са определени в утвърденият със Заповед на кмета на Община Ямбол, *„Устройствен правилник на общинската администрация на Община Ямбол“* (посл. изм. със Заповед № РД/02-00686/02.09.2019 г.).

Общинската администрация е разделена в две основни направления – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“.

Общата администрация е разпределена както следва:

Дирекция „Административно обслужване и логистика“

Дирекция „Правни дейности“

Сектор „Подпомагане и осигуряване работата на общинския съвет“

Отдел „Бюджетно счетоводство“

Отдел „Бюджет“

Отдел „Връзки с обществеността“

Сектор „Човешки ресурси“

Специализираната администрация е разпределена както следва:

- Дирекция „Стратегии и програми“
- Дирекция „Устройствено на територията и строителство“
- Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“
- Дирекция „Хуманитарни дейности“
- Дирекция „Регистрация и гражданско състояние“
- Дирекция „Местни приходи“, в т.ч.
 - отдел „Местни данъци и такси“ – 12
 - отдел „Център за услуги и информация“ – 11
- Дирекция „Сгурност, превенция и опазване на обществения ред“

Общата численост на персонала на общинската администрация на Община Ямбол е 181 щатни бройки.

❖ Структура на администрацията в областта на околната среда

В Община Ямбол основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“. Съгласно утвърдения от Кмета на Община Ямбол, Устройствен правилник на общинската администрация, задълженията в областта на околната среда се свеждат до следното:

- участва в разработването, провеждането и контрола на мероприятия за опазването и възстановяването на природата и екологичната политика на територията на общината;
- координира проектирането и изпълнението на екологични и благоустройствени проекти на територията на общината;
- упражнява контрол по опазване чистотата и зелените площи, стопанисването на зелените площи от физически и юридически лица;
- води паспортизацията на озеленените площи и картотеката на дълготрайната растителност;
- извършва проверки и подготвя разрешителни за премахване на растителност;
- организира, ръководи и контролира дейностите по образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- организира почистването на нерегламентирани сметища на територията на общината, както и рекултивацията на нарушени терени;
- организира и контролира дейностите, свързани с ограничаване на шумовите нива в околната среда;
- извършва процедурите по издаване на удостоверения и разрешителни за ползването, опазването и култивирането на лечебните растения;
- извършва регистрация на кучета и упражнява контрол върху отглеждането им и ограничаване популацията на безстопанствените кучета;
- контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадни води;
- разяснява, предупреждава и осведомява обществеността за всички дейности, намерения и последствия, спрямо компонентите на околната среда и проблемите, свързани с тях;
- отговаря за изготвянето на пълната документация по приемането размера на такса битови отпадъци от общинския съвет.

Пряко ангажиран с гореизброените дейности в общинската администрация е гл. експерт „Екология“ – 1 щатна бройка.

В състава на Общински съвет – Ямбол функционира Постоянна комисия по „Териториално устройство, инвестиции, транспорт и екология“, състояща се от председател, зам. председател и 5-ма членове общински съветници.

❖ **Общинска нормативна уредба в областта на околната среда**

Наредба за Управление на отпадъците на територията на Община Ямбол

С Наредбата се уреждат екологосъобразното управление на отпадъците на територията на Община Ямбол с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. Определени са правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват и/или третират отпадъци, във връзка с ежедневното поддържане и опазване на чистотата на местата за обществено ползване, сградите, дворовете и прилежащите територии. Уредени са реда и условията за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битовите отпадъци (БО), биоотпадъците, строителните (СО), опасните битови (ОБО) и масово разпространените отпадъци (МРО), негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/, отработени моторни масла /ОММ/, излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/, излезли от употреба автомобилни гуми /ИУАГ/ и земни маси (ЗМ), както и поддържането на чистотата на територията на община Ямбол. С наредбата се регламентират още изискванията към площадките за приемане на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация както и контрола и налагането на санкции за нарушителите.

Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цените на услугите на територията на Община Ямбол (Приета с Решение № XVI-3/29.11.2016г. на ОбС-Ямбол, посл. изм. на Общински съвет – Ямбол, с Решение № XIII-4/29.10.2020г.)

С тази наредба се уреждат отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, предоставяни от община Ямбол и второстепенните разпоредители с бюджет (ВРБ) към нея. С наредбата се определят и органите, редът и сроковете за предоставяне на услугите и за събиране на таксите/цените.

Такса битови отпадъци (ТБО) се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване.

ТБО се определя в годишен размер с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка. Когато до края на предходната година общинският съвет не е определил размер на таксата за битови отпадъци за текущата година, таксата се събира на база действащия размер към 31 декември на предходната година.

Наредба за опазване на обществения ред и поддържане на приветлив вид на Община Ямбол (приета с Решение № IX-4/25.06.2020г. и Решение № X-1/23.07.2020г. на ОбСЯмбол, в сила от 21.08.2020г.)

Съгласно Наредбата, поддържането на приветлив вид в град Ямбол изисква редовно почистване на улици, площади, градини, паркове, зелени площи, дворове, вътрешно-квартални пространства, общите части на сградите – етажна собственост, производствените и обществени сгради, местата край водни площи, паркинги и др. Поддържането на чистота

по отношение на производствени, административни, обществени сгради, складове, гаражи, паркинги, кооперативни пазари и др. имоти, както и прилежащите терени се осигурява от собствениците, ползвателите и наемателите, които ги управляват и стопанисват.

В Наредбата са разписани задълженията и забраните към физическите и юридически лица на територията на общината относно опазване на чистотата и поддържане на приветлив вид на общинските територии.

Наредба за условията и реда за разкопаване, извършване на възстановителни работи при изграждане или отстраняване на повреди на елементите на техническата инфраструктура на Община Ямбол (приета с Решение № XXXVI-8/05.09.2018г., в сила от 25.09.2018г., изм. с Решение № 14/30.01.2019г. по адм.д. № 283/2018г., в сила от 03.12.2019г.)

С тази наредба се определят реда и условията за разкопаване, извършване на възстановителни работи при изграждане или отстраняване на повреди на улични и тротоарни настилки и вътрешноквартални пространства на територията на Община Ямбол.

С тази наредба се определят изискванията за извършване на разкопаване за изграждане на нови подземни и надземни проводи и съоръжения на техническата инфраструктура, реконструкции и ремонтите им, както и отстраняване на аварии и на дефекти по тях и контрола върху тези дейности. Възстановяването на улични и тротоарни настилки и вътрешноквартални пространства се извършват в съответствие с действащите правила и нормативи за съответния вид дейност. Контролът по изпълнението на настоящата наредба се осъществява от Кмета на Община Ямбол и упълномощените от него длъжностни лица.

Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ямбол (Приета с решение на ОбС № III-23/30.11.2011г., изм. Реш. № V-15/29.12.2011г., доп. Реш. № XXII-18/03.06.2013г., отм. текстове с Решение № 41/16.04.2014г. на ЯАС, в сила от 03.04.2015г.)

Зелената система, по смисъла на тази наредба обхваща всички озеленени площи, публична общинска собственост на територията на Община Ямбол (градини, паркове и улично озеленяване), за широко и ограничено обществено ползване. Опазването на озеленените площи от зелената система на Община Ямбол, включва: полагане на постоянни грижи за поддържането в добро състояние на озеленените площи; недопускане на действия или бездействия, които водят до увреждане или унищожаване на озеленените площи от зелената система на Община Ямбол, настилките, водните площи и парковите съоръжения.

Наредба за регистриране, разплод и стопанисване на кучетата на територията на Община Ямбол (Приета с Решение № 19 от 10.11.2000 г. на ОбС – Ямбол)

Наредбата регламентира реда, условията и задълженията на стопаните на кучета за тях: придобиване, регистрация, отглеждане и разплод на територията на Община Ямбол. В Наредбата са разписани правилата за регистрация и таксуване на кучата, задълженията на стопаните, задълженията на общината, контрола и санкциите, които се осъществяват от съответните длъжностни лица. Нарушенията по тази наредба се констатираат с акт за установяване на административно нарушение, съставен от служителите в Сектор Превенция и опазване на обществения ред, звено Общинска полиция или от други длъжностни лица от общинската администрация, определени със заповед на кмета на Община Ямбол.

Контролът по спазване на наредбите е възложен на определени със заповед на кмета на общината длъжностни лица. По информация от Община Ямбол, за периода 2017 – 2019 г.

са съставени актове за установяване на административни нарушения (АУАН), съгласно действащата общинска нормативна уредба по отношение на опазване на околната среда, обобщени в табличен вид както следва:

Таблица II-25.

№ по ред	Отчетна година	Брой съставени актове	Вид на извършените нарушения
1.	2017	89	Изхвърляне и/или изгаряне на отпадъци извън определените за това места; увреждане на зелената система; замърсяване и нарушаване целостта на коритото на р. Тунджа /по Наредба № 1 ООРППВОЯ; НИОЗСТОЯ/
2.	2018	104	Изхвърляне и/или изгаряне на отпадъци извън определените за това места; увреждане на зелената система; замърсяване и нарушаване целостта на коритото на р. Тунджа /по Наредба № 1 ООРППВОЯ; НИОЗСТОЯ/
3.	2019	96	Изхвърляне и/или изгаряне на отпадъци извън определените за това места; увреждане на зелената система; замърсяване и нарушаване целостта на коритото на р. Тунджа /по Наредба № 1 ООРППВОЯ; НИОЗСТОЯ/

*Източник: Общинска администрация Ямбол

❖ Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда

За решаване на проблемите свързани с околната среда, общинската администрация си сътрудничи с централни, регионални и местни органи на ведомства фирми и др. Регионалните органи на централните ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда са: Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – Стара Загора, Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Ямбол, Басейнова дирекция „Източнобеломорски район” - Пловдив, Областна дирекция „Земеделие” - Ямбол, Териториално статистическо бюро към НСИ, Областна дирекция по безопасност на храните - Ямбол.

❖ Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО

От месец Ноември 2010 г., Община Ямбол е член на Регионално сдружение „Регионален център за управление на отпадъците, регион Ямбол“, заедно с общините Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа и в тази връзка работи съвместно с останалите общини, предимно по проблемите, свързани с управлението на отпадъците.

С въвеждане на регионалната система, дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Новата общинска политика за управление на отпадъците налага, както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на Сдружението всички общини, участващи в него си поделят разходите по поддръжката, експлоатацията и мониторинг на съоръженията и вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците.

С цел реализиране на конкретни екологични проекти или мероприятия общината призовава за свои партньори както неправителствения сектор и обществеността, така и организации на местно, регионално и национално ниво.

❖ **Информирание на обществеността**

Община Ямбол има действаща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информирането на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за опазване на околната среда в т.ч. и управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация, в т.ч. (програми, наредби, отчети, регистри, графици, съобщения за предстоящи събития и кампании) на интернет страницата на общината (<https://yambol.bg/>).

Информирането на населението на Община Ямбол за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Програмата за намаляване нивата на ФПЧ₁₀ и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол, Програмата за управление на отпадъците и др. програми, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информацията в Раздел „Екология“ на интернет страницата на общината.

Ежегодно се изготвят отчети по изпълнението на цитираните по-горе програми, които се публикуват за информация на обществеността и заинтересованите страни.

Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в общината се обявяват публично с обява на интернет страницата на общината, поставя се обява и на таблото в сградата на общината.

Ежегодно се провеждат кампании за събиране/предаване на ИУЕЕО, НУБА, гуми, отработени масла и др. вид отпадъци. Съобщение за организираните кампании се публикува на интернет страницата на общината.

Общинската администрация осъществява работата с обществеността в няколко групи дейности, които са насочени към:

- ✓ навременно информиране на гражданите относно проблемите на околната среда (замърсяването на въздуха, проблеми с битовите и строителни отпадъци на територията на общината, цялостно състояние на околната среда);
- ✓ повишаване на общественото съзнание чрез получаване на екологично образование;
- ✓ включване на обществеността при вземане на решения, касаещи околната среда;
- ✓ осъществяване на ползотворно сътрудничество между местните власти, обществеността и неправителствените организации.

❖ **Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда**

По данни на Актуализирана програма за намаляване нивата на ФПЧ₁₀ и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол за периода 2020-2025 г.”, в Община Ямбол пунктове за мониторинг е имало контролирани от РИОСВ до 2002 г. включително. Пробонабирането е извършвано от Акредитиран лабораторен комплекс за екологичен мониторинг и изпитване на компонентите на околната среда към Регионална инспекция на околната среда и водите гр. Стара Загора, притежаваща сертификат №182/ЛИ/03.01.2001г. Вид на пробите: Автоматична мобилна станция за контрол качеството на въздуха. Вид на изпитването: СО-IR спектроскопия Автоматичен газгенератор СО 11 М ; SO₂ –UV 27 флуоресценция Автоматичен газгенератор АF 21М; NO - Хемилуминисценция, Автоматичен газанализатор АС 31М; NO₂ Хемилуминисценция Автоматичен газанализатор 41 М; ПРАХ –РМ 10 в-абсорция Автоматичен газанализатор АРМ1; NH₃ Хемилуминисценция Автоматичен газанализатор NH₃-ОМ; H₂S UV флуоресценция Автоматичен газанализатор SH₂-ОМ. Състоянието на атмосферния въздух

в община Ямбол след 2002 г. се контролира като се извършват контролни измервания от мобилна автоматична станция на ИАОС- Регионална лаборатория- гр. Стара Загора съгласно предварително утвърден график за нейната работа. Актуални измервания на качеството на атмосферния въздух в община Ямбол са извършени за последен път през 2017 г. Резултатите от измерванията се публикуват на интернет страницата на общината.

❖ Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут

– Управление на отпадъците

Община Ямбол работи в насока решаване на проблемите свързани с управлението на отпадъците, генерирани на нейната територия като е:

- Общината е изградила ефективна система за организирано сметосъбиране, която покрива 100% от населението на гр. Ямбол.
- Община Ямбол е осигурила предварително третиране (сепариране) на събраните смесени битови отпадъци с цел отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на битови отпадъци преди депонирането им. Дейността е възложена на външен изпълнител, чрез ползване на съществуваща сепариращата инсталация, разположена в с. Хаджидимитрово, в близост до регионалното депо.
- Община Ямбол е организирала разделното събиране на отпадъци от опаковки чрез сътрудничество с организация по оползотворяване.
- Осигурени са площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци и опасни отпадъци от бита в населени места над 10 000 жители на територията на общината, съгласно изискванията на чл. 19, ал. 3, т. 11.
- В етап на изграждане е общинска инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци.
- Въведени са системи за разделно събиране на МРО чрез сключване на договори с организации по оползотворяване и/или други лица притежаващи необходимите разрешителни за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО.
- Разполага със съвременно депо за обезвреждане на остатъчните битови отпадъци, които не подлежат на рециклиране и оползотворяване. Към момента е изградена една клетка с приблизителен капацитет до 2025 г. На територията на регионалното депо е отреден терен за изграждане и на втора клетка.

- Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води

ВиК услугите на територията на общината се осъществяват от „Водоснабдяване и Канализация” ЕАД, гр. Ямбол. Дружеството обслужва населените места на територията на област Ямбол. Във всяка община са организирани клонове, където се извършват експлоатацията и техническото обслужване, отчитането на водомерите и събирането на таксите.

Към настоящият момент ПСОВ на гр. Ямбол не е въведена в експлоатация.

- Озеленяване и чистота

Общинско предприятие (ОП) „Паркове и зони за отдих” – гр. Ямбол осъществява дейностите по поддържане и текущ ремонт на Градски парк и Парк Боровец и зоните за отдих и общинските детски площадки на територията на общината. Осигурява контрол по опазване на чистотата на алейната мрежа, тревните площи и зоните за отдих в парковете, градините, зелените площи, целостта на цветните партери, парковата мебел /пейки, декоративни кошчета, беседки/ детски съоръжения и уреди за фитнес на открито в детските площадки и кътовете за отдих, в съответствие със Закона за опазване на околната среда,

Наредба № 1 за опазване на обществения ред и поддържане на приветлив вид на Община Ямбол, Наредбата за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ямбол и други нормативни актове уреждащи опазването на околната среда.

Насоки и мерки за повишаване на управленските фактори съгласно действащото екологично законодателство:

- Обучение и повишаване на квалификацията на административния персонал;
- Получаване на външна подкрепа за институционално укрепване на администрацията;
- Важна оценка за възможностите на една община да решава въпросите, свързани с опазване на околната среда е привличането на допълнителни финансови средства.

11. Икономически показатели

Община Ямбол се характеризира с икономика, съсредоточена в преработващата промишленост, особено в хранително-вкусовата. Промислеността е най-важният сектор в икономиката на Ямбол. Структурата ѝ обхваща следните подотрасли: хранително-вкусова промишленост; химическа промишленост; машиностроене и металообработване; текстилна и трикотажна промишленост; шивашка промишленост и др. В Ямбол се развиват нови индустриални отрасли като производството на автомобилно електрооборудване и рециклирането на отпадни пластмасови продукти.

Важно значение за икономиката на общината има развитието на дейността на малките и средни предприятия. Основна цел пред развитието на промишлеността е на базата на наличния промишлен потенциал, с привличането на местни и чуждестранни инвестиции, да се осигури нарастване на производството, обновяване на крайната продукция и повишаване на нейната конкурентоспособност на вътрешния и международните пазари.

На територията на общината са обособени две промишлени зони: северозападна зона, основна за град Ямбол, в която са разположени повечето от промишлените производства за града и южна зона, в която са разположени производствата на територията на „Ямболен“ АД.

11.1. Развитие на отделните отрасли в общината

Селско стопанство

По данни на Общинска служба по Земеделие „Тунджа-Ямбол“, селскостопанският фонд на Община Ямбол към 2018 г. възлиза на 67402.025 дка, от които с начин на трайно ползване „нива“ са 18929.443 дка или 28.08%. Посевните площи са 25956.347 дка или 38.51%, овощните градини – 1081.365 дка или 1.604%, лозя – 645.048 дка или около 0.957%, индустриалните култури са 785.555 дка или 1.165%, разсадници – 329.790 дка или 0.489%. С начин на трайно ползване „пасище, мера“ са 1511.689 дка или 2.243% от териториите на Община Ямбол. На територията на общината се произвеждат главно зърнени и зърненофуражни култури. Отглеждат се трайни насаждения и лозя. На територията на Община Ямбол съществуват добри възможности за развитието на тревни фуражни култури. Сред тях основно място заемат силажната царевича, нахут, люцерна, грах и житно-бобовите. В общината съществуват добри възможности и за развитие на технически култури. От техническите култури се отглеждат рапица и слънчоглед.

Таблица II-26: Реколта за 2019 г. на територията на Община Ямбол

№	Култура	Засята площ, дка	Производство, тон
1.	Пшеница	18424	9915
2.	Ечемик	3575	1930

3.	Рапица	2145	670
4.	Слънчоглед, маслодаен	11065	2645
5.	Царевица силаж	2220	4800
6.	Кориандър	961	140
7.	Нахут	526	80
8.	Сорго	600	55

**Източник: Общинска служба по земеделие „Тунджа – Ямбол“*

Промисленост

Промислеността в общината е представена от предприятия на хранително-вкусова промишленост; химическа промишленост; машиностроене и металообработване; текстилна и трикотажна промишленост; шивашка промишленост и др. В Ямбол се развиват нови индустриални отрасли като производството на автомобилно електрооборудване и рециклирането на отпадни пластмасови продукти (Табл. II-27).

Табл. II-27. Промислени обекти на територията на Община Ямбол

Наименование на обекта	Предмет на дейност
Хранително – вкусова промишленост	
„Винпром Ямбол“ ЕАД	Производство на висококачествени червени и бели вина
„Месокомбинат- Бай Течо“ ООД	Производство на млени меса, малотрайни, трайни и сурово сушени колбаси
„Ефеб“ ООД,	Производство на замразени плодове и зеленчуци
„Карил и Таня“ ООД	Производство и търговия на сладолед и млечни продукти
„Унибел“ АД	Производство на хляб и тестени изделия
„Папас олио“ АД	Преработката и търговия на растителни масла от маслодайни семена
„Петгас България“ АД	Производство на растителни масла и маргарини
„Слънчо 99“ ЕООД	Производство на рафинирано слънчогледово олио
„Сатко“ ООД	Производство и търговия с консервирани плодове и зеленчуци
„Ямбол хляб“ ООД	Производство на хляб и хлебни изделия
„Белла България“ АД	Производство на тестени продукти
Машиностроене	
„Язаки България“ ЕООД	Производство на автомобилни кабелни инсталации
„АС-инженеринг“ ЕООД	Механично обработване на метали
„Калибровани стомани“ АД	Калиброване на метали, изработване на изделия от метали
„Промислена енергетика“ АД	Производствена и инженерингова дейност в областта та промишлената и комунално битовата енергетика
„ХЕС“ АД	Производство на аксиално бутални хидравлични изделия
„Хидросистем“ ЕООД	Производство на хидравлични и пневматични системи и елементи, калибриране на метали и изработване на изделия от тях
„Калеопа“ ЕООД	Производство и монтаж на българска PVC и Al дограма и декоративни алуминиеви парапети
„Синтер –М“ АД	Производство на детайли по метода на праховата металургия. Конструирание и изработване на инструментална екипировка.
Виденев Груп ЕООД	Производство на домашни, институционални и кухненски мебели
Лека промишленост	
„Миролио“ ЕАД	Производство на текстилни продукти
„Ямболен“ АД	Производство на полиестерни влакна, полиестерна коприна, неогранични соли, текстил и конфекция
„Дебитекс“ ООД	Производство на защитно, специално и фирмено работно облекло и лични предпазни средства
„Дейзи Трейдинг“ ЕООД	Производство, преработка и продажба на селскостопанска

Наименование на обекта	Предмет на дейност
	стоки, семеипроизводство, агротехнически услуги
„Йоватекс“ АД	Преработка на синтетични коприни
„Кабиле“ ЕООД	Производството на трикотажни облекла
„Котонс индустри България“ АД	Производство на горно облекло
„Медици –Тодорови сие“ СД	Производство на облекла и аксесоари за лов, риболов, спорт, и униформени облекла
„Приматекс“ ООД	Текстилно багрене и апретур
„Тонзос 95“ АД	Производство на тъкани жакардови платове, пасмантерийни изделия и плетени полиамидни хирургически конци
„Яша-П“ ЕООД	Производство на дамска конфекция
ТПКИ „Недялко Царев“	Производство на трикотажни, текстилни и кожени изделия
„Екопласт Файбър“ АД	Рециклиране на бутилки полиестерни шапелни влакна
Тракия Ямбол ЕООД	Производство и търговия на декоративна, градинска и домакинска керамика
Строителство	
„Диана Комерс -1“ ЕООД	Строителство на сгради и промишлени съоръжения
„АВС Инженеринг – Н“ ЕООД	Строителство и търговия със строителни материали
„Силма 60“ ООД	Проектиране и строителство на недвижими имоти
„Инджов -19“ ЕООД	Строителство, ремонти, проучване, консултации и проектиране
„Инком ПВ“ ООД	Строителство на сгради и съоръжения, водоснабдителни и канализационни мрежи, производство и монтаж на дограма
„Минна компания –Петров“ АД	Минно – добивната дейност и геоложките проучвания
„Суперстрой инженеринг“ЕООД	Строително-ремонтни работи и производство на бетонови и варови разтвори
„Технострой инженеринг-99 АД	Строителство, ремонт и поддържане на пътища и пътни съоръжения
„Полисстрой“ ЕООД	Жилищно строителство, строително-ремонтни услуги
„Трейс Ямбол“ АД	Строителство, ремонт и поддържане на пътища и пътни съоръжения, градски комуникации и инфраструктурите около тях, производство на всички видове зидове строителни и инертни материали

Културно-историческо наследство и туристически обекти в общината

Със своята 1700-годишна история, град Ямбол е един от най-старите градове в България и цяла Европа. Според древните хроники, градът е основан от римския император Диоклициан през 293 г., който го нарича Диосполис - „Градът на боговете”.

Първите писмени данни за града са от VI в., а любопитни сведения за него се съдържат във византийски, арабски и османски хроники. През X-XIV в. гръцкото име на средновековния Ямбол е било Дамполис, а българското, известно от един каменен надпис от 1356-7г. - Дъбилин. Градът е един от първите на Балканите, който оказва силна съпротива на турците и бива превзет през 1373 г. след продължителна обсада. Част от впечатляващите крепостни стени и кули на средновековния Ямбол са съхранени и до днес.

От периода на османското робство в града са запазени два великолепни архитектурни паметника от XVв.: Безистенът, който е единственият в България добре запазен покрит пазар, и османският храм Ески джамия.

Добре запазени са и църквите „Свети Георги“ и „Света Троица“, които са пазели българските традиции по време на петвековното турско робство. Църквата „Св. Георги“ е

от 1737 г. и е била център на културно-религиозния живот и църковно-националните борби за жителите на град Ямбол. През 1805 г. в нея се открива килийно, а през 1857г. и класно училище, в което през периода 1857 – 1862 г. учителства Добри Чинтулов. От 1866 г. богослуженията се извършват само на български език. През Освободителната руско-турска война храмът е напълно опожарен, а през 1882 г. - възстановен.

Град Ямбол е освободен през януари 1878г. от руски войски. По този случай на връх Бакаджик е построен и осветен храмът „Свети Александър Невски” - първият паметник на българо-руската дружба в България.

Градът разполага с потенциал за развитие на историческия, културен и бизнес туризъм. Сред по-ярко забележимите туристически обекти се отличават:

➤ **Безистен, гр. Ямбол**

Ямболският Безистен (покрит пазар) е един от най- запазените и интересни архитектурни паметници в България от втората половина на XV век. Безистенът привлича погледите на редица чужденци, посетили града. За значението му в архитектурния облик и в стопанския живот на Ямбол пише турският пътешественик и хронист Евлия Челеби, посетил града през 1667г. Построен е през 1509 г. по образец на други подобни османски сгради в европейската част на империята. Специалисти твърдят, че залата му притежава най-добрата акустика в България и би могла да се използва за различни концерти. През годините сградата претърпява няколко преустройства, но в периода 1970-1973 г. е реставрирана във вид, максимално близък до първоначалния и е адаптирана към условията на съвременния град. Безистенът е паметник на културата с национално значение. През 2017 „Безистенът с интерактивен музей“ е включен в списъка на 100-те национални туристически обекта, под номер 99А.

➤ **Регионален исторически музей, гр. Ямбол**

Историческият музей в Ямбол се явява наследник на създаваните през годините музейни сбирки в града. Първата сбирка датира още от 1886 г. и е разкрита в трикласното мъжко училище в града. Той дължи създаването си на безкористната, събирателска и проучвателска дейност на местни интелектуалци положили основите на историческите проучвания за региона. Музеят е открит официално на 02.06.1953 г. като „Музей на революционното движение“. В наши дни историческият музей в Ямбол притежава над 90000 експоната свързани с региона на Ямбол и разпределени в отдели: „Археология” (фондове „Праистория”, „Античност”, „Средновековие” и „Нумизматика”), „Българските земи XV-XIX в.” (фондове „Възраждане” и „Етнография”), „Нова и най-нова история”. Ямболският исторически музей е включен в списъка със 100-те Национални туристически обекта на България под номер 99.

➤ **Средновековна ямболска крепост**

Средновековната ямболска крепост се намира в западната част на съвременния Ямбол, в района на ПТГ „Иван Райнов”. Запазени са части от укрепителната система на древния град – южен и западен зид, квадратна кула, части от северна крепостна стена висока над 3 м и дълга около 80 м, както и част от кръгла ъглова кула. Построена е вероятно в края на X век, на естествена височина, заобиколена от три страни от река Тунджа. Крепостта има неправилен четириъгълен план, като на всеки ъгъл е имало по един кръгъл бастион. В периода XII – XIV век ямболската крепост се оформя като един от най-важните военни, административни и религиозни центрове в югоизточната част на средновековна България. В 1373 г. след тримесечна обсада крепостта е превзета от османските турци. Проучванията

на Ямболската крепост започват през 1963 г. От 1967 г. Ямболската крепост е паметник на културата с национално значение.

➤ **Ески джамия (Старата джамия), гр. Ямбол**

След падането на средновековната ямболска крепост Дъбилин под властта на османците, центърът на градския живот се премества североизточно от разрушената крепост. Една от основните обществени сгради, оформящи централното градско ядро на Ямбол е построената в началото на XV век Ески джамия. Централната част на сградата с купола и нетипичното за Балканите минаре с квадратно сечение я определят като една от най-старите съществуващи османски сгради в българските земи. За нейното построяване са използвани останки от средновековни постройки - в стените на джамията личат камъни от средновековни строежи. Няколко десетилетия след построяването джамията е разширена и преустроена. В пътеписа на Евлия Челеби (1667г.) е представена като стар молитвен храм, „една просветлена джамия”. По време на Освободителната руско-турска война (1877-78г.), Ески джамия е превърната в склад за брашно и дрехи. В първите години след Освобождението сградата изпълнява функциите на християнска църква. Днес Ески джамия е реставрирана и е обявена за паметник на културата от национално значение.

➤ **Църква „Света Троица”, гр. Ямбол**

Църква „Света Троица” е един от двата християнски храма, в които през периода на османското владичество българите се черкуват. Няма точна дата за нейното построяване. Съхраняваният във фондовете на РИМ Ямбол датиран дискос, отнася съществуването на църквата към началото на XVII столетие. В първоначалния си архитектурен вид, според съвременници, храмът е „...построен на 50-60 см в земята и в него се влиза по 3-4 стъпала, без прозорци и се осветява от пламъка на свещите. На иконостаса има няколко икони, а на стените са зографисани само няколко светии и пророци.” След 1871 г. на мястото на старата църква се строи нов храм, за чието изграждане са привлечени известни тревненски строители, начело с майстор Цаню. Към църквата функционира и килийно училище, в което за първи път в Ямбол се прави опит да се преподава на български език. По време на Освободителната руско-турска война 1877-78 г. храмът е изгорен от отстъпващите турски войски. През 1884 г. е построена сградата на сега съществуващата църква. Църквата „Света Троица” е паметник на културата от местно значение.

➤ **Църква „Свети Георги”, гр. Ямбол**

От средата на XVII век църквата „Свети Георги” става център на културно-религиозния живот на жителите на града. Точната дата на построяването на храма не е известна, но последните изследвания доказват нейното съществуване през XVII век. През 1805 г. към метоха на църквата се открива килийно училище, което продължава да функционира и след построяването през 1857 г. на класното училище в Ямбол. Църквата „Св. Георги” става център на църковно-националните борби на ямболци от 1831 г. От това време датира и зографисването на храма и поставянето на ореховия иконостас. Старата дърворезба и иконостаса са дело на резбари от Самоков. Големите икони изработва известният ямболски зограф Александър п. Зограф.

При пожара през 1878 г. изгарят сградата на църквата, почти всички икони и целия иконостас. В първите години след Освобождението храмът е възстановен. Новият иконостас е дело на майстори от Дебърската резбарска школа. Иконите изработват местни майстори. През 1893 г. е построена и камбанарията, която до края на 40-те години на XX век е най-високото здание в града. През 1931 г. поради невнимание избухва пожар, който унищожава част от иконостаса, впоследствие възстановен от сина на стария майстор Филип. Църквата „Свети Георги” е паметник на културата от местно значение.

➤ **Църква „Свети Николай Чудотворец”, гр. Ямбол**

След Освобождението на Ямбол от османско владичество на мястото на две изоставени турски къщи руските военни изграждат армейски параклис „Свети Николай Чудотворец”, който е тържествено осветен на 6 август 1878 г. На неговото място на 19 юни 1894 г., по инициатива на кмета на града Никола Попов, е положен основния камък на новия храм от сливения владика Гервасий. През 1923-1926 г. се извършва преустройство на църквата, като са пристроени двете странични кули с камбанарията и централния купол. След извършените архитектурни промени и стенописи църквата „Свети Николай Чудотворец” се превръща в символ на град Ямбол.

➤ **Възрожденски комплекс в кв. „Каргон”, гр. Ямбол**

За първи път проект за превръщането на този архитектурен ансамбъл в Етнографски възрожденски комплекс, е разработен през 1983 г. През годините са били осигурени средства за реализация на реставрационни дейности на основната двуетажна къща и превръщането ѝ в Етнографска къща. През периода 1997 – 1998 г. къщата се използва активно от Историческия музей за изложбени дейности, пресъздаване на ритуали и празнуване на различни празници, но през последните години сградите не функционират. През 2012 година със средства осигурени по Европейски проект, община Ямбол връща функциите на комплекса като възрожденско - етнографски обект. Архитектурният ансамбъл, изграден в автентичен възрожденски стил, се състои от Етнографска къща, ателиета за пресъздаване на художествени занаяти и културно-информационен център. Приземният етаж на Етнографската къща е оформен като конферентна зала, оборудвана с всичко необходимо за провеждане на срещи, семинари, конференции и различни културни събития. Горният ъ етаж представлява изложбена площ, където са показани експонати, характерни за традициите и бита в областта. Останалите три по-малки къщи са ателиета, в които на място ще се пресъздават различни занаяти.

➤ **Национална астрономическа обсерватория и планетариум, гр. Ямбол**

Планетариумът в град Ямбол е открит през 1971 г. и е единствен в югоизточна България. Ежегодно през звездната зала преминават хиляди ученици и граждани, като за 30 години техният брой надхвърля 500 000 души. Предлагащите 74 лекции-сеанси подпомагат усвояването на знания по роден карай, природознание, география, физика, астрономия, биология и философия от първи до единадесети клас.

Астрономическата обсерватория и планетариум са утвърдени като единственото място в региона, в което се извършва масова работа по обучение и популяризиране на астрономията и космонавтиката сред всички възрастови групи ученици и граждани. За това помагат дискусиите, семинарите, лекториите, срещите с изтъкнати учени от страната и чужбина. Многобройни са музикалните вечери, промоциите на книги, изложбите на детско изобразително и приложно изкуство, гостувания на музеи и други.

➤ **Музей на бойната слава, гр. Ямбол**

Изграждането на Музей на бойната слава в Ямбол се свързва със запазване на идентичността на военните подразделения, настанени в града и региона след Освобождението до наши дни. Музеят на бойната слава е открит с възстановяването на портала-паметник на 29-ти пехотен Ямболски полк в Деня на Европа - 9 май 2013 г. В лапидариума могат да се видят няколко реставрирани танка Panzer IV, шурмови оръдия Sturmgeschutz III и уникалното самоходно противотанково оръдие Jagdpanzer L 48, което е едно от шестте запазени в света, попаднало в българската армия, вероятно като трофей по време на сраженията в Унгария или в Австрия. В двете експозиционни зали има снимков материал и документи за бойния път на 29-ти пехотен Ямболски полк, IV Конен полк, Трета пионерна дружина, вещи на ямболци, участвали в Балканските войни 1912-1913 г. и двете

световни войни, медали и ордени за храброст, огнестрелно и хладно оръжие, което е на въоръжение в българската армия.

➤ **Художествена галерия „Жорж Папазов”, гр. Ямбол**

Художествена галерия „Жорж Папазов” – Ямбол води началото си от 1952 г. като художествен отдел към Исторически музей. Сградата на бившата Синагога е обявена за паметник на културата от 18.11.1967 г. и адаптирана за художествена галерия през 1979 г. Адаптацията е извършена и със сграда – бивша ТПК, свързани помежду си с топла връзка. Общата площ е 2500 кв. м., 1700 от които експозиционна. Галерията притежава фонд над 3500 движими културни ценности. Художествена галерия „Жорж Папазов” притежава изключително ценна сбирка от 348 икони и църковна утвар, датиращи от 16–20 век, представляващи различни иконописни школи. ХГ „Жорж Папазов” е инициатор и организатор на ежегоден международен живописен пленер „Певецът на Тунджа”. Галерията осъществява активна и издателска дейност и е предпочитано място за концерти, музикално-поетични спектакли и авторски прояви. Цялостната разностранна дейност на галерията я превръща в притегателен културен център в град Ямбол.

➤ **Драматичен театър „Невена Коканова”, гр. Ямбол**

ДТ „Невена Коканова” - Ямбол е държавен културен институт от 1949 г., но историята му започва десетки години преди това - в далечната 1870 г. с представлението „Многострадалната Геновева”. Към днешна дата ямболският театър участва със свои спектакли на редица фестивали в страната – Перперикон, Фестивал на комедийния спектакъл - Габрово, Сцена на кръстопът - Пловдив, Вълшебната завеса - Търговище и др., а в последните години популяризира българското театрално изкуство и извън границите на България – на фестивали в Полша, Турция, Хърватия.

➤ **Държавен куклен театър „Георги Митев”, гр. Ямбол**

Държавен куклен театър „Георги Митев” - Ямбол е своеобразен културен център за духовно израстване на младите хора. Основан е през 1957 г. В края на 1970 г. с Указ на Министерския съвет на Република България, театърът придобива статут на държавен културен институт, а през 2007 г. с Указ на Президента Георги Първанов, получава името на големия български артист Георги Митев. Днес театърът е сред първите куклени театри в България с утвърдено име не само у нас, но и в чужбина.

➤ **Народно читалище „Съгласие-1862”, гр. Ямбол**

Народно читалище „Съгласие-1862” е основано през 1862 г. от младия поет, учител и бунтовник Ради Иванов Колесов. През 1899 г. е съставен и приет първият устав и правилник на първото ямболско читалище, в който се посочват неговите цели и дейности. Днес читалище „Съгласие-1862” е най-познаваемия културен институт в града, широко отворено за създаването на съвременни културни ценности. В читалището гражданите на Ямбол задоволяват културните си потребности; то е социален център и място за срещи, дискусии и изложби; пазител на националната ни идентичност и духовно обогатяващ прозорец за други национални култури; усърдно насърчава младите таланти и стимулира творческите им изяви.

➤ **Регионална библиотека „Г. Раковски”, гр. Ямбол**

Регионална библиотека „Г. Раковски” - Ямбол води началото си от 1862 г., когато е основано ямболското читалище „Съгласие”. Библиотеката заема трайно място в културния живот на град Ямбол почти век и половина. Регионална библиотека „Г. Раковски” е централна общодостъпна и универсална научна библиотека с национална отговорност на територията на Ямболския регион. Тя е основно книгохранилище на региона с фонд от 270

000 библиотечни материали, архив на краеведската литература и местен печат. Библиотеката е център за комплексно библиотечно обслужване и на международната и междубиблиотечна заемна служба за региона, на справочно-библиографската и информационната дейност и на библиографията за родния край, както и регионален център по библиотечно дело.

11.2. Състояние на инфраструктурата в Община Ямбол

Транспортна инфраструктура

Географското разположение определя особено важното място на общината като транспортен възел. От изток Община Ямбол се тангира от първокласния път I-7 (Румъния –Шумен –Ямбол –Лесово –Турция). По него се осъществяват транспортните връзки със Северна България, както и с центъра на ЮИРП –Бургас и Черноморието, и Република Турция.

– Републиканска пътна мрежа

През общината преминават изцяло или частично 7 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 38,9 km:

- участък от 13,5 km от Републикански път II-53 (от km 138,9 до km 152,4);
- началният участък от 5,6 km от - (от km 0 до km 5,6);
- последният участък от 5,4 km от Републикански път III-555 (от km 37,3 до km 42,7);
- целият участък от 4,8 km от Републикански път III-5303;
- началният участък от 1,4 km от Републикански път III-5304 (от km 0 до km 1,4);
- началният участък от 5,8 km от Републикански път III-5305 (от km 0 до km 5,8);
- последният участък от 2,4 km от Републикански път III-7072 (от km 23,9 до km 26,3).

✓ Улична мрежа

Улиците на град Ямбол се класифицират в две основни групи: първостепенна улична мрежа /ПУМ/, която включва всички входни и изходни артерии и главните улици на града и второстепенна улична мрежа – останалите улици на града. Плътността на пътната мрежа е 99 km /100 km² първостепенна улична мрежа (ПУМ). Тези трасета образуват основната комуникационно-транспортна система на селищната структура, като свързват основните функционални зони с центъра на населеното място и с пътищата от републиканската пътна мрежа. Дължината на уличната мрежа по класове е както следва:

1. Улици II клас-5 бр.-8 km
2. Улици III клас-28 бр.-28 km
3. Улици IV клас - 16 бр. - 12 km
4. Улици V и VI клас-197 бр.-112 km

На територията на Община Ямбол се извършва междуградски и междуселищен превоз по утвърдени транспортни схеми.

✓ Железопътна мрежа

През общината преминават два участъка от Железопътната мрежа на България с обща дължина 19,8 km.

- От югозапад на североизток, на протежение от 15,4 km – участък от трасето на жп линията Пловдив – Стара Загора – Ямбол – Зимница;
- От север на юг, на протежение от 4,4 km – началният участък от трасето на жп линията Ямбол – Елхово.

Електроснабдяване

Електроснабдяването на общината се осъществява от националната електрическа

енергийна система, като електропреносната мрежа и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от „Енергийния Системен Оператор“ ЕАД, а електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от „ЕВН България Електроразпределение“ АД. Управлението на енергийната мрежа, съоръженията и електропроводите на територията на Община Ямбол се извършва от „ЕВН България Електроснабдяване“ ЕАД.

Доставчик на електроенергия за общината е „Електроразпределение Юг“ ЕАД (ЕР Юг), чрез електропреносната си мрежа средно напрежение СрН 20 kV и СрН 10 kV. Електроразпределителната мрежа с ниско напрежение НН 380/220V е също собственост на доставчика на електроенергия.

На територията на Община Ямбол електроснабдителната мрежа е смесена кабелна и въздушна. Общата дължина на 11-те въздушни електропроводи (20 kV) е 44 534 метра, на 64-те кабелни електропровода (20 kV) – 19 212 метра, а на 249-те кабелни електропроводи (10 kV) – 137 122 метра. Общината разполага с 252 броя трансформаторни постове СрН/НН, чиято обща инсталирана трансформаторна мощност е 232 000 kVA. 38 от тях са с напрежение 20 kV/НН, а 214 - с 10 kV/НН. Разпределителната мрежа на общината е ниско напрежение (НН) 380/220V. И двете мрежи – Ср.н. и НН са собственост на „Електроразпределение Юг“ ЕАД (ЕР Юг).

Съществуващите електропроводи от електропреносната мрежа са в добро техническо състояние, с добри преносни възможности и висока механическа устойчивост. Част от електроразпределителната мрежа на общината е реконструирана и поддържана на добро равнище, но има не малко участъци с нарушени механични и електрически параметри - морално и физически остаряла и изисква инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация.

Град Ямбол се електроснабдява от четири подстанции: Подстанция „Кабиле“; Подстанция „Ямбол“; Подстанция „Никола Лъсков“ и Подстанция „Златен рог“.

➤ Улично осветление

Системата за улично осветление на територията на Община Ямбол представлява съвкупност от хранящи източници, разпределителна електрическа мрежа, стълбовни линии и арматура, както и осветителни тела.

Електрозахранването на уличното осветление (УО) е реализирано на ниво ниско напрежение 20 или 10/0,4 kV (НН). Електроразпределителната мрежа за улично осветление на основните пътни артерии в града е кабелна, а в околното застрояване е разположена изцяло въздушно, като е закрепена на стълбовната мрежа. Захранването с електроенергия се осъществява от трансформаторни постове /ТП/ разположени в различни точки, които не са изградени самостоятелно за системата на уличното осветление.

Понастоящем изграденото УО е с почти еднотипни осветителни тела, монтирани на стоманобетонни и метални стълбове с Н=6-8 или 12 m на разпределителната мрежа НН. Уличните осветители са собственост на общината. Основните светлоизточници са натриеви лампи високо налягане /НЛВН/ с мощност от 50, 70, 100 и 150W и живачни лампи високо налягане /ЖЛВН/ 125W. Поетапно са подменяни стари живачни осветители с нови осветители с НЛВН и КЛЛ – на места за улично осветление е извършвана замяна дори с паркови осветителни тела. Малко на брой са осветителите LED матрица, като основната част са монтирани при реконструкция на пешеходни зони в централната част на града.

Ежегодно в програмата за капиталовите разходи на Община Ямбол се залагат средства за поддръжка и ремонт на улично осветление на територията на общината.

Газификация

Разпределението на природен газ на територията на Община Ямбол се осъществява от дъщерната на Овергаз компания – „Овергаз мрежи“ АД, с център Бургас. Акционерното дружество „Овергаз Мрежи“ е титуляр на лицензия № Л-438-08 от 30.03.2015 г. за осъществяване на дейността „разпределение на природен газ“ и № Л-438-12 от 30.03.2015 г. за осъществяване на дейността „снабдяване с природен газ от краен снабдител“ за територията на общини Бургас, Карнобат, Айтос, Поморие, Несебър, Созопол, Приморско, Царево, Ямбол, Тунджа, Нова Загора, Стара Загора, Нови пазар и Варна с изключение на кметствата Владислав Варненчик, Младост и Аспарухово (лицензионна територия „Изток“) за срок от 26 години.

В изготвения бизнес план за периода 2020 –2024 г. на „Овергаз Мрежи“ АД е предвидено на територията на Община Ямбол да бъде изградена нова газоразпределителна мрежа с дължина 3501 m.

Спортни бази и клубна дейност

В съвременните условия на непрекъснати обществено - икономически промени въпросът на развитието на физическото възпитание, спорта, общинската спортна база в Община Ямбол придобива съществена значимост. Община Ямбол е една от малкото общини, съхранили и развиващи спортната база за клубен и масов спорт. В таблица II-28 е представена наличната функционираща спортна база на общината.

Таблица II-28. Спортни обекти в Община Ямбол

Наименование на обекта	Местонахождение	Предназначение
Спортна зала "Диана"	Градски парк	Масов спорт Подготовка на клубни и национални отбори
Градски стадион	ул. "Ударник"	Масов спорт Подготовка на клубни отбори
Спортен комплекс "Георги Дражев"	Ямбол, Градски парк	Масов спорт Подготовка на клубни отбори
Шах клуб	Ул. "Жорж Папазов"	Масов спорт Подготовка на клубни отбори
Закрити плувни басейни	ГПЧЕ, МГ, ТК	Масов спорт Подготовка на клубни отбори
Спортни площадки	К-с "Бенковски" К-с "Златен рог" К-с "Граф Игнатиев" ЦГЧ – ул. "Раковски" К-с "Диана"	Масов спорт
Конна база	Ормана	Масов спорт
Тенис кортове	Градски парк	Масов спорт Подготовка на клубни отбори

**Източник: Официален сайт на Община Ямбол - <https://yambol.bg/>*

Спортните организации в община Ямбол са: Спортно дружество "Тунджа"; Туристическо дружество "Кабиле"; Туристическо дружество "Бакаджик"; КСАСБ "Кондор-97"; КСАСБ "Тунджа"; КСАСБ "Олимпик"; Борба и самбо; Борба и сумо "Имтекс 2000"; Самбо и джудо "Имтекс 2000"; Клуб "Модерен петобой и фехтовка"; Клуб по фехтовка "Евър"; Бокс

"Ямбол"; Бокс "Априлец"; Бокс "Дамполис"; Тенис "Сестри Малееви"; Тенис "Ямбол"; Клуб по лека атлетика "Тунджа"; Спортно ориентиране "Диана"; Алпинизъм и спортно катерене "Диана"; Стрелба "Диана"; Стрелкови клуб "Десет"; Шахмат "Тунджа"; Спортни танци "Иада"; Волейбол "Тунджа"; Баскетбол "Тигър"; Баскетбол "Тунджа"; Баскетбол "Ямболгаз" АД; Футбол "Атлетик"; Футбол "Ямбол 97"; Модел клуб; Клуб бойно изкуство "Айкидо 2000"; Спортни танци "Апел"; Спортен клуб на инвалидите "Ямбол 99"; Клуб лека атлетика "Ямбол"; Клуб културизъм "Твърди тела".

Алтернативни източници на енергия

Община Ямбол разполага с добър потенциал за използване на слънчева енергия от ВЕИ, което е едно голямо богатство, с нарастваща стойност в бъдеще. За това той трябва да се развива и използва разумно. С нарастване на цените на конвенционалните енергийни източници, слънчевата енергия се превръща във все по-изгодна алтернатива. Слънчевите термични системи за топла вода са подходящи и за обществени /общински/ обекти с непрекъсната употреба, като болници, детски градини, социални домове. Подходящи са и за стопански обекти - системи за сушене на дървен материал и селскостопански продукти. Възможност за приложение на слънчевите термични колектори е и сградния фонд на частния сектор - хотели, ресторанти и др. При строителство и реконструкция на тези сгради могат да бъдат монтирани и водните слънчеви колектори за подготовка на топла вода за плувни басейни. При допълнителните технически съоръжения, като паркинги, навеси и др. е възможно инсталиране на фотоволтаични инсталации върху покривните им конструкции. Във всички случаи изграждането на подобни инсталации предполага предварителни разчети на възможния добив на енергия, необходимите инвестиции и срока на откупуване.

За територията на Община Ямбол действат забраните за провеждане на нови съгласувателни процедури по реда на ЗООС и ЗБР за вятърни генератори в земеделския и горски фонд в границите на всички защитени зони от мрежата на Натура 2000, с изключение на такива за самостоятелно захранване на обекти или в нарушени терени. Всички проекти за изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от ВИ трябва да бъдат реализирани при спазване разпоредбите на Закона за опазване на околната среда, Закона за биологичното разнообразие и др. нормативни актове в областта на екологичното законодателство. Инвестиционните предложения за изграждане на ветрогенератори са включени в Приложение 2 на ЗООС и за тях необходимостта от ОВОС се преценява за всеки отделен случай. Плановите за развитие на енергийния сектор на национално и регионално ниво, както и регионалните планове за развитие са предмет на задължителна екологична оценка, съгласно ЗООС. Изграждането на ветроенергийни паркове в строго защитени територии (резерват, поддържан резерват и национален парк) е изрично забранено. Под режим на защита на територията на общината са Природна забележителност „Мразовец“ и Защитена местност „Иванов гъол“.

Анализът на водните ресурси на Община Ямбол показва, че съществуващите реки и водни обекти не са подходящи за добив на електроенергия.

12. Финансови показатели

Основните нормативни документи, които касаят общинския бюджет са Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), Законът за общинските бюджети (ЗОб) и Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ).

Приходите в бюджета на Община Ямбол се осигуряват посредством субсидия от Републиканския бюджет, собствени данъчни и не данъчни приходи, трансфери и др. Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- Приходи от такса „Битови отпадъци”;
- Средства от наложени/събрани санкции за нарушения по общинските наредби;
- Такси за извършване на административни услуги;
- Върнати средства от внесени към РИОСВ отчисления;
- Външно финансиране.

Приходите от събраните такси Битови отпадъци, покриват разходите по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на твърдите битови отпадъци в общината. В Таблица II-29 са представени всички приходоизточници свързани с околната среда за периода 2017-2019 г.

Таблица II-29. Приходоизточници свързани с околната среда за периода 2017-2019 година

№	Отчетна година	собствени средства лв.	Преходен остатък от ТБО	ТБО отпадъци лв.	Трансфери ПУДООС, ОП и др.	Средства от РИОСВ лв.	Общо лв.
1	2017	1 422 223	241 022	4 340 000	0	0	6 003 245
2	2018	1 583 216	0	4 200 000	0	698 291	6 481 507
3	2019	2 309 889	0	4 350 000	0	733 021	7 392 910

*Източник: Общинска администрация

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, Община Ямбол заплаща ежемесечно отчисления, съгласно чл. 60 и чл. 64. Размерът на отчисленията за обезвреждане на отпадъци на регионално депо се определя с *Наредба №7/19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци* (обн. ДВ, бр. 111/27.12.2013 г., изм. и доп., бр. 7 от 20.01.2017 г.) и е точно фиксиран за всяка година. Натрупаните средства могат да бъдат използвани за дейности по изграждане на нови съоръжения за оползотворяване/рециклиране на битови и строителни отпадъци, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства и други свързани с управлението на отпадъците.

Разходваните средства за опазване на околната среда за 2018 г. на Община Ямбол са представени в Таблица II-30.

Таблица II-30. Разходвани средства за опазване на околната среда за 2018 г.

	Общо разходи за опазване на ОС	В т. ч. разходи за инвестиции в ОС	Собствени средства	ПУДООС	Оперативни програми
Водоснабдяване и канализация	74 109	42 175	74 109	-	
Изграждане, ремонт и поддържане на уличната мрежа	2 431 807	470 406	2 431 807	-	
Дейности по благоустройство и регионално развитие	6 851 147	6 527 337	332 416	19 799	6 043 668 ¹ 455 264 ²
Озеленяване	1 562 630	72 400	1 562 630	-	-
Чистота	1 586 501	-	1 586 501	-	-
Пречистване на отпадни води от населените места	50 526	-	50 526	-	-
Управление на дейностите отпадъците	2 191 874	96 000	2 191 874	-	-
Други дейности по опазване на околната среда	33 124	-	33 124	-	-

Общо:	14 781 718	7 208 318	8 262 987	19 799	6 498 932
-------	------------	-----------	-----------	--------	-----------

1-ОП РР " Устойчиво и интегрирано развитие на градска среда"

2-ИНТЕРРЕГ-ИПП за трансгранично сътрудничество България-Турция 2014-2020, CCI No 2014TC16I5CB005

**Източник: Общинска администрация*

Разходите по изпълнение на дейностите в областта на околната среда се планират дългосрочно чрез планове за действие на екологичните програми и ежегодно при подготовка на годишния бюджет.

13. Демографски показатели

Демографското развитие на общината е подобно на повечето общини в страната. Налице е тенденция на намаляване на броя на населението, която е резултат от отрицателен естествен и механичен прираст.

Население

В Община Ямбол по данни на НСИ, към 31.12.2019 г. живеят 67222 души, от които 32452 души са мъже, а 34770 души са жени.

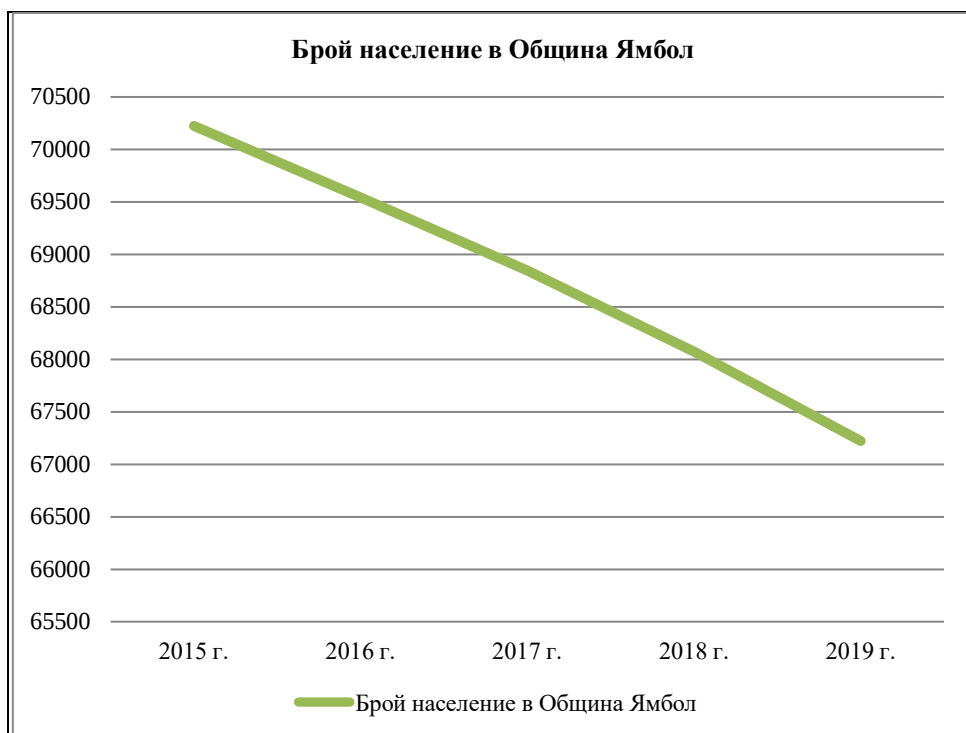
Населението на Община Ямбол по данни на НСИ за периода 2015-2019 г. по местоживееене и пол е представено в Таблица II-31.

Табл. II-31. Население (брой) на Община Ямбол по местоживееене и пол (2015-2019 г.)

Година	Всичко	Мъже	Жени
2015 г.	70224	34117	36107
2016 г.	69542	33750	35792
2017 г.	68846	33343	35503
2018 г.	68074	32926	35148
2019 г.	67222	32452	34770

**Източник: НСИ*

Броят на жените през разглеждания период е по-голям от този на мъжете, като тенденцията се запазва през годините. Към 2015 г., делът на жените е 51.41%, а на мъжете 48.59%, в края на периода 2019 г., делът на жените се запазва малко над 50%, а именно -51.72%, както и този на мъжете, малко под 50%, а именно - 48.28%.

Фиг. II-26. Динамика в броя на населението в Община Ямбол за периода 2015-2019 г.

От горната графика става ясно, че за разглеждания период 2015-2019 г., броят на населението в Община Ямбол е намалял с 3002 души, като всяка следваща година тенденцията се запазва. Най-висок ръст има през 2019 г., когато населението на общината е намаляло с 852 души, спрямо предходната 2018 г.

Естествен прираст

Естественият прираст на населението се формира от раждаемостта и смъртността. Състоянието на раждаемостта е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Естественото движение на населението през последните пет години е представено в Таблица II-32.

Табл. II-32. Динамика на населението на Община Ямбол за периода 2015-2019 г.

Община Ямбол	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	години	общо	момчета	момичета	Общо	мъже	жени	общо	мъже
2015 г.	631	293	338	949	476	473	-318	-183	-135
2016 г.	649	320	329	901	492	409	-252	-172	-80
2017 г.	647	322	325	888	462	426	-241	-140	-101
2018 г.	692	359	333	946	516	430	-254	-157	-97
2019 г.	626	325	301	863	451	412	-237	-126	-111

*Източник: НСИ

Данните в посочената таблица сочат отрицателен естественият прираст на населението в общината през разглеждания период. Най-висок дял се наблюдава през 2015 г. (-318), а най-нисък е през 2019 г. (-237) Смъртността при мъжете има превес пред женското население. Негативните изменения в броя на населението, макар и по-слабо изразени, са неблагоприятен фактор за цялостното развитие на общината.

Механичен прираст

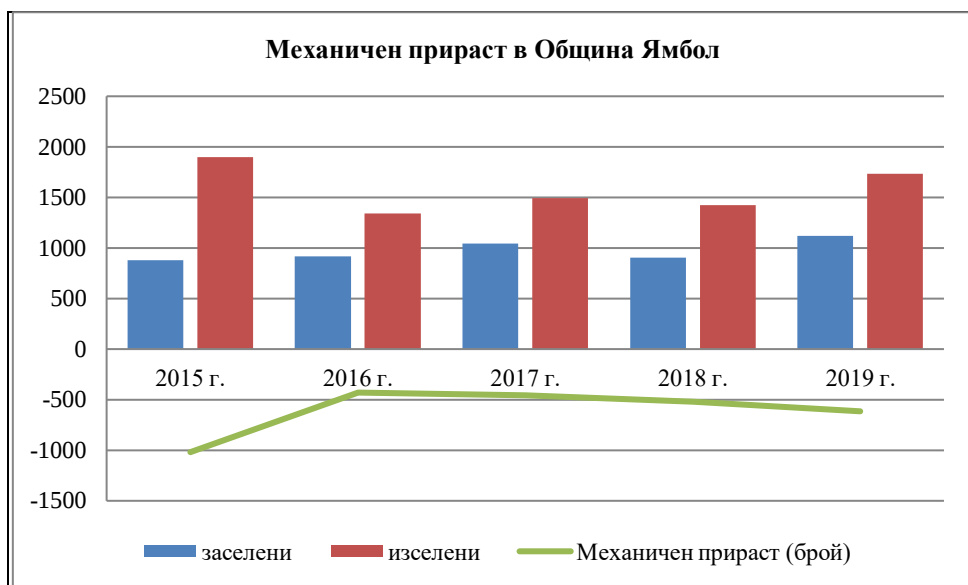
Миграциите или механичното движение на населението заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия. За тяхното изследване се използват редица показатели и коефициенти. Такива са коефициентите за миграционна подвижност на населението, за интензивност на заселванията и изселванията, за миграционен или механичен прираст и др. Стойностите на показатели „механичен прираст на населението“, показват разликата от заселените и изселените в разглеждания времеви период. В табличен вид е представен механичният прираст в Р България, област Ямбол и Община Ямбол.

Табл. II-33. Механичен прираст в страната, обл. Ямбол и Община Ямбол

Година	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Р България					
заселени	144425	117255	139068	139369	166108
изселени	148672	126584	145057	143035	168120
Механичен прираст (брой)	-4247	-9329	-5989	-3666	-2012
Област Ямбол					
заселени	2570	2049	2253	2267	2868
изселени	3288	2656	3031	2781	3407
Механичен прираст (брой)	-718	-607	-778	-514	-539
Община Ямбол					
заселени	881	914	1041	905	1119
изселени	1900	1344	1496	1423	1734
Механичен прираст (брой)	-1019	-430	-455	-518	-615

*Източник: НСИ

През отделните години се наблюдава повишаване на миграционната подвижност на населението, която се проявява в по-големия брой случаи на изселване и заселване. Преобладаването на броя на изселванията над заселванията определя отрицателния механичен прираст през периода 2015-2019 г. Отрицателният миграционен прираст има негативно въздействие и върху формирането на трудоспособния контингент. Това въздействие е особено значимо, когато в изселванията участват лица с по-високо образование и квалификация.

Фиг. II-27. Механичен прираст в Община Ямбол

Заболеваемост

Проследяемостта на заболяемостта на населението по възрастови групи от 0-17 г. и над 18 г. за област Ямбол, съгласно Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в областта на РЗИ-Ямбол през 2019 г. показва, че при населението над 18г. е по-висок делът на болестите на органите на кръвообращението и болестите на дихателната система. При лица до 18 г. е висок делът на болестите на дихателната система.

Структура на общата заболяемост и болестността по класове болести в област Ямбол:

Най-висока болестност:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 27.68%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 14,08%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 8.75%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 18,01%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 11,94%
- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 11,02%

Население над 18 години

Най-висока болестност:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 32,23%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 9,36%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 8,22%

Най-висока заболяемост:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 13,62%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 13,57%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 10,46%

При децата до 17 години

Най-висока болестност:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 49,17%
- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 6.43%
- Болести на храносмилателната система /кл. XI/ – 6,10%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 48,99%
- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 7,53%
- Някои инфекциозни и паразитни болести /кл. I/– 6,14%

От изнесените данни става ясно, че през 2019 г. нараства делът на регистрираните онкологични заболявания, докато броя на новооткритите се запазва на същото ниво. Най-често регистрираните онкологичните заболявания са на храносмилателна система - дебело черво, пикочо-половите органи, кости, съединителна тъкан, кожа и млечни жлези.

Броят на регистрираните новооткрити пациенти с активна туберкулоза се е увеличил през 2019 г., като увеличението е на пациенти с туберкулоза на дихателните органи, а случаите на извънбелодробна туберкулоза са 4 - 1 пациент с регистриран туберкулозен плеврит и 3 с туберкулоза на интраторакалните лимфни възли.

Рисковите фактори, влияещи върху здравето на населението в областта са:

1. Ниска здравна култура;
2. Нисък социален статус, обусловен от икономически предпоставки, което води до нездравословен начин на живот – непълноценно хранене, с повече хляб и тестени изделия, употреба на храни с високо съдържание на холестерол; употреба на консервирани плодове и зеленчуци и по-малко на плодове и зеленчуци в сурово състояние.

Ниските доходи и икономическата несигурност са значими стресови фактори от много години, които в голяма степен са повлияли за развитието на хронични заболявания, ниска раждаемост и други неблагоприятни здравни и демографски показатели. Може да се очаква, че социалните и битови фактори ще имат все по-значима роля през следващите години за повишаване на здравния риск на населението в общината.

Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението показва неговото разпределение на различни по обхват възрастови групи. Възрастовите особености на хората имат важно значение, поради различията в техните възможности за участие в трудовия процес. От друга страна, поделянето на населението на възрастови групи отразява и различията в техните репродуктивни възможности, свързани с процеса на естественото възпроизводство.

Възрастовата структура разкрива трудовите и възпроизводствените възможности на населението. Според трудовите си възможности населението се дели на подтрудоспособно – до 15 навършени години, трудоспособно обхваща жените от 16 до 59 навършени години и мъжете от 16 до 62 навършени години и надтрудоспособно – обхваща жените на 60 и повече навършени години и мъжете на 63 и повече навършени години. От съотношението между трите възрастови групи зависи контингентът на работната сила.

Според възпроизводствените си възможности населението се дели на: поколение на децата (до 14 г.), поколение на родителите (15-59 г.) и поколение на прародителите (над 60 г.).

Таблица II-34. Възрастова структура на населението в Община Ямбол за 2015-2019 г.

Трудоспособна възраст на населението	Общо		
	всичко	мъже	жени
2015 г.			
Общо	70224	34117	36107
Под трудоспособна възраст	11400	5760	5640
В трудоспособна възраст	43181	22645	20536
Над трудоспособна възраст	15643	5712	9931
2016 г.			
Общо	69542	33750	35792
Под трудоспособна възраст	11291	5718	5573
В трудоспособна възраст	42555	22323	20232
Над трудоспособна възраст	15696	5709	9987
2017 г.			
Общо	68846	33343	35503
Под трудоспособна възраст	11344	5739	5605
В трудоспособна възраст	41595	21788	19807
Над трудоспособна възраст	15907	5816	10091
2018 г.			
Общо	68074	32926	35148
Под трудоспособна възраст	11352	5757	5595
В трудоспособна възраст	40685	21295	19390
Над трудоспособна възраст	16037	5874	10163

Трудоспособна възраст на населението	Общо		
	всичко	мъже	жени
2019 г.			
Общо	67222	32452	34770
Под трудоспособна възраст	11307	5719	5588
В трудоспособна възраст	39774	20771	19003
Над трудоспособна възраст	16141	5962	10179

*Източник: НСИ

Като цяло възрастовата структура в общината е без съществена промяна през отчетния период.

Таблица II-35. Ръст на възрастовата структура в Община Ямбол за 2015-2019г.

Възрастова структура	2015 г.	2019 г.	Ръст, %
Под трудоспособна възраст	16.23	16.82	0.59
В трудоспособна възраст	61.49	59.17	-2.32
Над трудоспособна възраст	22.28	24.01	1.73

Резултатите от горната таблица показват, че за разглеждания период се наблюдава ръст с 0.59% при населението в подтрудоспособна възраст. Намаление с -2.32% има при трудоспособното население, а населението над трудоспособна възраст се е увеличило с 1.73%.

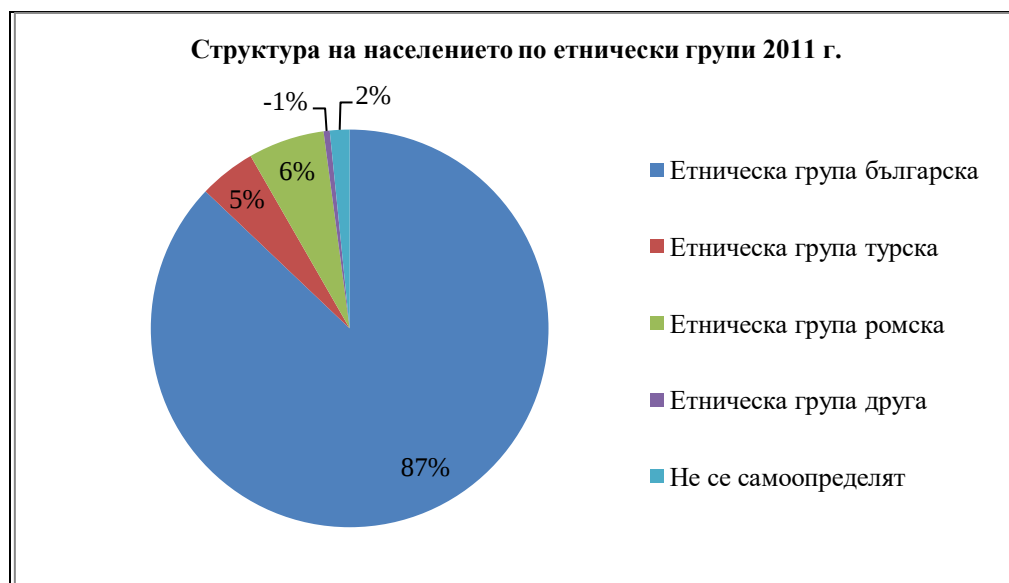
Етническа структура

Данните от преброяването през 2011 г. показват висок относителен дял на българската етническа група в общината. От българската етническа група се самоопределят 87.1% от населението на общината. Малък дял заемат ромската (6.2%) и турската (4.6) етнически групи. Под 1% (0.5%) са лицата от друга етническа група, а тези, които не се самоопределят са 1.6% от населението.

Табл. II-36. Етническа структура на населението (%) в Община Ямбол

	Етническа група				Не се самоопределят
	българска	турска	ромска	друга	
Р България	84.8	8.8	4.9	0.7	0.8
Област Ямбол	86.9	2.9	8.5	0.5	1.2
Община Ямбол	87.1	4.6	6.2	0.5	1.6

*Източник: НСИ

Фиг. II-28. Структура на населението по етнически групи

Основни проблеми на демографското развитие на Община Ямбол:

- Демографските процеси се характеризират основно със застаряване на населението в общината, като се увеличава дялът на възрастните хора, в резултат на снижаване на раждаемостта и увеличаване продължителността на живота;
- Процесът на застаряване на населението е в пряка връзка с броя на икономически активното население и води до промени в неговата основна възрастова структура - разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст;
- В резултат, както на естественото си движение, така и от развилите се през последното десетилетие миграционни процеси, населението трайно влошава демографския си потенциал.
- Основните демографски индикатори – раждаемост, смъртност и естествен прираст определят неблагоприятното състояние на демографските процеси в общината.

14. Социално-икономически показатели

Община Ямбол се характеризира с икономика, съсредоточена в преработващата промишленост, особено в хранително-вкусовата. Промислеността е най-важният сектор в икономиката на Ямбол. Структурата ѝ обхваща следните подотрасли: хранително-вкусова промишленост; химическа промишленост; машиностроене и металообработване; текстилна и трикотажна промишленост; шивашка промишленост и др. В Ямбол се развиват нови индустриални отрасли като производството на автомобилно електрооборудване и рециклирането на отпадни пластмасови продукти.

Важно значение за икономиката на общината има развитието на дейността на малките и средни предприятия. Забелязват се някои положителни признаци в развитието на местната икономика - ръст на приходите от продажби, съвсем леко намаление на заетите лица, ръст на чуждестранните инвестиции, което говори за стабилизиране на икономическите процеси в общината. Туризмът и селското стопанство имат ограничено влияние върху икономическото развитие на общината.

Пазарът на труда в общината е силно повлиян от икономическото развитие, демографските процеси, включително влошаващата се възрастова структура на населението. Проблем с национален мащаб се оказва както липсата на работни места, така и недостигът на квалифицирана работна сила, която да отговаря на нуждите на пазара на труда.

По данни на Дирекция „Бюро по труда“ – Ямбол, към м. октомври 2020 г., броят на безработните лица в общината е 1122 души, като равнището на безработица в Община Ямбол е 3.1%, в т.ч. приоритетно от групите на:

- Безработни младежи до 29 г. – 126 лица;
- Безработни лица над 50-годишна възраст – 406 лица;
- Хора с увреждания – 98 лица;
- Продължително безработни лица над една година – 50 лица.

Средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за Община Ямбол към м. септември 2020 г. е 1099 лв.

Провежданата активна политика на пазара на труда съдейства за включването на все по-голям брой млади хора в различни форми на квалификация и заетост, с което престоят им на трудовия пазар се съкращава.

Изводите от икономическата активност на населението са следните:

- Голям е дялът на нерегистрираните безработни лица;
- По-висок е дялът на безработните лица над 50-годишна възраст;
- Наблюдава се тенденция за увеличаване дялът на регистрираните трайно безработни лица;
- Висок процент на ниско образование, което се явява пречка за намиране на работа;
- Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината.

Администрацията на общината ще има една първостепенна по важност задача за създаване на условия за стимулиране на предприемачеството, стабилизиране на малкия и среден бизнес, пренасочване и преквалификация на безработните, разработване на мерки и програми за финансиране на социалните дейности на базата на европейски програми по тяхното финансиране. Сериозни потенциални възможности за разкриване на нови работни места са целевите финансираня на Европейския съюз за изграждане на инфраструктурата в общината като пътна и ВиК инфраструктура, изграждане на алтернативни източници на енергия и други.

Състоянието на трудовия пазар в общината дава основание да се очертаят следните действия за реализиране политика по заетостта:

- ✓ информиране на работодателите и безработните лица за политиката по заетостта, регламентирана в Националния план за действие по заетостта;
- ✓ партньорство със заинтересованите институции в общината за увеличаване заетостта в различни области, съобразени с конкретните икономически и социални условия на територията на общината.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT - АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е „анализа на средата“. Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на понататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализ и изготвянето на план за действие, като се акцентира на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината, както и периодична оценка на мястото ѝ в рамките на областта. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват

потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

SWOT анализът предлага възможност за творческо интерпретиране на резултатите от направените анализи, което е видно от предложената по-долу схема:

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
– Осигурено 100% водоснабдяване на населението в общината; – Стартиран е мащабен проект за: Инженеринг (проектиране и строителство) за реконструкция и разширение на вътрешна водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол; – В процес на реализация е проект за изграждане на ГПСОВ с довеждащи комуникации и реконструкция на главен колектор IX – гр. Ямбол; – Организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци на територията на общината; – Членство в Регионална система за управление на отпадъците - регион Ямбол; – Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци; – Реализиран проект за закриване и рекултивация на депо за ТБО на гр. Ямбол; – Относително добро качество на атмосферния въздух (КАВ); – Наличие на защитени територии и зони, богато биоразнообразие и уникални и ценни екосистеми и културно-историческо наследство като предпоставка за развитието на алтернативни форми на туризъм; – Наличие на административен капацитет за покриване на общинските отговорности по опазване на околната среда.	– Канализационната мрежа е изградена основно от бетонови тръби, които след дългата експлоатация са с нарушена конструкция, с пропадания, вследствие на саморазрушаване на тръбите; – Няма въведена в експлоатация ГПСОВ на гр. Ямбол; – Не е въведена система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината; – В обхвата на РСУО липсва инсталация за оползотворяване на биоразградими отпадъци в т.ч. хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата; – Незадоволително състояние на пътната мрежа в общината; – Неблагоприятни демографски тенденции: намаляване на жителите на общината, застаряване на населението.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
– Разширяване и реконструкция на водоснабдителната и канализационна мрежа на територията на общината; – Доизграждане и въвеждане в експлоатация на ГПСОВ; – Изграждане и въвеждане в експлоатация на общинска инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци с капацитет от 2 400 т/год.; – Въвеждане на система за разделно събиране на хранителни отпадъци и предаването им за оползотворяване, като се предвиди инсталация функционираща на регионален принцип; – Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с	– Задълбочаване на икономическата криза и свиване на стопанските дейности; – Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината; – Трудности при осигуряване на съфинансиране за реализирането на проекти, финансирани по Европейски програми; – Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проектите на общината; – Образуване на нерегламентирани сметища;

цел осигуряване на висококачествено рециклиране; – Редуциране обема на депонираните отпадъци за сметка прилагане на рециклиране и оползотворяване; – Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти; – Поддържане на бази данни за качеството на атмосферния въздух и информиране на населението за КАВ; – Поетапна подмяна на средствата за отопление от твърди и течни горива към природен газ и електричество; – Реализиране на проекти за реконструкция и модернизация на общинската пътна мрежа; – Наличие на добри предпоставки за трансгранично сътрудничество в областта на околната среда; – Повишаване информираността на населението чрез въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение; – Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните изисквания.	– Преминаване към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до повишаване на такса битови отпадъци за населението; – Липса на средства за поддържане и доизграждане на зелената система; – Задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции - миграция (предимно на млади хора) от общината към по-големите градове на страната и емиграцията в чужбина; – Съществуващи рискове от наводнения и заливане на терените в близост до р.Тунджа.
--	--

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЯМБОЛ

Като изходна точка за формулиране на целите и задачите на Програмата за опазване на околната среда на Община Ямбол е формулирана визия на общината, която описва перспективите ѝ за развитие в периода 2021-2028 г. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие:

Община Ямбол – привлекателно място за живеене и работа, с чиста околна среда, балансирана и устойчива икономика, осигуряваща високо качество на живот и развитие на населението

Така формулираната Визия може да се постигне чрез залагане на цели, приоритети и мерки, насочени към териториите и секторите от местната икономика, които са определящи за нейното развие и добър растеж.

V. ЦЕЛИ

След избора на визия на общината, основана на извършения анализ, се формулират стратегическите цели, приоритети и дейности, чийто изпълнение ще доведе до постигане на очаквания краен положителен резултат.

ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическа цел 1 – „Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, посредством устойчиво управление на околната среда“

Постигането на тази Стратегическа цел се осъществява чрез следните специфични цели и приоритети:

Специфична цел 1.1. Развитие на техническата инфраструктура в общината с цел подобряване на околната среда

Приоритет 1.1.1. Поддържане добро качество на атмосферния въздух

Община Ямбол е включена в РОУКАВ „Югоизточен“ и е посочена като зона /териториална единица с превишаване нормите за показател: фини прахови частици (ФПЧ₁₀). На нейна територия няма разположен постоянен пункт за мониторинг на КАВ. Единствените налични данни са от мобилна автоматична станция на Регионална лаборатория - Стара Загора към ИАОС, като последните измервания са през 2017 г. Община Ямбол има изготвена и приета Актуализирана програма за намаляване на нивата на ФПЧ₁₀ и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол с план за действие за периода 2020-2025 г. С изпълнението на мерките заложи в плана за действие към Програмата се цели да се намалят нивата на ФПЧ₁₀ и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в общината.

Приоритет 1.1.2. Подобряване на водоснабдителната и канализационна инфраструктура в общината и екологосъобразно третиране на отпадъчните води

Водопроводите от етернит, стомана и поцинкована стомана на територията на общината са в незадоволително състояние и е препоръчителна реконструкцията им. Сградните водопроводни отклонения също са стари и амортизирани, процентът на аварии по тях е много висок.

Канализационната мрежа е изградена основно от бетонови тръби, които след дългата експлоатация са с нарушена конструкция, с пропадания, вследствие на саморазрушаване на

тръбите. Голяма част от мрежата в централна градска част и северните квартали са в доста незадоволително състояние. Не всички от съществуващите колектори са свързани към довеждащият колектор с цел отвеждане и пречистване на всички събрани води. Има някои малки зони от квартали, които са без канализация.

Река Тунджа се използва като приемник на отпадъчните, промишлени и селскостопански води. Поречието на р. Тунджа край гр. Ямбол се характеризира с едни от най-високите показатели на замърсеност. Тъй като ГПСОВ не е въведена в експлоатация, заустването в р. Тунджа е без необходимото пречистване на постъпващите в нея води.

Целите на приоритета са насочени към изграждането и реконструкцията на съществуващи водопроводни и канализационни мрежи, доизграждането и въвеждане в експлоатация на ГПСОВ за отпадъчни води, което ще доведе до намаляване замърсяването на повърхностните и подземни води, почвите и ще намали вредните емисии.

Приоритет 1.1.3. Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

Община Ямбол участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Ямбол заедно с общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа. Основната цел на сдружението е изграждане на устойчива система за управление на отпадъците, която да осигурява необходимата инфраструктура за третиране, оползотворяване и екологосъобразното обезвреждане на битови в т. ч. биоразградими, опасни отпадъци от домакинствата и строителни отпадъци, генерирани на територията на региона.

Мерките насочени към подобряване управлението на отпадъците на местно ниво могат да бъдат насочени към:

- предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- намаляване на количествата отпадъци за депониране чрез предварително третиране, рециклиране и повторна употреба;
- изграждане и въвеждане в експлоатация на общинска инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и биоразградими отпадъци;
- въвеждане на система за разделно събиране на хранителни отпадъци и предаването им за оползотворяване, като се предвиди инсталация функционираща на регионален принцип;
- доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране.

Приоритет 1.1.4. Благоустрояване и подобряване на средата

Основните дейности, които се предвиждат са обновяване, реконструкция, рехабилитация и поддържане на улични и тротоарни настилки, благоустройство на крайпътните и междублоковите пространства. С цел минимизиране на шумовите емисии е необходимо да се реализират и проекти по изграждане и възстановяване на зони за отдих, изграждане на пешеходни и велоалеи, детски кътове и др. Благоустрояването на средата включва и подобряване на материалната база в училищата, спортни бази и др. вид дейности. С предвидените мерки по благоустрояване се цели да се подобри екологичната обстановка, конкурентноспособността на общината, както и да се намали миграционния процес.

Приоритет 1.1.5. Внедряване на мерки за енергийна ефективност в общината и използване на алтернативни източници на енергия

Община Ямбол има разработена и одобрена от Общински съвет-Ямбол: Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2020-2023 г.

Програмата има за цел чрез система от мерки и дейности на общинско ниво да се насърчи използването на ВЕИ, с цел подпомагане на енергийната ефективност, като това ще допринесе за повишаване ефективността на икономиката, сигурността на енергоснабдяването и опазване на околната среда.

Слънчевата енергия е основния възобновяем източник на територията на Община Ямбол. В тази връзка мерките, които трябва да бъдат предприети в сектора са за инвестиции в соларни и фотоволтаични системи, които да бъдат монтирани на подходящи места с оглед максимално ефективно оползотворяване на този ресурс.

Дейностите за повишаване на енергийната ефективност, са насочени към обновяване и модернизиране на уличното осветление в общината, саниране на обществени сгради, извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти и др.

Стратегическа цел 2. „Опазване на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство на територията на общината, поддържане на зелените площи и създаване на условия за развитие устойчив туризъм“

Постигането на тази Стратегическа цел се осъществява чрез следните специфични цели и приоритети:

Специфична цел 2.1. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие и зелените площи в общината

Приоритет 2.1.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони от Екологичната мрежа НАТУРА 2000, намиращи се на територията на общината

Богатото биологично разнообразие е подложено на въздействието на широк спектър от заплахи в резултат на човешката дейност и на естествените процеси, протичащи в екосистемите. Основните заплахи за биологичното разнообразие и същевременно предизвикателства за овладяването им, са свързани с деградацията, фрагментацията и загубата на местообитания, причинени от дейности в различните сектори на икономиката, в това число, инфраструктурни проекти, урбанизация на природни територии, унищожаването на животни и растения, в повечето случаи предизвикано от ползването на биологични ресурси; генетичната ерозия и внасянето на неместни видове по естествен път или в резултат на човешката дейност.

Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения, по които България е страна. Тези политики следва да продължат да се изпълняват и доразвиват и на местно ниво.

На територията на общината се намират 1 защитена местност и 1 природна забележителност, съгласно Закона за защитените територии, както и части от 4 защитени зони от Екологичната мрежа Натура 2000. Това е показател за наличие на богата природна среда, включваща редица защитени растителни и животински видове. Устойчивото управление и разумно използване на природните ресурси, следва да бъде обект на целенасочена местна политика.

Приоритет 2.1.2. Развитие на зелените площи за широко обществено ползване в общината и поддържане на парковата среда

Развитието на зелената система на територията на общината оказва положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита,

намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата. Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на населението. Създаването на нови и поддържане на съществуващи алеи, паркове за отдих и кътове за детски игри ще подобрят състоянието на околната среда и ще способстват за по-добър екологичен комфорт на населението и гостите на общината.

Специфична цел 2.2. Развитие на туристическата и културна инфраструктура

Приоритет 2.2.1. Съхраняване и опазване на културно-историческото наследство в общината

Културните традиции и богатото културно наследство са претоворка за развитие на алтернативните форми на туризъм в общината. Паметниците на недвижимите културни ценности следва да бъдат проучвани, консервирани, реставрирани и представяни, като се свържат със съответни културно-туристически маршрути. Дейностите по изпълнение на приоритета включват опазване и популяризиране на културно-историческите ценности на територията на общината.

Приоритет 2.2.2. Създаване на условия и възможности за развитие на различни форми на туризъм

Град Ямбол разполага с потенциал за развитие на исторически, културен и бизнес туризъм.

Дейностите включват опазване и популяризиране на природни и културни ценности на територията на общината, поставяне на информационни табели за презентация на туристически обекти в общината, изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до и около обектите на културното и природно наследство в т.ч. и за хора в неравностойно положение и др. За популяризиране на туристическите продукти от голямо значение е създаването и насърчаване развитието на местни туристически асоциации и партньорството между тях.

Природните дадености и лесопарк „Боровец“ (представляващ живописен хълм), Градският парк (представляващ своеобразен остров между два ръкава на р. Тунджа) и лонгозната гора „Ормана“, създават благоприятни възможности за развитие на екотуризъм и отдих в общината.

Специфична цел 2.3. Превенция и риск от наводнения

Приоритет 2.3.1. Превантивни мерки за предотвратяване риска от наводнения на територията на общината

Територията на Община Ямбол попада в следните райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) с код и наименование BG3_APSFR_TU_02 „р. Тунджа - Ямбол“ и BG3_APSFR_TU_03 „р. Мочурица“. Мерките, които следва да бъдат предприети са насочени към създаване и актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на система за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения. Дейности насочени към минимизиране на засегнатите зони за защита на водите защитени зони по НАТУРА 2000 и защитени територии по ЗЗТ в обхвата на РЗПРН р.Тунджа – Ямбол и р. Мочурица.

Успешното реализиране на проект „Ремонтно-възстановителни работи по укрепване на подпорна стена на разделително съоръжение на р. Тунджа при km 31 +200, възстановителни работи на преливник, водобоев кладенец, както и реконструкция чрез изграждане на рибен проход при водоразделително съоръжение на река Тунджа при град Ямбол“, ще допринесе

да се преустанови вредното въздействие на водата върху подпорната стена на водобойния кладенец след отбивния яз и земния насип между градския ръкав и облекчителния ръкав.

Стратегическа цел 3 – „Укрепване на административния капацитет на общинската администрация по отношение опазване на околната среда и повишаване екологичната култура на населението“

Постигането на тази Стратегическа цел се осъществява чрез следните специфични цели и приоритети:

Специфична цел 3.1. Повишаване капацитета на служителите от общинската администрация за прилагане на екологичното законодателство и синхронизиране на общинските нормативни документи с националните изисквания в областта

Приоритет 3.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от местната администрация отговарящи за управлението и опазването на околната среда

Европейските изисквания и произтичащите от това промени в националното законодателство налагат повишаване качеството на административните услуги както и квалификацията на общинските служители. В тази връзка е необходимо служителите от администрацията да бъдат подготвени и обучавани във всяка едно направление, касаещо околната среда. Това се постига чрез участия в организирани работни срещи/семинари на регионално и национално ниво. Въвеждането на нови форми на административно обслужване ще допринесе изключително много за успешното икономическо развитие и привличане на чуждестранни инвеститори. Внедряването на съвременни форми на административно обслужване изисква подобряване на материално-техническите условия и повишаване квалификацията на заетите в администрацията.

Приоритет 3.1.2. Своевременна актуализация и допълване на общинските наредби и програми в областта на околната среда

Въведената и действаща към настоящият момент нормативна уредба на Община Ямбол, отговаря на програмните документи и политики посочени в националната правна рамка и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Околна среда” и „Управление на отпадъците”. Предвид интензивно променящото се национално законодателство е необходимо общинската нормативна уредба в областта да бъде съобразена и актуализирана своевременно. Това се отнася и до общинските програми в областта на околната среда (Програма за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества; Програма за управление на отпадъците; Програма за опазване на околната среда и др.). При настъпили промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо значение, същите ще бъдат допълвани и актуализирани.

Специфична цел 3.2. Повишаване екологичната култура на населението

Приоритет 3.2.1. Информираност и привличане на местната общност в реализацията на мерки, насочени към опазване на околната среда и повишаване на екологичната култура на населението

Повишаване екологичната култура на населението и запознаването му с нормативната уредба е важна предпоставка за правилното прилагане на екологичното законодателство в областта на околната среда. Познаването на екологичните проблеми от гражданите би довело до участието им в процеса на вземане на решения по отношение подобряването състоянието на околната среда. Широкото участие на обществеността и местните

заинтересовани страни в процеса на опазване и възстановяване на компонентите на околната среда е важно условие за постигане на целите на програмата.

От една страна, хората, живеещи в общината - институциите и организациите са заинтересовани и са ползватели на ресурсите на природата, но от друга страна, те са основният източник на заплахи за състоянието на околната среда. Затова тяхната информираност, образованост, разбиране за причините и начините на опазване и мотивирането им за участие са от изключително значение за постигане на целите на програмата. Предприемането на планирани и целенасочени дейности за осигуряване на това разбиране и участие е необходимо за самия процес на прилагане на програмата. Дейностите в тази насока трябва да включат както информационни кампании така и обучение за НПО и активни граждански групи, които да бъдат въвличани чрез различни форми на участие.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – 2021 - 2028 година

№	Мярка/дейност	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
Стратегическа цел 1 – Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, посредством устойчиво управление на околната среда					
Специфична цел 1.1.		Развитие на техническата инфраструктура в общината с цел подобряване на околната среда			
Приоритет 1.1.1. Поддържане добро качество на атмосферния въздух					
1.1.1.1.	Благоустройство и озеленяване на крайпътните и междублоковите пространства, с цел защита от прах и вредни емисии	Община Ямбол	2021-2028 г.	80 000	Общински бюджет, ФЕС и др. външни източници
1.1.1.2.	Ремонт и рехабилитация на обслужващи улици с изграждане на тротоари	Община Ямбол	2021-2028 г.	500 000	Общински бюджет, Външни източници
1.1.1.3.	Почистване на основните пътни артерии от прах (машинно миене и метене) и осигуряване поддържането им в добро техническо състояние	Община Ямбол	постоянен	Съгласно предвидените годишни средства в план-сметката от такса БО	Общински бюджет
1.1.1.5.	Залесяване с висока дървесна растителност по протежение на транспортните комуникации в промишлените зони (западна и южна)	Община Ямбол	2021-2025 г.	300 000	Общински бюджет
1.1.1.6.	Разширяване на газоразпределителната мрежа в града и включване на нови абонати	Община Ямбол Лицензирано газоразпределително дружество	2021-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет външни източници
1.1.1.7.	Контрол на строителни обекти за недопускане замърсяване на атмосферния въздух	Община Ямбол	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.1.1.8.	Стриктен контрол за неправилно паркиране, особено в зелените площи	Община Ямбол	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
1.1.1.9.	Поддържане на база данни за източниците на емисии на територията на общината и повишаване информираността на местното население по проблемите със замърсяването на въздуха	Община Ямбол	Постоянен	3000 годишно	Общински бюджет
Приоритет 1.1.2. Подобряване на водоснабдителната и канализационна инфраструктура в общината и екологосъобразно третиране на отпадъчните води					
1.1.2.1.	Реконструкция и разширение на вътрешна водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол	„ВиК” ЕООД, гр. Ямбол Община Ямбол	2021-2023 г.	12 824 341	ОП „Околна среда”
1.1.2.2.	Осъществяване на постоянен контрол за качеството на питейната вода	Община Ямбол	Постоянен	-	Общински бюджет
1.1.2.3.	Поддържане на добър технологичен режим на ПСОВ, гарантиращ пречистване на отпадъчните битово-фекални води, съгласно нормативните изисквания и екологосъобразно третиране и оползотворяване на утайките от ПСОВ	Община Ямбол	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
1.1.2.4.	Почистване и поддържане на речните корита и дерета	Басейнова дирекция, Община Ямбол	2021-2028 г.	50 000 годишно	Общински бюджет, ДБ, ФЕС
1.1.2.5.	Мониторинг за качеството на повърхностни и подземни води в района на общинско депо за ТБО в гр. Ямбол	Община Ямбол	Съгласно ПКМ на депото	5000 годишно	Общински бюджет
Приоритет 1.1.3. Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците					
1.1.3.1.	Изграждане и въвеждане в експлоатация на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и дървесни отпадъци, обслужваща Община Ямбол, както и доставката на съдове за разделно събиране и транспортно средство за	Община Ямбол	2021-2022 г.	3 702 737	ОП „Околна среда” Общински бюджет

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	транспортирането на отпадъците до изградената инсталация				
1.1.3.2.	Въвеждане на система за разделно събиране на хранителните биоотпадъци от домакинствата и обекти за производство и търговия с храни в Община Ямбол	Община Ямбол	2021-2023 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет ПУДООС и др. източници
1.1.3.3.	Изграждане на компостираща инсталация или инсталация за анаеробно разграждане на биоразградими отпадъци, в рамките на РСУО в Регион Ямбол, в партньорство с останалите общини от РСУО	Община Ямбол съвместно с общините в РСУО	2028 Г.	Съгласно проектна документация	ОП „Околна среда” Отчисления по чл. 64 от ЗУО
1.1.3.4.	Организиране на дейности по разделно събиране на следните потоци МРО: ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС, ИУГ, отработени масла и нефтопродукти, чрез сключване на договори с ООп или други лица, притежаващи необходимите разрешителни по ЗУО.	Община Ямбол	2021-2028 г.	10 000	Общински бюджет ПУДООС
1.1.3.5.	Провеждане на следексплоатационни грижи и мониторинг на депо за неопасни отпадъци гр.Ямбол	Община Ямбол	Съгласно план за мониторинг	11 000 годишно	Общински бюджет
1.1.3.6.	Изпълнение на Плана за действие с подпрограми с мерки за постигането им от ПУО на Община Ямбол за периода 2021-2028г.	Община Ямбол	2021-2025 г.	Съгласно ПУО	Общински бюджет, ОПОС, ПУДООС и други източници
1.1.3.7.	Повишаване на административния капацитет относно изпълнение на нормативните изисквания при управлението на отпадъците.	Община Ямбол	2021-2028 г.	3000 годишно	Общински бюджет
Приоритет 1.1.4. Благоустрояване и подобряване на средата					
1.1.4.1.	Довършване на Обходен път Юг	Община Ямбол	2021-2027 г.	5 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.1.4.2.	Продължение на Север обходен път по дължината на канала на река Тунджа (ОУП)	Община Ямбол	2021-2027 г.	2 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.3.	Изграждане на нови кръгови кръстовища на територията на гр. Ямбол – поетапно изпълнение	Община Ямбол	2021-2027 г.	10 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.4.	Изграждане на Бизнес център за научни изследвания, развитие и подкрепа на стартиращи предприятия	Община Ямбол	2021-2027 г.	3 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.5.	Обновяване на предгаров площад и железопътна гара Ямбол	Община Ямбол	2021-2027 г.	1 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.6.	Обновяване на сградата на Старата Автогара	Община Ямбол	2021-2027 г.	1 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.7.	Обособяване на нови обществени паркинги	Община Ямбол	2021-2025 г.	2 000 000	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.8.	Облагородяване на междублоковите пространства, с поставяне на настилки и градско обзавеждане	Община Ямбол	2021-2025 г.	2 000 000	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.9.	Ремонт и реконструкция на съществуващите паркови алеи в Градски парк	Община Ямбол	2021-2025 г.	1 000 000	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.10	Изграждане на транспортна комуникация по западната страна на Гребна база	Община Ямбол	2021-2027 г.	3 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.1.4.11	Изграждане на Многофункционален спортен комплекс – изграждане на нова спортна зала, преустройство, реконструкция и укрепване на спортна зала „Диана“	Община Ямбол	2021-2027 г.	10 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.12	Обновяване на Стадион „Тунджа“	Община Ямбол	2021-2027 г.	5 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др.
1.1.4.13	Изграждане на детски и спортни площадки, игрища в парк Ормана	Община Ямбол	2021-2027 г.	1 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.14	Изготвяне и кандидатстване с проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“	Община Ямбол Учебни заведения и Детски градини	2021-2028 г.	100 000	ПУДООС
1.1.4.15	Изготвяне и кандидатстване за финансиране с проекти за изграждане, благоустрояване и реновация на спортни зали, площадки и съоръжения на територията на общината	Община Ямбол Учебни заведения	2021-2025 г.	Съгласно изготвен проект	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.4.16	Изграждане на велоалеи на територията на гр. Ямбол - поетано изпълнение	Община Ямбол	2021-2027 г.	9 000 000	Общински бюджет, Други източници
1.1.4.17	Изграждане на кътове за продължителен престой с градско обзавеждане в района на Гребната база	Община Ямбол	2021-2027 г.	300 000	Общински бюджет, Други източници
Приоритет 1.1.5. Внедряване на мерки за енергийна ефективност в общината и използване на алтернативни източници на енергия					
1.1.5.1.	Извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти	Община Ямбол	2021-2024 г.	60 000	Общински бюджет
1.1.5.2.	Поставяне/подмяна на улично осветление на второстепенна улична мрежа и паркове, градини, озеленени площи и междублокови пространства на територията на Община Ямбол, чрез въвеждане на системи за ефективно управление	Община Ямбол	2021-2025 г.	6 000 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.1.5.3.	Саниране на жилищните сгради и внедряване на ЕСМ	Сдружения на собственици на МЖС	2021-2027 г.	40 000 000	ФЕС, Други източници

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.1.5.4.	Внедряване на мерки за енергийна ефективност на общински и обществени сгради и институции	Община Ямбол Учебни и културни институции, Детски градини и др.	2021-2028 г.	Съгласно изготвена проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.1.5.5.	Внедряване на ВЕИ (фотоволтаични инсталации за фасадно осветление) на обществени сгради	Община Ямбол	2021-2025 г.	100 000	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, ЕИП
1.1.5.6.	Поставяне на соларни инсталации за топла вода на покриви на обществени сгради	Община Ямбол	2021-2025 г.	50 000	Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, ЕИП
1.1.5.7.	Изпълнение на мерките заложи в Програмите за ЕЕ и Програмите за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Ямбол	Община Ямбол	2021-2025 г.	Съгласно изготвени проекти	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.1.5.8.	Проучване на възможностите за финансиране на проектите по ВЕИ	Община Ямбол	2021-2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет
Стратегическа цел 2 - Опазване на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство на територията на общината, поддържане на зелените площи и създаване на условия за развитие устойчив туризъм					
Специфична цел 2.1.		Опазване и поддържане на биологичното разнообразие и зелените площи в общината			
Приоритет 2.1.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони от Екологичната мрежа НАТУРА 2000, намиращи се на територията на общината					
2.1.1.1.	Изграждане и поддържане на инфраструктурата към защитените територии	Община Ямбол РИОСВ ДГС Ямбол	2021-2027 г.	100 000	ОПОС, ЦБ, Общински бюджет, Други източници

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
2.1.1.2.	Поддържане на база данни за защитените територии и зони на територията на общината	Община Ямбол	Постоянен	6000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.1.3.	Спазване на ограниченията и забраните за опазване на видовете и техните местообитания в защитените зони от Натура 2000 и защитените територии, намиращи се на територията на общината	Община Ямбол РИОСВ	2021-2028 г.	Няма разчет	-
2.1.1.4.	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в общината	Община Ямбол	2021-2027 г.	Няма разчет	Общински бюджет, Външни източници
Приоритет 2.1.2. Развитие на зелените площи за широко обществено ползване в общината и поддържане на парковата среда					
2.1.2.1.	Опазване и поддържане на зелената система в общината	Община Ямбол	постоянен	Съгласно годишните разчети на ОБ	Общински бюджет
2.1.2.2.	Залесяване с висока и средна растителност и облагородяване на парк Боровец с полагане на настилки от естествени и изкуствени материали, поставяне на градско обзавеждане	Община Ямбол	2021-2025 г.	2 000 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.3.	Изграждане на защитен зелен пояс в Южна промишлена зона	Община Ямбол	2021-2025 г.	300 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.4.	Изграждане на защитен зелен пояс по източната част на Западна промишлена зона	Община Ямбол	2021-2025 г.	300 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.5.	Изграждане на зелени защитни пояси в кв. Васил Левски, Каргон и Граф Игнатиев	Община Ямбол	2021-2027 г.	1 000 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.6.	Осъвременяване на техническата база и техника за поддържане на зелената система в общината	Община Ямбол	2021-2025 г.	200 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.7.	Изграждане на детски и спортни площадки, игрища в парк Ормана	Община Ямбол	2021-2026 г.	1 000 000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.2.8.	Изграждане на Зелен мост над Околовръстен път Север с велосипедна и пешеходна алеи, озеленяване с ниска, средна и висока растителност	Община Ямбол	2021-2027 г.	3 000 000	Общински бюджет, Външни източници

№	Мярка/дейност	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
2.1.2.9.	Поддържане на актуален регистър на зелената система на общината	Община Ямбол	Постоянен	4000	Общински бюджет
2.1.2.10	Разработване на стратегия за подобряване състоянието и разширяване на обхвата на зелената инфраструктура в гр. Ямбол	Община Ямбол	2021-2022 г.	15 000	Общински бюджет
Специфична цел 2.2.		Развитие на туристическата и културна инфраструктура			
Приоритет 2.2.1. Съхраняване и опазване на културно-историческото наследство в общината					
2.2.1.1.	Развитие на туризъм чрез създаване на туристически маршрути, вкл. културните обекти в града, архитектурен резерват „Кабиле“, местност „Бакаджик“ и др.	Община Ямбол	2021-2025 г.	100 000	Общински бюджет, Други източници
2.2.1.2.	Реставрация и възстановка на Средновековна крепостна стена и превръщането ѝ в туристическа атракция	Община Ямбол РИМ	2021-2026 г.	600 000	ФЕС, ЦБ и др. чуждестранна помощ
2.2.1.3.	Обновяване на сграден фонд, обзавеждане и оборудване на „Художествена галерия „Жорж Папазов“	Община Ямбол	2021-2024 г.	500 000	ФЕС, ЦБ и др. чуждестранна помощ
2.2.1.4.	Обновяване на сграден фонд, обзавеждане и оборудване на Регионален исторически музей - Ямбол	Община Ямбол РИМ	2021-2024 г.	500 000	ФЕС, ЦБ и др. чуждестранна помощ
2.2.1.5.	Обновяване на сграден фонд, обзавеждане и оборудване на „Музей на бойната слава“	Община Ямбол	2021-2024 г.	300 000	Общински бюджет, Други източници
2.2.1.6.	Разработване на Стратегия за опазване на културното наследство	Община Ямбол	2021-2022 г.	15 000	Общински бюджет
2.2.1.7.	Съхраняване и развитие на всички форми на художествена самодейност в общината	Община Ямбол	2021-2028	100 000	Общински бюджет, ФЕС и др. чуждестранна помощ
Приоритет 2.2.2. Създаване на условия и възможности за развитие на различни форми на туризъм					
2.2.2.1.	Изготвяне на Програма за развитие на туризма в Община Ямбол	Община Ямбол	2021-2022 г.	10 000	Общински бюджет

№	Мярка/дейност	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
2.2.2.2.	Популяризиране на Община Ямбол като туристическа дестинация посредством изготвяне на туристически материали – брошури, дипляни, дискове и др.	Община Ямбол	2021-2028 г.	30 000	Общински бюджет, Външни източници
2.2.2.3.	Изграждане на зони за спорт, отдих и пикник на територията на местност „Ормана“	Община Ямбол	2021-2025 г.	100 000	Общински бюджет, Външни източници
2.2.2.4.	Изготвяне на проекти, свързвани с развитието на туризма в общината	Община Ямбол	2021-2028 г.	-	Общински бюджет, Външни източници
Специфична цел 2.3.		Превенция и риск от наводнения			
Приоритет 2.3.1. Превантивни мерки за предотвратяване риска от наводнения на територията на общината					
2.3.1.1.	Корекция на река Тунджа от км 25+712 до 26+816 в регулацията на град Ямбол, почистване и облицоване на коритото на река Тунджа, подравняване на берми, надзиждане и укрепване на предпазни диги	Община Ямбол	2021-2027 г.	200 000	Общински бюджет, ФЕС, ЦБ, Други източници
2.3.1.2.	Изграждане на система за ранно предупреждение и оповестяване от възникване на наводнения	Община Ямбол	2021-2027 г.	100 000	Общински бюджет, ФЕС, ЦБ, други източници
2.3.1.3.	Почистване и възстановяване коритото на река Тунджа в градската част до Беянката	Община Ямбол	2021-2025 г.	200 000	Общински бюджет, Други източници
2.3.1.4.	Почистване коритото на р. Мочурица	Община Ямбол	2021-2025 г.	200 000	Общински бюджет, Други източници
2.3.1.5.	Овлабяване на ерозионните и свлачищните процеси на територията на общината - провеждане на укрепителни мероприятия	Община Ямбол	2021-2025 г.	50 000	Общински бюджет, Други източници
Стратегическа цел 3 – Укрепване на административния капацитет на общинската администрация по отношение опазване на околната среда и повишаване екологичната култура на населението					
Специфична цел 3.1.		Повишаване капацитета на служителите от общинската администрация за прилагане на екологичното законодателство и синхронизиране на общинските нормативни документи с националните изисквания в областта			

№	Мярка/дейност	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
Приоритет 3.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от местната администрация отговарящи за управлението и опазването на околната среда					
3.1.1.1.	Обучение на служителите от общинска администрация по прилагане на екологичното законодателство (участие в семинари, обучения и др.)	Община Ямбол	Постоянен	3000 годишно	Общински бюджет, Други източници
3.1.1.2.	Подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса, чрез въвеждане и интегриране на съвременни информационни системи и дигитализация на административните услуги	Община Ямбол	2021-2023 г.	100 000	Общински бюджет Външни източници
3.1.1.3	Подобряване контролната дейност на общината, относно спазване на екологичното законодателство и общинските наредби	Община Ямбол	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
Приоритет 3.1.2. Своевременна актуализация и допълване на общинските наредби и програми в областта на околната среда					
3.1.2.1.	Хармонизиране на местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда с националното и европейско законодателство	Община Ямбол	Постоянен	-	Общински бюджет
Специфична цел 3.2.		Повишаване екологичната култура на населението			
Приоритет 3.2.1. Информираност и привличане на местната общност в реализацията на мерки, насочени към опазване на околната среда и повишаване на екологичната култура на населението					
3.2.1.1.	Поддържане на актуална информация за състоянието на околната среда на сайта на Община Ямбол	Община Ямбол	Постоянен	5000	Общински бюджет
3.2.1.2.	Привличане на гражданите за участие в изпълнението на проекти, свързани с опазване на околната среда	Община Ямбол	2021-2028 г.	-	Общински бюджет, ПУДООС, НПО
3.2.1.3.	Организиране на обществени обсъждания и дискусии по екологични проблеми	Община Ямбол	При необходимост	-	-
3.2.1.4.	Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО, учебни заведения, читалища, фирми и др.	Община Ямбол	2021-2025 г.	-	-

Програма за опазване на околната среда на Община Ямбол за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/действие	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
3.2.1.5.	Участие в национални и общински кампании свързани с опазване на околната среда	Община Ямбол	Минимум два пъти годишно	Няма разчет	Общински бюджет

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Отговорно длъжностно лице

Координацията по изпълнение на програмата се осъществява от:

ОБЩИНА ЯМБОЛ

гр. Ямбол 8600

ул. „Г. С. Раковски“ № 7

Лице за контакти: Надежда Горанова – гл. Експерт в Община Ямбол, Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“

Тел: 046/68 13 17

2. Комисия

Отчитането на напредъка по изпълнение на програмата и вземането на решения по възникнали проблеми ще се осъществява от Общински съвет - Ямбол.

3. Схема на следене изпълнението на програмата

Изпълнението на програмата ще се следи по съответствие на сроковете. Съгласно чл. 79, ал. 4 от ЗООС, програмите се приемат от Общински съвет, който контролира изпълнението им. Член 79, ал. 5 от същия закон постановява, че Кметът на общината ежегодно внася в Общински съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда.

4. Актуализация на програмата

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

Допълването и актуализацията на програмата е заложено в чл. 79, ал. 5 от ЗООС, съгласно, който при необходимост Кмета на общината внася предложение до Общински съвет. Такава актуализация е наложителна при съществена промяна в приоритетите на общината, съществени изменения в съществуващите условия, промяна в нормативната уредба по опазване на околната среда и т.н.

5. Информирание на РИОСВ и обществеността за изпълнението на програмата

Отчетите за изпълнението на програмата се представят в РИОСВ за информация съгласно чл. 79, ал. 6 от ЗООС.

Отговорник за предоставяне на информация е координатора на програмата.

6. Използвани източници на информация

- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- План за управление на речните басейни в Беломорския район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;
- Доклади за състоянието на околната среда – РИОСВ – Стара Загора за 2018 г. и 2019г.;
- Официална интернет страница на НСИ - <http://www.nsi.bg/>;
- География на България, 2002 г.;
- Официален сайт на Община Ямбол - <https://yambol.bg/>;
- Общ устройствен план на Община Ямбол;
- Актуализирана програма за намаляване на нивата на ФПЧ10 и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в Община Ямбол с план за действие за периода 2020-2025 г.;

- Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2020-2023 г.;
- Техническа документация към проект „Инженеринг (проектиране, строителство и авторски надзор) за рекнострукция и разширение на вътрешна водопроводна и канализационна мрежа на гр. Ямбол“;
- Техническа документация към проект: „Работно проектиране и изграждане на ПСОВ с довеждащи комуникации и реконструкция на главен колектор IX – гр. Ямбол“;
- Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в Област Ямбол за 2019 г. на РЗИ – Ямбол;
- Доклад с анализ и оценка на шумовото натоварване в гр. Ямбол през 2019 г. на РЗИ – Ямбол;
- Годишен доклад за 2020 г. с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда на обекти намиращи се в Община Ямбол – РЗИ гр. Ямбол.

7. Нормативна уредба

- ЗАКОН за опазване на околната среда, Обн. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.54 от 16 Юни 2020г.;
- ЗАКОН за чистотата на атмосферния въздух, Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019г.;
- ЗАКОН за водите, Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., посл. изм. ДВ. бр.52 от 9 Юни 2020г.;
- ЗАКОН за управление на отпадъците Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., посл. доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019г.;
- ЗАКОН за почвите, Обн. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.;
- ЗАКОН за защитените територии, Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., посл. доп. ДВ. бр.1 от 3 Януари 2019г.;
- ЗАКОН за биологичното разнообразие, Обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002г., посл. изм. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.;
- ЗАКОН за защита от шума в околната среда, Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.41 от 2 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Декември 2010г., доп. ДВ. бр.32 от 24 Април 2012г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.12 от 3 Февруари 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.52 от 2 Юли 2019г., доп. ДВ. бр.60 от 30 Юли 2019г.;
- НАРЕДБА № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, В сила от 29.04.2011г., Обн. ДВ. бр.34 от 29 Април 2011г., , изм. и доп. ДВ. бр.22 от 5 Март 2013г., изм. ДВ. бр.44 от 17 Май 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г. изм. и доп. ДВ. бр.20 от 15 Март 2016г.;
- НАРЕДБА № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, Обн. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 21 Февруари 2012г. , изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.90 от 31 Октомври 2014г. изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2016г.;
- НАРЕДБА № 2 за класификация на отпадъците, Обн. ДВ. бр.66 от 8 Август 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.32 от 21 Април 2017г., изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018г.;
- НАРЕДБА № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите, обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г.;
- НАРЕДБА № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води, издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 22 от 5.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 23 Септември 2014г, в сила от 5.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 23 Септември 2014г.;

- НАРЕДБА № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019г.;
- НАРЕДБА № 9 от 14.03.1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, В сила от 03.05.1991г., Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 1991г., попр. ДВ. бр.38 от 14 Май 1991г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002г.;
- НАРЕДБА № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, в сила от 30.07.2010г., Обн. ДВ. бр.58 от 30 Юли 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.48 от 16 Юни 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 8 Октомври 2019г.;
- НАРЕДБА № 14 за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места от 23.09.1997г., изм. ДВ. бр.42 от 29 Май 2007г.;
- НАРЕДБА за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. (обн., ДВ. бр. 11/31.01.2017 г. изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018г.);
- НАРЕДБА №1 от 04 Юни 2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, Обн. ДВ. бр.51 от 20 Юни 2014г., изм. ДВ. бр.51 от 19 Юни 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.51 от 28 Юни 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020г.;
- НАРЕДБА № 1 от 09.02.2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения (Обн. ДВ. бр.13 от 17 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 11 Декември 2018г.);
- НАРЕДБА № 6/27.08.2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, ДВ. бр. 80/13.09.2013 г., посл. изм. и доп. бр. 13/07.02.2017 г.;
- НАРЕДБА за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (Приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г., Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017г.);
- НАРЕДБА №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите обн. ДВ, бр.71/12.08.2008г.;
- НАРЕДБА за управление на отпадъците на територията на Община Ямбол;
- НАРЕДБА за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Ямбол;
- НАРЕДБА за опазване на обществения ред и поддържане на приветлив вид на Община Ямбол;
- НАРЕДБА за регистриране, разплод и стопанисване на кучета на територията на Община Ямбол
- НАРЕДБА за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ямбол.